

Ingrid Noll

Crvena ružica

Roslein rot

Annerose vodi pravi dvostruki život: bježi iz sive svakodnevice kućanice i udubljuje se u barokne slike mrtve prirode, pune simbola. Raskošne kitice cvijeća, ukusna jela i zagonetni predmeti iz proteklih stoljeća izbavljaju je iz svakodnevice. A kad sama slika male idile, zaboravlja svijet oko sebe.

Ali odnekud vreba opasnost. U snovima ona vidi nadolazeću nesreću koju je možda i sama izazvala. Je li željna Reinhardova milovanja? Jesu li arhitekti u kožnim jaknama zanimljiviji od vlastitih muževa u odijelima s uzorkom riblje kosti? A kakvu ulogu igraju njezine prijateljice Silvia i Lucie, koje se predstavljaju kao savršene kućanice? Dobro je što Annerose ima podršku svoje polusestre Ellen, jer se prijatelji nisu baš pokazali pouzdanima. A onda se, odjednom, netko nađe mrtav u krevetu...

Crvena ružica novi je hit njemačke književnice Ingrid Noll koji je u mnogim zemljama gdje je objavljen nadmašio uspjeh slavne *Apotekarice*.

1.

Crvena ružica

Svijetao buket složen od ružičastih i crvenih ruža, jednog različka, žuto-crvenih plamenih tulipana, jedne sićušne maćuhice i jasminova cvijeta u prozirnem bokalu. Kroz staklo svjetlucaju zelenkasti listovi i stabljike, voda ima tmurnu crnozelenu boju zatamnjene pozadine, puna svjetlost pada na svijetli kolorit cvjetova. Svaki cvijet vodi svoj vlastiti život, okrenut je desno ili lijevo, otvara se, samouvjereno podiže glavu ili se skriva iza raskošnijih sestara. Iznimka je jedini pupoljak među cvijećem: ružica se sagnula dolje kao da se stidljivo htjela sakriti u najdonji ugao.

Iako su crvene ruže u mojem životu igrale kobnu ulogu, taj je pupoljak moj ljubimac. Nježna staroružičasta boja prelazi kod stabljike u krem žuto, okružena proljetnozelenim šiljastim listovima čašice. Jedna se latica stidljivo uvija, ali spuštenu glavica pokazuje da je cvijetu suđeno da se osuši. Daniel Seghers je tu sliku naslikao prije dobrih tristo pedeset godina, ali je njegov buket cvijeća svjež kao rosa kao da ga je netko danas ubrao u vrtu. Ljiljan, perunika i duhovska ruža – cvijeće Majke Božje – ovdje se ne pojavljuje tako da ne vjerujem da je riječ o nekom simboličkom izrazu štovanja Boga. Buket je bio namijenjen sasvim običnoj ženi. Takvoj kao što sam ja.

Međutim, već mi se javlja sumnja. Koja obična žena voli pauke i miševе? Još kao mala bila sam luda za životinjama. Ne, nisu to bili medvjedići ili plišane životinje, bila su to mala, najmanja živa bića koja su me svojim koprcavim pokretima poticala da ih tjeram i hvatam. Bez straha sam po prašnjavim uglovima lovila kukce svih vrsta, čak sam, sva očarana, držala u ručici bumbara i slušala ga kako zuji. Naravno, još su mi bile zanimljivije životinje koje su bile tople i mekane – mali glodavci i ptice. U svakom slučaju, nikada nisam uspjela uhvatiti zdravu životinju, uvijek su to bile ranjene, umiruće ili trudne životinje. Moje je groblje bilo veliko kao i majčina gredica za zelje, a gubitak svakog uginulog zatočenika bio je ublažen uređenjem najdražega groba koji sam kitila tratinčicama i kamenčićima. Doduše, radije bih pokopala kakvoga sisavca umjesto petoga kosa, da podnesem račun izvjesnoj sakupljačkoj strasti. Ta mi se želja ispunila istom nakon složene transakcije s djecom iz susjedstva. Za mrtvo morsko prase djeca su tražila ruž za usne moje majke, što sam uspjela srediti.

Kao dijete činila sam neke nepodopštine: u vrtu sam ostavila otvorene bose s medom kako bi se pčele mogle poslužiti, popila sam tatino pivo, trgovala s domaćim zadaćama, uzimala novac iz majčinoga novčanika, a često sam i lagala. Veliko dio toga nije niakada došao na svjetlo dana. Ali kad bi me uhvatili, roditelji bi ostajali sasvim mirni. – Imaj na umu da participiraš u visokom životnom standardu, govorio bi mi otac, – trebala bi biti zadovoljna i ne bi smjela kršiti zakone. – Ni mama me nije nikada grdila, samo bi s vremena na vrijeme uzdahnula: – Ah, ti šašavi mišiću! – Katkada sam upravo žudjela za kaznom, za izljevom bijesa, za snažnim osjećajima kojih roditelja, ali oni uopće nisu bili sposobni za to.

Otac mi se po drugi put oženio kad je imao 55 godina – s mojom majkom, medicinskom sestrom koja je bila mnogo mlađa od njega. Samo što sam ja došla na svijet, on se razbolio i legao u krevet pa ga je mama njegovala petnaest godina, sve do njegove smrti.

Otada majka ima jedan bolestan i jedan zdravi krevet: smisao tih pojmova jasan je samo nama, članovima obitelji. Krevet bez vlasnika, koji je nekad pripadao mojem stvoritelju, nikada nije bio uklonjen iz sobe. Morala sam spavati u njemu sve dok nisam otišla iz roditeljske kuće. Sigurno, one noći, kad je tata umro u bolnici nakon trećeg moždanog udara, dobrovoljno sam legla u njegov krevet pokraj majke. Svi pokušaji, da se poslije vratim u moju sobu, propali su. Majka je dobivala napade vrtoglavice, glavobolju, napade panike, imala je noćne more. Možda sam se trebala snažnije braniti protiv njezinoga terora, ali otada sam postala odgovornom za majčinu dobrobit i zato sam popustila. Podsvjesno mi je davala do znanja da će i ona umrijeti ako joj ne budem pravila društvo.

Očev krevet se i danas redovito presvlači. Neko vrijeme zvao se – tatin krevet, a poslije ga je majka preimenovala u – bolesni krevet. Još za očeva života njegov je bolesnički ležaj bio opremljen posebnim dijelovima – podlogom od letava koja se može podići spustiti po želji, posebno savitljivim uloškom i pomičnim stolom. Kad je majka poslije mojega odlaska morala sama spavati u spavaćoj sobi, dobro ili loše, otkrila je prednosti bolesnoga kreveta. Kad bi je savladala gripa, imala je običaj preseliti se u susjedni krevet. Poslije ga je opremila latex-madracem i novom podlogom od letava koja se s pomoću motora mogla podići po želji, na kraj nogu i kod glave. Tko se nije snalazio u terminologiji moje majke, smatrao bi bolesni krevet zapravo zdravijim, jer je zdravi krevet imao prastari, istrošeni madrac. Čak i mišičava mlada leđa ubrzo bi se razboljela na toj podlozi.

Pretpostavljam da majka uvijek provodi nekoliko dana u zdravom krevetu i da onda zbog potpuno napetih leđnih mišića prelazi u bolesni krevet. Tamo može mirne savjesti satima ljenčariti i čitati, doručkovati i gledati televiziju. Katkada pritiskom na dugme podigne donji kraj tako da joj se podignu natkoljenice, a potkoljenice nalegnu pod pravim kutom, katkada se namjesti u sjedeći položaj, potom opet podigne prednji i stražnji kraj pa leži poput noža za rasklapanje. Nakon višednevnog uživanja u bolesnom krevetu ponovno se vraća u formu i može preuzeti na sebe neudobnosti zdravoga kreveta.

Naravno, majčin telefon stoji na noćnom ormariću uz bolesni krevet kako bi ga mogla imati pri ruci kad bude umirala. Zato je prihvatila da svaki put, kad telefon zazvoni, mora trčati u spavaću sobu. Tamo se baci na krevet i podigne slušalicu. Poznajem pušače koji moraju zapaliti cigaretu čim počnu telefonirati; to se primijeti po odsutnosti, koja možda traje nekoliko sekundi, po škljocanju upaljača i po dubokom udisaju na kraju. Kod moje majke zamjećuje se tihi šum – kad razgovara sa mnom, visoko podigne glavu.

Vjerojatno je bolesni krevet bilo ono što me prije reda otjeralo od kuće. Do svojega petnaestoga rođendana mogla sam spavati u vlastitoj spavaćoj sobi i povremeno pozivati prijateljice da prenoće kod mene. Roditelji su mi također dopuštali da za vrijeme praznika ili na proslavama rođendana spavam kod drugih djevojčica. Ali nakon tatine smrti s tim je bilo gotovo i nužno je uslijedila izolacija.

Ako sam na razrednim svečanostima ili zabavama s vršnjacima htjela svirati na bubanj, mama je točno u deset sati poslala taksi po mene. Vjerojatno nije toliko brinula za mene koliko ju je bilo strah da će satima morati čekati sama u krevetu dok se ja ne vratim. Kad bi me dovezli kući roditelji neke prijateljice, uvijek je bila budna i gledala me pogledom punim predbacivanja.

Poslije mature za mene je dolazilo u obzir samo ono obrazovanje zbog kojega bih morala otići u drugi grad. Odlučila sam studirati biologiju u Heidelbergu. Iako mi taj predmet nije posebno ležao na srcu, pravila sam se kod kuće kao da o tome ovisi moja sreća.

Majka me možda voli. Popustila je, odnosno uvidjela da njezino dijete ne može cijeli život spavati uz nju. Razumije se, u početku sam svaki vikend dolazila kući spavala pokraj nje. Ali nakon godinu dana mama se odvikla, nije me više svaki dan zvala telefonom, nije dodatnim pozivom provjeravala kada ću se navečer vratiti kući, nije mi više slala paketiće sa savladom i kolačićima od lješnjaka i nije pravila scene kad sam na polugodišnjim praznicima oputovala s prijateljicom u Škotsku. Morala sam nadoknaditi mnogo toga.

Nakon druge godine jednostavno sam prekinula studij zbog alergije na azbest, zbog jednog nepravednog profesora i zbog nedostatka volje da se bavim mrskom matematikom, fizikom i kemijom. Majci nisam rekla ništa o tome, namjeravala sam joj sve objasniti istom kad budem znala što će biti od mene.

Otada sam, kao i ona, prije podne ležala u krevetu, a poslije podne sam išla u kafić gdje sam radila kao konobarica. Tako sam upoznala mnogo ljudi, strance i domaće, studente učenike. Nerijetko sam sasvim privatno vodila odabrane turiste po gradu i dopuštala im da me pozovu na večeru. Takve sam prijatelje otpisivala istom brzinom kao i svoje crne čarape. To je, doduše, bilo vrijeme velike slobode, za kojim žalim, jer mi je majka i dalje slala novac za studij. Kad sam joj dolazila u posjete za njezin rođendan ili za Božić, morala sam lagati. Preko telefona mi to nije teško padalo, ali kad sam sjedila kraj nje i gledala je u oči, bilo je strašno. Ipak sam se tješila time što sam znala da nije siromašna.

Moj je prvi dečko imao ime koje mnogo obećava: Gerd Triebhaber. Zvao me – Ružica – jer mu se ime – Annerose – nije sviđalo. Dugo sam vjerovala da to ime od milja imam zahvaliti stihovima – Dječak je ugledao ružicu. Jedna me prijateljica poučila da je Goethe zapravo opisao pomalo skriveni prizor silovanja. Više nisam htjela da me zove – Ružicom, iako je Gerd tvrdio da to nema nikakve veze s našom prvom noći, nego da je to samo kraći oblik od – Nove Ružice. Smatrao me prilično smetenom.

Ali kad je čovjek odrastao u bolesnom krevetu, onda valjda ima pravo na nekoliko malih napetosti. Meni se, na primjer, gadi mlijeko, ne podnosim tuš za trepavice i alergijom odgovaram na različite tvari; zato mogu piti kao patuljak Perkeo, a ništa se ne primijeti na meni. Uvijek zamolim nekoga da mi sipa benzin u auto jer ne mogu gledati kao se vrte brojke koje pokazuju cijenu. Ja znam samo zbrajati, a ne i oduzimati. Imam još nekoliko mušica, koje ne želim odati, ali je pretjerano reći da sam neurotična.

Prije bi se to moglo reći za moju majku. Srdito je odbila moj prijedlog da iznese zdravi krevet i da spava još samo u bolesnom jer je udobniji. Razlog tome bila je njezina nova sklonost. Za vrijeme adventa pohađala je tečaj za izradu medvjedića kako bi naučila praviti lijepe poklone za svoje unuke. Međutim, nije se mogla odvojiti od svojeg prvorodenog plišanog mede, nego je iskazala ambiciju da nastavi izrađivati te čupave životinje. Ubrzo je drugi krevet bio naseljen smeđim, crnim i bijelim medvjedima, grizlijima, pandama i koalama, brundavim azijskim medvjedima i malim medvjedima s dugačkim čupavim repovima. Bilo je potrebno uložiti dosta truda da bi se navečer mogao naizmjenice raščistiti zdrav ili bolestan krevet. A sada namjerava

pohađati i tečaj za izradu lutaka. Pretpostavljam da će joj kad-tad biti potreban i treći krevet.

Odrasla sam kao jedino dijete u obitelji. Ali ako to zvuči kao da nisam imala braće i sestara, onda baš i nije tako. Otac je imao jednu kćer iz prvoga braka, moju polusestru. Ona je starija od moje majke. To stvorenje – koje se zove Ellen – u svojoj sam mladosti vidjela točno četiri puta, a prilikom tatinoga pogreba sjedile smo sat vremena jedna uz drugu. Za Božić si šaljemo čestitke koje ništa ne govore. Ellen mi je sigurno zamjerala što je naš zajednički otac napustio njezinu majku da bi se oženio mojom iako se to dogodilo dvije godine prije nego što sam se ja rodila. No, ako je moju majku smatrala zavodnicom, koja luđi za muškarcima, i predbacivala joj da je razorila uzoran brak njezinih roditelja, onda si ne mogu zamisliti apsurdnije osude od te. Moja je majka obična ovca koja je blejanjem namamila tatu u staju. Samo nebo zna kako se dogodilo da je ostala trudna s njim. Kad je moj brat došao na svijet, tata se rastao od prve žene. Cijeli je život želio imati sina.

Nažalost, brat je tragično stradao nakon otprilike godinu dana. Nisu dugo čekali i ja sam bila začeta. Kad je tata čuo da je nadomjestak za sina djevojčica, odmah se razbolio. Petnaest sam ga godina gledala kako bolestan leži u krevetu i pati. Od čega je bolovao, saznala sam istom kad sam pošla u gimnaziju i odjednom postala – velika djevojčica: zlatom uokvirena fotografija na njegovom noćnom ormariću prikazivala je njegovoga jedinog sina, pokojnog Maltea.

Imala sam, dakle, mrtvoga brata i živu sestru, ali ni prema jednom od njih nisam imala pozitivan stav. Nažalost, uvijek je bilo jasno da ja nisam mogla nadomjestiti dječaka. Posebno loše bilo je po mojem mišljenju to što nikada nisu govorili o njemu i o uzroku njegove smrti. Istom danas shvaćam da je ta šutnja razorila moje djetinjstvo.

Kad sam se kasnije i sama udala i ostala trudna, neprestano sam si svoje buduće dijete zamišljala kao ono koje sam vidjela na slici na noćnom ormariću: anđeo s plavim uvojcima i sanjarskim plavim očima. Ipak, koliko god je Malteov pogled na fotografiji bio sanjarski, nasljednikova je budućnost bila točno predodređena: Malte je trebao preuzeti očevu trgovinu opreme za velike kuhinje. Kad se nadomjestak pokazao kao žensko, tata je još prije mojega krštenja prodao trgovinu i ostatak života proveo kao invalid. Nije ni pomislio da bi njegova kćer mogla izučiti trgovački zanat. Moj mali brat se barem preranom smrću poštedio svakakvih muka. Kad promatram njegovo lijepo dječje lice, onda znam da je Malte bio nadaren za sve drugo, ali ne i za trgovca.

Ovim tužnim sjećanjima treba još dodati i to da sam živjela u sasvim drukčijim prilikama nego moje prijateljice, kojih očevi su imali premalo vremena za obitelj. Moj otac se dojmio mojih prijatelja iz razreda kako stalnom nazočnošću tako i potpunom nezainteresiranošću. Većina mojih prijateljica gotovo ga nije nikada ni vidjela, ali su one ipak znale da se moraju pristojno ponašati u našoj kući – nije bilo glasne glazbe, jurnjave po stubištu, nije bilo ni plesa ni pjesme, nije bilo smijeha.

S vremena na vrijeme morala sam čitati ocu jer se pokraj sve druge tegobe žalio i na – umorne oči. Kad bih ga pitala, što bi volio slušati, blago je odgovarao da mu je svejedno. Tako sam mu čitala knjige za djevojke, knjige o životinjama, pa čak i školske knjige. Pitanje je je li ikada uopće slušao i je li ikada osjetio potrebu da me stavi na svoj krevet. Vjerojatno je i prema meni bio isto tako ravnodušan kao i prema knjigama.

Nedavno sam upitala majku kakav je zapravo bio taj čovjek za kojega se ona udala. Pogledala me s krajnjom zbunjenošću. Pa poznavala sam petnaest godina i moram znati kako je bio dobar otac, pun razumijevanja! Ipak, dopuštala je mogućnost da je često uzimao sredstva za smirenje zbog čega je bio na određenom odstojanju spram banalne stvarnosti svakodnevnoga života. Realna banalnost bila sam ja.

Postojala je jedna iznimka kada mi je njegovo društvo bilo zabavno, a to su bile povremene igrice petkom popodne. Otac je sjedio u krevetu, ja uz njegove noge, a majka je bila kod frizera. Pomični poslužavnik služio namje kao stol. Naše su igre bile jednostavne, zvale su se 'šnip-šnap' ili 'život i smrt, a kad sam bila nešto starija 'grad, država, rijeka'; ja sam jela slane štapiće i čokoladu s lešnjacima, a tata je pio pivo. Kad bi se majka vratila, redovito bi psovala zbog mrvica u krevetu. Ali tata je i tako uvijek objedovao u krevetu, prolijevao kavu, jednostavno ostavljao na jorganu masne dijelove šunke i kožu od kobasice, ljuske od oraha i korice sira. iako je majka stalno presvlačila krevet, to je nehigijensko ponašanje privlačilo muhe kojih nije bilo ni u kuhinji ni u zahodu, ali su zato neprestano kružile oko tatinoga kreveta. Kao što se Neptun prikazuje s ostvama, tako bi se tatu trebalo naslikati s tucalom za muhe. Kad sam – jednom dnevno – prilazila njegovom krevetu i pitala ga: – Tata, kako si?, on bi redovito odgovarao da je umoran od života. Nije mi dao mnogo znanja i mudrosti, ali sam zato već sa pet godina ovladala genitivom.

Danas bih možda imala hrabrosti posjetiti očevu prvu ženu i razgovarati s njom, ali ona je umrla samo nekoliko godina poslije njega. Bojala sam se susreta s mojom polusestrom Ellen koja je oca zapamtila kao zdravog. Ne bih mogla podnijeti kad bi mi ona pripovijedala o bezbrižnom, veselom djetinjstvu, o ocu, koji joj je pravio kuće za lutke i zamolio je za prvi ples u životu. Ona je ipak bila već odavno odrasla kad se tata okrenuo mojoj majci – ili, bolje rečeno, mojem novorođenom bratu; rastava Elleninih roditelja za nju nije mogla značiti nikakvu stvarnu katastrofu. Ona pami zdravoga oca u plavim odijelima. Ja pamtim samo njegove prugaste pidžame i jutarnje ogrtače tamnocrvene ili maslinastozelene boje. Ona je bila s njim u kinu, na proštenju, na moru i na plesu. Ja sam, naprotiv, uvijek samo sjedila uz njegov bolesnički krevet, a nakon njegove smrti sam i spavala na njemu.

Ako je točno da malim djevojčicama otac prva velika ljubav, onda sam ja beznadno zakinuta. Nije me volio, a nisam ni ja njega. Kad je umro, osjetila sam olakšanje, ne sluteći da će i nakon smrti imati negativan utjecaj na moje buduće ljubavne doživljaje.

Moja majka ne može propustiti da za praznike pozove k sebi jedno od moje djece. Iako ima dosta mjesta u kući mojih roditelja i djeca bi sigurno rado spavala u mojoj nekadašnjoj sobi, točno znam da bi ih majka prisiljavala da spavaju s njom u bolesnom krevetu. Svaki put sam izmišljala izgovore kako bih spriječila da prenoće kod moje majke. Neka bude zadovoljna i s plišanim medvjedićima.

Osim toga tvrdim da je bolesni krevet kriv što imam strašne snove. Vjerojatno svaki čovjek u snovima živi drugim životom, ali kod većine se izmjenjuje neugodno s ugodnim. Moja mi prijateljica Silvia uvijek pripovijeda o ugodnim doživljajima u snu, pri čemu nije baš sasvim sigurna priređuju li joj oni doista vrhunac užitka tako da je zadovoljna za nekoliko sljedećih dana. I moja djeca sanjaju o zlatnim medaljama, doživotnom prijateljstvu s Winetouom ili o gumenom medvjedu visokom dva metra. Kod mene ne postoji ništa od toga. Neugodnosti, poniženja, gubitak ljubavi, neko me hvata na djelu, često smrtni strah – to je moj noćni život. Ima ljudi koji se od takvih vampira brane raspelom ili bijelim lukom, ali kod mene je to bilo bez uspjeha. U

novije vrijeme pokušavam uroniti u promatranje umjetničke slike kako bih našla mir i provela noć bez snova. Imam dvije debele knjige s reprodukcijama baroknih slika koje prikazuju mrtvu prirodu.

2.

Savršena tišina

Iako prikaz mrtve prirode treba sadržavati zapravo samo beživotne ili nepokretne predmete, postoje iznimke kao što su mali glodavci na mojoj drugoj omiljenoj slici. Slikar Ludovico di Susio uspio je naslikati tri tako sitna smeđa miša da bi gotovo mogla stati u napršnjak. Utoliko su mu veći plodovi južnoga voća – zlatnožuti limun i plamena naranča s finim porama. Crvene, sjajne jabuke, orasi, štapići za grickanje posuti šećerom u prahu, nožić za voće na uglačanom tanjuru od cinka pozivaju nas da se poslužimo. Istom kad bolje pogledamo, vidimo male miševe koji grickaju badem. Sasvim tiho su se noću uvukli ovamo i istražuju što ima za jelo. Onaj, tko ima dobar sluh, čut će ih kako hrskaju i cijuću, a onaj, tko čvrsto spava, sigurno se neće probuditi.

Vjerojatno ima mnogo roditelja koji svoje male kćeri zovu – Mišiću”; no kod mene su bile posebne okolnosti te sam nekoliko puta ulovila otrovane miševe i tako ih dugo njegovala u kolicima za lutku i vozila ih u šetnju sve dok ih nisam mirne savjesti pokopala. Moja mi je prijateljica Lucie pripovijedala kako se ona u tim godinama igrala frizera pa je jednom mačku odrezala brkove – već tada smo se dobro upotpunjavale.

Kad bih se uvjerila da mi roditelji čvrsto spavaju, kretala bih u akciju. U spavaćici sam hodala po kući, kradom uzimala čokoladne bombone, plesala pred televizorom, koji je radio bez tona, otvarala sef kako bih se mogla igrati novcem i porila jedan dio pulovera koji je majka plela preko dana. Dok sam to radila, osjećala sam veliki strah, ali i još veće zadovoljstvo. Zapravo sam htjela da me jednom netko uhvati na djelu i da onda vrištim iz svega glasa. Ali sve je bilo uzalud, nitko danju nije primjećivao tragove moje noćne razuzdanosti. Predala sam se. Plamićak mojega temperamenta ugasio se ispod debelog staklenog zvona, osjećali su mi se ugušili ispod sloja pamuka. Nikada ne pokazujući osobno zanimanje, roditelji su bili profesionalno dobri prema meni.

Noćna mora o zapuštenom dojenčetu poznata je gotovo svim majkama: s užasom se sjetimo kako u nekoj mračnoj prostoriji leži malo dijete za koje smo mi odgovorni i na koje smo jednostavno zaboravili. Je li mrtvo? Cijeli dan nije dobilo hranu, nitko ga nije previo ni pomazio. Kad ga konačno uzmemo u ruke i podignemo, ono daje još samo slabi znak života i mi se budimo u suzama.

Kad sam pričala ovaj san Silviji, mojoj daljnjoj rođakinji i – otkako je doselila ovamo, trećem članu našega saveza prijatelja -, odmah je odmahнула: Sanjala sam to već sto puta u svim mogućim varijacijama. Ja sam joj pokušala objasniti kako nisam loša majka, koju u snu progoni grižnja savjesti, nego da podsvjest time šalje neku poruku: to jadno dijete sam ja sama. Kao i mnoge druge žene i ja sam godinama, a možda i desetljećima mislila samo na obitelj, a sebe zapustila. Polumrtvo dijete mora sada dobiti svu ljubav i pažnju, inače će možda biti prekasno.

Sivia se iznenadila. – Ne vjerujem ti! Tipična naklapanja psihologa amatera. Mogu misliti da ti je Lucie napunila glavu tim glupostima! Kao da nema svatko grižnju savjesti u odnosu na svoju djecu! Njima nikada ne možeš udovoljiti.

Šutjela sam. Uopće joj nisam htjela ispričati moj drugi san jer se u njemu pojavila i ona:

Stojimo u kupaonici pred zrcalom i isprobavamo nove frizure, dok mi se najmlađe dijete kupa u kadi. Ogovaramo naše svekrve, pjevušimo uz glazbu iz radija, mirišimo moj novi parfem. Kad pogledam dijete, ono već odavno leži pod vodom. Srce mi stane, podignem maloga u vis – ne diše –, uhvatim ga za noge i pokušavam mu ispustiti vodu iz pluća. Iz malenih usta voda teče i teče. Na kraju izlaze i organi. Srce, jetra i bubrezi padaju u vodu u kadi. Silvia sve pokupi i baci krvavo klupko u zahod. Probudim se uz vrisak.

Izgleda da Silvija nije primijetila koliko su crne misli što me zaokupljaju – vjerojatno zbog bijesa, jer je u nekom starom kovčegu pronašla zbirku fotografija svojega supruga. uzaludno sam joj pokušavala objasniti kako se porno fotografije mogu naći u gotovo svakoj kući. Međutim, razumjela sam je jer sam i ja za vrijeme mojega braka već jednom naišla na takve stvari.

Vjerojatno je tada u meni sazrela odluka da otjeram strašne snove i da konačno u sebi oživim polumrtvo dijete. Silviji je bilo lakše riješiti taj problem jer oni svu svoju ljubav već godinama poklanjaju konjima. Kao djevojka, Sivia je bila oduševljena amazonka i sada se ponovno posvetila tom hobiju. Svako dopodne, dok su joj djeca bila u školi, mogli ste je naći u dvorani za jahanje. Mislila sam da se odlučila za taj sport jer ju je priroda i onako već obdarila takozvanim jahaćim salom. Ipak joj nije pošlo za rukom pridobiti me za tu svoju strast. Ja baš nisam sportski tip i htjela sam rađe pokušati s nekakvim stvaralaštvom.

Reinhard, moj muž, nakon završene osnovne škole izučio je stolarski zanat, zatim je završio visoku tehničku školu i na kraju je studirao arhitekturu. Razočarano je pripovijedao o svom školovanju za stolara jer je mjesecima samo morao blanžati vrata od brijestova drveta, dok mu je srce tuklo za hrastovim daskama.

U njegovom budućem zvanju dobro mu je došlo to što se razumio u drvo. Otkako smo imali vlastitu staru kućicu, mogao je svoje zamisli provoditi u djelo: skidati grede s kuće i obnavljati ih, praviti prozore s prečkama, potpuno jednake kao što su izvorni i danima planirati preuređenje tavana.

Ima malo arhitekata koji, po mojem mišljenju, imaju dobar ukus. moj suprug sigurno ne spada u tu manjinu. Ono što je upropastio u našem kraju, ne može se tako lako previdjeti. To je postmoderna masovna roba najjeftinije vrste koja ispunjava unutrašnja gradska građevinska prazna mjesta samo da nešto bude na njima. Međutim, on si kao zaposlenik kod građevinske tvrtke nije mogao sam birati poslove i to je vjerojatno bio razlog što je naša vlastita mala kuća polako, ali sigurno postajala neka vrsta zavičajnoga muzeja.

U početku sam bila oduševljena. Ima li što ljepše od starinske kuće sa seoskim vrtom? Kad smo razgledali kuću, cvjetali su plamenci i ivančice, zavornjaci i šeboji zajedno s lukom i peršinom. Vlasnica se do svoje smrti s ljubavlju brinula o vrtu; njezini nasljednici nisu pokazivali zanimanje za nastavak idile, ali su zato odredili paprenu cijenu. No dobro, što sad imam kukati, zaslijepljenošću zaljubljenog para kupili smo kuću bez mnogo cjenkanja.

Što se tiče mojeg novog hobija, on se morao potpuno uklopiti u Reinhardov san o savršenom svijetu. Kuća je trebala biti uređena u seoskom stilu kako bi se razlikovala, bez stolica od čeličnih cijevi, Corbuisierovih ležaljki i uredskog namještaja u stilu bauhausa, čemu su inače njegovi kolege davali prednost. Da nisam pripazila, moj bi bidermeier namještaj od svijetle borovine, koji sam naslijedila, s vremenom bio zamijenjen kvrgavim drvenim klupama, klupicama za mužnju i kolovratima. Jednoga je dana Reinhard donio s buvljaka zidni sat s obojenim brojčanikom i puknutim staklom. Nema problema, rekao je i otvorio sat. Ali nije bila stvar u tome da se samo kupi novo staklo, nego smo sa žaljenjem otkrili da je bila riječ o oslikanom staklu koje se ne može spasiti. Nije puklo samo staklo na poklopcu, nego je sličica bila slomljena. Reinhard je bio tako žalostan da sam mu predložila da pokušamo spasiti sliku.

Dala sam staklaru da mi izreže odgovarajući komad stakla s rupom za kazaljke u sredini. Odlučila sam napraviti kopiju slike. Motiv – veseli veslači na nekom bavarskom jezeru – bio je toliko dražestan i lijep da nisam imala namjeru ukrašavati ga s nekoliko naivnih seoskih ruža.

Kupila sam si kistove od kunovine, uljne boje i raspršivače, te bezbojan lak. Vjerojatno ne bi trebalo biti tako teško staviti napuklu sliku ispod novoga stakla i jednostavno preslikavati. Obrise sam nacrtala s crnim tušem, ostavila ih da se osuše i počela – kao što su mi preporučili u prodavaonici slikarskih potrepština – prvo s brojčanikom, a onda s likovima u prvom planu.

Reinhard je u početku bio sumnjičav. Ali kad je vidio kako se boje na staklu ističu svojom svjetlinom, pohvalio me i ohrabrio iskreno vjerujući da ću uspjeti. Svaki je promatrač morao priznati kako mi je moje prvo djelo odlično uspjelo, doduše naopako (osim brojki). Još je dugo taj sat zauzimaao svoje počasno mjesto iznad stola za objedovanje.

Nakon te početničke sreće otvorio mi se apetit. Nisu to morali biti samo satovi; u našu su se kuću uklapale i druge slike na staklu s prizorima iz seoskoga života.

Tako smo na koncu svi pridonijeli poseljačenju našega posjeda: Reinhard s gredama, ja sa slikama, moja svekrva s čipkanim zavjesama koje nam je kukičala od pamučnog konca prirodnobijele boje, moja majka s medvjedićima u tirolskoj narodnoj nošnji (dirndl) i kožnim hlačama.

Da se riješim barem jednog medvjedića – Tirolca, posjetila sam za Božić svoju staru prijateljicu Lucie. Njezin mačak Orfeo i jednogodišnja Eva igrali su se pod božićnim drvčetom, bilo ih je lijepo gledati. Što se tiče ukusa, oboje su bili na istoj razini. Slatko, mlačno mlijeko za stomak, zvonca za uho i crvene kugle na boru za oko. Oboje su poludjeli za sjajnim staklom koje je ubrzo moralo biti odstranjeno u obliku opasne hrpe krhotina.

Kako se, zapravo, oblikuje ukus? upitala sam se. Malo dijete, koje još nije bilo ni u jednom muzeju, kao mnoge ptice i kukci teži za nečim šarenim, kričavim, za sjajnim zlatom i srebrom. Još su za osmogodišnje djevojčice šarene slike s gorućim srcima, vijenci od nezaboravka i gugutavi golubovi najveće blago koje mogu nadmašiti još samo adventski kalendari posuti svjetlucavim snijegom. I meni se još sviđaju takve stvari kao tajna sentimentalna skloništa za srce; dirnuta sam kad vidim kako moja kći Lara mijenja s drugom djecom slične sličice i gomila ih kao što sam i ja radila u njezinim godinama.

Na početku mojeg oduševljenja slikanjem koristila sam kao predloške zavjetne slike iz jedne umjetničke mape, ali su mi s vremenom ti motivi postali previše

pobožni. Nije se slika svetoga Sebastijana mogla objesiti baš u svaki ugao, kao što mi se više nisu sviđala ni goruća srca i 'Marija pomoćnica'. Počela sam slikati slobodno.

Moja djeca Lara i Jost donijela su mi sa smetišta brušena staklena vrata kuhinjskoga ormara, Reinhard mi je donio balkonski prozor s neke srušene kuće i skrojio mi ga po želji.

U početku me podupirala cijela obitelj. Slikala sam četiri godišnja doba, seoske svečanosti, vjenčanja u svibnju, Ivicu i Maricu. Mojoj prijateljici Silviji, kojoj ništa nije bilo dovoljno dobro, darovala sam četiri sudionika lova na lisice u crvenoj odori, a među njima je bila i ona na njezinom astmatičnom šarcu. Lucie, učiteljica po zanimanju, dobila je staromodnu školu s dražesnim prvačićima, klupama, školskom pločom i računalom. Povremeno sam radila s povećalom jer su mi slike uglavnom bile maloga formata. Vjerojatno je to bilo najsretnije doba mogega života kad bi suprug i djeca ujutro otišli od kuće, a ja bih počela slikati na kuhinjskom stolu. Zaboravljala sam samu sebe i svoju sudbinu izmučene žene i majke, katkada sam zaboravila i da je došlo vrijeme za kuhanje.

Jedne me večeri Reinhard iznenadio prijedlogom da se osamostali; već duže vrijeme šef mu daje najneugodnije poslove – na primjer borbu protiv vjetrenjača s građevinskim uredima. Zamisao mi se sviđjela, iako je bila rizična. Reinhard se nadao da će moći preuzeti neke svoje mušterije koje su mu bile naklonjene.

Za početak će biti dovoljan mali ured, naravno s prvoklasnim osvjetljenjem. Telefon, fax i malo namještaja – stroj za crtanje je već imao -, to ga neće koštati cijelo bogatstvo. Kompjutorski program je mogao još pričekati.

– A namještenici? – upitala sam.

Reinhard je odmahnuo glavom. – Ono malo posla tajnice možeš i ti preuzeti, ugovarati sastanke, pisati opomene, zahtjeve za građevinske dozvole. Imaš dovoljno vremena dok su djeca u školi.

Kako mu je samo glas bio piskutav, pomislila sam, uopće ne pristaje njegovom muškom nastupu. Ali on je imao uspjeha i s piskavim glasom.

Prije udaje nisam samo radila kao konobarica, nego i u uredima, ni dobro ni rado; u svakom slučaju, za mene pisaći stroj nije bio strano tijelo. Zar bih sada trebala ono malo slobodnog vremena prije podne, kada sam živjela samo za slikarstvo, žrtvovati za posao koji sam mrzila više od kuhanja? Ali, s druge strane, nije li moja dužnost pomagati suprugu u njegovu poslu i u njegovoj ulozi hranitelja obitelji? Nisam rekla ni da ni ne, Reinhard me uopće nije ni pitao za mišljenje. Moja se suradnja podrazumijevala, iz čega sam zaključila da nikada nije previše ozbiljno shvaćao moje umjetničke pokušaje. I bez toga sam kao supruga jednoga arhitekta morala prati prljave košulje i hlače i to sam smatrala svojim doprinosom. A sada sam još povrh toga bila upregnuta i kao tajnica.

Inače su prvi dani nakon otvorenja ureda – nalazio se u blizini naše kuće -, bili ispunjeni pionirskim duhom, punim nade. Naravno, Reinhardovo radno mjesto nije smjelo odati njegovu sklonost ka rustikalnom ugođaju jer bi to bilo previše perverzno za jednoga arhitekta. Čelik, pleksiglas i koža sačinjavali su ne baš izvornu, ali sterilno-neutralnu opremu. U napadu velikodušnosti htjela sam sašiti zavjese, ali se Reinhard odlučio za srebrnosive plastične lamele. Budući graditelji moraju sami odlučiti što žele i ne smije se ničime utjecati na njihove odluke. Meni je prepustio izbor lončanica.

Silvia se u međuvremenu zaljubila u svojega učitelja jahanja. Poslije četrnaest godina braka to je bilo sasvim normalno. Zavidjela sam joj zbog jačine njezinih osjećaja, zbog toga što je mogla pocrvenjeti u licu poput djevojčice, zbog sjaja u očima i pretpostavkama koje je imala o osjećajima mnogo mlađega jahača. Mi poštene domaćice nismo, za razliku od naših muževa, imali baš mnogo prilike za flert, osim ako nismo htjele namamiti u krevet dimnjačara ili čovjeka koji očitava potrošnju plina. Silvijin je suprug ujutro odlazio iz kuće, odjurio u svoju tvrtku i ostajao tamo često i noću; nitko nije sluti što on tamo zapravo radi. Ali nije uopće bilo upitno je li imao zgodne tajnice ili podatne praktikantice. I tako je Silvija sa sigurnošću pretpostavljala da njezin Udo, koji tako dobro izgleda, ne propušta ni jednu priliku. Iako je znala pretjerati, u tom je slučaju vjerojatno bila u pravu: on se udvarao čak i meni.

Ni Reinhard nije bio zakinut, što se toga tiče. Arhitekti su privlačna suprotnost muževima u sivim flanelskim odijelima, oni nose čizme, kožne jakne, karirane košulje, šalove koji lepršaju oko njih i imaju auru *outdoor* tipova iako najviše vremena stoje pognutih leđa nad svojim daskama za crtanje.

A ja? Prije sam se trudila oko našeg kućnog liječnika, odnosno, vodila sam maloga Josta k njemu i onda kada to nije bilo potrebno. Ali nije bilo ničega među nama. Jedna moja prijateljica voli svojega svećenika i vrlo je angažirana u radu vjerske zajednice, Lucie opet prečesto juri frizeru – ali nijedna neće imati sreće, kao ni Silvia, jer, na kraju, majke s djecom nisu baš napoželjniji kandidati. Navečer ne mogu izlaziti, na odmor putuju s obitelji, a u krevet odlaze s grižnjom savjesti, suzama i u neromatično doba dana.

Gledam sliku s miševima. Neobično su mi se sviđjeli tajanstvenost, male prijevare, prikradanje. Lucie mi je i u tom pogledu slična. Ona ne govori mnogo o svojoj prošlosti, ali ja mislim da Gottfried nije otac njezinom trogodišnjem sinu. Neobičan dječak, mali Moritz, sigurno će joj praviti probleme. Kad smo s njezinih četvero i mojih dvoje djece bile na proštenju, razmišljala sam koliko je ukupno majki i očeva imalo udjela u tom jatu. Možda šest?

3.

Ključni doživljaj

Prije nego što sam se udala, pokušavala sam s mnogim muškarcima. Bilo bi pogrešno zaključiti da mi je posebno stalo do seksa. Prije će biti sasvim suprotno. Jednostavno nisam željela prihvatiti činjenicu da mi seks ne čini nikakvo zadovoljstvo; krivnju sam tražila u muškarcima. Dakle, testirala sam ih jednog po jednog.

Reinhard je ključna osoba, s njim je došlo do preokreta; istom sam poslije shvatila što je pravi uzrok tome. Do tada sam odlazila s muškarcima u krevet jer je to bilo najpraktičnije, a s Reinhardom sam ležala na građevinskoj skeli. Nije bila stvar u tome da mi je bio potreban nekakav posebno opasan poticaj da se zagrijem, jednostavna činjenica bilo je to što nisam mogla vidjeti muškarca u krevetu, a da mi se ne pojavi slika mojega bolesnog oca. Edipov kompleks ili ne, ali predodžba da spavam s ocem, bila mi je nepodnošljiva.

Ali nakon onoga na skeli predala sam se Reinhardu pa sam mogla biti sretna i na običnom madracu.

Poslije dvije godine, doduše, moj je zanos počeo opadati, ali naš je brak dosta dugo bio sasvim u redu. Istom kad se osamostalio u poslu, Reinharda su počeli mučiti strahovi da će osiromašiti. Poslovi su nekako jadno kapali, uštedevine nismo imali. Kad smo platili račune, i to sa zakašnjenjem, ostajali smo bez daha što se tiče novca. Moj se muž učlanio u najskuplji teniski klub kako bi upoznao bogate ljude.

– Gottfried pjeva u jednom jako simpatičnom zboru, preporučila mu je Lucie, – ima oko pedeset članova ...

Mogla sam se samo nasmijati na to kad sam se sjetila Reinhardova glasa. Možda bi se trebao upisati u kakvu stranku kako bi na preporuku nekog općinskog vijećnika dobio komunalne građevinske poslove. Iako ta praksa nije bila javno priznata, pričalo se da ona ipak funkcionira.

Kad je konačno dobio nekoliko donekle unosnih poslova, pretvorio se u nervoznog, preopterećenog menadžera koji više nije imao vremena za obiteljske probleme. Pojam – delegirati – postao mu je omiljena riječ. Ako je trebalo kupiti poštanske marke ili odnijeti njegove cipele na popravak, ići s djecom na plivanje ili planirati godišnji odmor – ja sam bila – delegat. A da i ne govorimo o tome kako je tražio od mene da proučim neki njegov honorarni pravilnik za arhitekate i inženjere.

Čak i navečer, kad bismo sjedili za već i onako zakašnjelom večerom, telefonirao bi strašni gospodin Rost. Helmut Rost je bio strašilo za sve arhitekate – bio je neodlučna stranka. Nakon što se tjednima borio sam sa sobom, jedne smo večeri, neposredno prije ponoći, dobili vijest da se konačno odlučio za bijela vrata.

Dok se Reinhard kao žrtva svojega zvanja bavio sportom, mogla sam katkada odvojiti koji sat za slikanje. Međutim, nikada nije bilo dovoljno vremena da se neometano potpuno predam kistu i utonem u dušu. Osim toga, mučila me sumnja je li dobro što bez nadzora prepuštam svojega muža društvu lijepo građenih tenisačica. Ili je li istina da igra samo s muškim partnerima? i onda sam počela biti zlovoljna i nezadovoljna.

Sa Silvijom gotovo da i nisam mogla razgovarati o svojim problemima, njezin je konj bio na prvom mjestu. Dobro je što sam imala Lucie koja je uvijek pažljivo slušala. Nažalost, naš je odnos bio malo jednostran jer ona nije ništa govorila o svojem životu. Na njezinim je kućnim vratima pisalo – Hermann – i – Meier-Stüver. jasno, već sam i prije znala da dvoje starije djece nije ona rodila. Osmogodišnji je Kai išao s Jostom u razred, pa sam tako na jednom roditeljskom sastanku upoznala Lucie i Gottfrieda. Ali kad sam sa znatiželjnom sumnjom upitala Lucie: – Jeste li vi uopće vjenčani?, ona je izbjegla pravi odgovor. Kasnije mi je nagovijestila kako je jednom u životu učinila veliku pogrešku i bezuvjetno se žrtvovala.

Nedostatak povjerenja s njezine strane malo me pogađao. Nema veze je li netko vjenčan ili nije ili su djeca od različitih očeva, to danas ne igra nikakvu ulogu. Koliko li me je samo morala smatrati primitivnom kad mi nije povjerala tako sporedne stvari?

Jednoga sam dana pozvala na večeru Lucie i Gottfrieda, Silviju i Uda kako bi nam se i muževi pobliže upoznali. Ta će mi večer ostati u neugodnom sjećanju.

Moram priznati da sam htjela dovršiti sliku na staklu, na kojoj će se vidjeti naša kućica i vrt u ljetnom ugodaju, kako bi joj se gosti mogli diviti. Ali bilo je potrebno mnogo vremena da se lijepo i vjerno naslikaju zavornjak, divlja ruža i suncokret. Osim toga, zabrljala sam nešto s perspektivom: staze, koje se križaju, s okruglom gredicom u sredini izgledaju kao da će se raspasti. Stablo dunje bilo je prenisko, a drveno postolje za grahoricu u cvatu preveliko.

Kako sam do posljednjeg trenutka nezadovoljno brljala po mojem djelu, koje onda nisam htjela nikome pokazati, i večera mi nije uspjela. A već sam nekoliko puta proslavila s takvim slijedom jela. Posebno mi je bilo neugodno zato što je Lucie navodno bila izvrsna kuharica. Juneći odrezak je bio prekuhan, krumpiri preslani, umak je imao bljutav okus. Umak od hrena i jabuka, koji je bio Reinhardovo omiljeno jelo, sasvim sam zaboravila.

Nažalost, ni muž mi se nije pokazao kao veseo, priseban umjetnik života koji u takvim situacijama spašava ono što se može spasiti. Ispričavao se tako nametljivo da je čak i bezaleni Gottfried uvidio kako sam ja loša domaćica. Udo je u tom demoraliziranju vidio priliku da se baci na mene. Žena može imati sasvim druge kvalitete, primijetio je i pokušao me poljubiti punim ustima. Pijani ga je Reinhard htio spriječiti u tome i pritom je prevrnuo svoju čašu. Silvijina plavo-bež pletena haljina marke Missoni natopila se crvenim vinom. Lucie je počela sažaljivati Reinharda jer se on u posljednje vrijeme stalno nalazi pod stresom. On se, doduše, začudio što ona uopće zna za to i konačno se osjetio shvaćenim.

Kako bih se vratila na neutralan teren, skrenula sam razgovor na jedan davni godišnji odmor. Neka naši bogati prijatelji čuju gdje smo bili! Žena, koja ima djecu, nikada se ne može zapravo odmoriti, počela sam. Jost i Lara su se već prvi dan na Azurnoj obali razboljeli, i to od ospica! Dok je Reinhard surfao i sunčao se i nije htio na francuskom tražiti u ljekarni čepiće protiv visoke temperature, ja sam morala dane i dane provoditi sa cmizdravom djecom u apartmanu. Ali prije nego što sam im mogla ispričati kako mi je jedan atletski građen Francuz s prozora dobacio kako izgledam kao Brigitte Bardot u mladim danima, Silvia me pogledala razrogačenih očiju: – Ana, divim ti se što uopće ne razmišljaš o...

Oblio me hladan znoj od bijesa, ali nisam rekla ni riječi.

Lucie, misleći kako samo ona zna pedagogiju, pakosno je proturječila: – Na sreću, za Silviju se to opće ne može reći, ona se sigurno ni minutu više nego što je potrebno ne brine o svojemu potomstvu.

Da, ona je i dan i noć u staji, potvrdio je Udo, i još nikad nije poslužila juneću odrezak – bio on žilav ili raskuhan.

Silvija je bila toliko povrijeđena da je za osvetu počela govoriti o pornografskoj zbirci svojega supruga. Meni nije preostalo ništa drugo nego da ih sve napijem tako da popadaju pod stol.

Kad su gosti uvrijeđeno otišli svojim kućama, htjela sam za utjehu spavati sa svojim mužem. On je bio previše umoran pa sam morala potražiti utočište u svojim mirnim slikama.

Otkako pokušavam sama slikati, divim se tehnicu *trompe-l'oeil*, kod koje se gledatelju čini da može uhvatiti predmete na slici. Na obojenoj drvenoj ploči nalaze se tri crvenkaste kožne trake, pričvršćene mesinganom dugmadi kako bi mogle pridržavati predmete koji stalno trebaju biti na dohvat ruke. Čovjek bi pomislio da može skinuti džepni sat u obliku kugle i da može izvaditi čupavo gusje pero. I pečat od ebanovine, tigrasti koštani češalj, nož na rasklapanje, pisma sa slomljenim crvenim ili crnim pečatom i raščehane brošure stoje među trakama tako labavo kao da ih netko stalno uzima i vraća ih na mjesto, kad mu više ne trebaju. Među tim potreštinama nalazi se na kraju i jedan ključ i tu se odmah nameće pitanje zašto je on tako očito svima dostupan.

Uostalom, ni Lucie ni Silvia nisu pokazale zanimanje za moje slike na staklu. Jedini, koji ih je blagonaklono gledao, bio je Udo. Mislim da bih ga mogla dobro podnijeti kad ne bi bio ženskar. Bio je šaljiv i inteligentan; mora da je bio velika zvjerkica jer je zarađivao pravo bogatstvo. Silvija je imala sve što ja nisam: čistačicu, solidan automobil (a ne krtiju kao ja), ukusnu odjeću, veliku, prvorazrednu obnovljenu vilu i dovoljno gotovine u torbicama. Istina, bila je velikodušna kad je bila riječ o tome da daruje Lari odjeću svoje kćeri. I ja sam posudila od nje večernju haljinu za ljetnu zabavu teniskoga kluba, a ona je više nije htjela uzeti natrag. Na bokovima mi je preširoka. A osim toga, nisam smjela pokvariti odnose sa Silvijom već zbog toga što je već nekoliko puta obećala da će Reinhard (kad za to dođe vrijeme) za njezino udruženje graditi novu dvoranu za jahanje zajedno s klupskim prostorijama.

Prije nego što se udala, Silvia je bila stručni savjetnik za namještaj, posebno za skupe kuhinje. Ona nije zbog toga postala strastvena kuharica, ali njezina kuhinja blješti od čistoće i puna je najnovijih tehničkih dostignuća. Samo što se udala, objesila je svoje zanimanje na klin i predala se uživanju, u čemu su je ometali samo kratki napadi majčinske ljubavi. Bocu vina za doručak preporučio joj je liječnik, konja sam joj navodno ja savjetovala, za ljubav prema učitelju jahanja bio je kriv Udo koji ju je potpuno zanemario.

Ako mi je Silvija takav trn u oku, onda se iza toga vjerojatno krije malo zavisti i ljubomore. U svom prijašnjem zvanju savjetnice za kuhinje upoznala je milimetarski papir zbog čega se smatrala povezanom sa pozivom arhitekta; ali je Reinhard po mogućnosti izbjegavao njezino društvo. Ionako nije igrao neku veću ulogu u otmjenim krugovima, a i sam je bio toga svjestan. Utoliko prije moram priznati da se onoliko mučio oko tenisača samo da bi postao slavan, iako nisam baš uvijek do kraja vjerovala u njegov obiteljski altruizam. I Silvijin muž Udo je također igrao tenis, one nesretne večeri dogovorio se s Reinhardom za jednu partiju tenisa, ali je poslije otkazao zbog srčanih tegoba.

Da, bogati se obično bave nekim elitnim sportom, zato mi je milija Lucie, koja sigurno nije siromašna, ali ne igra ni golf niti jedri. S četvero je djece preopterećena, pomislila sam.

Stoga sam se iznenadila kad je govorila o svojoj namjeri da se, čim Evica pođe u dječji vrtić, zaposli kao učiteljica na pola radnog vremena.

- Vidiš, Anne, rekla je, – ja nisam godinama studirala zato da trunem u kući.
- Mogla bih ja to isto reći i za sebe, ogorčeno sam odgovorila.

Lucie je došla na pomisao kako bih ja mogla, ako imam volje, prije podne pripaziti na njezinu malu Evu i oko dvanaest sati dovesti Moritza iz vrtića. Ona bi mi dobro platila za to.

– Znaš dobro da mi se i vlastita djeca drže za suknju i da osim toga moram Reinhardu biti tajnica, rekla sam. – Kako bih uza sve to mogla čuvati i tvoju djecu? Osim toga, ionako se ne bih mogla dugo zadržavati kod tebe, jedino da ne ukloniš Orfeja.

Lucie je kimnula glavom, moja je alergija na mačke opterećivala naše prijateljstvo.

Svoj omiljeni hobi, koji je stalno bio zapostavljen, nisam uopće spomenula kao razlog zbog kojega ne mogu prihvatiti njezinu ponudu. Već sam, naime, dugo vremena predosjećala da je gotovo s mojim slikanjem.

Nekoliko dana poslije večere za goste, kad sam u kućnim papučama i jutarnjem ogrtaču izašla iz kuće i sišla stubama mokrim od kiše na ulicu kako bih izvadila

novine iz poštanskoga sandučića, na brisaču Reinhardova terenskog automobila ugledala sam crvenu ružu. Kako je kišica samo prskala i nije bilo baš mokro, ostavila sam ružu i vratila se u kuću gdje sam postavila stol za doručak. Dok su Reinhard, Lara i Jost, kao i uvijek sa zakašnjenjem pili kavu i kakao, ja sam već i zaboravila na cvijet.

Ali navečer sam ga se sjetila. – Gdje si ostavio ružu? – upitala sam muža.

– Što? – rekao je.

– Za tvoj je brisač ujutro bila zataknuta crvena ruža, znak ljubavi ...

Reinhard nije bio ni glup ni slijep da ne bi primijetio taj tajanstveni znak obožavanja. Rekao je da nije primijetio nikakvu ružu, možda je pala kad je upalio motor i krenuo, padala je kiša.

Zamišljala sam kako je ruža bila namijenjena zapravo meni, kao nježna aluzija na ime Annerose. Ili si je možda Silvija dopustila tu šalu?

Nisam pridavala toj stvari nikakvo značenje i ne bih uopće više na to mislila da nisam točno tjedan dana poslije toga otkrila novu crvenu ružu na istom mjestu.

Slavodobitno sam stavila corpus delicti pred Reinhardovu šalicu za kavu. – Što je to? – upitao je. Ujutro je najradije šutke čitao novine.

– Isto ono što i prošli tjedan! – rekla sam promatrajući ga isptivački. Je li njegova bezazlena reakcija bila iskrena? Možda je bio stručnjak za pretvaranje? Je li *on* imao tajnu ljubavnicu – ili sam možda ja imala nekakvog tajanstvenog obožavatelja?

Poslije treće ruže počela sam strogo nadgledati Reinharda, provjeravala u njegovom rokovniku kada je slobodan i pratila oblači li se u to vrijeme drukčije nego inače. Kako sam svoje tajničke zadaće obavljala kod kuće, rijetko sam odlazila u njegov ured koji je čistila jedna mlada Turkinja. Odlučila sam ga uskoro – spontano – posjetiti u njegovu carstvu.

Dok je Reinhard sjedio u kadi, pregledala sam mu lisnicu. Nije bilo ljubavnih pisama, ali sam našla jedan sumnjivi račun iz restorana. Prema podacima iz rokovnika za tu je večer bila predviđena teniska utakmica, sjetila sam se da je prilično kasno došao kući i da nije skoro ništa jeo. Pored skupog vina i grape na računu je pisalo: – 1 x sen. t., – 1 x odrezak. Odrezak je mogao biti za njega, ali ljubavnica, koja je naručila tanjur za seniore, bila je zanimljiv slučaj. Dok sam ja posebno za njega pripremala pečenu kobasicu s krumpirom, on je bio na večeri s nepoznatom ženom. Kod kuće se svaki pfenig tri put okrene prije nego se potroši.

Četiri ruže su me već prilično zabrinule. Naravno, pokušala sam počiniteljicu uhvatiti na djelu, ali ona se vjerojatno prikradala usred noći. Mogla sam ne znam koliko rano ustati i špijunirati kroz prozor na hodniku, ruža je već bila tamo. Kad bih tako u svitanje promatrala mračnu ulicu, obuzimala me bezgranična nada da je kraljica cvijeća namijenjena meni i da neki princ, virtuoz na glasoviru ili u najmanju ruku bankar dolazi po mene. Noću sam sanjala o simpatičnom kućnom liječniku i o zgodnom staričaru koji je katkada dolazio k nama na kratak dogovor, ali to je bilo popraćeno strahom koji je mučio moju podsvijest.

Umjesto pete ruže našla sam crveno srce od kartona sa zlatnim slovima: J.T.V. – Ja te volim. Kad sam priljepila dokaz nevjere na Reinhardov kruh s pekmezom, on je zaprepasteno skočio.

– Larice, kaži tvom kavaliru s ružom da se ostavi toga – ukorio je našu desetogodišnju kćer. Pocrvenjela, pokupila svoje školske knjige i pobjegla, ne čekajući brata.

Reinhard je još jednom zamišljeno odmahnuo glavom, uhvatio Josta za ruku i izašao iz kuće.

Ostala sam sama s crvenim srcem i stidjela sam se. Naravno, bio je to dječji rukopis. Srce nije bilo baš besprijevano izrezano. Kako sam mogla biti tako glupa i osumnjičiti muža ili sanjariti o nekom svojem obožavatelju!

Je li Lara bila zaljubljena? Ne bih nikada to pomislila jer sam u njezinim godinama potiskivala takve osjećaje. Djelovala mi je još vrlo djetinjasto.

Moja je kći došla neobično rano iz škole, čitav sat ranije od svojega brata. Dojurila je u kuhinju i povikala mi u lice: – On poriče!

Tko je bio – on?

Dječak iz njezina razreda koji se zvao Holger. I Larinoj je prijateljici Susi on bio sumnjiv. – Uvijek je tako napdno buljio u nas!

Na putu kući dvije su djevojčice pritisnule jasnoga Holgera. On je neprestano ponavljao kako čak ni ne zna gdje Lara stanuje. Moja se kći zažarila.

– Rugale smo mu se i oduzele mu džepni nožić. Misliš li da smo ga trebale mučiti dok ne prizna?

Bila sam užasnuta. Što se to događa u mojoj kćeri i kako je, zapravo, malo poznajem. – Ali ako ti je htio darovati ruže, onda to nije ništa loše..., pokušavala sam je smiriti.

Lara je ipak smatrala da su dječaci glupi i da ju je tata danas ujutro grdio zbog tog idiota. – E, čekaj, prijetila je, – ako bude samo još jedan jedini put...

Zamišljeno sam promatrala kćer. Od koga li je samo naslijedila taj borbeni duh?

Ali i ona je razmišljala. – Možda je Holger već u pubertetu!

Sad mi je konačno postalo jasno. Larina je učiteljica povodom ubojstva djevojčice iz susjedne općine razgovarala s djecom o pravilnom ponašanju prema strancima. Ali i poznate, čak i povjerljive osobe mogu postati opasne. Lara se uplašila. Odjedno joj se cijeli muški rod učinio posebno sumnjivim.

Ne znam bih li trebala pričati Lucie o našem kućnom ratu ruža. Radije ne, jer je i ona sama tako suzdržana. Vjerojatno bi joj bilo smiješno što me zaokupljaju takve gluposti. A onda se ubrzo ispostavilo da je Lara nepravedno osumnjičila dječaka iz razreda.

Ponovno je bio ponedjeljak, koji sam već prozvala ružičastim ponedjeljkom, ali nigdje bilo nikakvog cvijeta. Osjetila sam olakšanje što nema više moje sablasti. Zapravo, ponijela sam se prilično histerično, pa sam se s dobrom namjerom bacila na poslove koji su već odavno trebali biti završeni. Reinhard mi je ostavio kasetu na koju je diktirao što trebam napisati, u vrtu sam što prije morala pobrati odrvenjeli radić, djeca više nisu imali čistih hlača u ormaru.

Iz vrta sam vidjela kako dolazi naš poštar. Uvijek sam bila jako sretna kad sam dobila poštu i znatiželjna ima li što i za druge članove obitelji. Ali nisam htjela razgovarati s poštarom u prljavoj vrećastoj haljini i s rukama uprljanim zemljom, nego sam čekala da ubaci poštu u sandučić.

Kao i obično, u sandučiću nije bilo ničeg posebnog. Nekoliko reklamnih tiskovina, razglednica, koju mi je poslala majka iz lječilišnog hotela Bad Wildungen i jedno pismo bez marke. Ali kad sam uzela pismo u ruku, odmah sam znala da ne može biti ništa dobro. Olovkom je bilo napisano:

Za Reinharda osobno.

Biseri

Georg de la Tour smjestio je pokajnicu Magdalenu pokraj zrcala u zlatnom okviru koje udvostručuje svijetlost što je daje visoki plamen svijeće. Sasvim mirno i spokojno slavna griješnica sjedi pred zrcalom, sklopljenih ruku iznad mrtvačke glave. Duga kosa, koja je jednom služila kao ručnik, teško pada niz leđa, ozbiljno je lice okrenula od gledatelja, na crvenoj dugačkoj suknji počiva joj koščata lubanja, tako normalno, kao da je riječ o kakvoj mačkici.

Magdalena je skinula nakit, četverorednu uvijenu bisernu ogrlicu. Zemaljsko dobro u svojoj prolaznosti postalo je suvišno obzirom na mrtvačku glavu i svijeću koja brzo dogorjeva.

Ljudi su već onda govorili da se biseri ne smiju bacati pred svinje. Magdalena se ne želi nikada više razbacivati; sasvim je čedno odložila svoju ogrlicu. Obavijena samtanom smečkastom slabom svjetlošću odano pokazuje da se kaje i da je spremna na ispaštanje.

Pogledavši bisere osjetila sam nemir, morala sam misliti na pismo bez poštanske marke koje je netko ubacio u naš sandučić.

Naravno, opipavala sam zlokoban omot u kojem se nalazila poruka za mojega supruga. Nisam mogla ništa napipati osim malog okruglog predmeta. Da otvorim pismo? To još nikad nisam napravila, ali nikada nije ni bilo sumnjivih pošiljki u našem sandučiću. Je li ista ruka pisala *Za Reinharda osobno* i ono J.T.V., dječjim rukopisom na crvenom srcu?

Nisam više izdržala. Morala sam to obaviti prije nego što se djeca ili sam Reinhard vrate kući.

Bilo je teško otvoriti omotnicu na poleđini, na mjestu gdje je zalijepljena, a da se pri tom ne podere tanki papir. Dakle, držala sam pismo iznad vodene pare. Ta mi je metoda bila poznata samo teorijski i sumnjala sam da ću imati uspjeha, pogotovo ako je omotnica zalijepljena ljepilom koje lijepi sve.

Na sreću, nepoznata pošiljateljica je sloj ljepila aktivirala samo lizanjem jer sam nakon nekoliko minuta bez muke otvorila omot. Iz njega se iskotrljala samo jedna biserna kuglica. Nažalost, popratnoga ljubavnog pisma nije bilo.

Tko je mojemu suprugu darovao nakit? Jesu li biseri značili isto što i crvene ruže? Biseri su značili suze, rekla je jednom moja majka.

Možda je neka Reinhardova bivša ljubavnica, kojoj je za vrijeme sretne romanse darovao biser, htjela sada vratiti taj bezvredan dokaz ljubavi. Tisuću mi je misli prošlo kroz glavu, prije svega, pitala sam se kakvu strategiju da izaberem. Ponovno zalijepiti omot i bezazleno ga staviti na suprugov pisaći stol ili sakriti biser i uopće ništa ne spominjati.

Usred mojeg mučnog razmišljanja zazvonio je telefon. Podigla sam slušalica i promrmljala: – Da?

Prošla je sekunda dok jedan nesiguran, nepoznat glas nije progovorio: – Annerose, jesi li to ti?

Strah mi se proširio po svim udovima: Moj neprijatelj prelazi u izravan napad.

Bila je to moja polusestra Ellen. Upravo se nalazi na putovanju autobusom s narodnim sveučilištem i slučajno je sada u našem gradu. Ako imam vremena, mogle bismo se sastati u nekom kafiću; ona ima na raspolaganju dva sata do polaska. Što mi je drugo preostalo? Otišla sam automobilom do trga i dovezla je k nama kući jer nisam htjela biti odsutna kad djeca dođu iz škole. Da budem iskrena, i sama sam bila znatiželjna.

Ellen je već imala sijedu kosu: bila je dugačka i raspuštena, onako kako nose mlade djevojke. Nije joj pristajala uz odjeću: vodenoplavi kostim kućne izrade i sandale. Kad sam je bolje pogledala, otkrila sam da je slična našem zajedničkom ocu. Obje smo bile zbunjene, ali ona se očigledno radovala što je taj neplanirani susret tako dobro prošao. – Osim tebe, zapravo, nemam druge rodbine, rekla je. – Šteta je da potpuno izgubimo svaku vezu! Uostalom, strašno sličiš našem ocu!

Naravno, njezin posjet nije pao baš u najzgodnije vrijeme – morala sam se žuriti da skuham večeru za djecu i predvidjela sam samo tijesto. Onda sam sve ostavila po strani, izgledalo je tako neuredno. Nespretno se ispričavajući odvela sam je u kuhinju i uzaludno u smočnici tražila konzervu gljiva ili školjaka koje sam htjela dodati tijestu i popraviti mu okus. Ellen je bila oduševljena našom kućom, dobrovoljno se ponudila narezati salatu i tako sam ubrzo prestala biti zbunjena.

Kad su djeca došla, složno smo i jednostavno jeli u kuhinji. Jost je bio oduševljen kad mu je nepoznata teta pokazala kako može velikim plavim kuhinjskim nožicama u trenu izrezati dugačke špagete. Doznala sam da je ona već neko vrijeme udovica, da je nedavno otkrila kako voli putovati i kako želi promijeniti svoj život. Na kraju sam skuhalo kavu. Ellen se žurila, ubrzo sam je morala odvesti do autobusa.

– Pogledaj, rekla je prevrćući po svojoj ružnoj bijeloj torbi od lakirane kože, – donijela sam ti fotografije. Danas više nije skupo od jedne slike dati izraditi drugu.

Volim fotografije, posebno one stare, smeđe i požutjele s nazupčanim rubom koje se mogu naći u kutijama od čokoladnih bombona. Po ljepljivom je stolu raširila nepoznate obiteljske fotografije – moji djed i baka na odmoru na Brockenu; moj bosonogi otac u kupaćim gaćicama s lopatom pokraj svoje male kćerke Ellen i psa rottweilera; Ellenina majka u vjenčanici; praujaci i pratete koji su već odavno umrli. Naravno, bila sam oduševljena i vrlo zahvalna. Čak sam zaboravila i na biser i dopustila da mi pripovijeda o pojedinim osobama sa fotografija.

– Šteta, rekla sam, – što se ljudi danas još samo rijetko skupno fotografiraju. Vjerojatno zato što je fototografiranje postalo nešto svakidašnje da se i u odlučujućim trenucima potpuno zaboravlja na njega. I zato što su se današnje obitelji bitno smanjile i vrlo se rijetko okupljaju da bi nešto zajednički proslavile. Na primjer, nema ni jedne jedine fotografije na kojoj se vidimo nas dvije s tatom.

– Nepovratno, sentimentalno je rekla Ellen.

Ta me riječ ponukala da dokažem suprotno. Ako se može napraviti – slika od slike, zašto se onda ne bi mogla napraviti i fotomontaža?

To nije tako jednostavno, tvrdila je ona. Ali, što ja mislim o tome da naslikam skupnu sliku? I onako sam uspjela napraviti sjajne slike na staklu pa mi možda mogla pokušati na slici objediniti žive i mrtve članove obitelji, smještene u vrtu za vrijeme ljeta?

Pogledala sam je otvorenih usta. Preda mnom se poput vizije pojavila slika na kojoj u laganim pletenim naslonjačima sjede dva djeda i dvije bake, a oko njih stoje različiti stričevi, ujaci, tete, Ellenina i moja majka, naš otac, nas dvije, moj mali pokojni brat Malte, Reinhard i naša djeca. Zamisao moje sestre bila je doista genijalna.

Poslije, za večerom, Reinhard je bio iscrpljen, a ja sam mu pripovijedala i kao usput dodala pismo, koje sam ponovno zalijepila. Naravno, promatrala sam ga pomno, ali neupadljivo.

Reinhard si je stavljao u usta ostatak zapečenih rezanaca, nije me uopće slušao, rekao je da će padati kiša i na kraju bez ikakve znatiželje otvorio pismo. Biser je ispao na stol i kotrljao se. – Što je to? – upitao je.

– Pokaži mi! – rekla sam nedužno i gledala biser kao da ga prvi put držim u ruci.

Reinhard je kratko zazviždao i rekao: – Taj uporni dječak! Mislio sam da mu je Lara očitala bukvicu.

– Ne, proturječila sam mu, – dar je bez sumnje namijenjen tebi. Pogledaj što piše na omotu.

Reinhard je čitao, okretao pismo tamo-amo i rekao: – Ne razumijem.

Sad je došao moj trenutak da mu natjeram strah u kosti. Kao kod svakog neugodnog saslušanja osporavao je svoju krivicu i tvrdio da nije on bezobrazna svinja, nego da sam ja glupa koza. Toliko se razljutio da je povikao – Sveti sakramente! – i bacio biser u kantu za smeće odakle sam ga ja poslije izvadila.

Kako sam zbog njegovu bijesa počela sumnjati u svoju teoriju, postavila sam novu: Pošteni je nalaznik vratio biser koji je Reinhard izgubio.

Tu je teoriju potpuno odbacio. Pa on ne nosi u džepovima hlača bisere koje onda rasipa za sobom kao kakav princ iz bajke! Nikada u životu nije imao ni jedan jedini biser. – Osim Gülsun, šaljivo je dodao; to je bila žena koja mu je čistila ured.

– Mene bi više zanimalo što misliš o svojoj sestri, a umjesto toga moram slušati neosnovane osptužbe. Cijelu vječnost nisi vidjela Ellen, jedva je i poznaješ, ali tebi su u glavi samo ruže, srceta i biseri. Katkada pomislim da si sve to izmislila kako bi me mogla mučiti. – Ipak je odlučio da će stražariti u noći na ponedjeljak i da će počinitelja uhvatiti na djelu. – Makar morao cijelu noć ostati budan, rekao je, a glas mu je zatajio.

Te su riječi ipak dokazivale da me nije smatrao luckastom.

Na kraju smo ležali u krevetu, on je spavao i hrkao, ja sam malo plakala i poslije sanjala o Ellen koja je kao kraljica noći sjedila na mjesecu, u haljini od bisera, i izgovarala mi na uho neke opomene nepodnošljivo visokim, kričavim glasom. Bio je to isti onakav glas kakav sam čula u djetinjstvu kad je cičao miš koji je ispuštao dušu.

Da bih zaboravila sve to, već sam sljedeći dan počela smišljati kako ću napraviti obiteljsku sliku. Znala sam da će mi za to biti potrebno mnogo vremena. Kako je moja majka liječila svoja leđa u toplicama, pismeno sam je zamolila da mi, kad se vrati kući, pošalje dvije preslike Malteove fotografije. Namjeravala sam jednu presliku darovati Ellen, kako bi imala uspomenu na svojega polubrata, ali to nisam za početak htjela reći mami.

Na sreću, imala sam još zaliha stakla. Izabrala sam najveći komad i napravila privremeni raspored osoba. Glavna poteškoća bila je u tome što su ljudi na fotografijama bili u različitim veličinama, osim toga, svi su bili premaleni da bih ih mogla izravno prenijeti na sliku. Morala sam ih dati uvećati.

Najizražajnja mi je bila baka s očeve strane koja je ukočeno, ravna kao svijeća, sjedila s prekrštenim rukama na svojoj stolici s visokim naslonom. Sijeda joj je kosa bila podignuta, tamna haljina ukrašena s mnogo vrpce, a oko vrat je nosila tanku bisernu ogrlicu. Gotovo se činilo kako bi trebala držati u krilu mrtvačku glavu kako bi se pretvorila u pokajnu Magdalenu. Dobro se sjećam kako ju je tata opisivao kao vrlo

strogu majku koja je imala običaj tući djecu kuhačom. Kako je moj otac bio relativno star, djed i baka su bili već odavno mrtvi kad sam se ja rodila.

Do sljedećeg pokladnog ponedjeljka trebala su proći još samo četiri dana kad sam od sestre Ellen dobila tanak, tvrd paketić. Na moje veliko iznaneđenje, između dva kartona nalazio se akvarel koji je moj tata naslikao kad je bio mlad. Nije mi bilo poznato da ga je ikad zanimalo slikarstvo. Za motiv je izabrao nekakav nepoznat krajolik: potok, drvo, livade i večernje nebo. Otac mi se odjednom učinio dostojnijim ljubavi nego što sam ga imala u sjećanju. Odjednom sam odlučila kako ga neću naslikati kao starog i bolesnog nego kao mladog muškarca koji je naslikao ovaj lijepi akvarel.

Kad se Reinhard – prije nego što sam očekivala – vratio kući, veliko je staklo ležalo preda mnom na stolu, fotografije su bile raširene, a na bloku za skiciranje bili su površno nacrtane različite skupine. Reinhard nije ništa znao o mojem novom projektu. – Hoćeš li sada kopirati Leonardovu Posljednju večeru? – upitao je ugledavši široko staklo.

Marljivo sam mu počela objašnjavati.

– Lijepo što i ja smijem biti na slici, ironično je rekao Reinhard, – ali gdje je moja rodbina?

Nažalost, potpuno sam je zaboravila i samo sam se usredotočila na moju rodbinu. Brojila sam na prste: bez mojih stričeva i teta bilo je već trinaest osoba kojima sam morala dodijeliti mjesto u našem vrtu.

– Bilo bi ih previše, rekla sam.

Reinhard je odmah izgubio zanimanje za sliku. – Kada će ručak i kamo si stavila mapu s potpisima? – upitao je.

Po švapskom dijalektu primijetila sam da je bio razdražljiv. Odmah sam sklonila moje slikarske potrepštine i priznala da nisam otipkala ni riječi. Ubrzano sam počela kuhati.

– Tako ne može ići dalje, rekao je Reinhard loše raspoložen. – Morat ću si potražiti profesionalnu tajnicu.

Iako bi mi to trebalo odgovarati, bilo je malo uvredljivo što nije želio zaposliti tajnicu kako bi mene rasteretio, nego zato što se nisam dovoljno trudila i na vrijeme obavljala zadatke.

Ali, to nije bilo sve. Ponovno sam morala slušati kako kako sam uvijek bila pomalo histerična, ali sada bolujem od prave psihoze. Slušala sam ga skamenjena lica. Prastara shema, pomislila sam, muž vara ženu, ona to naslućuje zahvaljujući svojem šestom osjetilu, a on pokušava njezine slutnje prikazati kao uobrazilju ili kao proizvod duševne bolesti. Toliko će me dugo uvjeravati da sam luda dok doista ne poludim ili dok si ne oduzmem život, razmišljala sam. Ali, ne dam se ja! Sjetila sam se filma – Plinska svjetiljka – i romana sa sličnim sadržajem i to mi je poslužilo kao opomena.

Sljedećeg sam dana poslije kupovine na trenutak skoknula u ulicu u kojoj se nalazio Reinhardov ured. Najčešće bi nazvao kad je morao ići na gradilište jer je onda prebacio telefonsku liniju k nama kući. Kad sam išla u kupovinu, uključila sam telefonsku sekretaricu.

Kola su mu stajala na ulici, on je sjedio za pisačim stolom kao što sam i očekivala. Ispod brisača nije bilo cvijeća niti tajanstvenih poruka. Ali kad sam pogledala prema prvom katu, gdje se nalazila radna soba, otkrila sam patuljastu ružu koju nisam ja

kupila. Može li postojati kakvo bezazleno objašnjenje za to? Htjela sam ostati poštena i ne živcirati ga neutemeljenim optužbama.

Reinhard nije nikad sam kupovao cvijeće, ni rezano ni lončanice. Po njegovu mišljenju u prirodi je bilo dovoljno cvijeća za branje. Uostalom, ponekad bi divljao po vrtu, iščupao kakav cvjetni grm, podrezao dragocjeno drvo i zasadio na njegovo mjesto jelku koju je donio iz šume i koja je zaklanjala sunce mojem jednogodišnjem ljetnom cvijeću. Prije svega unakazio bi izvornu seosku arhitekturu smeđim zašiljenim stupovima, prolazima nadsvođenim lozom, zelenim lovačkim ogradama ili stubama od željezničkih pragova. Kad sam prigovarala, uvrijedio bi se. Trebala bih biti sretna što umjesto mene radi teške poslove u vrtu.

Kad sam odlazila k Lucie, ona je imala razumijevanja za moje poteškoće. Čini se da je i Gottfried pravio štetu u njihovom vrtu otkako je otkrio svoju ljubav prema egzotičnim biljkama. Njegove iskamčene sadnice, ili one koje je donio s ljetovanja, u pravilu su bile raslinje koje se nije moglo prilagoditi našem podneblju i koje se smrzlo, oslušilo ili životarilo poput boležljive djece. Gottfried nije podnosio kritiku, nego je želio da ga se hvali ili čak nagradi za tu što je radio.

Drukčije je bilo s našom prijateljicom Silvijom: ona je neosporno imala glavnu riječ. Ako sunčanim vikendima nije jahala konja, nego, je sjedila u vrtu, moglo se čuti kako glasno zapovijeda: – Udo, geranije se trebaju pognojiti! Preko ljeta ptičje krletke treba staviti u podrum! Udo, u gredici sa zeljem rastu koprive! – Vjerojatno je Udo osjećao toliko veliku krivicu da je želio biti kažnjen.

Ipak, što da se radi, jednostavno je nemoguće da dvoje ljude ostvare svoj osobni ukus na nekoliko četvornih metara i da se još miroljubivo dogovore oko toga tko će ih obraditi. Vjerojatno je još u rajskom vrtu došlo do suprotnih mišljenja treba li zasaditi zimsku jabuku ili cox orange ili zlatni delicious. Mirnim je rajskim vrtom neprestano odzvanjalo: – Kako netko može imati tako usran ukus! – – – Tebi nitko ne može učiniti po volji! – Pretpostavljam da je ta galama narušavala samostanski mir dragoga Boga pa je zato naredio izgon iz raja; istočni mu je grijeh sigurno bio samo izgovor da se riješi bračnog para koji se neprestano svađa.

Moj Adam je, dakle, imao ružu na prozoru radne sobe. Svojevremeno sam htjela unijeti malo zelenila u njegov ured koje ne bi zahtijevalo posebnu njegu, lončanice debela lista, ali bez uspjeha. Otkuda je onda došla ta osjetljiva i znakovita biljka i što je trebala značiti? Toliko sam bila zaokupljena mislima da sam se nehotice odjednom našla pred onim restoranom čiji sam tajanstveni račun našla u Reinhardovoj listnici. Nikada nisam tamo sjedila.

Činilo se da je to neki skup restoran. Izdaleka se vidjela svijetla tenda, žuta poput sunca, dva lovorova drveta stajala su pred vratima kao mali paževi. Zakočila sam, našla mjesto za parkiranje i izašla iz automobila. Polako sam se približila restoranu i počela čitati jelovnik koji je bio izložen pred vratima. Bilo je pečenih gljiva, domaćih raviola punjenih bazilikumom, kamenjara s umakom od šafrana i sličnih poslastica. Počela mi se, doduše, skupljati slina u ustima, ali nisam mogla otkriti tanjur za seniore. Jesam li se zabunila? Reinhard je platio – T- odrezak – i – Sen. T.. Odrezak sam pronašla, ali tanjur za seniore ispostavio se kao nesporazum.

Iako sam, zapravo, već odavno htjela biti kod kuće, ušla sam u restoran i naručila jelo *senator*. Bila je to ukusna kompozicija od različitih malih fileta, umaka *bearnaise* i zelenih šparoga na svježem prepečencu. Otkad sam se udala nisam nijednom učinila tako odvažan korak da sama izađem na ručak u neki restoran. U međuvremenu su djeca već sigurno došla kući. Neka čekaju, naručila sam ogroman, u šećer uronjeni

tanjur miješanih poslastica i tropskoga voća. Naravno, takav luksuz za Reinharda nije bio ništa posebno; on je sigurno često dolazio ovamo na ručak. Kruh s maslacem, koji sam mu propremila s ljubavlju, našla sam nedavno u kanti za smeće i to ne među biološkim otpacima, nego među papirom, što me posebno povrijedilo.

Kad sam konačno došla kući, dobro okrijepljena, zatekla sam Laru i Josta pri kuhanju. Umak od rajčice kuhao je i prskao po štednjaku, dok je riža debelo zagorjela jer nisu stavili dovoljno vode.

5.

Dječji stol

Katkada čovjek točno zna kako bi se trebao ponašati, a unatoč tome radi sasvim drukčije. – Tko ti je darovao ružu? – izravno sam upitala Reinharda.

– Kako, gdje, što? – rekao je da bi dobio na vremenu. Konačno se udostojao priznati kako je obitelji Fuhrmann poželio sreću prilikom useljenja i da je od njih dobio cvijet na dar. – Za vašu suprugu, rekla je gospođa Fuhrmann. Ali kako je Reinhard, navodno, znao da ću mu zbog toga staviti omču oko vrata, ostavio je posudu s cvijetom u uredu.

– I ti misliš da ti vjerujem! – povikala sam.

Reinhard je skočio i potrčao k telefonu kako bi na licu mjesta nazvao Fuhrmannove. Neka mi osobno kažu kako su mu donijeli cvijet.

Očajnički sam mu istrgnula slušalicu iz ruke. Fuhrmannovi su bili važni kupci koji, uostalom, nisu još platili jedan veliki račun.

– Mislit će da sam bolesno ljubomorna ili čak luda!, vikala sam jer nije moglo biti ništa strašnijeg od toga.

Reinhard je rekao: – To ti kažeš.

Bilo je to u nedjelju navečer, kad obitelj inače na miru sjedi na okupu i objeđuje. Iako je od naše svađe prošlo već sat vremena, Reinhard još uvijek nije progovorio sa mnom ni jedne riječi. Uzeo je svoj pun tanjur, ostavio me s djecom u kuhinji i otišao u dnevnu sobu. Tamo je uključio televizor i žvačući gledao vijesti.

– Nama nikad ne dopušta da gledamo televiziju za vrijeme jela, mrgodila se Lara.

Iz dnevne sobe čule su se riječi koje su djeci bile potpuno nerazumljive: – Što dolikuje Jupiteru, ne dolikuje volu!

– Tata je bio nepristojan pa mora sjediti za dječjim stolom, rekao je Jost prilično drsko.

Pogledala sam ga tako ljutito da je zanijemio.

Jeremias van Winghe naslikao je stol s mačkom. Otvorena vrata omogućuju pogled u zatamnenu pozadinu gdje u gostionici sjede četiri gosta. Međutim, živa se djelatnost odvija pred našim očima u punoj podnevnoj svjetlosti; na velikom kuhinjskom stolu okupila se jestiva menažerija, doduše, u neživom stanju. Na okruglom poslužavniku počiva sušena skuša, spremna na serviranje, čaša je već napunjena vinom. I kuhana riba, ukrašena lukom i limunom, čini se kao da samo čeka da je konobarica odnese. Boju i prijetnju u sliku unosi ogroman crveni jastog, okružen crvenkastim rakovima. Sjaji se mužar od mesinga, ukusne masline u zdjelici pozivaju nas da se poslužimo njima. Snažnim rukama mlada djevojka stavlja govede ponutrice – pluća, srce i dušnik – na stol, gdje se već nalazi očišćena kokoš i vrećica sa začinima. Sočni kelj, krastavac za salatu, bijeli kruh i ovčja polovica čekaju da dođu

na red. Obrazi mlade žene pocrvenjeli su od vatre i od žustrine kojom se prepustila poslu, na usnama joj se vidi lagani osmijeh. Odjevena je poput seoske djevojke, u crnom stezniku koji se veže sprijeda, a bijele je rukave košulje zavrnila kako ih ne bi zaprljala krvlju. Boja suknje u skladu je s bojom velikoga jastoga. Kako će marljiva seoska djevojka s tim svime izaći na kraj? A povrh svega, ne smije maknuti pogled s gladne mačke koja spretnom šapom poseže za ovčjim lojem. Mačkica je jedina životinja koja nije predviđena za objed, nego sama želi jesti; u svakom slučaju, ona nije nikakav lopov, što krade iz potaje, već drsko planira frontalni napad.

Kad je zazvonio telefon i javio se strašni gospodin Rost, Reinhardovo se raspoloženje ni malo nije popravilo. Bilo mi ga je žao kad se sam za sebe žalio nakon razgovora: – Jednom u životu htio sam graditi kuću, a da se ne moram obazirati na troškove.

Djeca su konačno otišla spavati. To je bio trenutak koji je Reinhard čekao. – Čim se smrači, sakrit ću se u tvoj auto i čekati. Krajnje je vrijeme da se mir vrati u našu kuću.

Dakle, oko jedanaest sati krenula na počinak, on je sjeo u moja kola kak bi iz njih mogao držati kako svoj automobil tako i ulazna vrata naše kuće. Ja bih radije bila s njim, ali on je to odbio. Ako mu počiniteljica ne bude nepoznata, nego možda čak draga i značajna, razmišljala sam, on je neće izdati, nego će sljedećega jutra tvrditi kako je uzalud proveo noć u autu.

Vjerojatno sam malo spavala kad su ulazna vrata zalupila i probudila me. Pogledala sam na sat, bilo je tri sata, i začula kako Reinhard ljutito govori u hodniku: – I što ste mislili dok ste to radili?

Žurno sam obukla jutarnji ogrtač i bosonoga tiho sišla niz stube. Reinhard je upravo mladoj dami otvarao vrata dnevne sobe. Slijedila sam ih.

Pa ona je gotovo još dijete, pomislila sam znatiželjno promatrajući djevojku uhvaćenu na djelu. Učinila mi se nekako poznatom; vjerojatno je stanovala negdje u blizini pa sam je mogla sresti u trgovini. Pristojno mi je pružila ruku, rekla: – Ja sam Imke – i gledala me nevinim plavim očima. Nisam znala što da mislim o njoj i njezinom nastupu.

– Nećemo li sjesti? – upitala sam Reinharda.

Izgledao je strašno umoran. – Molim vas, nemojte to više nikada raditi, rekao je i pokušao svom glasu dodati strogoću.

Imke je prikovala pogled na njega i nasmiješila se.

Ja sam nastavila: – Zašto noću stavljate ruže na automobil mogega supruga?

Prirodnom je naivnošću upitala je li zabranjeno ili možda nešto loše?

Nije, ali potpuno besmisleno i nepotrebno i, molim lijepo, čemu sve to? htio je znati Reinhard.

Imke je djelovala malo zbunjeno. – Mogu li razgovarati s vama u četiri oka? – upitala je Reinharda.

On nema nikakvih tajni pred svojom ženom, rekao je pošteno. Ali kad je ona poslije toga potpuno zanijemila, dao mi je znak pa sam izašla napolje.

Otvor između kuhinje i dnevne sobe gotovo se i nije koristio jer smo uglavnom objedovali za kuhinjskim stolom. Na taj sam prozorčić objesila sliku koju sam sama naslikala. Uostalom, riječ je bila o jednoj od mojih najoriginalnijih zamisli: uzela sam dvostruko staklo i svaku stranu oslikala drugim motivom. Ali tko se, uopće, obazirao

na moje izume. Imke je okrenula leđa otvoru; pazeći da ne napravim ni najmanji šum skinula sam sliku, privukla stolicu i sjela kako bih mogla gledati i prislušivati.

Njezini postupci su jasni, zaklinjala se Imke mojemu suprugu, samo se čini da ih on nije shvatio; ruže su njezin odgovor na njegove znakove.

Imke ni u kojem slučaju nije bila neka napadna ljepotica, ali je bila zgodna i mladenački svježa, možda je imala dvadeset godina. Nije bila obučena ni kao Lolita ni kao madame Pompadour; na sebi je imala ispranu sivu majicu i široke hlače, pokreti su joj bili pomalo nespretni, svijetlosmeđa poluduga kosa visjela je poput slame. Odlučno je gledala Reinharda širom otvorenih očiju.

Očito je Reinhard bio malo polaskan time što ga neka mlada osoba toliko poštuje; unatoč tome, htio je dobiti razumljivo obrazloženje za darivanje cvijeća.

Prije nekoliko tjedana ona je prolazila pokraj naše kuće s buketom ruža u rukama. Dok je Reinhard ulazio u svoja kola, jedan je cvijet pao na pod. On je podigao ružu i nasmiješio joj se. U njegovim očima ona je pročitala poruku.

– Kakvu poruku? – upitao je Reinhard s nevjericom.

– Da smo stvoreni jedno za drugo, rekla je.

Na mojem prislušnom mjestu odjednom mi je postalo jasno da ga moram osloboditi sumnje da je imao ljubavnicu. Ta djevojka nije bila baš sasvim čista u glavi.

– Zato što smo se upoznali jednoga ponedjeljka i što sam tada ubrala buket ruža, svaki sam vam ponedjeljak ostavljala po jedan cvijet. Kad ste, kao odgovor na to, stavili ružu na prozor vašega ureda, osjetila sam veliku bliskost među nama i znala da će sve biti dobro.

Ona je, dakle, saznala gdje Reinhard radi, to šašavo dijete. Zapravo bismo je trebali oslovljavati sa – ti, pomislila sam; bilo mi je žao male. Reinhard ju je dalje saslušavao: – A što je s biserom?

Imke je odgovorila na jedan od njegovih sljedećih znakova. Kad je spomenula određeni datum, uzrujala sam se jer je bila riječ o Jostovu rođendanu; morala sam kihnuti od uzbuđenja.

– Stajali ste s prijateljem na ulaznim vratima, rekla je, ne obazirući se na zvukove koji su dolazili iz kuhinje. – On je držao nekog malog dječaka za ruku.

To je vjerojatno bio Gottfried koji je došao po svojega sina Kaia da ga odvede kući s rođendana.

Nastavila je: – Baš kad sam prolazila, vi ste rekli tako da se jedva moglo čuti: ‘Djevojka je biser!’, i pri tom ste pogledali u mene.

Reinhard je razmišljao i na kraju se morao nasmijati.

– Poznanik me pitao znam li kakvu povjerljivu čistačicu pa sam mu preporučio Gülsun... – Reinhard je po svojem običaju više puta veselo odmahnuo glavom i promrmljao: – Pa to je nemoguće – i potom je još malo ispitivao svoju noćnu posjetiteljicu.

Doznali smo kako ona već nekoliko mjeseci stanuje na drugom kraju naše ulice. Budući da je našla dobro radno mjesto u Weinheimu, odselila je iz roditeljske kuće.

Kakvo radno mjesto? htio je znati Reinhard.

Asistentica za dijete u bolnici.

Ocijenila sam da je došao trenutak da se mogu ponovno pridružiti Reinhardu i njegovoj obožavateljici. Iako sam nastupila kao zakonita supruga, čini se da ona nije imala ni najmanju grižnju savjesti, nego mi je uljudno okrenula svoje malo, ozbiljno lice. Nije bila baš posebno pričljiva, prije bi se reklo da je bila takozvana tiha voda. – mislim da je vrijeme da se svi vratimo u krevet, rekla sam ljubazno, ali s autoritetom majke obitelji. – Sutra je ponedjeljak i moramo ustati na vrijeme.

Inge je odmah skočila, nasmiješila se Reinhardu, pružila nam svoju malu nježnu ruku i nestala.

– No, dakle, rekao je Reinhard, – mala bezazlena glupača!

– Prije bi se reklo samo mala glupača, odgovorila sam.

On je rekao smiješeći se: – Sigurno misliš, tko je zaljubljen u mene, taj nužno mora biti glup..., zagrlio me oko ramena i poveo me uza stube u spavaću sobu.

Gotovo nisam obratila pozornost na fini alarm u malom mozgu, nego sam bila sretna što konačno mogu spavati.

Sljedećega jutra za doručkom rekla sam Lari: – Holgerova čast je vraćena: nije on bio kavalir s ružom!

– Kako si sigurna u to?

– Zato što je tata prošle noći uhvatio jednu ženu koja je upravo htjela zataknuti ružu za brisače njegova automobila.

Oba su djeteta načulila uši. Reinhard je još ležao u krevetu, odlučio je danas otići nešto kasnije u ured, to je povlastica samostalnih profesija koju još ni jednom nije iskoristio.

– Zašto ta žena to radi? – upitao je Jost.

Njegova ga je sestra odmah poučila: – Zato što se do kraja zacopala u tatu!

Sve troje smo se nasmijali.

Moj se sin pravio važan. – Ja je poznajem!

Lara je oduševljeno mljacnula i podbola ga s visoka: – Možda ona uopće ne voli tatu, nego tebe! Kako izgleda?

– Ponekad stoji pred našom kućom i tako smiješno zuri, rekao je Jost, koji je često igrao nogomet na ulici.

Nesumnjivo je mislio na pravu osobu jer jedino što je bilo upadljivo na Imke, bio je taj prodoran pogled koji se uvijek predugo zadržavao.

Kad sam konačno ostala sama, napisala sam gotovo sve što je Reinhard izdiktirao preko vikenda, napravila krevete, zalila cvijeće, obrisala kupaonicu i napunila stroj za pranje rublja. Takve sam poslove obavljala nevjerojatnom brzinom kako bih ih što prije završila. Kako bi samo bilo lijepo kad bi djeca mogla jesti u školi! Ali jedva što sam ih se riješila, završila kućne poslove i napokon se mogla posvetiti slikanju, ona su već gladna stajala pred vratima. Gurnula sam pripremljenu pizzu u pećnicu, a smrznuti grašak u mikrovalnu.

Kad sam donijela poštu iz poštanskoga sandučića, bilo je tu i pismo od Imke. Vjerojatno ga je pisala još noćas i ubacila u sandučić kad je išla na posao. Nekoliko sam sekundi oklijevala i potom otvorila pismo ne stavljajući ga na paru. Tinejdžerski je papir bio svijetlozelene boje s otisnutim ružičastim ružicama.

Voljeni moj biserni prinče,

Od noćas sam najsretnije stvorenje na svijetu. Znam da se bojiš dubine svojeg velikog osjećaja i da me zbog obzira ne želiš time opterećivati. Ali vjeruj mi, ja sam jedina koja te doista razumije i koja ti može pomoći. U tvom sam pogledu otkrila tvoju ranjivost. Do današnjega dana bio si beskrajno sam, a sada će sve biti dobro.

Tisuću pozdrava malom princu od njegove pčelice.

Kad ne bi bilo tužno, smijala bih se. Reinhard – ranjivi, usamljeni prinč iz bajke? Hvala Bogu, on je bio skroz na skroz praktičan i realističan čovjek, takoreći kao istesan od hrastovine. Ali, Imke me zabrinjavala, ona nije bila ljubavnica, kojoj bi čovjek poželio iskopati oči, nego jadno dijete, uprkos njezinoj dvadeset i jednoj godini života. Mora se obzirno postupati s njom da joj se ne učini ništa nažao; s druge strane, trebala bi uvidjeti besmislenost svojih pogrešno usmjerenih osjećaja. – Potraži si nekog zgodnog mladića koji će ti odgovarati, htjela sam reći. – Reinhard je dvostruko stariji od tebe, oženjen je i ima dvoje djece. Upropastit ćeš svoje najbolje godine...

Kad je Jost htio posjetiti svojega prijatelja Kaia, ponudila sam se da ga odvezem tamo. Morala sam razgovarati s nekom suosjećajnom dušom. Silviji nisam htjela pokazati svoju slabu stranu, ali me je možda Lucie htjela saslušati. Odjednom se i Lara stvorila pokraj nas u automobilu jer je Kaiova morska svinja dobila mlade.

Naravno, znala sam da će zbog malih glodavaca opet doći do žestoke rasprave.

– Mama, daj se konačno, kako se ono kaže?

– Desensibilizirati, rekla bih svaki put.

Luci me pažljivo saslušala i potom je nazvala Gottfrieda koji je radio u jednoj izdavačkoj kući. Nakon što joj je objasnio gdje se koja knjiga može naći, otišla je sa mnom u njegovu radnu sobu gdje se nalazila stručna literatura. Tražila je na odjelu za psihologiju. *Studija o specifičnoj psihoterapiji usmjerenoj na klijenta*, pročitala je i počela listati. – Evo, autori pišu: *‘Kod ljubavnoga ludila bolesnik vjeruje u ispravnost svoje ljubavi i to potpuno neovisno o tome je li izabrani partner vezan za nekog drugog i redovito spušta slušalicu i natrag šalje neotvorena pisma...’*

To dakle nije bila djevojačka mašta, nego bolest, kao što sam naslutila još one noći. – Lucie, što da radimo?

Razmišljala je.

– Morate ostati dosljedni, mislim, sve drugo će samo još pospješiti njezino ludilo. Kako se zove to dijete?

– Imke, ali to dijete je već odavno punoljetno i zapravo sasvim zgodno.

Lucie je malo oklijevala. Razgovarat će s Gottfriedom koji se sasvim dobro snalazi na području psihijatrije. Osim teologije i medicine studirao je još i psihologiju.

Kao i uvijek, nakon četvrt sata počele su mi suziti oči; mačje su dlake bile u svim porama i učinile mi nepodnošljivim boravak kod moje prijateljice. Bilo je previše hladno da bi se moglo sjediti u vrtu, mahнула sam djeci i odvezla se kući. Reinhard je, doduše, podigao obrve, ali se suzdržao od držanja prodike znatiželjnoj ženi. Lice mu se vidno razvedrilo dok je čitao pismo. – Jesi li znala da si udata za bisernoga princa? – upitao je.

– To uopće nije smiješno, rekla sam, jer sam njegovu duhovitost smatrala potpuno neprimjerenom u tom slučaju. – Imke je bolesna, i Lucie je istoga mišljenja.

Reinhard nije mislio tako, cijelu stvar nije htio objasniti ludilom. – Malo je prenapeta, ali sjeti se samo mladih djevojaka koje padaju u nesvijest kad ugledaju Elvise Presleya.

– A s druge strane, položila je maturu, ima solidno obrazovanje i sada je zaposlena – znači da ne može biti baš tako luda, odgovorila sam.

Nakon posljednjih neugodnih tjedana više se nisam htjela svađati s Reinhardom; bila sam mu zahvalna što su se moji strahovi i pretpostavke da mi je nevjeran pokazali kao neosnovani. Dakle, nisam ga opterećivala Gottfriedovim stručnim knjigama, i

tako mu je već bilo dosta svih mojih gluposti. Bolje da je otišao po gorivo jer mi je trebao auto.

U utorak sam konačno ponovno počela slikati. Djeca su trebala sjediti na travnjaku, sasvim naprijed, Lara u ljetnoj haljini s naborima, koju uopće nije imala jer je još bila dobra Silvijinoj kćeri. Sa strane joj je trebao biti Jost s morskim prasetom u ruci, koje, što se mene tiče, on nije smio ni imati. Ali tu je bilo još jedno dijete – moj pokojni brat Malte, u dobi od godinu dana. Da ga stavim u prednji plan slike, kao da pripada naraštaju moje djece? On im je, zapravo, bio ujak. Nadam se da mi je majka poslala njegovu fotografiju kako bi mi slika što bolje uspjela.

I stvarno, u poštanskom sandučiću ležalo je majčino pismo, ali, nažalost, i pismo od Imke. Bez oklijevanja sam crvenom flomasterom napisala na omot: Odbija se primitak, vratiti pošiljatelju. Ali pismo nije stiglo poštom – kako sam onda mogla odbiti primitak? Trebam li na pismo naljepiti poštansku marku? Do njezina je stana bilo najviše sto metara, a ona sigurno u to vrijeme nije bila kod kuće. Ostavila sam slikarsku pregaču i potrčala da što prije obavim taj posao.

Kanta za smeće pred našom kućom bila je širom otvorena, Reinhard je opet ispraznio svoj koš za otpatke, ne obazirući se na uredno razvrstavanje stakla, biološkog otpada i papira. Uzdahnula sam i počela razvrstavati.

Poslije nekoliko minuta našla sam se pred dosadnom kućim za iznajmljivanje sa šest stanova; Imke je stanovala u potkrovlju. upravo kad sam bacila pismo u njezin sandučić, na kućna je vrata izašla starija žena s kantom za čišćenje u ruci. – Kome biste htjeli ići? – upitala je.

– Samo sam htjela ubaciti pismo, rekla sam, ali sam iskoristila priliku da je upitam: – Poznajete li mladu ženu koja stanuje sasvim gore?

– Da, to je Imke, jedina osim mene koja uredno obriše stubište kad na nju dođe red. Zavjerenički smo se nasmijale, kao dvije domaćice koje znaju što to znači. Potom sam se požurila vratiti se za kuhinjski stol gdje me čekao slikarski pribor.

Ali onda sam ugledala na polici Gottfriedovu knjigu iz psihologije i nisam ni malo oklijevala da se udubim u čitanje.

6.

Ubod pčele

– Narcis i tulipan... stoji u pjesmi Paula Gerhardta o ljetu, iako je riječ o proljetnom cvijeću. U svakom slučaju, kad gledamo buket cvijeća na slici Roelanta Saveryja, postaje jasno da se nikakva svila ne može natjecati u ljepoti s prirodnim proljetnim cvijećem. Bijeli narcisi, žute perunike i plavi ljiljani, neobična kockavica, ružičaste duhovske ruže, žute ruže i mnogo svježega zelenila složeni su u šareni, ali ni u kojem slučaju kričavi, buket. Širom otvorene oči cvjetova gledaju nas i svojom nas ranjivom bezazlenošću podsjećaju na neiskusnu lakovjernost seoske nevinosti.

Slikar je pokazao jednako zanimanje za različite botaničke vrste kao i za mala živa bića koja vidimo u svim uglovima slike. Odmah na donjem rubu drvenoga stola niže se šareno kolo od cvijeća i životinja: dlakava pčela, smaragdni gušter, otpala maćuhica, skakavac, nježan blijedoplavi cvijet i na kraju jedan dražestan mišić. I u samom buketu možemo vidjeti gusjenice, leptire, sitne divlje pčele i kukce.

Alegorični prikaz proljeća? Ili prolaznosti? Himna ljepoti, životu, Stvoritelju? Je li korisna pčela suprotstavljena dosadnom skakavcu? Služe li jedno i drugo kao simboli prirode koja vlada svime?

Slika ima isti onaj barokni ugođaj koji susrećemo i u ljetnoj pjesmi: 'Izađi, moje srce, potraži radost!'. Usporedno sa slikom cvijeća kod Paula Gerharda izvrnut je i rog obilja sa biljnim i životinjskim svijetom, čak i kukci nailaze na pohvalu: – Neumoran roj pčela leti tamo-amo, posvuda traži svoju plemenitu medenu hranu.

Još kao dijete voljela sam kukce, čak mi ni pčele, koje inače bodu, nisu mogle pričiniti neugodnosti. – Neumorna kao pčelica, – marljiva kao pčela – – sve same dobre osobine, u najmanju ruku tako dugo dok se nije pojavila Imke.

Budući da je jednom bila u bolnici, Silvija je poznavala medicinsku sestru s internističkog odjela koju je ljubazno iscrpno ispitala o asistentici za dijete, o Imke: izuzetno marljiva, neprimjetna, ljubazna, povjerljiva, prije bi se reklo introvertirana. Nitko nije imao ništa protiv nje, nitko nije bio s njom u bliskoj prijateljskoj vezi. To mi nije mnogo pomagalo. Nisam htjela ocrniti Imke, niti je izvrnuti ruglu; smatrala sam neodgovornim pasivno promatrati nastanak i razvoj njezine duševne bolesti.

Uostalom, došla su još tri pisma koja sam vratila ne otvorivši ih. Kako ne bih uznemiravala Reinharda, nisam ga o tome ni obavijestila. Nakon neuspjeha s pismima Imke se osobno pojavila, to jest, jednog kasnog popodneva nepomično je sjedila na kamenim stubama našeg prednjeg vrta. Primijetila sam je s prozora i prvo sam malo čekala. Kako je nakon dva sata još uvijek tamo sjedila, izašla sam pred vrata. – Imke, što sada opet hoćete? To nema smisla, nježno sam počela govoriti.

– Čekam vašeg supruga, rekla je, – trebam ga!

Reinhardu nije potrebna još jedna žena, rekla sam; neotvorena pisma, koja ste dobili natrag, dovoljan su dokaz da ga ne zanimате.

– To ste vi učinili, a nemate pravo na to, rekla je Imke pomalo prkosno. – Ostajem sjediti ovdje dok ne dođe Reinhard i dok mu osobno ne uručim pisma.

Sada sam se naljutila. – Napustite naš posjed, rekla sam. – I ne dosađujte mojemu prezaposlenom suprugu tim djetinjarijama!

To je djelovalo utoliko što je Imke ustala i premjestila se na ulicu. Ljutito sam se vratila unutra i pokušala nazvati Reinharda u ured. Ali on je bio ili na gradilištu ili se već vraćao kući pa ga nisam mogla upozoriti. Velikodušno sam dopustila djeci da gledaju krimić u predvečernjem programu, a sama sam stala pokraj prozora i vrebala.

Ubrzo je stigao Reinhard. Imke je odmah prišla njegovim kolima, govorila mu nešto kroz otvoren prozor i predala mu ozbiljna lica cjelokupne pismene izljeve ljubavi. Nema ni pomisli o nedužnom djevojačkom ponašanju, nema ni najmanje sumnje u neophodnost toga čina. Reinhard je izašao iz auta i razgovarao s njom, ali samo nekoliko rečenica. Potom je stavio svežanj pisama u džep svoje kožne jakne i pružio joj ruku uz očinski ljubazan osmijeh. Potpuno pogrešno ponašanje, bijesno sam pomislila, daje joj svoj blagoslov.

Ali nisam mu stigla ništa predbaciti, bio je brži. – To nije pošteno, rekao je. – Ta su pisma bila upućena meni i ti si me u svakom slučaju prvo trebala pitati prije nego si ih odnijela natrag. Ne možeš samo tako predvidjeti moje odluke!

– Htjela sam ti samo pomoći! – rekla sam pokorno jer mi u tom slučaju savjest baš nije bila sasvim čista.

Moj suprug, koji je stalno umoran, otvarao je jedno pismo za drugim i čitao s vidljivim zadovoljstvom. Potom je sva tri pisma pažljivo složio i stavio ih u listnicu. –

Moja supruga, koja ima potrebu da me nadzire, neće za kaznu smjeti pročitati ni riječi od ovog cvijeća pjesničke umjetnosti, rekao je.

Uvjeravala sam ga da si mogu zamisliti sadržaj pisama i da uopće nisam znatiželjna, ali da on zaludenoj Imke čini medvjedu uslugu kad joj se obraća na bilo koji način.

– Kad se za nekoliko godina izliječiš od svoje akutne ljubomore, nasmijat ćeš se do suza stihovima male pčele; bila bi šteta uništiti ta pisma, rekao je Reinhard bez ikakava osjećaja.

– Gospode Bože, još jednom, zar ne shvaćaš da je Imki popustio neki vijak! Dopuštaš da te obožava kao kakvog princa, a zapravo si napuhana žaba, umišljeni praznoglavac... – Skoro sam ostala bez daha, toliko sam bila bijesna.

Potom je došlo do pravoga sukoba; nije mi dao da pročitam pisma.

Ali u meni se javilo nešto drugo dok je Reinhard u ljutnji neprestano gladio svoju lisnicu. Imao je dar, kojega do tada nisam bila svjesna, da svojim snažnim muškim rukama šalje erotske poruke. Doduše, uvijek sak rado promatrala s koliko je ljubavi doticao komad drveta, jabuku ili kakav drugi običan predmet, ali nikad nisam zamijetila vezu između tog nježnog rukovanja s predmetima i njegove spolnosti. Te sam večeri počela gledati Imkinim očima: Reinhard je doista nenamjerno slao tajnovite poruke, o kojima je ona govorila, u svakom slučaju u osjećajnom, nježnom obliku, koji je zahtijevao posebno profinjeni način zamjećivanja. Čiji je seizmograf reagirao na takve titraje, taj će ostati stran stvarnom životu.

Kad je Reinhard sljedećega jutra pomalo zbunjeno ušao s novinama i stavio na stol lijepo umotanu kutiju, bolje sam od njega shvatila što to treba značiti. Dar na njegovom automobilu bio je mirisni, svježe ispečeni kolač, točnije rečeno, ubod pčele.

– Tvoja Imke pekla ga je ove noći za tebe, rekla sam povrijeđeno.

Reinhard je odmah donio nož i odrezao po jedan komad za svakog člana obitelji. – U svemu ima nešto dobro, rekao je. – Ili si ipak htjela odnijeti natrag ovaj ukusni kolač?

Djeca su bila oduševljena. – Mnogo je bolji nego mamin, rekao je Jost. Asistentice za dijete moraju znati peći kolače, to je normalno. Kada je, zapravo, Imke, koja je bila bolesno zaljubljena, spavala? Ipak, odustala je od svoje jednosmjerne korespondencije.

Konačno sama s ubodom pčele mogla sam si staviti u usta još jedan komad kolača koji je doista imao prvorazredan okus. Bila sam nesigurna. Je li Imke možda svojim šestim osjetilom probudila u Reinhardu nešto što sam ja previdjela? Možda mu je bilo potrebno više potvrđivanja, divljenja, poštovanja? Je li doista bio usamljeni princ? Možda sam ja bila neosjetljiva i nisam u njemu primijetila nježnoga sanjara?

Silvija nas je ubrzo potom pozvala na večeru, a iz nejasnih je razloga pozvala i Lucie i Gottfrieda. Zbog lijenosti, a i zbog želje da se ne osramoti angažirala je tajlandskog kuhara po imenu Toi koji je stavio na stol cijelo mnoštvo ukusnih specijaliteta. Upravo sam se poslužila lignjom koja je bila punjena začinjanim mljevenim mesom, limunom i sitno isjeckanim listovima limete kad mi je zastao zalogaj u grlu. Na drugom kraju stola Reinhard je podigao prema svjetlu ružu načinjenu od rajčice i rekao: – Za poslasticu ću vam pročitati nešto slatko što će nadmašiti čak i šećerni puding.

– Moje egzotično voće biti bez šećera, samo s medom, uvrijeđeno je rekao Toi.

Nisam mogla Reinharda udariti nogom ispod stola niti sam mu mogla uputiti mrke poglede jer me nije ni jednom pogledao dok je uz pečene banane, okruglice od lubenica i kriške manga vadio Imkina pisma. Nije bilo samo tri ili četiri pisma, nego najmanje dvadeset, što ih je očito primio bez mojega znanja.

Mali moj prinče!

Kako si napušten u beskrajnoj pustinji svemira, ali u oazi mojega srca cvjetaju ruže amo za tebe, a u svakom pupoljku skriva se po jedan moj biser...

Silvija se glasno smijala, Lucie suzdržano, Udo se zagrckao, Gottfried je izašao iz sobe.

Odsječenim sam glasom rekla: – Reinhard, smatram vrhuncem neukusa javno čitati pisma jedne bolesnice!

– Ali mi smo svi svoji, rekla je Silvija blago, – ni jedna riječ iz Imkinog nježnog priznanja neće otići u javnost! Bila bi šteta da ovo nismo čuli!

Udo je imao oči pune suza od smijeha: – O Bože, kakva glupost!

Konačno je Lucie stala na moju stranu. – Reinhard, mislim da je to, što s vidljivim ponosom reagiraš na ljubavna pisma, uvredljivo za Annu...

Razljutio se. Određeni ljudi jednostavno nemaju smisla za šalu; naravno, on ne shvaća ozbiljno prenapete inspiracije osobe u zakašnjelom pubertetu, niti se osjeća polaskanim. Ali to je jednostavno dragocjeno.

Nakon stanke u razgovoru Gottfried se vratio unutra. Kako nije želio da ga smatraju neljubaznim gostom, svima je napunio čaše i razgovarao s muškarcima o običnim stvarima kao što su, na primjer, cijene nekretnina. Silvia je Lucie i mene odvela u spavaću sobu da se divimo novom orijentalnom tepihu koji je kupila na dražbi za velike novce. tepih je služio samo kao izgovor da bi nam mogla pokazati svoje haljine. Pljeskale smo iz uljudnosti.

– Ti bi si trebala posvetiti više pažnje – peporučila mi je ne misleći da bi me mogla povrijediti, – imaš tijelo kao iz snova, zašto uvijek nosiš nekakve vreće? – Silvija se cerekala; učinilo mi se da u njezinom zluradom smijehu čujem nešto što do tada nisam poznavala.

Na rastanku smo se po običaju svi izljubili. Cvrcnuta se Silvia nešto predugo grlila s Reinhardom koji je to, međutim, muški podnio. – Ako si pravi princ iz bajke, šaputala mu je, ali sam ja ipak čula, – onda znaš da Trnoružicu moraš probuditi iz sna poljupcem.

Ja sam iznimno malo pila jer sam morala voziti. Bila sam umorna i ljutita i zapravo nisam uopće htjela ništa govoriti, ali kad sam morala zaustaviti kola na semaforu, iz mene je izletilo: – Ti si svinja! Reinhard je bez riječi izašao iz automobila i pješice otišao kući.

Sljedećega je jutro Reinhard sve poricao. Rekao je da više nije dobio nikakvo pismo od Imke i da sam ja od bijesa oslijepila.

Jost, koji se neumorno igrao na ulici, pripovijedao mi je kako Imke uvijek dolazi s posla autobusom u 18 sati i tada prolazi pokraj naše kuće. Ovaj put sam je ja dočekala. – Obećali ste da više nećete pisati pisma, počela sam.

– Nisam, odlučno je odgovorila, – da sam obećala, tada ne bih to činila. Nitko mi ne može zabraniti da svakodnevno pišem mojem ljubljenom.

– Jeste li mu osobni predavali pisma? – upitala sam.

Ubacivala je pisma u poštanski sandučić, odgovorila je, kako bi bila sigurna da ja ne bih opet...

Djevojka je iskrena, pomislila sam, i nekako sasvim pristojna. – Imke, rekla sam, – jeste li kad pomislili da vam je potrebna liječnička pomoć?

Odmahnula je glavom. Htjela sam oprezno komentirati moje riječi, ali ona me ostavila i otišla.

Telefonirala sam Lucie: – Misliš li i ti da ja ne nosim haljine nego vreće?

– Draga moja Annerose, ne sviđaju ti se valjda one svjetlucave krpe kojima Silvija steže svoje bokove? Ti imaš toliko smisla za boje da možeš nositi što hoćeš i uvijek izgledaš originalno. – Nisam točno znala je li to bio kompliment. Luci je u načelu uvijek nosila crnu odjeću.

– Jesi li razgovarala s Gottfriedom o Imke?

Lucie je rekla kako je Gottfried jako osjetljiv kad je riječ o psihičkim smetnjama jer i sam ima brata koji boluje od shizofrenije. – Što se tiče vaše Imke – vjerojatno bi joj trebala potražiti terapeuta!

– Dobra si! Ja to ne mogu učiniti.

– Onda dobro, neka nastavi po svome, to sigurno neće trajati dugo. A ako ti previše ide na živce, moraš se braniti. Sklona si tome da sve shvaćaš preozbiljno.

Ovu rečenicu više nisam mogla slušati jer ju je Reinhard izgovarao svaki dan.

U Gottfriedovoj je knjizi iza rasprave o ljubavnom ludilu slijedilo poglavlje o bolesnoj ljubomori. Jesam li na kraju i ja bila tako neurotična kao Imke? Ona je pokrenula nešto što se više nije moglo zaustaviti.

Tražila sam utjehu u mojem slikanju na staklu. Moj brat Malte bio je prvi koji je zauzeo mjesto na obiteljskoj slici. Na fotografiji, koju mi je poslala majka, imao je na sebi ljetne dječje hlačice pod kojima se mogao naslutiti debeli sloj pelena. Odlučila sam ga obući u mornarsko odijelce što bi bolje naglasilo razliku u odnosu na današnji naraštaj. Kad sam pod povećalom promatrala Malteovo sitno lice otkrila sam sablasnu sličnost s Imkinim dječjim crtama lica. Oboje su imali nebeski plave, sanjarske, široko razmaknute oči i to me ispunjalo strahom: – To ne pripada ovom svijetu, rekla sam za sebe i najradije bih zaplakala za izgubljenim bratom.

Mislila sam da sam slikala samo deset minuta, a zapravo su prošla već dva sata. Ta mi je pojava već bila poznata: Kad bih se zadubila u svoj svijet slika, vrijeme je prolazilo na neki nestvaran način kao u bajci, vječnost se pretvarala u sekunde.

Je li moja setra Ellen zapravo dobila Malteovu fotografiju? Nazvala sam je dok sam se nakratko odmarala od slikanja.

Ellen je rekla da me je još danas htjela nazvati kako bi mi se zahvalila za fotografiju.

– Znaš li zapravo nešto detaljnije o uzroku smrti? – postavila sam pitanje o nečemu što je bila tabu-tema u našoj obitelji.

Poslije kratkog razmišljanja Ellen je rekla da je bila riječ – koliko se ona sjeća – o iznenadnoj dječjoj smrti.

Tko i sam odgaja djecu, odmah zna o čemu se radi. Mala djeca između drugog i šestog mjeseca života odjednom umru u krevetu, a da nisu prethodno uopće bila bolesna niti se što neobično moglo zamijetiti na njima. Bila sam pomalo zbunjena. – Ellen, to što kažeš malo mi je čudno. moja je majka uvijek govorila o nesretnom slučaju.

Kako nismo mogle razjasniti te nesporazume, Ellen mi je savjetovala da oprezno još jednom ispitam majku o svemu. – A sada nešto sasvim drugo. Kada ćeš me posjetiti? Pozivam vas sve četvero! Imam dovoljno mjesta, rekla je.

– To je lijepo od tebe, rekla sam oklijevajući. – Možda za vrijeme školskih praznika.

Prijepodne je gotovo prošlo, počela sam kuhati. U glavi mi je vladala prilično velika zbrka od ljubavnih pisama, slika na staklu, ručka, novostečene stare sestre i rano izgubljenoga malog brata. Da iznenadim Reinharda novom zavodničkom haljinom? Pripijenom uz tijelo?

– Biste li imali volje posjetiti tetu Ellen? – upitala sam Laru i Josta dok su jeli riblje štapiće, kečap i pržene krumpiriće. Već su i zaboravili tko je to.

– Ah, ona stara što nožicama reže rezance! – rekao je Jost.

– Samo ako s nama smije ići i Susi, uvjetovala je Lara.

– I Kai, dodao je Jost.

Katkada me ljubav prema djeci preplavi poput vodopada. Ima, doduše, trenutaka, kada bih im mogla zavrnuti vratove, ali to je teorija, zapravo im ne bih mogla skinuti dlaku s glave. A onda ih iznenada moram stisnuti uza se, milovati, ljubiti i gotovo ugušiti od sreće. Jostu to strašno smeta, ali se i Lara oslobodi mojega zagrljaja zbunjeno se smiješeći. Reinhardu je strano to pretjerivanje pa u njegovom prisustvu nastojim obuzdati svije osjećaje. Kako bih bila sretna da su mi u djetinjstvu roditelji samo jedan jedini put pokazali svoje prirodne osjećaje. U tome se Reinhard uopće ne razlikuje od moje majke.

Dok sam predano i brižno slikala Maltea prema fotografiji, pogodila me ljubav poput munje. Odjednom sam osjetila bliskost s tim malim bratom, gotovo se to moglo usporediti s unutarnjim osjećajima prema mojoj vlastitoj djeci. Čak sam smetenu Imke pustila u moje širom otvoreno srce. Čudno, pomislila sam, zapravo bih morala mrziti tu djevojku. Ono što sam osjećala za nju bilo je više od simpatije, bio je to topli majčinski osjećaj. htjela bih je zaštititi, ali ne mogu, isto kao što više nisam mogla pomoći mojem malom bratu.

Na mojoj slici Malte je držao u rukama jednog od medvjedića koje je majka napravila. To je bio anakronizam, jer dok je on bio živ, majka nije ni slutila ništa o svojem kasnijem hobiju. Cijela je slika trebala imati u sebi nešto nadnaravno. Sadašnjost, prošlost i san pomiješale bi se kao vodene boje. Mogla bih, na primjer, Reinhardu staviti u ruku jednu od očevih lopatica za ubijanje muha da ubije malu pčelu. Čula sam ga kako govori svojim piskutavim glasom: – Evo ti, nećeš više nikoga ubosti!

7.

Izvan zakona

Bilo mi je neugodno što je baš sada moja majka najavila da će doći u posjete. Morala sam računati s tim da će majka osjetiti napetost koja vlada između mene i Reinharda. Sigurno nije očekivala ništa drugo, nego da je i kod nas tako dosadno kao što je bilo i u njezinu braku. Voljela je Reinharda, ljubila svoje unuke, bila je uvjerenjena da sam sretno udata žena. Rado bih je ostavila u tom uvjerenju.

Kad sam je dočekala na kolodvoru, odmah je rekla: – Mišiću, djeluješ tako sretno!

A ja sam zapravo imala ružne snove i premalo sam spavala, nosila sam jednu od mojih udobnih skandinavskih vreća (s sivo-tamnosmeđe-svjetlosmeđim prugama) i uhvatila me strašna hunjavica. Jedino mi je crveni nos davao boju licu.

Iako sam to Jostu najstrože zabranila, on ju je pozdravio riječima: – Nadam se da mi nisi donijela medvjedića.

Njegovu je iskrenost smatrala dražesnom. – Baka zna da se ti više ne igraš krpenim životinjama, baka ti je napravila zmaja.

Oboje su istrčali napolje sa zmajem. Ali nakon dvije minute vratili su se s iskidanim ostacima, – Sigurno nema pojma o aerodinamici, Lara je sudila o baki.

Majci je bilo loše već sljedećega dana. – Ti si kriva, žalila se. – Moja leđa ne podnose nove madrace; zašto ste izbacili stari madrac na kojem sam spavala gotovo jednako dobro kao u bolesnom krevetu?

– Majko, to je doista isti onaj madrac, rekla sam. – Mi uopće nemamo novca da stalno kupujemo nove!

Vjerojatno sam i sama negativno utjecala na majku i na Reinharda jer sam bila razdražljiva i svadljiva i osjećala sam se bijedno. Kad sam navečer otišla u podrum objesiti rublje, namjerno se nisam žurila. Bilo mi je tako lijepo što sam sasvim sama.

Ali kad sam se vratila u dnevnu sobu, televizor je bio ugašen. Majka i Reinhard sjedili su na trosjedu i zajedno čitali najnovija Imkina pisma. Na mojem se licu mogla vidjeti bol, ali njih se dvoje nije dalo smetati.

– Doista je dražesno, rekla je majka, – to što piše mala. malo pretjerano, ali vrlo slatko.

– Onda se zabavljajte i dalje, rekla sam, – ali bez mene. Umorna sam.

Bila sam već na vratima kad sam čula majku kako govori: – Što je Ani?

Reinhard je odgovorio tako glasno da sam i ja mogla čuti: – Ptica joj je mozak popila.

Ptice se love; uvijek je bilo onih koji su hvatali ptice i onih koji su ih jeli. Na mrtvoj prirodi Christofella van den Berghea, koja je nastala 1624., prikazan je plijen nekog lovačkog društva na rustikalnom hrastovom stolu. Gospoda su zacijelo bila na izletu u močvarnom području obraslom trskom uz neko jezero, vidi se to po močvarnim pticama. Danas čovječja ruka ni u kojem slučaju ne bi smjela donijeti smrt bukavcu, ali u ono je vrijeme zaštita prirode i ptica bila sasvim nepoznata riječ. Za vrijeme jesenskoga lova pucalo se u sve što bi došlo pred pušku.

Divlja patka s bijelim ovratnikom danas se lovi samo za vrijeme lova na patke. Zajedno s bukavcem i divljom guskom ona je vjerojatno bila vrhunac svečanoga stola. Umjetnik je uložio sav svoj trud osobito kod bukavca da prozračno svjetlosmeđe perje lijepo ukrasi tamnosmeđim pjegama, prugama i vrpčama. Njegove noge ukočeno strše preko guske koja se nalazi do njega. No, dobro, lov na ta tri velika izvora mesa mogao je imati smisla, ali što je s brojnim malim pticama pjevicama koje su, vjerojatno greškom, također našle smrt? Crvendać, sjenica, grmuša i zimovka očito su bili nusproizvod nekog većeg lova i također su služili kao hrana uz prethodno stavljanje na uvid kao da je riječ o grožđu ili breskvama na tanjuru od kineskog porculana ili o crvenim jabukama u ukrašenoj zdjeli.

Obzirom na bogat ulov manje je pažnje posvećeno skupocjenim kositrenim predmetima koji blijedo svjetlucaju iz tamne pozadine.

U prednjem lijevom uglu na stolu leži ružičasta ruža, razlog, zbog kojega ovu sliku smatram namijenjenom meni osobno. Slomljena ruža predstavlja prolaznost, ali bi mogla poslužiti i kao suprotnost crnim ptičjim nogama.

Za ljude, koji nisu zaštićeni i koji nemaju pravo ni na što, kaže se da su slobodni poput ptice (izvan zakona). Kao što se može loviti bilo koja ptica, tako i čovjek izvan zakona nigdje na svijetu nije siguran. Doduše, ptice grabljivice, koje lete na velikim visinama, ne mogu se tako lako namamiti. Ali na baroknoj mrtvoj prirodi nalaze se tri male ljupke pjevačice koje nikome ne mogu naškoditi i koje cijeli dan veselo cvrkuću i uz najbolju pripremu nitko se ne bi mogao od njih najesti. Lov na ptice je nešto vrlo tužno za ovakvog ljubitelja životinja kao što sam ja, ali možda bih si i ja, da sam živjela u doba baroka, stavila nekoliko šarenih pera u kosu.

Je li i umjetnik osjećao sažaljenje? Ili si ja možda umišljam kako je putena raznolikost ptica i plodova zasjenjena skrivenom tugom?

Otkako vrlo pomno promatram pojedinosti na starim slikama, postala sam mnogo svjesnija ljepote stvarnoga svijeta. Svjetlucava rosa na nježnom cvijetu maka toliko me dira da mi se oči napune suzama.

Majka me sljedećega jutro ozbiljno ukorila. – Mišiću, moraš se prema Reinhardu ophoditi s više diplomacije. Što god on kaže ili napravi, tebi nije pravo!

– Što, na primjer?, upitala sam živčano.

Neprestano prigovaram njegovu poslu: oštro kritiziram svaki kuću koju je izgradio. – Muškarcima se moramo diviti, oni to vole, rekla je tako ozbiljno kao da mi je otkrila tajnu slobodnih zidara.

– Ja sam njegova ravnopravna partnerica, proturječila sam. – Kakvoga smisla ima naš brak, ako mu ja sve odobravam? Na koncu, i on meni kaže kada mu se nešto ne sviđa.

– Mi žene možemo to lakše podnijeti, tvrdila je, – ali muške mimoze ne mogu! Recept za moj vlastiti brak sastojao se u tome što sam ja uvijek popuštala.

Kako je to strašno, pomislila sam.

Vjerojatno nije bilo baš pogodno vrijeme za to, ali sam ipak ispričala majci sve o svojem umjetničkom projektu. U početku je bila oduševljena. – Na kakve li samo zamisli dolaziš! Tata, ja i Malte, ti i Reinhard, vaših dvoje slatke djece – to će sigurno biti sjajna slika! Jesi li već počela?

Dopustila sam da me ponese njezino oduševljenje i odmah joj pokazala poluzavršenog Maltea na staklu i crteže.

Majka je stavila naočale i, dobro raspoložena, upitala kao u kakvoj igri pogađanja: – Koje sam ja?

– Ova desno pokraj oca, rekla sam i prekasno opazila da njezina prethodnica, Ellenina majka, stoji s očeve lijeve strane. Ustuknula je. Morala sam sve priznati i pripovijedati joj o Elleninom posjetu.

Mama se strašno uzбудila. – Annerose, ti si nemoguća! – Čini se da ju je najviše uznemirilo to što me Ellen ispitivala o obitelji. Ta osoba sigurno nema dobre namjere, rekla je.

– Ellen uopće nije loša. Zapravo je apsurdno ne poznavati vlastitu sestru...

– Polusestru, ljutito me ispravila.

Kad smo već bili kod toga, odmah sam rekla kako Ellen zna drugu verziju o Malteovoj smrti, nego što je ja znam. – Što je, zapravo, točno?" upitala sam, – nesretan slučaj ili iznenadna dječja smrt?

– Naravno da je bio nesretan slučaj, rekla je.

– ima tisuću načina da se strada u nesretnom slučaju. Zašto nikada ne govoriš o tome? Što se to sve ove godine skriva od mene?

Odjednom je izgubila živce. Plakala je tako strašno da mi je bilo žao. Najradije bih njoj za ljubav razbila sliku koju sam počela raditi i potisnula zle slutnje. Zar se baš uvijek sve mora točno znati? Ipak, u tom je trenutku majka ipak počela govoriti i više je nisam mogla zaustaviti.

– To se dogodilo godinu dana prije tvojega rođenja, na Veliku subotu. Tata me vozio autom u kupovinu, nikada, nažalost, nisam položila vozački ispit. Trebali smo zalihe hrane za praznike. Malte mi je sjedio u krilu na stražnjem sjedalu, tada još nije bilo praktičnih sjedišta za djecu, a ni pojasevi nisu bili obvezni. Kad smo konačno izašli iz prepunih prodavaonica, tvoj se otac sjetio da je u uredu ostavio ključeve od blagajne. Dakle, odvezli smo se još u ured. Ukratko, kad smo se vratili, sa zakašnjenjem, samo mi je jedno bilo u glavi: konačno izvaditi ribu, meso i povrće iz ugrijanoga auta i staviti u hladionik. Obično je otac nosio vrećice s robom, a ja tvojeg malog brata. Taj puta sam požurila naprijed s vrećicama i ostavila Maltea na stražnjem sjedalu; tata je još morao odvesti auto u garažu. Dok sam nosila teške vrećice u kuću, tata je vozio unazad kroz ulazna vrata. Nismo ni primijetili da je Malte izašao iz kola. Tata je pregazio svojeg vlastitog sina, mojeg malog Maltea.

Bila sam šokirana i potresena kad sam konačno saznala istinu. Ali majčine suze su u međuvremenu usahle, govorila je bez točke i zareza. – Dok sam živa, neću zaboraviti kako ti je otac, blijed poput mrtvaca, ušao kroz vrata i položio na trosjed naše mrtvo dijete. Poslije mi je predbacivao da nisam zatvorila stražnja vrata tako da je mali ispuzao napolje. Po mojem mišljenju on nije dobro pazio, ali prebacivanje krivnje ne može oživjeti dijete. Annerose, za roditelje ne može biti ništa strašnije od gubitka jedinoga sina!

– Osim velike nesreće kad se u zamjenu dobije djevojčica, rekla sam ogorčeno.

Majka je sljedećeg jutra otputovala. Na rastanku gotovo nije prozborila ni riječi. Bilo mi je, doduše, žao što je otišla, ali na kraju krajeva tako je bilo i bolje. Barem je bila pošteđena moje nesreće koja se jasno naslućivala.

Reinhard je mislio da sam postupila potpuno pogrešno. Kao prvo, nisam smjela pokazati majci sliku na staklu, drugo, nisam joj smjela pripovijedati o Ellen i treće, nisam je trebala ispitivati o Malteovoj smrti. – Stare se rane ne smiju dirati, rekao je. – To je suvišno. Što imaš od toga? Stara, usamljena žena sada je nesretna...

Ja ni u kojem slučaju majku nisam smatrala prestarom da konačno raščisti sa svojom prošlosti. Oštro smo se posvađali. Uobičajeno vjerovanje, kako je muž u dubini duše sretan kad mu tašta otpuče, u našem slučaju nije važno. Reinhard i moja majka bili su saveznici i to protiv mene.

Uvijek kada bismo se Reinhard i ja oko nečega zakvačili, razgovor je na kraju došao na Imke. Neprestano mi je predbacivao da sam bolesno ljubomorna. – Gledaj, ako čak i tvojoj majci čitam ta pisma, to je jasan dokaz da mi je čista savjest. Ali ti uopće ne možeš podnijeti što se ja sviđam jednoj mladoj djevojci! Ona, doduše, ima nekih mušica, ali to nije važno...

Oštro sam ga prekinula. – Da, da si pop-pjevač ili filmska zvijezda, tada bi sve to spadalo u područje mladalačke zanesenosti. Ali ti si najobičniji otac obitelji, ne možeš biti prosječniji. Imke si je izabrala čovjeka koji nema nikakve veze s tobom. Ona je usamljena i izmislila je ljubavnu priču. Ne trebaš si ništa umišljati. A ja doista nisam ljubomorna, samo se brinem za malu...

– Hahaha, nasmijao se Reinhard.

Pokušala sam još jednom razumno razgovarati s Imke kako bi prestala zamišljati tu romancu.

Ali ona je bila potpuno sigurna u Reinhardovu naklonost. – Vaš mi je muž promijenio svijet. Ako je sve u mojem život bila zabluda, rekla je ozbiljno, – ova ljubav to sigurno nije bila. Mi se uzajamno spašavamo iz tamne doline patnji.

– A što je onda zapravo sa mnom? – upitala sam.

Imke me pogledala i razmislila. – Pa vi imate dvoje djece, rekla je utješno. – Meni je dvadeset i jedna godina i još nikada nisam imala dečka; zapravo, ja uopće ništa nemam.

Možda je ipak posumnjala u tu podjelu jer je bila pomalo zbunjena i oprostila se riječima: – Želim vam ugodan dan!

U takvom je slučaju dobro imati prijatelje. Silvija nije dolazila u obzir, ali sam se mogla posavjetovati s Lucienim Gottfriedom uz izgovor da mu moram vratiti knjigu koju sam posudila. Lucie je radila u vrtu, a djeca su galamila. Gottfried je već bio kod kuće, sjedio je u ležaljki i čitao. Prilika je bila povoljna. – Vraćam ti tvoju knjigu o psihoterapiji, rekla sam. – Bila je veoma zanimljiva. Lucie ti je vjerojatno pripovijedala o našem slučaju...

Ljubavno je kimnuo glavom. – Ovo što upravo čitam također odgovara toj temi, rekao je. – Ljubavna pisma Adolfu Hitleru. Ne možeš vjerovati što žene sve ne stavljaju na papir! ‘Moj dragi, slatki Adolfe’, pišu na primjer. To je zabavno samo prostim ljudima, ja se ježim kad to čitam. Ali nije samo riječ o usamljenim i ugroženim ženama koje su pomoću odvratnih manipulacija podlegle kultu vođe, nego tu očito ima i pravih patoloških slučajeva ljubavnoga ludila. To onda zvuči otprilike ovako: ‘Ti mi preko radija šalješ poruke, prepoznajem svaki znak.’ To bi se moglo usporediti s nekom današnjom gledateljicom koja je uvjerena da najavljiivač na televiziji baš nju gleda pravo u oči.

– Čitala sam da se ljubavno ludilo javlja pretežno kod žena, rekla sam.

Gottfried mi je objasnio da nestvarni snovi o zaljubljenosti u pubertetu obavljaju slične zadatke, ali ih ubrzo zamjenjuju stvarni partneri. – Vi vjerojatno ne možete pomoći Imke, rekao je na kraju, – oko toga će se morati potruditi neki profesionalac. Inače se ne može sagledati kraj svemu tome.

Katastrofa je već nastupila. I to samo nakon nekoliko dana, kad je Reinhard poslije večere vozio u teniski klub; redovito je igrao tenis s izvjesnim doktorom Kohlhammerom, liječnikom za uho, grlo i nos. Je li bilo točno ono što mi je Reinhard govorio? Ja nisam mogla doći u klub kako bih to provjerila. S nepovjerenjem sam nazvala na liječnikov broj da čujem njegov glas na telefonskoj sekretarici. Kao da sam slutila zlo, javio se on osobno iz svoje ordinacije. Dakle, nije bio na igralištu. Spustila sam slušalicu i razmišljala. Djeca su sjedila pred televizorom. – Idem samo do poštanskog sandučića, doviknula sam im i izašla iz kuće.

Dobro će mi doći malo svježeg zraka. U Reinhardovoj ladici od pisaćega stola našla sam rezervne ključeve njegova ureda. Namjeravala sam pješice prijeći kratku udaljenost i poput detektiva pretražiti njegov ured. Gülsun je čistila samo jednom tjedno, sigurno je neću sresti. Ali što će biti ako je prezaposleni arhitekt umjesto da igra tenis sjedio za radnim stolom i potajno radio kako bi zaradio novac za stroj za pranje suđa? Ako budem vidjela njegov auto pred uredom, na mjestu ću se okrenuti i vratiti se.

Ako želim biti iskrena, moram priznati da sam željela pročitati Imkina pisma, ali mi je Reinhard to uskratio. Međutim, i račun iz restorana bio mi je sumnjiv. S kim je Reinhard mogao provesti ovu večer? Bila sam uzbuđena kao kad sam kao mala djevojčica noću pravila psine u kući mojih roditelja. Zapravo sam voljela taj osjećaj.

Pred rečenom zgradom bio je prakiran Reinhardov auto ali i kola prve pomoći. Gore u uredu gorjelo je svjetlo. Oklijevajući sam zastala i sklonila se u susjednom ulazu u garažu da me nitko ne primijeti dok na kratko ne razmislim. Možda bi bilo bolje da neprimjetno odem s tog mjesta? Kad bi me Reinhard ovdje otkrio, to bi za njega bio pravi dokaz za moju ljubomoru. S druge strane, on je rekao da ide u teniski klub i da će tamo ostati tako dugo kao što je ostajao i prije.

Odjednom mi se učinilo da čujem tih, ali dugačak krik. Navrla mi je krv u lice. Što su značila kola prve pomoći? Je li se Reinhardu nešto dogodilo?

Tada su se otvorila ulazna vrata, dva su bolničara oprezno vodila Imke pridržavajući je ispod ruku. Oba ručna zgloba su joj bila u zavojima. Iza njih su izašli neki mladi čovjek i Reinhard. – Injekcija je već djelovala, rekao je liječnik, – uskoro će zaspati.

Bolničari su odnijeli Imke u kola prve pomoći, ušao je i liječnik pa su krenuli. Na ulici je Reinhard uzrujano gledao oko sebe, iz nekoliko susjednih kuća gledali su ga znatiželjni ljudi. Žurno se vratilo u zgradu. Nisam čekala ni trena da se odšuljam u sjeni kuća. Oblio me hladan znoj.

Samo što sam stavila djecu u krevet, Reinhard je došao kući, promrmljao – dobra večer – i uključio televizor. Upitala sam glumeći da me zanima: – Tko je pobijedio?

– Nitko, rekao je Reinhard. – Dr. Kohlhammer je iznenada morao otići u kućnu posjetu – krvarenje iz nosa koje se nije moglo zaustaviti. Nije dobro imati liječnika za protivnika u tenisu.

– Ali otkuda ti sada dolaziš? – upitala sam.

Reinhard je odjednom izgubio strpljenje i povikao: – Što je to, saslušanje? – i bacio zdjelu s voćem u zid. Jabuke, banane i mandarine otkotrljale su se pod trosjed. – Da me nisi izazivala, to se ne bi dogodilo!

Sve mi je ispriopovijedao. Iz teniskog je kluba otišao u ured kako bi iskoristio vrijeme i obavio neke zaostale poslove, razumije se, u lošem raspoloženju. Dolje, pokraj poštanskog sandučića, naletio je na Imke koja je upravo htjela ubaciti u njega ružičasti omot. – Zнала sam da ću te sresti, rekla je zaneseno. – Moje me slutnje još nikada nisu prevarile.

– Vi jedno drugom govorite *ti*? – upitala sam.

– Ne, rekao je Reinhard, – zapravo ne. – Zašutio je. Već sam izgubila nadu da će nastaviti svoju ispovijest, kad je ponovno počeo psovati: – Otkada smo u braku, predbacuješ mi da sam nevjeran, a gotovo uvijek sam... Zapravo je sasvim svejedno kako se ponašam, kaznu ću dobiti u svakom slučaju.

Sada sam ja počela galamiti. – Što si uradio? – povikala sam.

– Drugi bi muškarci to učinili još odavno, grubo je rekao Reinhard, – samo sam ja uvijek bio kukavica. Jednom je pošteno poševiti i guščica će biti izliječena.

Nisam mogla shvatiti: – To ne može biti istina!

Reinhard je bijesno gazio po mandarinima. – Da me nisi neprestano optuživala! Tako nešto čovjeku samo daje ideju! Svi drugi...

Toliko sam se razljutila da sam skočila i prilijepila mu šamar. Još se nikada nismo tukli, sada me udario nogom da sam pala.

Reinhard je izletio napolje. Ostala sam ležati na podu i plakala: zbog Imke, zbog našega braka, zbog sebe same.

8.

Puževa kućica

Muškarci na vodećim položajima, kao na primjer Udo, imaju drukčiji odnos prema stvarnosti nego što ga ima sasvim obična domaćica. Nikada u životu nisu mijenjali pelene, gotovo nikada nisu išli u supermarket u kupovinu i ne znaju što znači kad se poslije Božića treba očistiti pećnica. Zato oni znaju najnovije tečaje dionica, znaju koliko vrijedi dobra tajnica i redovito čitaju političke priloge u SPIEGELU. Reinhard nije spadao u tu kategoriju; u kući svojih roditelja i u školi naučio je raditi. Međutim, zato mu nije bilo poznato koliko zarađuje dobra tajnica. One sudbonosne večeri odlučila sam da ću otkazati pisarsku službu.

U besanoj noći poslije naše velike svade zamišljala sam kako bi Lara i Jost komentirali očevu odsutnost za vrijeme doručka. Osim toga, morala sam misliti i na to kako je Reinhard nedavno umjesto stroja za pranje posuđa kupio crni kožni trosjed za svoj ured jer su mu u posljednje vrijeme dolazile cijele obitelji tako da nije bilo dovoljno stolica. Nisam si mogla nikako zamisliti da naši kupci dovode svoju djecu k arhitektu. trosjed je sigurno bio dio dugoročno planiranog nevjerstva. Počela sam mrziti taj dio namještaja.

Baš kad sam sljedećeg jutra htjela ući u kupaonicu, naletila sam na Reinharda koji je bio neobrijan i prljav. Bez riječi sam mu se sklonila s puta. Kao duh priključio se doručku i iza štita od novina popio gutljaj kave. Nisam mogla jesti isto kao ni on. Kad su djeca, koja nisu ništa slutila, izašla iz kuće, on je ostao sjediti za stolom. Očekivala sam da ću biti prisiljena zatražiti rastavu braka.

Ali Reinhard je s jedne strane želio da ga žalim, a s druge strane htio se opravdati. Rekao je kako se stidljiva djevojka tog dana ponašala tako zbunjujuće i proturječno da je on sve krivo protumačio. Svaki bi muškarac zaključio da jedna suvremena žena, koja navečer dobrovoljno dolazi k njemu u prazan ured, ima nedvosmislenu namjeru.

I tko bi mogao uopće pomisliti da djevojka od dvadeset i jednu godinu još nije imala dečka, kad u današnje vrijeme djevojke već s petnaest godina...

Nisam rekla ni riječi.

On je, doduše, samo nagovijestio, ali ja sam to i slutila: Imkino gostovanje na crnom kožnom trosjedu bilo je običan nesporazum. Uхватила ju je panika, počela je vrištati iz svega glasa i zatvorila se u zahod. Kako bi okončao njezino stalno glasno zapomaganje kroz otvoren prozor, Reinhard je na kraju morao provaliti vrata. – Kako ću to objasniti stolaru – uzdisao je. U potpunoj ubezumljenosti Imke si je pokušala britvicom prerezati žile na rukama.

Zapravo ga nisam htjela prekidati, ali sam ipak upitala: – Otkuda joj britvice? – Reinhard se, naime, brijao električnim aparatom za brijanje.

Odgovorio je kako je Gülsun strugala ostatke uljne boje, koja je prilikom bojanja prozorskih okvira dospjela na pločice, te ostavila britvice na prozorskoj dasci za sljedeću upotrebu. Reinhard mi je odmah uzvratio predbacujući mi: – Da si se potrudila povremeno pregledati ured, ona ne bi našla smrtonosno oružje! Mogla se, onako luda, baciti na mene pa bih sada bio na onom svijetu!

Odmahnula sam glavom jer sam to smatrala nezamislivim. – Kamo su odveli Imke? – upitala sam.

Ozljede na ručnim zglobovima nisu bile teške, ali su je svejedno odvezli na kirurgiju, a poslije toga na zatvoreni odjel jedne psihijatrijske ustanove. To je bilo propisano za sve koji su pokušali samoubojstvo. Tražeći da suosjećam s njim povjerljivo mi je rekao: – To je za mene bila noćna mora!

U meni nije mogao naći utjehu. Pomislila sam na Gerda Triebhabera, mojeg prvog dečka. Sjetila sam se situacije u kojoj sam se našla zbog svojih drskih riječi i tvrdnje da nemam nikakvih predrasuda i da imam iskustva s muškarcima. Gerd je bio dovoljno egoističan i glup da bi navalio na mene. Iako smo neko vrijeme ostali zajedno, to je iskustvo bilo stravično.

Neprestano pokušavam gledati slike koje imaju neke tajne veze sa mnom. Slika Georga Flegela – Priprema objeda – je vrlo podobna za kovanje planova za kuhinjsku ceduljicu. Što bi se sve moglo pripremiti iz tih sasvim različitih živežnih namirnica! U prvom planu, na kositrenom tanjuru nalazi se velika glava šarana pokraj kričavo crvenoga raka, što je u ono vrijeme bila osnova za ukusno posno jelo. Načeto suho pecivo svjedoči o odricanju, a četiri prepečena jaja u glinenoj posudi bila su namijenjena svakidašnjem objedu. U sredini slike ističe se kao suprotnost masno sjajno meso, znak užitka i neumjerenosti. Bijelo-ružičasti teleći but, sirov, na kojemu se još nalazi rep, sigurno je bio namijenjen za neku svečanost. Oko mesa, na istom zemljanom pladnju, redaju se kako voće najfinije vrste kao što su limun, naranča, grožđe i dinja, tako i povrće koje raste u zemlji, naime, luk i repa.

Lijevo na slici nalazi se vrč za vodu, a desno bokal s vinom. Jedna polovina života sastoji se od odricanja i patnje, a druga od užitka i zadovoljstva – meni to tako izgleda. Međutim, osjetilno uživanje je u opasnosti – sjenica kljuca po dinji, muha leže jaja u sirovo meso, jelenjak savladava prepreku od noža za kruh, neki drugi kukac približava se tanjuru na kojem je riba. A za što je bila predviđena puna košara puževa u pozadini?

Puž je čudna životinja. U trenucima povrijeđenosti osjećam se sličnom pužu, uvlačim rogove i žudim za skrovištem, želim se potpuno povući. Puž se povlači, zakopa se, skriva se, a ipak ga proždrljivi ljudi nađu i pojedu. Već se duže vremena divim njihovim praznim kućicama i ne mogu se oduprijeti želji da donesem iz vrta u kuću, brižno isperem i poslažem na prozore. Priroda zna načiniti umjetnička djela – ptičja gnijezda, paučinu i školjke su neka od njih -, koja zasjenjuju sva ona ljudska obličja koja ja pokušavam naslikati. Reinhard nikada ne bi bio u stanju projicirati tako lijepu kuću kao što je puževa.

Zabavno mi je na temelju umjetničkog prikaza mrtve prirode izmisliti svečani jelovnik: puževi u maslacu s bijelim lukom kao predjelo koje će pobuditi apetit, riblja juha s jastogom i s malo vina kao međujelo. Na kraju velika pečenka obložena začinskim biljem s lukom, salatam i svježim kruhom. Za poslasticu sočna voćna salata od dinje, ušećerene limunove kore, grožđa i oraha, na sorbetu od naranče. Da je Georg Flegel znao za rajčicu i naslikao je, moja bi juha bila ukusnija; s druge strane, meni, kao neurotičnoj mrziteljici mlijeka, baš mi se sviđa što u tom zamišljenom kuhanju nema posude s vrhnjem. Ali kako to da u mislima kuham raskošne objede, a svojoj jadnoj djeci samo tijesto i pizzu?

Svoju bol zbog Reinhardova ponašanja mogla sam, nažalost, pokazati samo tužnim izrazom lica. On, opet, nije bio sposoban zapaziti u kojoj sam mjeri bila povrijeđena;

još uvijek je vjerovao da se moje odstojanje temelji na neprimjerenom ljubomori. Ja sa svoje strane uopće nisam mogla shvatiti da je moj suprug, otac naše djece, s kojim sam već dugo živjela i vjerovala da ga volim i poznajem, iskoristio ludilo jedne djevojke.

Da li bih o tome trebala razgovarati s prijateljicama? S Ellen ili čak i s majkom? Nisam znala što da radim; na kraju karajeva, napad mogega supruga na potpuno naivnu djevojku smatrala sam objavom propasti našega braka.

Vrlo smo malo međusobno razgovarali, pred djecom smo se pretvarali bez prethodnog dogovora o tome. Više nismo zajedno objedovali. Ja sam uglavnom i dalje obavljala sve kućne poslove, ali sam presvlačila samo svoj krevet, a njegov nisam, cijedila sok od naranče samo djeci, Reinhardovo rublje sam stavljala u stroj za pranje zajedno s krpama za čišćenje i s odjećom u boji. Više nisam radila ništa za njegov ured, to sam najviše mrzila.

Dobiveno vrijeme u cijelosti sam trošila za izradu obiteljske slike. Za kratko vrijeme su Malte, Lara i Jost poprimili svoj konačni oblik. Nažalost, crte lica su im bile pomalo tužne. Djeca su ležala sprijeda na travnjaku, a odmah iza njih trebali su sjediti djed i baka u pletenim stolicama. U treći sam red namjeravala postaviti mene i Ellen, a pokraj nas oca s njegove dvije žene. Odjednom sam se zaprepastila kad sam primijetila da sam pri planiranju izostavila ne samo Reinhardovu obitelj, nego i njega samog.

Kad me Silvia posjetila, gotovo sam došla u iskušenje da se isplačem pred njom; na koncu, i ona je imala posla s nevjerom. Ali ona je došla s nedvojbenom namjerom da olakša dušu. Njezine kćeri Korrina i Nora odlučile su postati veganke.

– Kako, molim? – upitala sam, – što je to uopće? Neka sekta?

Silvia mi je objasnila kako, kao ljubiteljica konja, nema ništa protiv vegetarijanaca, ali veganci su daleko zahtjevniji: ne smiju se nositi kožne cipele, vuna, ne smiju se jesti jaja ni mlijeko ni med – jer životinje ni u kojem slučaju ne bi dobrovoljno dale te proizvode. – Moje novo otmjeno sedlo je izgubljeno, sigurno su ga već iskomadale!

Smatrala sam da je sve to samo pubertetski teror i savjetovala joj da im tjedan dana ne poslužuje ništa drugo osim ječmene kaše, kuhanih krumpira bez umaka i sirovo povrće. – One će već popustiti, rekla sam, – neće to dugo trajati!

Silvia se žalila kako je vjerojatno premalo brinula za djecu, njezine se kćeri u podsvjesti sigurno žele poistovijetiti s konjem i jesti zob kako bi ih majka prihvatila. Tada je iz plastične vrećice izvadila za Laru dva pulovera, koja više nisu odgovarala Korini. Čistu runsku vunu ona više nikada neće nositi. I ja sam se zabrinula jer sam odsada Lari mogla priuštiti samo još pulovere od umjetnih vlakana umjesto vunениh.

– Između ostalog, Lucie će nas pozvati, rekla je Silvia, – ali ti ne smijem to reći, nazvat će te osobno danas popodne.

Trgnula sam se. Kao prvo, povrijedilo me to što je moja prijateljica prvo pozvala Silviju, koja je nju upoznala preko mene, a kao drugo, nisam smatrala poželjnim da tako brzo dođe do uzvratnog poziva. Nije prošlo mnogo vremena otkako sam se osramotila svojim glavnim jelom, a Silvia je već prešla u napad i svojim mi tajlandskim jelom pokazala kako se to radi. A sada se i Lucie osjetila primoranom da nas obje nadmaši. U mojoj sadašnjoj bračnoj situaciji uopće mi nije stalo do toga da pred prijateljima glumimo zaljubljeni par.

– To je za mene pravo mučenje, jer sam alergična na mačke, rekla sam otegnuto, – ne mogu tamo izdržati cijelu večer.

Lucie je doista nazvala još istoga dana. Razmišljala sam da kažem kako moram odbiti poziv zbog njezinoga mačka Orfea, ali me ona ipak nagovorila da dođem. – Anne, jesti ćemo napolju. Već tjedan dana imamo novu terasu, crvenosmeđa opeka u uzorku riblje kosti, to se mora proslaviti! Znam da ćeš se ti za kratko vrijeme pretvoriti u zadihano crvenooko čudovište, ako ostanemo u kući...

Nisam mi tako brzo pao na pamet nikakav izgovor. Jednostavno sam rekla da je Reinhard govorio o nekakvom drugom pozivu.

– Griješiš, rekla je Lucie. – Slučajno sam malo prije razgovarala s Reinhardom. Prešao mi je preko puta na sjevernom dijelu Glavne ulice.

Što je Reinhard tamo tražio? Sigurno tamo nema nikakvog gradilišta, pomislila sam, na kraju, znala bih to. Nije mi preostalo ništa drugo nego da privremeno pristanem, a onda da izmislim neku uvjerljivu bolest.

Reinhard se u međuvremenu ponašao kao da je sve u najboljem redu. – Lucie nas je pozvala, rekao je za večerom. Sreo sam je usput. Nagovijestila mi je nekakvo iznenađenje!

Sve bolje i bolje. – Želim ti dobru zabavu, ali bez mene, rekla sam kratko.

Djeca su sjedila s nama, svađala se oko pravedne podjele pronađenog čokoladnog zeca i iznenađeno zašutjela kad su čula moj oštri ton. Kao po dogovoru Reinhard i ja promijenili smo temu. – Mislim da ove godine nećemo imati baš puno šljiva, rekla sam, – zelene padaju dolje. Je li stablo bolesno?

Naravno da sam išla na večeru. Kao prvo, bila sam znatiželjna kakvo to iznenađenje čeka Reinharda, a kao drugo, nisam htjela svojim prijateljicama dati povoda za nagađanja. Čak sam si na rasprodaji kupila svilenu ljetnu haljinu koja ni u kojem slučaju nije bila krojena poput vreće. Talijanski je dizajner napravio ekstravagantan uzorak. Na crnoj podlozi isticale su se crvene, ružičaste i žute ruže, nježni pupoljci su rasli iz čašica zelenih poput graška. Zbog mrlje od kemijske olovke na ovratniku skupi je model postao dostupan. Sakrila sam mrlju brošem i bila sam zadovoljna što sam tako spretna.

Morali smo proći kroz Lucienu kuću da bismo došli u vrt. Samo što smo stupili u predvorje, mačka mi se počela motati oko nogu. To sam doživjela kao loš znak.

Reinhard još nikada nije bio tu, promuklo je prošaptao – Dobra večer – i znalačkim pogledom počeo gledati oko sebe. U mislima je kvrckao po jednom i po drugom zidu kako bi utvrdio jesu li to noseći zidovi. Prije sam se smijala tome, a sada mi se njegovo ponašanje činilo neprimjerenim. Ostavila sam Lucie i Gottfrieda s mojim suprugom i izjurila na terasu. Moja mi je alergija baš dobro došla.

Ostala sam sama na čistom večernjem zraku cijelu jednu ugodnu minutu. Veliki stol na terasi već je bio postavljen: dvije, četiri, šest, osam osoba, brojala sam začuđeno. Lucie se doista potrudila. Na stolnjaku se vinova loza ispreplela s bršljanom. Kao u kakvom restoranu oko svakog su tanjura bili postavljeni različiti noževi, vilice i žlice.

Ali prije nego što sam sve dobro razgledala, ušli su domaćini s Reinhardom. Sasvim drukčije od mene, koja sam imala običaj kradomice okretati srebro i porculan, Reinhard je sasvim otvoreno razgledao grede. – Obratite pozornost, najkvalitetnije drvo! – rekao je odajući priznanje.

Lucie se smijala. – Naš je ortoped pričao kako na leđima svakoga čovjeka vidi cervikobrahijalni sindrom u početnom stadiju ili prijeteće oštećenje pršljenova kralježnice. Naš Reinhard očito ne može vidjeti kuću, a da ne...

Upala sam joj u riječ: – S njim se ne može ni četvrt sata hodati našim ili nekim drugim gradom, a da ne počne tražiti pogledom štete na građevinama. Ako primijeti rinu koja visi, ispuni ga veliko zadovoljstvo. A kad hoćemo razgledati neki slikoviti stari grad, onda ga nešto neodoljivo vuče u ružna predgrađa. tamo satima razgleda odvratne betonske sanduke koje su napravili njegovi inozemni kolege.

Svi su se smijali osim Reinharda. – Mora se znati što radi konkurencija, rekao je. – Anne, nažalost, uopće ne razumije da mene može vrlo zanimati i društvena izgradnja.

Gottfried, koji je težio za skladom, smirivao je Reinharda koji se osjećao profesionalno povrijeđenim. – Tvoja žena pretjeruje kao i sve žene. Konačno, mi znamo koliko tebe može oduševiti stari način gradnje. Ako samo pogledamo vašu zanosnu kućicu, odmah znamo da si ti pravi romantičar.

U međuvremenu su došli Silvia i Udo, tema se promijenila, izmijenili su se poljupci. – Vaša je terasa jednostavno čarobna! – povikala je Silvija i bacila svoj proračunati pogled na osam stolica, – a tko je četvrti par?

– Ne budi tako znatiželjna, rekla je Lucie, – morate još malo čekati...

Da, gosti koji još nisu stigli bili su ono najavljeno iznenađenje. Vjerojatno su to bili ljudi koje je Reinhard poznavao: stari prijatelji, prijatelji iz razreda, rođaci ili neki bivši pretpostavljeni.

Još smo stajali u vrtu držeći u rukama čaše sa sektom kad je zazvonilo na vratima. Svi su se znatiželjno okrenuli prema vratima terase. Gottfried je doveo jedan nasmijani par. Bile su to dvije žene.

Naravno, ja sam promatrala isključivo svojega supruga. Nakratko se učinilo da se koleba između straha i oduševljenja, ali se onda odlučio za iskrenu radost.

S povikom: – Pa to nije nitko drugi nego naš stari crv! – bacila mu se u naručje prvo jedna, a onda druga žena.

Reinhard ih je pritisnuo na svoje grudi i poljubio, a nitko, zapravo, nije znao u kakvoj su oni vezi. Lucie se smijala zbog sveopće zbrke.

Istom kasnije smo saznali da su dvije žene studirale s Reinhardom. Jedna se zvala Birgit, a druga Mia. Konačno smo sjeli za stol. Reinhard je ponosno sjedio između dvije četrdesetogodišnje žene. Dobila sam strateški pogodno mjesto nasuprot njima; moji susjedi, ljubazni Gottfried i Udo, koji se marljivo trudio oko mene, nisu me uopće više zanimali.

Je li Reinhard s obje ili barem s jednom od njih vodio ljubav, bilo je glavno pitanje koje me mučilo. Birgit je bila ljepša i mirnija. Bila je obučena kao bavarski Winnetou, što je postigla plavo-bijelom suknjom kockastoga uzorka i kožnom jaknom s resama i turskim staklenim kuglicama.

Mia je bila temperamentnija i jednostavno mi se više sviđala. Obukla je tesarsko odijelo od samta koje je kombinirala kao smoking sa snježnobijelom plisiranom košuljom. Na ovratnik je stavila ružičasti karanfil. Jesu li te dvije bile neudate pa su lovile muškarce ili su pak bile lezbijke? Ili se, možda nalaze na izletu s poduzećem, a negdje u provinciji čekaju ih muževi i djeca? S Reinhardom su razgovarale o starim, očito veselim vremenima. – Što, zapravo, radi Willi? – postavljali su niz takvih i sličnih pitanja.

Kad bi mi se obratili moji susjedi za stolom, ja bih zaboravila sve ljubaznosti jer sam strašno bila zaokupljena prisluškivanjem njihova razgovora.

– Hrčeš li još uvijek onako stravično? – upitala je Mia i odmah objasnila kako su prije mnogo godina s otprilike dvadeset prijatelja zajedno proveli noć u skijaškoj kolibi gdje im je Reinhard ometao sam hrkanjem.

Lucie je odmah prihvatila tu temu i rekla kako Reinhard sigurno ne može proizvoditi gore tonove od Gottfrieda koji izgleda tako bezazleno, čak i ako je rikao poput jelena.

Siviju više nitko nije mogao zaustaviti. Pripovijedala je kako Udo, doduše, nikada ne hrče, ali bi jo to bilo skoro milije, nego njegovo pseće srkanje. Sa zanimanjem su je pitali da li Udo mjesečari. Ne, Udo noću samo traži bocu i pije ogromne količine soka od grape fruita. Ne pali svjetlo, ali ju njegovo gutanje svako put probudi.

Ubrzo su se svi muškarci za stolom oneraspoložili, pa smo promijenili temu.

9.

Koncert za pištaljku

Glazbala iz vremena oko 1600. godine već su vrlo slična današnjima, kao što se to može vidjeti na slici koju je naslikao Cecco del Caravaggio. Ljupki svirač priprema se za koncert, vadi svoja glazbala i vjerojatno vrši manje popravke. U svakom slučaju, glazbenig sjedi na stolici presvučenoj kožom i pred sobom je na teškom stolu na izvlačenje raširio žičana i puhačka glazbala te udaraljke. Prepoznaju se dijelovi rastavljenih gajdi, nepotpune gusle bez struna, smotani papiri – vjerojatno note – i jedna trbušasta boca koju je umjetnik nosio sa sobom na putovanjima.

U nježnoj desnoj ruci lagano drži nategnuti tamburin sa zvončićima koji su pričvršćeni uz rub, u lijevoj ruci drži neki maleni predmet koji se ne vidi, vjerojatno praporac. U napućenim ustima raspoznaje se tajanstveni okrugli predmet, malena pištaljka ili – slavuj – kakav se još i danas prodaje na crkvenim proštenjima. Djeva začuđeno slušaju ptičje cvrkutanje iz ljudskih usta.

Ali mladić ne pripada soju glazbenika-prosjaka, njegova je odjeća otmjena, njegovo nježno, zamišljeno lice djeluje kao izgubljeno u mislima. Boje njegove odjeće brižno su usklađene. Veliko snježnobijelo pero čaplje zataknuto je u crveni šešir, bijela se boja ponavlja na ovratniku i na košulji, crvena se boja ponavlja na podstavi jakne koja gotovo koketno viri. Kožni prsluk, kao staleški znak, usklađen je s drvetom glazbala, sa stolom i stolicom.

Po godinama mlad muškarac već je vidio dobar dio svijeta, u očima mu se vidi da zna mnogo toga i pogled mu je pomalo melankoličan. Iskusio je kako uspjeh tako i oštru kritiku, možda su mu koncerti bili isprekidani podrugljivim povicima jer publika nije htjela slušati umjetnički glazbu, nego možda radije nešto temperamentnije. u međuvremenu on se pripremio za koncert s pištaljkom i ne mari za grube želje slušateljstva.

Malo se stidim kad pomislim na koncert za pištaljku s kojim sam se osobno pobrinula za poniženje mogega supruga.

Kad smo bili na večeri kod moje prijateljice Lucie, napeto sam načulila uši kako bih istodobno mogla pratiti više razgovora. Na jednoj strani stola Silvia i Gottfried su raspravljali o tome gubi li muslimanka svoj identitet ako nosi maramu na glavi, Lucie i Udo su živo pričali o nekoj, inače dobroj, majci koja je nedavno s pelenom ugušila svoje dvoje djece, a meni nasuprot sjedio je moj muž između dvije prijateljice i neprestano im dijelio komplimente. Kad je Lucie otišla u kuhinju po toplo glavno jelo,

ja sam brzo skočila da joj ponudim svoju pomoć. Bezuvjetno sam htjela saznati gdje je moja prijateljica upoznala te dvije žene. Lucie nije bilo posebno pričljiva budući da se nalazila u posljednjoj fazi svojeg kulinarskog pothvata. Uzbuđeno je drvenim štapićem provjeravala mekoću pečenih prepelica i samo je odobravajući kimala glavom.

– Odlično, rekla je zadovoljno.

Bacila sam pogled na ptičice obložene slaninom, koje su ležale na svježem listu špinata.

Lucie je posipala svoje umjetničko djelo narančastim cvjetovima.

Mrtvačka postelja, pomislila sam.

– Gdje si iskopala te žene? – upitala sam. – One sigurno nisu odavde...

Lucie je gurnula pladanj s prepelicama u još toplu pećnicu i počela mutiti kašu od krumpira. – Birgit već nekoliko mjeseci stanuje ovdje u Weinheimu. Njezin je muž neprestano na službenim putovanjima, kći joj studira u Kanadi. U toj osamljenosti, koju nije htjela, sjetila se kako je u mladosti strastveno pjevala u zboru. Da bi upoznala nove ljudi, upisala se u Gottfriedov zbor. On je nedavno slučajno saznao kako je ona prije sto godina studirala s Reinhardom.

– A druga? – upitala sam.

Lucie mi je stavila u ruke zdjelu sa salatam. – Nosi to, zapovijedila mi je, – ja dolazim odmah za tobom.

Ostala sam kao ukopana.

– Dakle, dobro, pomalo je nestrpljivo rekla Lucie i skinula pregaču. – Mia je Birgitina prijateljica koja se trenutno nalazi kod nje. Što nam je drugo preostalo nego da i nju pozovemo kad Birgitin muž već opet putuje po Kini.

– Je li Mia udata?

– Ne znam točno, mislim da je rastavljena.

Zajedno samo došle na terasu natovarene zdjelama i pladnjevima i poslužile smo hranu. Vjerojatno je jelo bilo ukusno jer su ga hvalili na sva usta.

Kad je žamor malo utihnuo, jer su svi bili zaokupljeni žvakanjem i gutanjem, prvi put sam se obratila nepoznatim ženama. – Jeste li vi samostalne arhitektice ili radite u nekoj tvrtki? – upitala sam.

Svi prisutni znatiželjno su podigli poglede sa svojih tanjura.

Mia je prva odgovorila: – Ja sam se prebacila na unutrašnje uređenje prostora, to mi je bilo zanimljivije. Žena bolje zna...

Birgit ju je prekinula: – A ja sam bila dovoljno glupa da prekinem studij kad sam ostala u drugom stanju. S mojim suprugom, koji nije imao vremena za čuvanje djece, to je bilo nemoguće. Bolje bi bilo da sam prvo diplomirala, a tek onda postala majkom.

Lucie je strogo rekla: – Ali vaša je kći već odrasla, ti bi sada mogla...

Birgit je odmahнула glavom: – Ponovo početi studirati, to mi ne bi uspjelo. Ali kakav zanimljiv posao, ne bezuvjetno takav koji donosi mnogo novca, nego iz ljubavi – to bih si mogla zamisliti.

Nema pojma, pomislila sam. Vjerojatno joj muž dobro zarađuje pa nikada nije morala potražiti posao. I sada si umišlja da će samo tako lako naći zanimljiv posao u kojemu bi se potvrdila...

Gosti su nastavili jesti, obilno su pili, ja sam ogorčeno osluškivala lijevo i desno i moje sudjelovanje u razgovoru nije bilo vrijedno spomena. Lucie je više puta morala pogledati malu Evu koja je imala malo povišenu temperaturu. Arhitektica za

unutrašnje uređenje prostora, Mia, koja je, čini se, bila vlasnik prodavaonice skupoga namještaja, pripovijedala je o stolicama od kovanoga željeza sa sjedištima od sirova drveta. – Jedinstven osjećaj, sjediti izravno na kori drveta.

Reinhard se iznenadio. Mia je podrugljivo pripovijedala kako svojim kupcima podvaljuje i drugi neudoban namještaj.

Birgit se obratila Gottfriedu, koji je sjedio pokraj mene, i prigušenim glasom zatražila obavijesti o drugim članovima zbora, o programu proteklih koncerata i o ljubavnom životu blagajnika. – Pjesme iz plave knjige ne predstavljaju mi nikakve velike probleme, tvrdila je, – ali me strah jesenskoga koncerta! Možda bih trebala uzeti nekoliko dodatnih sati kod tebe.

Prije nego smo shvatili što nam se dogodilo, njih su dvoje pjevali prekrasnu pjesmicu na francuskom jeziku: – Belle, qui tiens ma vie. Pristojno smo pljeskali, što ih je, potaklo da nastave s pjevanjem. Konačno se program pretvorio u pravi koncert po željama slušatelja. Silvia je tražila pjesmu: – Kako lijepo svijetli jutarnja zvijezda – i pri tom glasno pjevala s njima, poslije toga su došli na red različiti kanoni koje su gotovo svi prihvatili. Čak je i mačak Orfeo sjedio u grmlju i slušao, a odavale su ga njegove fosforescentne oči. Lucie nas je opomenula što napolju pjevamo, a susjedi vjerojatno žele spavati, ali je pjesma nadjačala njezine riječi. Konačno se javio Reinhard s prijedlogom da pjevamo jedan evergreen iz njegovih studentskih dana: – Memories of Heidelberg.

Školovani pjevači zbora morali su to propustiti; prilagođeni renesansnim madrigalima nisu poznavali ovako običnu skladbu. – Kako to ide? – upitao je Gottfried.

Reinhard je ustao – moj Bože, za razliku od mene on uopće nije podnosio alkohol – i svojim neopisivo piskutavim glasom počeo pjevati solo, potpuno pogrešno i to švapskim engleskim jezikom. Čini se da je svima njegova izvedba bila strašna, a meni se prelila čaša. Cijelo vrijeme do tada bila sam prilično tiha, ali u tom trenutku sam počela zviždati. Udo je čak znao zviždati na dva prsta, Silvia je povikala – uh, Mia je ispuštala kriještave zvukove, Birgit je rukama pritisnula uši. Samo su domaćini opreznim primjedbama pokušali zaustaviti koncert.

Reinhard je otišao unutra. Istom nakon nekog vremena primijetili smo da nije u zahodu nego da je pobjegao kući.

Lucie je bilo strašno neugodno. – Misliš li da se uvrijedio? – upitala me.

– To je više nego očito, rekla sam, – ali ti tu ne možeš ništa učiniti. Neka mu bude, kad se pravi važan.

Kad me Gottfried nakon sat vremena dovezao kući, jer je moj suprug otišao našim autom, Reinhard je već ležao u krevetu i hrkao.

Sljedećeg jutra nismo prozborili ni riječi o našim neslavnim ulogama u Lucienom bulevarskom igrokazu. Samo što je Reinhard izašao iz kuće, a ja se konačno posvetila mojem omiljenom slikanju na staklu, začulo se zvonu.

Pred vratima je stajala Birgit. – Moj muž nije kod kuće, rekla sam neljubazno, pustila je unutra i ponudila joj kavu; na kuhinjskom su stolu bili kistovi, boje i jedan prljavi lim za pečenje, a ja sam imala na sebi slikarsku pregaču punu mrlja. Birgit je ovaj puta nosila svileni sako i sportske hlače, što je sigurno bilo vrlo skupo. Osjetila sam nježan miris đurđica. Što je htjela?

Zamolila me sasvim slobodno da nazovem Reinharda u uredu i da mu kažem da je ovdje, jer nema baš mnogo vremena.

Poslušala sam je.

S blagim je zaprepaštenjem – reklo bi se u svoju obranu – upitao: – Što sad hoće?
Nisam znala što hoće.

Kad je Reinhard došao nakon dvadeset minuta, pozdravila ga je poljupcem i zagrljajem što je prihvatio ukočeno, ali ne i odbojno.

Birgit je iz tamnocrvene kožne ručne torbice izvadila nekakav poklon. – Za vas dvoje, rekla je i pružila ga Reinhardu. On je odmotao svileni ljubičasti papir u kojem je bila velika staklena kugla.

Meni se sviđjela.

– Kako je lijepa, rekao je moj suprug, – bit će dobra za pisma na mojem pisaćem stolu u uredu.

Konačno je Birgit prešla na stvar. Rekla je kako joj je Reinhard pričao da mu je hitno potrebna tajnica i ona je zainteresirana za taj posao.

– Pa da, rekao je. – Annerose ima puno posla oko djece tako da joj ne mogu natovariti i vođenje knjiga. Ali birgit, misliš li ti to ozbiljno? Za taj si posao preobrazovana!

Smijala se. – O, ne! Sasvim suprotno, ja o arhitekturi ne znam više ništa, ali, zapravo, ni o uredskom poslu. Ali osjećam se kao trut jer si ne mogu sama zaraditi ni za džeparac. Sve su moje prijateljice zaposlene.

– Možemo pokušati, rekao je Reinhard, ne previše uvjeren u cijelu stvar. Vjerojatno je mislio na pisma, na koja nije odgovorio, ali, s druge strane, i na našu skromnu blagajnu. Na kraju krajeva, bilo bi mu milije kad bih ja pristala ponovno sjesti za pisaći stroj.

Ali Birgit uopće nije pitala koliko joj misli platiti, nego samo: – Kada počinjem raditi?

– Sutra, odgovorio je Reinhard i ustao.

Još je oklijevala. – Moram prenijeti Mijin pozdrav njezinom crvu. I ako nađeš nešto za nju, to bi bilo super!

Bila sam dovoljno znatiželjna da nespretno upitam: – Kako, gdje, što?

Mia traži antikni građevinski materijal za svoju trgovinu; Reinhard sigurno ima prilike da joj nabavi nešto posebno jer često ima posla s rušenjem kuća.

Ponosno je kimnuo glavom i pokazao hrastove daske kojih je u našoj kući bilo u izobilju.

– Da, drvo bi također došlo u obzir, rekla je Birgit i kritičkim se pogledom osvrnula po našoj seoskoj kući, – ali Mia misli na mesingane dijelove stolarije, na kovane rešetke, kamine, brave na vratima, stupove od prirodnog kamena, čak i na kamen iz nogostupa i pojila za stoku koja bi se mogla staviti u vrt.

Reinhard je obećao da će voditi računa o tome.

Od početka sam imala loš predosjećaj. Doduše, odbila sam mrski posao u uredu, koji mi nisu ostavljali prostora za stvaralački rad, ali mi se ipak nije sviđalo što će ta Birgit ubuduće usko surađivati s Reinhardom. Na koncu, ona će ga stalno tražiti ovdje kod kuće ili u uredu, dolaziti će po kazete sa snimljenim diktatima ili će mu donositi gotove papire. Već sam ih u mislima vidjela kako se valjaju na novom kožnom trosjedu.

Kad je Birgit otišla, dobila sam napad kihanja, vjerojatno sam bila alergična na njezin parfem od đurđica. Reinhard je rekao: – Mislio sam da ćeš biti sretna što si se riješila napornog pisanja na stroju. Ali lice ti je tužno kao kišna godina.

Nisam sa mogla svladati: – Zar ti doista ne primjećuješ da je ta razmažena supruga jednog kapitalista bacila oko na tebe? Muž na službenom putu, kći u Kanadi! Sama je kod kuće i dosađuje se u svojem krevetu. U Gottfriedovom zboru vjerojatno nije mogla naći ljubavnika pa sad pokušava to učiniti preko zaposlenja.

– Glupa droljo! – rekao je Reinhard.

Lucie me nazvala da vidi kako smo. Bila je zabrinuta zbog nas. Ja sam bila pomalo zbunjena jer sam se osjećala odgovorno za neuspjeh njezine lijepe ljetne zabave. Skoro sam joj rekla za našu bračnu krizu koju je izazavala Imke. Međutim, samo sam upitala: – Lucie, jesam li ja bolesno ljubomorna?

Smijala se. Rekla je da je riječ – bolesno – u vezi s ljubomorom čista muška izmišljotina. Zdravi ženski instinkt, koji još prije bračnog sloma ispravno tumači određene znakove, tom negativnom oznakom dobiva patološki karakter. U jednom prijašnjem odnosu ona je doživjela sljedeće: Kad je njezin bivši (ona je rekla – otac djeteta) razgovarao s nekom ženom, ona je primijetila promjenu u njegovu glasu, kad je gledao određenu osobu, oči su mu svjetlucale, a kad se govorilo o njoj, odmah mu je poraslo zanimanje. Lucie je sve naslutila prije njega samog. – Čovjek, na kraju krajeva, zna s kim živi, zaključila je svoj izvještaj.

– Ah, Lucie, uzdahnula sam, – ti si bila dovoljno mudra da se na vrijeme rastaneš od Moritzova oca. Ali kako da se ja ponašam? Da, takoreći, opomenem Reinharda? Ili ću ga time samo upozoriti na njegovu podsvjesnu požudu i probuditi inat u njemu?

Lucie se nasmijala. – Ako misliš na malu Birgit koju si upoznala neki dan, tada ne moraš biti zabrinuta. Ona je potpuno neemancipirana, jedva otvara usta i nema baš puno u glavi, sasvim je ispod našega nivoa.

Tiha voda brege dere, rekla sam, a za bračnu nevjeru žena ne mora imati soli u glavi, nego velike grudi i dvostruku količinu estrogena.

Lucie se složila sa mnom, ali je ipak na kraju rekla: – Gledaj na to s humorom.

Odlučila sam da ne shvatim previše ozbiljno novu tajnicu, ali da ipak budem na oprezu. Reinhard je, uostalom, pokušao malo zatopeliti klimu kući. Dolazio je ranije kući, ljubazno je razgovarao s djecom i hvalio jelo. Razmišljala sam o tome kako se možda želi umiliti zbog grižnje savjesti, ali istodobno potajno smišlja nevjeru ili sam pak ja nesnosna osoba koja u svemu i svakomu sluti izdaju. Jesam li postala tako sumnjičavom zato što sam u mladosti – davno prije nego što sam upoznala Reinharda – i sama vrlo malo držala do vjernosti? Možda me pokvarila majka sa svojom posesivnošću? Je li moje ponašanje bilo posljedica mojih pubertetskih noći koje sam provodila u – bolesnom krevetu?

Imala sam ružne snove: Reinhard me varao s Birgit, uhvatila sam ih u nerazjašnjivom položaju. Plakala sam u snu, htjela sam se ubiti, ili barem njih dvoje. Ali stalno su mi govorili kako sam živčana i kako bračna nevjera danas više ništa ne znači. Tko drukčije misli, taj je staromodan.

Nakon loše prospavane noće nazvala sam svoju staru, ali dobronamjernu sestru.

– Kako ste? – upitala je neusiljeno, ne računajući na bujicu mojih dnevnih i noćnih fantazija.

– Ellen, vjeruješ li u takozvana negativna proročanstva? Mogu li izazvati bračnu nevjeru, ako je očekujem?

– Možda bi se tvojega problema morao prihvatiti psiholog, savjetovala mi je sestra, – hitno ti je potrebna pomoć stručnjaka. – Ukočila sam se. Dva put genitiv u istoj

rečenici, to je naslijedila od našega oca. Osim toga, i ona je mislila da nisam baš čista u glavi.

Nakon pet minuta Ellen me ponovno nazvala. Razmislila je, ali njezine riječi nisu bile blagotvone za moju dušu. njezini su prijatelji živjeli u – otvorenom braku, rekla je, oboje imaju potpunu slobodu izbora izvanbračnog odnosa i to funkcionira izvrsno.

Zar me nitko nije shvaćao? Ja sam htjela svojega supruga imati samo za sebe. Da se obratim Silviji, ona je sigurno već imala takvog iskustva s Udom? izvjestan me stid spriječio da to učinim; moja je prijateljica trebala i dalje živjeti u uvjerenju da imam, doduše, manje novca od nje, ali mi je zato seksualni život bogatiji.

Reinhard me, po mojem mišljenju, prevario već nakon dvije godine braka. U pretincu za prvu pomoć u njegovom autu našla sam prezervative i prebrojala ih. poslije dva tjedna jedan je nedostajao. mučilo me prastaro pitanje: Što to ima njegova ljubavnica što ja nemam? Kad sam ga pozvala na red, Reinhard se ispričao da je to bilo samo jednom. Silvia mi je pripovijedala kako je Udo svoje srčane tegobe navodio kao razlog za spavanje s drugim ženama. Rekao je da mora uživati u životu dok još može. I ja sam neprestano nagađala da bi me Reinhard mogao prevariti kako bi izliječio svoje komplekse, ali nisam mogla pronaći ni jedan dokaz. Je li Reinhard bio posebno privlačan ženama? Vjerojatno sam njemu pripisivala pretjeranu spolnost kako bih snažnije osjetila svoju vlastitu.

Za večerom sam ga bezazleno upitala: – Je li Birgit dobro obavila svoj posao?

Reinhard to nije znao; ona je ponijela kazete kući i nije ih još donijela natrag. – Sigurno ne bi bilo loše kad bi ti u početku nadgledala njezin posao, predložio je. Ja sam navikao sve potpisivati ne gledajući.

Staklenu je kuglu Reinhard u međuvremenu potpuno zaboravio, još uvijek je stajala na prozoru. Kad sam je jednoga jutra podigla da obrišem prašinu s nje, ugledala sam malu mrlju na drvenoj prozorskoj dasci. Taj mali dio je izgorio. Jesu li djeca nešto palila? Zaboravila sam ih pitati za ručkom. Ali kad sam prala posuđe, opekla me sunčeva zraka s prozorske daske, kao da mi staklena kugla želi nešto reći; sunce, koje je stajalo visoko, sjalo je izravno na glatki okrugli kristal. Stisnutih očiju pomakla sam kuglu i vidjela kako se uzdiže tanka dimna traka.

10.

Oprez, staklo

Pritiskivači pisama iz Venecije i Karlovih Vari bili su još prije sto godina omiljena uspomena ili dar s putovanja. Tajanstveni pritiskivači papira od umjetnički izbrušenog stakla, koji su u sredini skrivali cvijet ili neko drugo iznenađenje, ugodno su hladili ruku kad bismo ih držali. Oko, umorno od čitanja ili pisanja, odmaralo bi se na malom svijetlećem luksuznom predmetu. Za djecu, koja se još mogu radovati takvim stvarima, ima jeftinih – snježnih kugli”; ako ih snažno protresemo, krajolik ili figuru u njoj zasipat će snijeg. Kao mala djevojčica imala sam jednu takvu kuglu. Moja je znatiželja bila jača od svega: namjerno sam razbila kuglu kako bih u sred ljeta imala snježne pahuljice. Razočarenje zbog vodenastog praška za pranje bilo je bolno.

Staklena kugla, koju nam je donijela Birgit, bila je modni artikl i vjerojatno je potjecala iz mijine trgovine. Bilo je opće poznato da takve kugle mogu upaliti vatru, ako ih pod odgovarajućim uglom izložimo suncu. Nije baš bezopasno, pomislila sam i

stavila kuglu na kuhinjski stol gdje nije mogla doći sunčeva zraka. Ali tamo je upala Reinhardu u oči pa ju je drugi dan odnio u ured.

Na slici nepoznatog majstora iz radionice Pietera Claesza osim uobičajenih simbola prolaznosti nalazi se i jedna staklena kugla.

U turobnom, zelenosivom prigušenom svjetlu prije svega upada u oči mrtvačka glava u desnom uglu kao tajanstveni znak prijeteće opasnosti (*menetekel*): Pogledaj, o čovječe, što ćeš za kratko vrijeme postati – gola je lubanja jedino što će ostati od tebe. Kao da sama mrtvačka glava nije dovoljna, na neizbježan kraj podsjeća još i jedna šuplja kost. Vrč, što svjetluca zlatnim sjajem, prevrnut je, čaša je prazna, gusje je pero podvuklo posljednju crtu. Na donjem rubu slike tri različite školjke, simbol svetoga groba, ukazuju na uskrsnuće i na život vječni. Ali što nam govori staklena kugla koja počiva na maslinastozelenom ubrusu nasuprot lubanje? Ne samo ukrašena noga vrča, nego i dvostruko krilo malenoga prozora ogledaju se u njezinoj glatkoj oblini, a ako dulje i oštrije promatramo, raspoznat ćemo na kraju slikarski stalak pred kojim se nalazi neki shematski prikazan lik: nitko drugi do sam umjetnik. U vremenu, kada potpisivanje punim imenom ni u kojem slučaju nije bilo samo po sebi razumljivo (često samo nekakav zagonetni monogram), ovo je nedvosmislen znak da je slikar prstom pokazao na sebe kao na autora slike. I ja ću ubuduće označavati svoje slike malom divljom ružom.

Pretpostavljam da je slikar nizozemskog baroka morao upotrijebiti sva sredstva da bi doveo malo svjetla u mračne sobe. Staklenu kuglu nisu koristili samo postolari, koji su neprestano morali čamiti u mračnim podrumskom rupama, nego i drugi obrtnici. Kao slikar, čovjek bi mogao učinak povećavanja i skupljanja svjetlosti povezati s estetskim užitkom u savršeno lijepom predmetu. A lomljivost stakla bila je dodatan znak vremenske ograničenosti svega postojećeg, znak prolaznosti ljubavi i sreće.

U mojim osobnim usponima i padovima konačno je došao dugo očekivani uspon, koji je, međutim, bio vrlo kratkoga vijeka. Od onoga slučaja s Imke, suprug i ja više nismo spavali zajedno, a onda se jedne vruće noći neočekivano bacio na moju polovinu kreveta. Nisam ni stigla razmisliti jesam li mu tom prigodom potpuno oprostila jer sa bila vrlo uzbuđena.

Sljedećega je jutra prije mene donio novine iz poštanskoga sandučića, stavio grijati vodu za kavu i donio mi iz vrta nježan pupoljak. Predao mi ga je uz ne sasvim novu izreku – Ruža za Anu-Ružu. Na nekoliko sekundi sam si uobrazila da je početak nove sreće.

Istoga dana navečer Reinhard je donio na potpis neke spise. Bila sam spremna na to da ću morati sve još jednom prepisati. Ali Birgit je odlično obavila posao, pri čemu se, naravno, poslužila osobnim računalom svojega supruga, a ne – kao ja – staromodnim pisaćim strojem s karbonskom vrpcom. – Nova metla dobro mete, morala sam primijetiti. – Koliko joj plaćaš za to?

Reinhard nije znao, do sada nisu razgovarali o tome.

Telefon je zazvonio i javila se Silvija koja je sa zanosom zakriještala – Good news! Na jesen možemo početi s gradnjom!

S kakvom gradnjom, pa oni već odavno imaju kuću!

Ne, riječ je, konačno, konačno, o novoj dvorani za jahanje. Reinhard je trebao napraviti nacrt konjušnice i klupskih prostorija, sve u najboljoj kvaliteti.

Pozvala sam ga.

Reinhard je bio sretan. – To je izazov! – rekao je. – Nikad nisam gradio nešto slično. A nalogodavci imaju dovoljno novca pa će se moći napraviti doista solidna stvar.

Dogovorio se sa Silvijom i s predstojnikom jahačke udruge za sastanak. – Smije li doći i Anne? – upitao je.

Odmahnula sam rukom kao da odbijam jer konjušnica i alergija ne idu zajedno.

Na kraju je Reinhard donio bocu vina iz podruma – inače je više volio pivo – i odnio je u vrt gdje sam postavila stol te ljetne večeri. nazdravio je sa mnom i s djecom. – Za kraj razmirica, rekao je.

– Kakvih razmirica? – upitao je Jost.

Imala sam osjećaj da je riječ o velikom nesporazumu, ali sam zbog znatiželjnih dječjih ušiju bila nesposobna naći odgovarajuću formulaciju. Tada je Lara uzviknula i odmah je došlo do promjene teme: ona je uletjela u njezinu čašu sa sokom od jabuka.

– Danas ne ideš igrati tenis? – upitala sam. Reinhard je to gotovo zaboravio i smatrao je da sam doista bila pažljiva kad sam ga podsjetila.

– Doktor Kohlhammer bi se sigurno uvrijedio kad bi me morao uzaludno čekati!

Bila sam preumorna za slikanje. Još malo sam sjedila s djecom u vrtu i slušala njihove priče o tome kako žele za ljetne praznike putovati u Grand Canon ili provesti četrnaest dana u francuskom Disneylandu.

– Zajedno s vama, uvjeravala me Lara.

– To je preskupo, rekla sam. – Možda ću vas odvesti baki.

Jost je predložio: – Onda radije u zabavni park u Haßlochu, tamo u malim turističkim kolima žive pravi patuljci...

U tom se trenutku Lara sjetila da se na televiziji daje ludo zanimljiv dokumentarni film pa su oboje potrčali u kuću.

Prekriženih ruku na krilu sjedila sam besposleno i mirno na drvenoj klupi. Za muškarce je sve vrlo jednostavno, pomislila sam, jednom odu u krevet u opet je sve u najboljem redu. S trešnje se čula melodična kosova večernja pjesma. Bilo je pomalo sparno; jesam li zbog toga bila tako uzrujana i nezadovoljna? Još mi nije bilo ni četrdeset godina, a već sam imala sve što sam kao mlada žena željela imati – doduše, nisam imala nikakvo zvanje, ali zato sam imala obitelj, kuću, vrt. Pogled mi je pao na ogromnu koprivu koja se širila u sredini ispod klobučića i ljiljana. Tako je slično bilo i s mojom srećom u braku, pomislila sam, obukla radne rukavice, svom snagom iščupala uljeza iz zemlje i odmah sam se bolje osjećala. Ratoborno sam pogledala u okruglu gredicu. Reinhardove omiljene jele, koje je prije nekoliko godina donio iz šume, potiskivale su moje ruže. Te sam tamne crnogorične biljke mrzile dok su još bile sadnice, a u međuvremenu su narasle veće od našega sina. Hoće li Reinhard uopće primijetiti, ako ih izvadim? On već duže vremena nije radio ništa u vrtu. Donijela sam sjekiru i sama sam se začudila kako sam spretno i brzo posjekla darovatelje hladovine koje nisam željela.

Sljedećega je jutra svijet izgledao kao zastrt, počela je padati lagana topla dugotrajna kiša. Kad su suprug i djeca otišli iz kuće, otišla sam bosonoga u mokri vrt. Ka mrtvi vojnici koji čekaju da se iskopa masovna grobnica jele su ležale na tlu. Morala sam ih ukloniti. Osjećala sam se kao prijestupnica dok sam, umotana u sivi kišni ogrtač, rezala manje grane makazama za ruže i stavljala ih u plastičnu vreću. Truplo i velike grane morala sam isjeći sjekiricom. Bio je to posao zbog kojega sam se znojila cijelo jutro. Ali sam ipak uspjela još prije ručka strpati sve vreće u prtljažnik

automobila. Namjeravala sam ih poslije odvesti na mjesto gdje se odlaže biološki otpad.

Ponovno sam sjedila nad obiteljskim fotografijama i razmišljala. Kako li je samo mojoj prabaki bilo neudobno u krznenom ovratniku, koji joj je stiskao vrat, i u vunenoj haljini! Dugačke trake platinaste lisice padale su joj preko struka, trbuha i natkoljenica, repovi su dopirali čak do stopala. Trebam li uopće tom veličanstvenom liku napraviti mjesta na svojoj obiteljskoj slici? Morala sam pomisliti na Silviju. Svoju sklonost eleganciji naslijedila je od naše zajedničke prabake – a ta me slika doista nije trebala podsjećati na Silviju. Zamišljeno sam promatrala svoje nedovršeno djelo kad se odjednom između mene i slike stvorio Reinhard. – Makni se, nisi od stakla, rekla sam u šali.

Ali njemu nije bilo do šale, vidjela sam to po njegovu smrknutom licu. – Od kada su jele posječene? – upitao je.

Kako li je samo brzo primijetio! Neće mi pomoći ako budem poricala; priznala sam da su mi jele oduvijek stajale na putu.

Reinhard mi je uputio pogled od kojega mi se sledila krv u žilama. – Ovo tu, rekao je i uhvatio moju sliku, – već mi odavno stoji na putu! – Ostavio me samu s krhotinama.

Ali tada su na pozornicu stupila djeca. – Je li tata razbio tvoju sliku? – pitala je Lara, jer je čula kako su ulazna vrata zalupila.

– Ali ne, rekla sam, a niz lice su mi potekle suze. – Pala mi je, tata nije ništa kriv.

Jost me tješio: – Nabavit ću ti novo staklo!

– Budalo, rekla je Lara, – ona ne plače zbog stakla, nego zbog truda i zbog umjetnosti! Mama, bit će najbolje da ubuduće slikaš na papiru pa se takvo što neće moći dogoditi.

Zagrlila sam djecu što su ona pak iskoristila kao povod da me upozore na skorašnje praznike.

– Susi putuje u Kanadu, rekla je Lara, a Jost je također nabrajao privlačna turistička odredišta.

– Morate i vi polako misliti na to, rekla je Lara, – inače nećete dobiti kuću za odmor. Što tata kaže o tome?

– Pitaj ga sama, jecala sam. Zajednički odmor u tom mi se trenutku činio kao nemoguć san.

Jost je poslagao krhotine obiteljske slike na kuhinjskom podu poput slagalice. – Ja to mogu zalijepiti, predložio je.

Odmahnula sam glavom, nisam željela nikakve slijepljene komadiće koji bi me uvijek podsjećali na nesreću.

– Pogledaj, rekao je, – Lara i ja smo slomljeni, ali baka i nepoznati dječak su još gotovo cijeli. Smijem li ih zadržati?

Kimnula sam glavom, pokupila krhotine i htjela ih baciti u kantu za smeće. Ali zbog nekog razloga sličnog Jostovom prethodno sam poslagala dijelove, na kojima su bila naslikana djeca, na jedan poslužavnik i sve skupa stavila sasvim gore na kuhinjski ormar.

Kao što sam i slutila, vrijeme koje je bilo preda mnom nalazilo se u znaku krize. Razgovarali smo gotovo samo još u prisutnosti djece i to samo o beznačajnim stvarima. Reinhard se po mogućnosti dao što manje vidjeti kod kuće i sklanjali smo se

jedno drugom s puta. Noću smo ležali jedno do drugoga, ali smo si okrenuli leđa. Bojala sam se da je našao utjehu u Birgit.

Kad je došlo vrijeme za projektiranje jahaonice, mogla sam računati s tim da u slijedeća dva sata neće biti nikoga u Reinhardovu uredu. Djeca su otišla sa školom na cjelodnevni izlet, nisam morala kuhati i mogla sam otići od kuće. S ključem iz Reinhardova pisaćeg stola otključala sam vrata ureda i kao prvo s krajnjim bijesom pregledala kožni trosjed; kao što se moglo očekivati, ispala sam glupa.

Ruži na prozoru bila je potrebna voda, nisam mogla da je ne zalijem. Kad sam poslije toga sjela za pisaći stol kako bih otvorila jednu ladicu za drugom, odmah sam ugledala pred sobom nepoznati album s fotografijama. Očigledno je pripadao Birgit. Vrpcom je bila obilježena stranica na kojoj su se nalazile slike iz vremena kad su studirali zajedno. Reinhard, Mia i Birgit – svi se smiju i mašu s mosta na rijeci Neckar, s drugim ljudima na ruševini Windeck, pred sveučilištem, s velikim sunčanim naočalama u otvorenim kolima i tako dalje.

Bilo je prilično jasno da je prastara romansa ponovno oživjela. Zar se naš brak morao raspasti zbog jedne tajnice? Jesam li se morala pomiriti s tim da se nije razbila samo moja obiteljska slika, nego i moja obitelj? Čvrsto sam uhvatila staklenu kuglu koja se nalazila odmah pokraj albuma.

Sada u vrijeme ručka sunce je sjalo izravno na metalni ormar za spise koji se nalazio ispod prozora. Na redu je bio mali pokus. U regalima za crtači pribor, doduše, nisam našla svileni papir, ali sam zato našla omot papirnatih ubrusa. S negodovanjem sam ustanovila kako se britvica još uvijek nalazi na prozorskoj dasci. Gülsun je inače održavala besprijekoran red. Ispod umivaonika su u jednom ormariću bila sredstva za čišćenje, vim i alkohol za čišćenje stakla. Kako ne bih ostavila trag na ormaru za spise, stavila sam papirnatu ubrusu natopljenu alkoholom u plitku pepeljaru, na njih stavila kuglu i izložila taj aranžman izravno podnevnim sunčevim zrakama. Nisam trebala dugo čekati da se stvori lijepi mali plamičak. Odmah sam ugasila vatru i ponovno poslagala različita pomoćna sredstva.

Na putu do kuće bila sam zaokupljena kako mračnim osvetničkim namjerama tako i fizikalnim i kemijskim problemima. Istom kod kuće sam shvatila u čemu je glavna poteškoća: alkohol će brzo ishlapjeti. Ako iskoristim priliku jedne subote navečer, nakon što Gülsun počisti prostorije, i dođem u Reinhardov ured, alkohol će ishlapjeti još prije izlaska sunca. Osim toga, nisam mogla točno znati mora li Reinhard raditi u subotu navečer ili ne. I prije nego što album počne gorjeti, neobična instalacija na prozoru učinit će mu se sumnjivom.

Dakle, alkohol ne dolazi u obzir. U kuhinji sam pokušala s papirnatim maramicama natopljenim voskom, ali su mnogo bolje gorjele one koje nisu bile natopljene voskom. Bez staklene kugle nikako nisam mogla izvršiti pokus na odgovarajući način. Pomisao na album koji gori činila me vraški sretnom. – Za Imke – jele, za Birgit – plamen, mrmljala sam. Samo kada bi sjalo sunce, moglo bi uspjeti i bez alkohola.

Navečer su Lara i Jost navalili na oca. – Za tjedan dana su praznici! Svi već znaju kamo putuju!

Reinhard je očito u pravi trenutak došao na ideju da se na bezazlen način riješi cijele obitelji. – Djeco, kako mi je žao! Moram graditi jahaonicu za Silvijin klub, u ovom trenutku ne mogu uzeti ni jedan dan godišnjega odmora. Mama će vas odvesti baki.

Djeca su se namrštila. Nisu si mogla zamisliti nešto gluplje. Onda bolje da ostanu kod kuće, rekla su. Ja sam šutjela, ali sam u mislima vidjela mali dar za rastanak u obliku požara u uredu, požara, koji je, doduše, poštedito nacрте i građevinske planove, ali je uništio albume s fotografijama i ljubavna pisma.

Kad sam nazvala Ellen da je pitam jesam li joj još uvijek dobro došla, ona nekoliko trenutaka nije ništa odgovorila.

– U kolovozu nisam kod kuće, rekla je, – ali čekaj...

Ni jedna nije rekla ništa, a ond smo opet počele govoriti u jedan glas.

– Samo sam pitala, rekla sam, – Reinhard ne može ići s nama zbog zacetosti poslom, a za putovanje na mora trenutno nemamo...

– Zveži!, povikala je Ellen. – I slušaj! – Rekla je kako već godinama odsjeda u istom hotelu kad ide u kupke. – Pozvani ste! Avanti, avanti!

Ostala sam bez riječi. Ellen je, doduše, imala dovoljno novca, ali mogu li prihvatiti njezinu velikodušnu ponudu? I ne bi li dva djeteta, koja za vrijeme ljetnih praznika žele ludovati, smetala u hotelu za starije reumatičare? Moja mi je sestra otklonila sve sumnje. More se nalazi pred vratima hotela, tamo je veselo i bučno i djeca se mogu zabavljati do mile volje, završila je.

Ja sam, dakle, pristala.

Lara i Jost nisu bili baš sigurni da ih ta vijest raduje. – Ona je još starija od bake, rekla je Lara.

– Ona nema djece, dakle, ni unučadi, objasnila sam. – Možda ste baš vi san njezinih besanih noći!

Uostalom, djeca su odredište smatrala prihvatljivim. – U mojoj zbirci nedostaje mi Italija, rekao je Jost. – Imam samo Francusku, Dansku, Nizozemsku i Švicarsku, Kai ima mnogo više – Ameriku, Israel i još koješta.

Navečer je potrčao u susret ocu da bi mu prvi priopćio dobru vijest. – Tata, ni prošle godine nisi išao s nama jer si obnavljao školu! Jesi li tužan što ne možeš ići ni ove godine?

Tata, naravno, nije priznao da se veseli, nego se ponudio da nas u nedjelju odveze u Frankfurt.

Ellen je zvala jo pet puta; njezine su joj veze pomogle da za djecu osigura dvokrevetnu sobu u hotelu, a ja ću prvi tjedan morati biti s njom u sobi.

Zahvalila sam sestri i počela se pakirati. Ali u mislima mi je bila samo vatrena kugla.

Stvarno sam uspjela na kratko nestati večer prije putovanja. Rekla sam kako idem posuditi neke knjige od Lucie. Potom sam u Reinhardov ured postavila tempiranu bombu: otvoreni album na ormaru za spise, a u sredini staklena kugla. Prema vremenskoj prognozi sljedećega je dana trebalo biti jako sunce. Smeđe rupe na izgorjelom papiru trebale su Birgit pokvariti radost pri razgledanju albuma. Osim toga, ona bi za to okrivila Reinharda.

11.

Vatra i plamen

Reinhard je parkirao auto u podzemnoj garaži i odnio naše kovčege do prodajnog mjesta zrakoplovne kompanije ALITALIA gdje smo se trebali naći s Ellen. Pozdravio

ju je nekako zbunjeno. Njegova je šogorica vjerojatno očekivala da će me on poljubiti na rastanku. Nije joj priuštio to zadovoljstvo, demonstrativno je zagrlio Laru i pogladio Josta po kosi.

Za vrijeme leta u Napulj djeca su se ponašala uzorno i za nagradu ih je stjuardesa odvela do kapetana kako bi mogla baciti pogled u cockpit. Bili su vrlo sretni zbog toga. Neprestano sam pogledavala na sat. Krenuli smo od kuće u devet, zrakoplov je poletio u jedanaest i sunce je ubrzo došlo u zenit.

U dvanaest sati uhvatila me panika. Vidjela sam cijeli stambeni dio grada oko Reinhardova ureda u plamenu, čula sam zvuk sirena kola prve pomoći. Zašto nisam mislila na to da će Reinhard i Birgit biti u tolikoj mjeri zaokupljeni sobom na kožnom trosjedu da uopće ne će osjetiti miris vatre? Sada je bilo prekasno, naći će ih pougljene, a da i ne govorim o nedužnim susjedima.

Neobičan ručak na plastičnom poslužavniku odvratilo me od takva razmišljanja, a mala čaša crvenog vina me smirila. Zašto bi uopće Reinhard u nedjelju morao ići u ured kad može cijeli dan provesti s Birgit u našoj ili u njezinoj kući? Vjerojatno su sjedili za kasnim raskošnim doručkom u našem vrtu i poslije toga legli jedno do drugoga ili jedno na drugo. Pomisao na drugu ženu u mojem krevetu izazvala je u meni nadražaj za povraćanjem, ustala sam i otišla sa svojega mjesta. Ellen me pratila zabrinutim pogledom. Kako bi samo ovo putovanje moglo biti lijepo kad bih imala povjerenja u supruga.

Postoji plamen koji uništava i plamen koji zagrijava. Kuća bez grijanja i kuhinja bez štednjaka nezamislivi su na našoj zemljopisnoj širini, ali sve je podložno strogom nadzoru. I plamen strasti može dvoje ljudi povezati, ali ih može i razdvojiti, ali za to se nikakva nadzorna tehnička služba nije osjećala nadležnom.

Na mrtvoj prirodi Gottfrieda von Wediga mirno gori svijeća o osvjetljava jednostavan obrok. Što su ljudi večerali na početku sedamnestoga stoljeća? Kruh i jaje, uz to vrč vode i čašicu vina, daleko od svečanoga objeda.

Sigurno bih mogla opširno pisati o kršćanskom značenju vode, vina, svjetla i kruha, ali mene zanima samo jaje. Na okrugloj, gotovo suvremeno oblikovanoj drvenoj daščici leži kruh narezan na dugačke komade i nož. Sličan doručak bi se i danas – još u jutarnjem ogrtaču – mogao ponijeti do televizora. Ali barokno jaje ne stoji uspravno u posudi, na što smo se mi već naraštajima navikli, nego leži u kositrenoj šalici koja je načinjena baš u tu svrhu. Jaje nije otvoreno na – sjevernom polu – nego je neki ponoćni gladaš nožem napravio široku rupu nasred – ekvatora. Štapići od kruha mogli su se umakati u tekući žutanjak i jesti s užitkom. Kada je nestao taj običaj?

Bez nježnog sjaja svijeće ta slika ne bi imala intimno-tajanstveni, ponoćni ugođaj. Pozadina je utonula u tamu, samo vino u čaši svjetluca zlatnim sjajem, samo žutanjak i treperavi plamen svijeće svijetla su točka u prigušenoj zatvorenosti kompozicije. Glazirani vrč, drvo, svijeća i kruh crvenkasto su smeđi, metali srebrnasti, svjetlo zlatno. Boje dana – bijelo, plavo, zeleno, crveno – potpuno su nestale.

Dok smo nečistim zrakom Ischije vozili malim taksijem prema hotelu, zaokupile su me boje juga. Koraljno drveće, hibiskus, bugenvileje, živice pune bijelih ruža navodile su me na drugačije misli. Smetali su samo njemački turisti. Zar baš moraju svi šezdesetgodišnji muškarci nositi kratke hlače, sandale, visoko podignute bijele čarape i video kameru na trbuhu? Djeca su se veselila skačući u toplu vodu hotelskoga

bazena dok sam ja slagala stvari iz kovčega. Vjerojatno zbog velike vlage u zraku ladice i ormari mirisale su po plijesni što me podsjećalo na mrtvačku jamu.

Konačno smo i Ellen i ja ležale pokraj bazena i promatrale neumornu djecu. Kad sam vidjela da se prvi gosti vraćaju s izleta ili izlaze iz soba nakon dugog odmora, slutila sam da Jostovi skokovi na glavu i Larino neprestano prskanje neće pridonijeti razumijevanju među ljudima. Osim moje djece ja sam bila najmlađa u tom okruženju.

Ellen je pozvala konobara, koji je jurio okolo poput kakvog talijanskog Hansa Meisera, do naših ležaljki i naručila cappuccino za obje. – Što ćete vi? – doviknula je djeci koja su se zbog čaše sladoleda dala izmamiti iz vode. Odlučila sam da ću im od sada dati da se kupaju samo u moru.

Ellen mi je otkrila tajnu kako se rano ujutro u bazenima, u kojima još nema kupaca, otvaraju mlaznice za podvodnu masažu. Ona odlazi u bazen još prije doručka i s užitkom se prepušta ljekovitom mlazu koji je masira po vratu i leđima.

Poslije večere Lara je telefonirala kući jer je tako obećala tati. Nitko se nije javio. Navela sam mnogo mogućih obrazloženja, ali sam prešutjela one najlošije.

Djeca su rano otišla u krevet, izmorena trosatnom bitkom na vodi. Mi smo sjedile uz čašu vina.

Poslovođa je Ellen i meni poljubio ruku i odličnim njemačkim jezikom nas upitao imamo li kakvih želja. Što je moguće prije dvije jednokrevetne sobe, tražila je Ellen, mi, na koncu, nismo bračni par. Obećao nam je da će to biti uskoro i utješio nas lijepim, ali nejasnim riječima: – Budite strpljivi, ali prije svega: imajte povjerenja!

Tada mi je Ellen odjednom šapnula: – Pogledaj, grofica ima svoj nastup. Ona svake godine dolazi iz Rima, dok pliva, nosi velike sunčane naočale i kapu za kupanje, kakvu je imala Greta Garbo, a za vrijeme šetnji citira *Cvijeće zla*.

Pogledala sam prijeko i vidjela mršavu sedamdesetogodišnju damu u srebrnastim platnenim cipelama i ljubičastoj haljini kako pred svima izvodi pokrete joge.

Kad je ugledala moju sestru, dostojanstveno joj prišla i pozdravila je iskazujući umjerenu radost što je ponovno vidi. Iz bliza sam otkrila kako grofica nije bila samo jednom na plastičnoj operaciji lica.

– Prošle smo godine imale nekoliko malih nesporazuma, brbljala je Ellen, – jer smo se obje bacile na istog mladog gospodina...

Oštro sam pogledala Ellen. Istom tada sam primijetila kako je Ellen za objed obukla haljinu s dubokim izrezom dok sam ja još uvijek nosila haljinu – vreću. Kakva li je čudna žena bila moja sestra! Zalizala je dugu sijedu kosu, koja je još bila mokra, primijetila čuđenje u mojim očima i veselo rekla: – To je bio maser.

Odlučila sam da ću od sada svake večeri obući svoju crnu haljinu s cvjetnim uzorkom.

Sljedećega smo jutro doručkovali na terasi i mučile smo se skidanjem celofana s kriški sira koji se jako lijepio zbog velike topline. Više bih voljela svježe rajčice i mozzarellu; – gumene – kriške sira bile su priznanje njemačkom ukusu. Ali zato smo mogle uživati u čarobnom pogledu na more, luku i svjetionik.

Na kraju smo krenule u Porto i to vrlo prometnom cestom. Ellen nam je htjela pokazati svoj turistički raj. Uspjela je pobuditi zanimanje djece za dvorac Aragonese; srećom, gore smo se mogli odvesti liftom. U maloj, praznoj kapelici, koja je zbog svoje bjeline djelovala plemenito, zajedno je s Laurom otpjevala nekoliko tonova kako bismo čuli jeku. Konačno smo došli na spektakularno podzemno groblje za

kojim su svi bili ljudi. Prije su mrtve časne sestre nalazile svoj posljednji počinak na kamenim stolicama s otvorom u sredini.

– Izgleda kao zahod, primijetio je Jost.

Polako trunući tijela su udobno klizila u dubinu; ostale su sestre svakodnevno morale moliti neposredno pokraj mrtvih tijela, neprestano se spominjući vlastite smrti. Mojem podmlatku, željnom senzacija, naježila se koža od straha.

Ellen, koja nije imala ni djece ni unuka, odvela nas je na kraju u prodavaonicu gdje su se mogle kupiti naočale za ronjenje, peraja i mreže za hvatanje leptira. Ispunila im je sve želje.

– Ali sada moramo telefonirati tati, navaljivala je Lara, – inače ću još zaboraviti što sam mu htjela reći.

U Ponteu smo još jeli *fritto misto* sa salatom i na kraju se vratili taksijem. Siesta je ovdje sveta, rekla je Hellen.

Kad smo došli u hotel, Lara je odmah telefonirala kući i u ured, ali se nitko nije javio, a nije bila uključena ni telefonska sekretarica. Što to treba značiti? Ja sam, doduše, legla na krevet, presvučen svježim hladnim lanenim plahtama, ali nisam mogla sklopiti oči. Ellen je hrkala već poslije tri minute, a meni Reinhard nije izlazio iz glave.

Međutim, kad smo se predvečer vratili s plaže, Lara je imala uspjeha. Bilo je očito da je Reinhard bio živ jer mu je bez prestanka brbljala – cockpit, plaža, časne sestre, zeleni sladoled od pistacija, naočale za ronjenje. Na kraju sam joj uzela slušalicu iz ruke jer nisam više mogla izdržati. – Ima li što novo? – upitala sam.

– Što bi bilo osim hrpe posla, odgovorio je Reinhard i spustio slušalicu.

Po svemu sudeći staklena je kugla zakazala.

Večera – *vitello tonnato* – prijala mi je preko svake mjere. Konobari, koji su inače navikli samo na bolesna zanovijetala, šalili su se s objesnom djecom, govorili im *signorina* i *signorino* i poslužili im dvostruke obroke sladoleda. Poslije svih napetosti mogla sam se konačno opustiti, pila sam koliko mi srce želi, smijala se i nazdravljala veličanstvenoj Ellen koja nam je darovala ove lijepe praznike. Istom kada sam oko ponoći ležala pokraj nje u zagušljivoj sobi, vrati mi se stari strah: Reinhard, na sreću, nije bio mrtav, ali je sigurno spavao s drugom ženom. A ja, budala, dala sam mu tri tjedna slobode.

Ellen je odjednom upalila svjetlo i upitala: – Zašto ne možeš spavati?

Počela sam plakati. – Moj me muž vara.

Nagađam li to ili imam dokaze, pitala je.

Nisam odgovorila, nego sam se useknula.

Ellen je igrala ulogu terapeuta. – Nađi si zgodnog mladoga ljubavnika, preporučila mi je. – To je jedino što ti može pomoći.

– Sada? Ovdje?

– A gdje drugdje? Ako misliš, da su djeca razlog zbog kojega to ne bi smjela učiniti, ja ću se pobrinuti za njih. A sada spavaj, sutra će biti lijep dan.

Ellen je bez odlaganja svoj naum provela u djelo. Manipulirala je s djecom kao kakva iskusna pedagoginja: ja moram ići u grad kako bih u banci promijenila novac, to je dosadno i oduzima mnogo vremena. Jost i Lara su spremno otišli s njom na plažu.

Ja sam, dakle, na brzinu trebala naći nekoga kome bih uputila osmijeh. Na autobusnoj postaji čekala sam s drugim turistima i pažljivo poromatrala svakog muškarca koji se tamo našao. Nije ih bilo puno, sve dok nije došla skupina veselih umirovljenika. Na njihovim je platinenim torbama pisalo – Ekumenski putnička služba – i davalo mi je malo nade. Jedan slijepac sa štapom vjerojatno je također bio na odmoru; što je on mogao vidjeti od ljepote ovog rajskog otoka i mojih svijetlih vlasi? Odmah pokraj mene stajao je bubuljičasti debeli muškarac, bez košulje; a kako je izgledalo da će autobus biti prepun, on bi sa svim susjedima došao u prislan tjelesni dodir. Odlučila sam poći pješice.

Odjednom se pokraj mene uz veliku buku zaustavio neki automobil. Potamnio od sunca, seljak ili ribar, otvorio je zahrđala vrata i pozvao me da uđem. Zbunjeno sam ušla, a on me hrapavim prstima zadivljeno pomilovao po kosi. *Tedesca?* Naš je razgovor iz jezičnih razloga bio malo skromniji, ali je on uvijek imao spremnu rečenicu: – Ti doći moj čamac. – Moram u banku, rekla sam mu djevojački pristojno. Onda će me otpratiti, rekao je. Bilo mi je gusto pa sam iz čistoga straha rekla kako me djeca čekaju u hotelu. Moj je junak odustao, nije bio napastan. Pred štedionicom uljudno se pozdravio sa mnom.

Bila sam malo nesigurna. Zapravo sam promijenila euroček, kupila si koraljnu ogrlicu, a Lari ogrlicu od lave iz Vezuva. Sada su još samo nedostajali darovi za Josta i Ellen i uzorna majka obitelji mogla se vratiti kući.

Kad sam, iscrpljena podnevnom vrućinom i težinom ogromne vrećice mirisnih bresaka, stigla na plažu, Ellen je u prisutnosti djece zajedljivo primijetila: – Bilo je jako naporno...

Samo što smo se povukli na podnevni odmor, ona me saslušala.

– Jedan me povezo... mucala sam. Sestra mi se pretvorila u uho. – Ferarijem, rekla sam, – na jahtu, tamo je bilo jastoga i onda...

Kako se lako čovjeka može učiniti sretnim. Ellen je izgarala od znatiželje. – Kada ćete se ponovno vidjeti?

– Nikad više, rekla sam sa suzama u očima, – bio je to njegov posljednji dan. U Parizu ga čeka žena koja ima rak.

Ellen me suosjećajno zagrlila. – Sutra ćeš iznova iskušati sreću, savjetovala mi je.

Djeca se nisu odmarala u podne, nego su se motala po kuhinji. Osoblje je bilo oduševljeno njima. Upravo kad sam htjela okončati podnevni odmor, djeca su bez kucanja uletjela u našu sobu. Lara je držala mladu mačku ispod Ellenina nosa. – Luigi mi ju je darovao! – povikala je.

– Napolje! – zauralala sam. Ellen me smatrala prenapetom, ali djeca su me poslušala.

Naravno, bila sam joj dužna jedno objašnjenje. – u Njemačkoj ima 5,6 milijuna mačaka i oko 3 milijuna ljudi alergičnih na mačke. Iako nikad nisam imala mačku, i ja spadam među njih. Alergija počinje blagim svrabom u nosu, suznim očima i nadražajem na kihanje. Ako krene po zlu, dolazi do napadaja astme koji mogu biti opasni po život. Zbog popratnih pojava odgovorili su me od desenzibilizacije.

– I što ćemo sada raditi s macom? – upitala je Ellen. Lara će je morati vratiti, bez odlaganja.

Ipak, tada mi je priroda pomogla: mačkica je imala buhe i djeca su prestala biti oduševljena već nakon prvog ugriza.

Iako sam smatrala neukusnim, upitala sam Ellen zašto nikada nije bila trudna.

– To je htio saznati i naš zajednički otac i pri tom je imao isto tako zbunjeno izraz lica kao i ti, rekla je Ellen. – Nije ovisilo o dobroj volji; bila sam kod različitih liječnika. Jednostavno, nisam mogla ostati u drugom stanju.

U meni se javila pomisao kako za svoje vlastito postojanje imam zapravo zahvaliti Ellen, jer da je naš tata na vrijeme postao djed nekom dječaku, ne bi ni pokušao dobiti zakašnjelog nasljednika. – A da je Malte ostao na životu, rekla sam joj, – onda ne bi bilo Annerose.

Sestra se nasmijala. – Moj Bože, globalno gledano, djeca nisu bila planirana, ali su zato voljena. Za razliku od njih, ti si začeta svjesno. Uostalom, nikad nisam imala osjećaj da me naš zajednički otac odbacio, iako sam bila samo jedna od kćeri.

– Ti si mu bila prvi pokušaj, a ja zadnji.

Poslije su Ellen i rimska grofica sastavile glave i šaputale. Kad su me ugledale, naglo su prekinule i nastavile pričati o vremenu.

Djeca su pisala razglednice prijateljima, Reinhardu, mojoj majci. Nisam ništa dodavala, nego sam se potpisivala malim znakovima: Reinhardu slomljenom ružom, majci malim mišićem. Djeca su se zabavljala. – Znaš, Ellen, rekao je Jost – koji si je sam dopustio da joj se tako obraća, – da naša baka mamu zove ‘mišiću’?

Lara, Ellen i Jost nasmijali su se od srca. Imala sam osjećaj da se oni sasvim dobro snalaze i bez mene pa sam ponovno krenula prema luci.

Što sam zapravo htjela? Šetnja bez pratnje bila je predivna. Mogla sam zastati pred svakom trgovinom i stajati koliko mi srce želi; mogla sam jesti i piti gdje, kada i što sam htjela.

Kod slikara, koji je slikao portrete, zadržala sam se duže. Upravo je počeo slikati ženu s velikom gušom, koja je željela na slici izgledati po mogućnosti mlada i lijepa. Je li ona bila njegova žrtva ili on njezina? Promatrala sam kako crvenom olovkom brzim pokretima ruke uspostavlja površnu sličnost što meni teško uspijeva na mojoj obiteljskoj slici. Kad je dama platila, vrlo zadovoljna, okretni je muškarac pogledom tražio sljedeću mušteriju i ugledao mene.

– Ne, ne, nemam novca za to, samo me zanima. Ja također slikam, rekla sam odvažno.

Umjetnik je govorio njemački, kao, izgleda, i svi na Ischiji. Onda se mora stidjeti, pripomenuo je, jer njegovi brzi portreti su sve prije nego dobri, ali on odlično zarađuje u sezoni, bez obzira na veliku konkurenciju. Listao je po svojoj mapi i pokazivao mi slike koje je smatrao boljima. Bile su to nadrealistički, poetski pokušaji sanjarskih boja; neobična bića iz basni trčala su elizejskim poljanama.

– Prekrasno, rekla sam glasno. Pohvala je djelovala.

Paolo je skupio svoje stvari i zamolio kolegu, koji je slikao nekoliko metara dalje, da pripazi na stolice na sklapanje i dasku za crtanje. Otišli smo popiti espresso i voditi stručne razgovore. Želio je znati kako i što slikam i osjećam li poseban stvaralački poriv baš za vrijeme odmora.

Kraj pjesme, nažalost, nije bila nikakva veza – jer je Paolo ponosno pripovijedao o novorođenom nasljedniku -, nego zajednička posjeta jednoj specijaliziranoj trgovini. Izabrali smo tuševe, pera, kistove, vodene boje i više blokova papira različitih veličina. Srdačno – *Ciao, bella!* – odzvanjalo mi je u ušima cijelim putem do kuće kao najljepša melodija.

Moja je sestra gledala na slikarski pribor kao na mamac za hvatanje crnokosog Paola. – Uvijek je dobro imati više željeza u vatri, savjetovala mi je. – Sutra ujutro idi

odmah tamo! Ovdje na bazenu možeš biti i kad dođeš u moje staračke godine. – Ali moja dva solo-izleta bila su zasada i posljednji, jer sam počela slikati kao opsjednuta.

Najprije sam odlučila slikati artičoku, zatim riblji kostur, cvijet oleandra i hibiskusa, tanjur pun smokava... Crtala sam perom, mrljala, brisala, radila vodenim bojama i postajala sve sretnijom. Najčešće sam sjedila tamo gdje su se djeca igrala – na bazenu, na plaži, na terasi – i nisam se dala ometati ničim na svijetu. Vjerojatno sam sestri bila strašno dosadna. A ona je toliko željela, kao zamjenu za vlastitu romansu, doživjeti erotsku pustolovinu iz druge ruke.

Lara je intuitivno spoznala da se roditelji ne slažu baš najbolje. Svakih je nekoliko dana pokušavala nazvati Reinharda, ali ga obično nije mogla dobiti. Naša je kćer uzela na sebe moju ulogu kako bi zadržala oca i hranitelja obitelji. Ja sam bila samo sretna što njegov ured nije izgorio jer to bi nas sigurno skupo stajalo, bez obzira na osiguranje.

12.

Papagajska bolest

Bilo je poznato da se na Ischiji liječe teutonske bolesti s područja reume; neki lokale koriste za promidžbu šaljivi motto – Ujutro fango, navečer tango. Ali klišeji varaju. Na plaži sam srela mnogo talijanskih obitelji i ljubavnih parova koji su pobjegli od lošeg zraka napuljskoga kraja. Kad sam promatrala sretnu mladež, mislila sam da sam prestara. Žena s malom djecom, koja se sve više približava četrdesetom rođendanu, ne spada više u naraštaj studenata. Zlovoljne je bake vuku na stranu starijih: – Pogledajte ih kako se ponašaju...

Jedan mi je mladi par prirastao za srce. Kako li su samo bili lijepi! Oboje! Vitka su im se tijela sjajila kao da su premazana uljem, imali su crne uvojke i bili su sretni. Kao raspuštena djeca igrali su se loptom, bacali je u pijesak, smijući se, lizali sladoled iz iste košarice. Ali ono što je bilo dirljivo, bila je njihova sreća, njihovo nevino radovanje jedno drugom. A ja? Sjedila sam sa sestrom na plaži i crtala, s vremena na vrijeme opominjala djecu, kad bi postajala previše drska i često razmišljala o mračnim planovima. Moja je mladost prošla, više nikada neću doživjeti prvu ljubav, ako sam je uopće ikada i doživjela.

Žitelji Ischije razlikovali su se od talijanskih turista iz unutrašnjosti po povučenosti i tvrdoglavosti; muškarci nisu bili na glasu kao ljubavnici. U svakom slučaju, moj slikar Paolo spadao je među stidljive individualce; još i danas često mislim na njega s mnogo tuge.

Mnoge posjetiteljice sa sjevera sasvim su svjesno lovile latinske ljubavnike. Bilo mi je čak i neugodno kad sam vidjela kako im se spremno podaju i kako se i starije žene izazovno ponašaju. Stoga su mi bile milije matrone s juga u njihovim crnim haljinama, radija bih bila jedna od njih nego da spadam među one nezasitne pedesetogodišnjakinje koje se bacaju na mlade muškarce. S druge strane, mislim da su me one smatrale glupom. Bilo mi je zamorno neprestano odbijati obožavatelje moje svijetle kose.

Talijan Gabriele Salci je 1716 na slici s papigom prikazao sve osjetilne užitke, ali u prikrivenom obliku. Samo je žena mogla postaviti stol tako lascivno: na plavom

svilenom stolnjaku nalazi se tanki manji stolnjak s prozračnim rubom od čipke kao podloga za košaru s voćem, violina i poslužavnik s umjetnički izbrušenom čašom za vino. Želju za jelom potiču mali kolačić posut šećerom i ukusno voće, uho se raduje violinskom koncertu, nos njuši poluotvorenu ružu, prsti dodiruju nježnu čipku i ureze na staklu, oko uživa u igri svježih boja. I papiga požudno odmjerava napuklu smokvu koju čvrsto pridržava kandžom i koju je već s užitkom iskušala. Vjerojatno pohotna ptica svinuta kljuna predstavlja spolnu želju koju se slikari prijašnjih vremena znali izraziti diskretnije nego što smo mi to navikli, na primjer, u današnjim filmovima. U smokvi ima erotike, papigin kljun prodire u njezinu ružičastu unutrašnjost ne obazirući se na dinju, grožđe i breskvu na lijevoj strani.

I suvremeni zavodnik svojom jasnom šarmantnom jednoznačnošću nalikuje šarenoj ptici na slici i u svakom je trenutku spreman bez grižnje savjesti pozobati najslađe plodove. Ali, jesam li i ja prezrela smokva?

Ellen me povremeno nagovarala kao kakvog tvrdoglavog magarca. – Mene su tako zdušno odgajali da postanem ‘pristojna žena’, da se čak i poslije muževe smrti nisam usudila ništa poduzeti. Nadala sam se da ste bar vi, mlade žene, malo hrabrije!”

– Ja nisam udovica, rekla sam. – Možda se tako teško snalazim s muškarcima jer sam u očevim očima uvijek bila tvrd orah. Ellen je rekla kako se sve žene teško snalze s muškarcima, a i muškarci sa ženama.

Htjela sam sestri nešto darovati, ali što? Nakit gotovo i ne nosi, a nisam mogla ocijeniti njezin neobičan ukus u odijevanju. Zbog nje sam jedno cijelo popodne obilazila različita mjesta i trgovine dok nisam na kraju u Casamiccioli pronašla zdjelu za voće, ukrašenu voćem od porculana.

Ellen se obradovala. – Imala bih još jednu želju, rekla je, – i to da mi napraviš portret!

Paolo bi to znao mnogo bolje, pomislila sam. Na mojoj polupanoj obiteljskoj slici pojedine su se osobe mogle prepoznati samo uz veliki napor, ali sam unatoč tome pokušala. Ellen mi je strpljivo pozirala, ali rezultat nije bio zadovoljavajući. I sama je to brzo uvidjela.

– Znaš li što, Anne, rekla je, – s ljudima imaš problema, ali se čini da je sa stvarima sve u rede. Nacrtaj mi samo jednu sliku za uspomenu i neka na njoj budu predmeti koji će me podsjećati na Ischiju.

Na balkon obrastao bugenvilejama poslagale smo školjke, filigranski kostur morskoga ježa, crvene cvjetove oleandra i novu zdjelu za voće i pokušale sastaviti dražesnu otočnu mrtvu prirodu.

Lara nas je prekinula, rekla je kako je našla drago kamenje u vodi i da ga moramo spremi. Oba su djeteta ronila – izlažući se životnoj opasnosti, kako su tvrdila – i konačno iznijela na obalu blago, za koje se ispostavilo da su zapravo komadi keramičkih pločica kojima je more dalo oblinu. Dodali smo ih našem aranžmanu.

S izleta u Forio Ellen mi je donijela uzvratni dar, erotski bakrorez s pompejskim motivom: centaur grli nimfu. – Objesi ga iznad kreveta, savjetovala mi je, i skini svetog Josipa sa zida!

Pogledale smo se i prasnule u smijeh. Dva tjedna ljenčarenja, sunce, more i dobra hrana pomalo su mi davali izgled putene nimfe. Tog posljednjeg tjedna Lara, koja je do tada bila utjelovljenje dobre volje, postala je nemirna i neprestano se svađala s bratom. – Makni mi se s puta, čula sam je kako govori.

Jost, koji je – kao jedino muško biće u našem krugu – često izigravao snažnog muškarca, prijateljio se s drugom djecom.

Promatrala sam kako je muškarac srednjih godina učio dječake plivati. Kad je Jost stao na krhotinu stakla, on je dopratio bolesnika, koji je šepao, do našeg uporišta. Za prvu pomoć imala sam u torbi samo papir za slikanje s vodenim bojama.

Stranac, koji se predstavio kao Rüdiger Pentmann, posudio je od vlasnika slastičarne kovčežić sa zavojima. Kad je ugledao vlastitu krv, Jost je probljedio, a povrh toga nije smio više ulaziti u vodu!

Rüdiger Pentmann se smilovao. – Što misliš o partiji pokera? – predložio je. – Imam karte ovdje. Brzo ćete naučiti, sigurno će igrati i tvoja sestra s nama.

Za vrijeme kratkog prekida igre Lara je dotrčala k meni. – Rüdiger je baš cool, rekla je. – Izgleda kao pravi pokeraš.

Ja sam, doduše, savjetovala kćeri da ne oslovljava nepoznatu osobu odmah s imenom, ali sam zadovoljno nastavila slikati ne sluteći da će sljedećih dana započeti nova igra.

Poslije smo saznali da je Rüdiger Pentmann matematičar iz Hannovera. To mu je bio prvi dan odmora i još mu koža nije potamnijela, za razliku od naše. Nažalost, hotel, u kojemu je privremeno odsjeo, nije mu se uopće sviđao. Možda će otići na Capri i ostati tamo.

– Naš je hotel izvrstan, rekao je Jost. – Možda imaju još koju slobodnu sobu!

Ellen se odmah složila s njim.

Rüdiger je, dakle, odlučio, ručati s nama i tom prigodom pogledati kuću. Došao je, jeo i ostao.

Ellen je odmah počela mudrovati. – Jasno je da je ostao zbog tebe, rekla je. – Ne vjerujem da je bacio oko na staru groficu. Jesi li primijetila? On ne nosi vjenčani prsten! Ali to je sporedna stvar, glavno da trenutno nije s njim ni jedna žena. Misliš li i ti da dobro izgleda?

Da, izgledao je dobro i lijepo se ponašao, bio je ljubazan prema djeci i nikada nije bio nametljiv. Možda čak i pomalo stidljiv, pomislila sam, ali to mi se više sviđalo nego da je previše otvoren.

Kad nas je doslovno natjerao da si govorimo *ti*, Rüdiger je gotovo pocrvenio. Doživjele smo ga kao profinjena, obrazovana čovjeka koji je nešto malo govorio talijanski, mnogo čitao i dobro poznao pola Europe. Čini se opet da je on već znao da djeca imaju oca koji ne živi za stalno odvojeno od obitelji.

Nezamislivo da je muškarac od četrdeset četiri godine još neoženjen, da nema ni obitelji ni prijateljice. Ili se nedavno rastao od žene ili je prekinuo s djevojkom. S druge strane, ponašao se kao neženjeni muškarac koji traži nevjestu. Bilo je dovoljno žena koje nisu sjedile na plaži sa sjedokosom sestrom i s dvoje djece; također je bilo hotela u kojima su stanovali pretežno mlađi ljudi. Lara je upitala bez ustručavanja: – Zar ti nemaš djece?

Ne, nažalost ih nije imao.

Od tada je za našim stolom bilo sve veselije. Lara i Jost su osjećali da ih smatramo ozbiljnima i nastojali su nam se svidjeti, ja sam malo procvjetala, Ellen je bila oduševljena. Nas petero proveli smo cijeli dan zajedno.

– Tom muškarcu bezuvjetno je potrebna obitelj, rekla je Ellen. – On ima urođeni dar za ophođenje s djecom. Šteta što ga nismo upoznali već prvoga dana.

Stidljivim muškarcima, međutim, mora se dati mali poticaj. Za doručkom sam lagala: – U mjestu Lacco Ameno vidjela sam ručnu torbicu koja mi ne izlazi iz glave. Tko bi pošao sa mnom?

– Ja, rekla je Lara, ali se tu diplomatski uključila Ellen. – Djeco, dogovorila sam se s Luigijem da danas jašete na konju njegova brata...

– Ja ću vas fotografirati, odmah je rekao Rüdiger. Moju namjeru, da se s njim na nekoliko sati odvojim od obitelji, nažalost nije prozreo.

Morala sam biti jasnija: – Zapravo sam se nadala da ćeš mi ti pomoći savjetom, rekla sam hrabro i pogledala ga očarano. – Ponekad mi je teško odlučiti što da kupim.

Rüdiger je rekao: – I meni. Tvoja je sestra sigurno bolji savjetnik od mene. Ali ipak ću rado poći s tobom.

Lara nas je otpratila do autobusne postaje. – Ja sam zapravo već dovoljno jahala na Silvijinom konju, rekla je. Duboko sam uzdahnula, a ona je odmah nastavila: – Ali neka teta Ellen bude zadovoljna.

Morali smo dugo čekati autobus. Ovaj put mi je mogućnost gužve u autobusu bila sasvim po volji. – Mama, povikala je Lara, – dolaze dva autobusa. Drugi je sasvim prazan! – Ali prije nego se snašla, ja sam joj mahala iz prvoga autobusa.

Moji pokušaji, da na svakom zavoju padnem na Rüdigera, ubrzo su završili kad se ukazalo slobodno sjedalo. U Lacco Amenu vodila sam svoga pratitelja kroz javni park u vilu Arbusto. Park je bio brižno zasađen sjenovitim drvoredima, ružama i mirtama. S popločene klupe imali smo pogleda na znak raspoznavanja grada, – Il Fungo, gljivasti kameni blok koji se s Monte Epomea otkotrljao u more. Iz turističkog sam vodiča pročitala povijest jedne nesretne ljubavi, jer gljiva je, zapravo, predstavljala okamenjeni ljubavni par.

Postupno sam dobila dojam da je i Rüdiger od kamena. Odlučno sam ga upitala: – Jesi li oženjen?

Odgovorio je nakon kratke stanke: – Za razliku od tebe ja sam rastavljen već deset godina.

– Zašto ste se rastali?

– Nismo bili jedno za drugo. Možda smo bili premladi kad smo se vjenčali.

Uhvatila sam ga za lijevu ruku kako bih ga utješila. Na koncu, netko od nas dvoje morao je početi prvi. Izgledalo je kao da mu se to sviđa, ali je odmah slobodnom desnom rukom počeo listati po mojem turističkom vodiču za Ischiju tražeći podatak o tome kada se otvara arheološki muzej. Gdje sam li samo pogriješila?

Poslije razgledanja muzeja, kupovine torbe i tanjurića tijesta vratili smo se natrag. U međuvremenu smo Ellen i ja već stanovale u zasebnim jednokrevetnim sobama; pomalo iscrpljena povukla sam se na usamljeni popodnevni odmor.

Nakon pet minuta sestra je pokucala na moja vrata i radoznalo me pogledala. – Ništa, rekla sam.

– Možda je homoseksualac? – upitala je Ellen.

Odmahnula sam glavom.

– A zašto onda provodi praznike s nama? – istovremeno smo rekle.

– Pretpostavljam da tuguje za nekom ženom – rekla je Ellen. – Ne može je zaboraviti, još se u duši nije rastao s njom.

Dala sam joj za pravo. Vjerojatno je to bio bezizgledan slučaj; na kraju, nisam htjela silovati Rüdigera. Osim toga, i sama činjenica njegove stalne prisutnosti bila je nešto dobro jer me je od toga trenutka nesvjesno štitio od talijanskih ljubavnika.

Zašto je tajnica mojega muža tamo kod kuće njemu toliko olakšala stvar, a ja sam uza sav trud ostala kratkih rukava?

Kad smo popodne opet zajedno sjedili na plaži, pokazala sam dvoje mladih i rekla: – Baš im zavidim, a ti?

Moj kameni kavalir kimnuo je glavom s odobravanjem. – Još su napola djeca, rekao je zamišljeno.

Jesam li mu bila prestara? Na kraju, ni on nije više imao dvadeset godina. Ponovno sam pokušala i zamolila ga da mi namaže leđa kremom; poslušao me isto onako ljubazno i s voljom kao što je to činila i moja sestra, ali ja sam znala da se to može raditi i drukčije.

Lara je bila obazriva; upitala me u četiri oka: – Voliš li Rüdigera više nego tatu?

Nasmiješila sam se pomalo usiljeno. – Milo moje, kakva glupost! Za nekoliko dana bit ćemo opet kod kuće i više nikada nećemo vidjeti Rüdigera.

Ispitivački sam pogledala svoje dijete. – Možda ga *ti* voliš više nego tatu? – upitala sam oprezno.

Odmahnula je glavom. – On voli više dječake nego djevojčice, rekla je.

Larine su me riječi probudile iz sna; od toga sam trenutka promatrala Rüdigerove dječje igre širom otvorenih očiju. Zašto do sada uopće nisam pomislila da se tom čovjeka sviđa moj mali sin?

– Ellen, rekla sam potreseno, – možda govorim gluposti. Pogledaj malo djecu!

Rüdiger je držao u ruci Jostovo stopalo i gledao mu ranu koja je dobro zarasla. Brižno je rukom milovao potamnijelu nožicu i gledao Josta s toliko nježnosti da je dijete postalo zbunjeno i otrgnulo se od njega.

– Sve mi je jasno, rekla je Ellen. – Što ćemo sada?

– Otrovat ću ga pokvarenim školjkama, predložila sam pjeneći se od bijesa.

Kao skamenjene zurile smo u Rüdigera koji je sada dvadeset metara dalje od nas listao neki talijanski časopis dok su djeca opsjedala prodavača sladoleda. Novac nisu dobila od mene.

– Zapravo, ne trebaš ga odmah staviti na led, rekla je Ellen nakon duže šutnje. – Izgleda bezazleno. Nije bio ni jednu minutu sam s djecom. Život na plaži odvija se potpuno javno, a talijanske majke ne ispuštaju svoje sinove iz vida ni na sekundu. Dajem ruku u vatru da nije ništa učinio našem Jostu i da mu neće ništa učiniti.

– Kako da to znamo?

Ali ona je vjerojatno imala pravo. Kao što je meni lijepi par bio užitak za oči, tako sam u Rüdigerovim očima vidjela koliko se raduje mojem lijepom sinu, ali istovremeno i sam vidjela i tugu zbog apsolutnog tabua.

Posljednje smo dane proveli u slozi. Dala sam do znanja Rüdigeru da sam ga pročitala jer nisam mogla izbjeći a da ne primijetim nešto o tome: – Ne sjediš ti za našim stolom zbog mojih lijepih očiju; ni Ellen ti nije slomila srce, Lara još manje. Tko je onda još ostao?

Zanimljivo da je Rüdiger bez riječi primio to poniženje, nije osporavao moje riječi niti se ispričavao. Poslije je rekao: – Annerose, mi smo oboje nezadovoljni jer se iz različitih razloga moramo odreći jedno drugoga. Vjerojatno ćeš ti imati sreće prije mene, jer se ja do kraja života moram boriti protiv moje žudnje. – Izgledao je tužno.

Izvana smo djelovali kao nedirnuta obitelj i gotovo da smo i sami u to vjerovali dok smo posljednjeg dana sa žiteljima Ponteja slavili njihovoga zaštitnika Ivana Josipa. Bila je prekrasna procesija na kopnu i na vodi i na kraju vatromet. Razmišljala

sam što bi Reinhard rekao kad bi znao da je moj prijatelj platonski homoseksualac. Otkako su stvari izašle na vidjelo sve sam se bolje slagala s Rüdigerom.

Posljednje večeri išla sam s Ellen u kratku večernju šetnju. Upitala me znatiželjno: – Ja sam te, doduše, bolje upoznala, ali jedno mi još uvijek nije jasno: rekla si kako si prije braka spavala s čitavim nizom muškaraca. Zašto ti je na odmoru bilo tako teško naći nekoga?

– Možda sam imala toliko muškaraca samo zato da napakostim majci, jer mi to inače nije bilo nikakvo zadovoljstvo. Reinhard je bio prvi s kojim mi je bilo lijepo. Prvi put sam imala odnos s njim na građevinskim skelama.

Ellen se smijala. – Djevojko, ako ne možeš ni s jednim drugim muškarcem, onda budi fina prema svojem mužu!

– Da, mama! – rekla sam.

Što se više približavao sastanak s Reinhardom, ja sam bila sve nesigurnija. Samo su djeca nazivala kući. Ja nisam ništa sama poduzela, nisam napisala ni jednu razglednicu niti sam mu kupila suvenir. Dok je on, navodno, samo radio, mi smo uživali. Živo sam zamišljala kako će Reinhard biti živčan i zavidan. Ali ako nas dočeka u prijateljskom raspoloženju, mogao bi se izvući zaključak da nema čistu savjest. Što bih, na kraju, trebala poželjeti? Dobro raspoloženog varalicu ili mrzovoljnog, vrijednog, ali vjernog supruga?

Kad smo se počeli pakirati, morala sam umatati u maramica mnogo malih školjki, koraljnih grančica, kamenčića i osušenih morskih konjica. Ali to nisu bile dječje stvari nego moja vlastita zbirka: zaliha za buduće mrtve prirode. Radovala sam se vremenu koje ću provesti za kuhinjskim stolom i koje je pripadalo samo meni. Pred očima mi je lebdjela slika kako u kutiji od čokoladnih bombona slažem svoje morske uspomene. K tome su se još nudile prazne puževe kućice, krhotine obiteljske slike i suho cvijeće kao užitek za oči; kokošja kost, leptir i plavi čičak također su dolazili u obzir. Krenula sam na put kući puna radnoga zanosa i dobrih zamisli.

Rüdiger nas je odvezao do zračne luke u Napulju, Reinhard će doći pred nas u Frankfurtu.

13.

Ovčja glava

Pljusak pri spuštanju u zračnu luku u potpunosti je bio u skladu s mojim lošim raspoloženjem. Djeca su se bacila na oca i tako su ga snažno zagrlila kao da ga nisu vidjela mjesecima. Dirnut time Reinhard me uzeo u naručje, potom je natovario stvari na mala kolica za kovčege i odmahivao glavom gledajući veliki broj plastičnih vrećica s priborom za pecanje, koji je zauzimao mnogo mjesta, naočalama za ronjenje i mokrim kupaćim gaćama. U autu je počela priča, Lara je govorila bez točke i zareza sve do kućnih vrata.

Kako je izgledalo kod kuće? Uredno ili je sve bilo prljavo? Ni jedno ni drugo, utvrdila sam, isto kao što i Reinhardovo psihičko stanje nije bilo ni poletno ni mrzovoljno. U posljednja dva dana nitko nije spremao kuću, ali nije uopće izgledalo kao da je tri tjedna bila zapuštena. Dok se u stroju za pranje okretala prva tura rublja, otrčala sam u vrt. Bila sam gotovo sigurna da ću naletjeti na novozasađene jelke. To je

Reinhard, međutim, propustio, kao uostalom i plijevljenje i zalijevanje. dobro što je padala kiša.

– Tata, znaš li igrati poker? – čula sam kako si Jost pita oca.

Reinhard je, doduše, rekao da je skat zanimljiviji, ali je ipak spremno donio karte iz ladice da s djecom prije ručka odigra partiju pokera. Ja sam u kuhinji prala prljave šalice od kave (bez ostataka ruža za usne) i tanjure, na kojima se stvrdnula prljavština i mogla sam čuti kroz otvor prema blagovaonici kako djeca u svakoj drugoj rečenici govore: – Ali Rüdiger je rekao...

Istom kada su Lara i Jost otišli u krevet, a mi pomalo zbunjeno sjedili zajedno, Reinhard je s nepovjerenjem upitao tko je taj Rüdiger. Izvadila sam fotografije koje smo snimili polaroid-kamerom. – je li taj čovjek baš na svakoj slici? – upitao je Reinhard pomalo zajedljivo. – Mislio sam da si bila na odmoru sa svojom sestrom.

Da, Ellen se nije mogla vidjeti gotovo ni na jednoj slici jer je ona skoro svako put snimala. Nekim čudom, u prva dva tjedna, dok još nismo imali mušku pratnju, uopće nismo ni pomislili na fotografiranje. Ellen se time zarazila istom kada se pojavio Rüdiger.

Nakon pomnog pregledavanja slika, Reinhard je počeo lupetati: – Tako, dakle! Imala si društvo na odmoru!

– Ne moraš se uzbuđivati!, umirivala sam ga i to mi je bilo zabavno jer ga nisam takvog poznavala, – Rüdigeru ja nisam bila zanimljiva. Njega zanimaju mali dječaci.

Da sam barem šutjela! Reinhard je bio toliko užasnut nakon mojih riječi da se više nije mogao smiriti. Jesam li luda! Uzalud sam ga uvjeravala da Rüdiger ne bi nikada učinio nešto loše. Moj me suprug smatrao neodgovornom, bezgranično glupom i nesposobnom da zaštitim njegovu djecu. Glupa sam kao ovca koja u glavi ima samo sijena i slame, a od majčinskog instinkta i zdravog razuma nema ni traga, rekao je.

Na slici, koja prikazuje kuhinju, nepoznatog slikara u središtu pozornosti nalazi se odrezana ovčja glava: svojim otvorenim očima i bolno iskrivljenim ustima ta je bezazlena životinja prije simbol patnje nego gluposti. U pozadini objeduje Isus s dvojicom apostola, djevojka održava vatru kako bi se moglo pripremiti raskošno jelo od namirnica na velikom kuhinjskom stolu.

U gostionici u Emmausu pokraj ovčje glave na hrastovom stolu leže sivozelene mahune graška, bijele repe, kelj, luk, svježi kruh i jedna haringa; košara za voće puna trešanja, jabuka u krušaka, u pozadini bliješti ulašteni kotlić od mesinga. Uz donji rub slike proteže se rub stola na kojem su svoje mjesto našli i sitni predmeti: muhe i leptir, ružica i cvijet metvice, trešnja i ribizla.

Četiri elementa prikazana su s pomoću pucketave vatre s ognjišta, prozračnog leptira, ribe i povrća iz dubine tla. Sasvim u pozadini odigrava se prizor iz biblijskog života jer je nepoznati slikar svoje umijeće radije htio dokazati punim zasićenim bojama i kontrastima kuhinjskoga inventara nego moralizirajućim sadržajima. U glinenom vrču za vodu odražava se svjetlo s prozora koje pada i na ulašteni kotlić i na riblje ljuske. Struktura tkane lanene kuhinjske krpe, pletene košare, poput daška nježnih cvjetova, mekanog nosa ovce i grubih žila na kelju predstavljena je tako plastično da čovjek poželi prstima opipati njihovu površinu. Ipak je sav sjaj stvaranja bez slikarskog umijeća jednako tako površan i vremenski ograničen kao i, nažalost, trud domaćice oko svečanog objeda. Ispraznost, barokna prolaznost, u najmanju je ruku ostala stalna prilikom svakidašnjeg kuhanja.

I tako sam ja svoje obveze u kući stalno doživljavala kao Sizifov posao – po danu sam prala posuđe, kuhala, prala, čistila i plijevala korov, a slijedećeg sam jutra mogla početi sve iznova. Moju veliku obiteljsku sliku Reinhard je razbio, nije mi ostalo ništa, ništa nije bilo tako postojana kao što su bile one ružne kuće koje je gradio moj suprug. Djeca će me napustiti za deset godina. Zašto, zapravo, živim?

One prve večeri neugodnu je situaciju prekinuo telefon. S olakšanjem sam pošla prema aparatu, a Reinhard je upalio televizor. – Jeste li zdravi stigli kući? – upitala je Ellen. – Jesi li sama, možeš li slobodno govoriti?

Stajala sam u hodniku, malo pritvorila vrata od dnevne sobe i sestro podnijela izvještaj o trenutnom položaju: – Nije dobro što se na svakoj tvojoj slici može vidjeti Rüdiger! Reinhard je prvo bio ljubomoran, a onda sam se ja izletjela s istinom. Ne možeš si uopće zamisliti...

Činilo se da Ellen potiskuje smijeh. – Ali on je, međutim, vodio ljubav s tajnicom?

Još dok sam razmišljala jesam li za ovo kratko vrijeme naišla na neke tragove, pogled mi se zaustavio na prozoru. – Ellen, kukičane zavjese su svježe oprane! nije li to čudno?

Moja je sestra ovakav čin smatrala neprimjerenim jednoj ljubavnici. – Jedino ako je htjela dokazati kako je ona super-žena koje bolje vodi brigu o Reinhardu nego jedna takva neuredna žena kao što si ti! Ali znaš što, nije baš ni lijepo vratiti se u prazan stan. Među poštom bile su samo opomene i obavijesti o smrti. Djeca moje najbolje prijateljice ovako su to jednom rekla: ‘Dvije vjerne majčine ruke prestale su tući...

Nije mi bilo do neumjesnih šala jer sam sa mjesta, na kojem sam stajala, vidjela kuhinjski ormar i na njemu deset punih staklenki. – Čekaj malo, rekla sam i odjurila do staklenki s pekmezom. – Jednostavno je neshvatljivo, ali super-žena je kuhala pekmez od višanja! Naljepnice su ispisane rukom! Možeš li zamisliti što perverznije?!

Čula sam Hellen kako je ispustila zvuk, koji je izražavao zbunjenost, i istovremeno sam čula škripu vrata. Reinhard je čuo moju posljednju rečenicu. – Zar te Rüdiger već zove? – upitao je.

Pružila sam mu slušalicu. – Anne, dijete, što je? – vikala je Ellen u Reinhardovo uho.

Spustio je slušalicu, ja sam počela plakati i sva izvan sebe počela pokazivati staklenke ukrašene čipkastim papirom i crvenim vrpcama.

– Ah, tako, rekao je Reinhard, – moja je majka bila ovdje tjedan dana.

Zamalo da nije došlo do pomirenja u krevetu. Ali kad smo se u krevetu priljubili jedno uz drugo, odjednom sam počela kihati i morala sam obrisati nos. Napad alergije prestao je istom na mračnoj terasi. Kad sam se nakon pola sata dršćući od hladnoće uvukla u krevet, glasno me hrkanje podsjetilo na moju nesposobnost da budem dobra supruga.

S jedne strane mogla sam odahnuti, jer Reinhard ne bi nikada doveo drugu ženu dok mu je majka u kući, s druge strane nisam voljela da ta stara, islužena i vrijedna domaćica otkrije moje male neurednosti. Još odavno sam morala temeljito oprati hladionik; ona je to sigurno napravila sa mnogo žara i octene vode, osim toga očistila kuhinjske ormare od sloja masnoće, a stvari u njima poslagala drukčije nego što ja to činim. Uz veliki sam napor odgurnula štednjak iz niše jer iz iskustva znam da se tamo nakupi lijepa zbirka rezanaca, graška, žetona, lovorova lista i komadića luka koja se

tankim slojem ulja zalijepi za pod; iza našega štednjaka mogao bi se organizirati izlet. Sada je tamo bilo kao u spilji zmaja koji je opsjednut čišćenjem.

Toga je jutro bilo puno posla. Djeca su, doduše, još uvijek bila na praznicima, ali ona su odmah poslije doručka otišla biciklima do svojih prijatelja da im pričaju o našem odmoru u Italiji. Pregledala sam sve ormare, prevrnula sve ladice, prekopala košaru s priborom za šivanje kako bih nanjušila dokaze svekrvinog marljivog rada. Samo je vrt zapustila, ali za jedan jedini tjedan učinila je vrlo mnogo. Je li mislila sve najbolje kako bi me obradovala ili mi je pak htjela pokazati kako bi, zapravo, uvijek trebalo izgledati u kući? Nisam znala odgovoriti na to pitanje.

Svake godine za Božić doputovala je Reinhardova majka iz Backnanga i dva tjedna kuhala za obitelj, to jest, zapravo samo za svojega dječaka, ljubljenog Hardija. Sva su se njegova omiljena jela našla na stolu, pri čemu su se Jost i Lara oduševljavali samo valjušcima od sira, a fileki, koji su dva put došli na red, su im se gadili. Ja se, zapravo, nisam imala razloga žaliti, ona nije postavljala nikakve posebne zahtjeve i bila je šutljiva. Lijepo si mogu zamisliti kako je kuhala Reinhardu i kako je, strpljivije od mene, čekala da se vrati kasno navečer. Kad je ugledala čipkane zavjese, koje je sama kukičala i koje su u međuvremenu postale sive, sigurno joj je izmakao uzdah – Jao, ovo je strašno! – i zatim je odmah prešla na djelo

Popodne sam htjela nazvati svoje prijateljice. Lucie je još bila s Gottfriedom i četvero djece na godišnjem odmoru, to sam morala znati. Kod Silvije javila se samo kronično uvrijeđena Korinna. – Mama muči konje, rekla je kroz nos. – Trebam li joj prenijeti kakvu poruku?

Ne, ja ću se ponovno javiti. Odvažila sam se i okrenula Birgitin broj; htjela sam, zapravo, samo čuti njezin glas i odmah spustiti slušalicu. Telefonska je sekretarica odsvirala nekoliko taktova, a onda se začuo muški glas: – Do početka rujna možete nas nazvati u našu vikendicu. – Takva poruka na telefonskoj sekretarici bila je kao rođena za provalnike. Birgitin suprug, koji toliko putuje po svijetu, trebao bi tako nešto znati.

Od kada su gospoda bila u vikendici? Otvorila sam ladicu Reinhardova pisaćeg stola. Deset kazeta čekalo je marljivu tajnicu. Baš bi bilo praktično kad bi moja svekrva znala pisati pisaćim strojem. Sada ću opet imati prilike čuti Reinhardovu omiljenu riječ – delegirati. Unatoč tome bilo mi je lakše.

Zapravo, ja sam doista bila glupa kao ovca jer sam si pokvarila praznike neprestanim zamišljanjem kako me Reinhard vara s Birgit ni ne sluteći da mi je ta tri tjedna bio isto tako vjeran, protiv svoje volje, kao i ja njemu.

Ali nešto ipak nije bilo u redu. Zašto sam dobila napad alergije kad me Reinhard zagrlio? U kupaonici nije bilo nove vodice za poslije brijanja, u podrumu nije bilo nikakvo neiskušano sredstvo za pranje rublja niti je bilo egzotičnoga cvijeća u vazi. Njuškala sam po njegovu jastuku i ponovno sam morala kihati, ali samo jednom. Presvukla sam krevete. Danas navečer ne smije se dogoditi ništa nepredviđeno ako Reinhard poželi doći na moju polovinu kreveta. Ako.

U poštanskom sandučiću nalazio se veliki omot na kojem je adresa bila napisana upadljivo sitnim slovima, što me podsjetilo na Imke. Rüdiger nam je poslao mnogo ljepše snimke nego sestra. Bio je obazriv na male gadosti drugih ljudi pa je lošije slike vjerojatno izdvojio. Da pokažem Reinhardu kako mu se obitelj šeta plažom, potamnijela od sunca? Za sada radije ne. Kako mi djeca ne bi pokvarila račune, brzo sam gurnula omot pod moj madrac.

Obično sam slušala radio dok sam glačala rublje ili sam odvukla dasku za peglanje u dnevnu sobu i gledala televiziju. Ovaj puta sam imala nešto drugo na pameti. Crteže s godišnjeg odmora, skice i sličice pričvrstila sam pribadačama za tapetu i promatrala svoja djela dok je lijeva ruka sama od sebe ravnala rublje, a desna prevlačila glačalo preko njega. Najviše su mi se sviđali crteži perom koje sam obojila vodenim bojama i koji su mi se činili originalnijim od mojih ranijih slika na staklu. Svijet mi je stavio na raspolaganje divovski fundus: predmeti kojih je tiho postojanje oživjelo slikarskim umijećem. Kad njihovi stvarni uzoru već odavno budu u kantama za smeće, slike će budućim naraštajima pričati priče o današnjem svakodnevnom životu.

Samo što sam bila gotova s glačanjem, donijela sam si sivi lonac za krastavce od fajanse koji je bio ukrašen kobaltnoplavim kićenim ornamentom. Svjetlo je padalo sa strane i oblikovalo sjenu i nabore: perom su se mogli iscrtati najfiniji odsjaji kako bi se dobila oblina, punina i sjaj posude. Izazovna zadaća, pomislila sam, ali sam htjela oblikovati još složeniju mrtvu prirodu. Tri drvene kuhače, koje sam stavila u lonac, plava karirana kuhinjska krpa kao podloga, stručak lavande i nekoliko šljiva pokazali su se kao idealni dodatak za moju gotovo jednobojnu sliku s prizorom iz kuhinje. Predmete sam namještala tako dugo sve dok nije postalo prekasno za slikanje jer su nagrnula moja gladna djeca.

Kad je Reinhard navečer ušao u kuhinju, Lara je počela vikati jer mu je ruka bila u zavojima i zatakuta u povez. I ja sam probljedila. – Jesi li pao sa skele? – upitala sam jer sam na početku našega braka često imala odgovarajuće noćne more.

– Pao sam s konja, rekao je Reinhard i prigušeno se nasmijao. – Silvija me nagovorila da se popnem na njezinog konja koji je, navodno, miran poput janjeta. Samo što sam ga zajašio, glupa je stoka počela trčati.

– Ali tata, mi smo mislili da ti radiš – rekao je Jost sa zanimanjem.

Naravno, radio je, ali da bi se mogao napraviti savršeni nacrt dvorane za jahanje i poslije je izgraditi, moraju se pogledati i ti podmukli ždrijepci.

– Hoćeš li moći jednom rukom voziti auto? – upitala sam zabrinuto.

Kako bi me smirio, rekao je da nije slomio ruku i da ga je Silvia odmah odvezla na snimanje. Za nekoliko dana moći će skinuti zavoje, naravno da je vozio taj mali dio puta, konačno, nije bogalj.

Bez lijeve ruke ipak je bio nesposoban za mnogo toga. Rezala sam Reinhardu meso i mazala mu kruh maslacem, Jost je ulazi k njemu u kadu prilikom kupanja i pazio da mu se ne smoči zavoj. – Tata, i mi smo jahali na odmoru, ali nitko nije pao, čula sam kako mu govori.

Lara mi je donijela zaprljane traperice i košulju umrljanu krvlju. Sve sam stavila u stroj za pranje i pri tom sam strašno kihala.

Silvia je nazvala. Pekla ju je savjest. – Strašno mi je žao, ja sam kriva za sve. Upravo sam ga nagovorila da uči jahati...

O tome nisam znala ništa.

Reinhard je izvrsno igrao tenis, rekla je Silvia, pa se moglo pretpostaviti da bi mu se dopale i druge vrste sporta. Jahačka udruga k tome ima mnogo bogatih članova koji bi možda mogli dati graditi kuće. – Možda bi i ti mogao..., počela je.

– Draga Silvia, ti odavno znaš da me ni deset konja ne mogu odvući u staju. Uostalom, sada mi je jasno zašto sam tako alergično reagirala na vlastitog supruga.

– Onda sorry. – Silvia se ispričavala malo previše.

– Ti tu ne možeš ništa učiniti, tvrdila sam. – Odrastao muškarac mora znati sam paziti na sebe. – Ali ni sama nisam bila sasvim sigurna u to što govorim.

Te noći sam čula supruga kako s vremena na vrijeme uzdiše, ali sigurno ne od užitka. Tako mu i treba, pomislila sam, kad se mora penjati na tuđe konje!

Reinhard je tražio da mu donesem doručak u krevet i kako mu se to svidjelo, odlučio je da uopće ne ustane. – Bila je to strašna noć, rekao je. – Budi tako dobra, Anne, i donesi mi moje spise iz ureda kad budeš išla u kupovinu. Moram provjeriti nekoliko računa obrtnika, a to mogu i kod kuće. Iznimno mi je to odgovaralo jer sam tako mogla pregledati njegov ured.

Staklena je kugla stajala na pisaćem stolu kao da ne može raspiririti ni najmanju vatricu. Birgitin je album s fotografijama nestao, na kožnom trosjedu nije bilo ukosnica.

Odmah sam pronašla papire koje je Reinhard tražio. Ispod svih papira nalazio se neki račun koji nije bio naslovljen na njegove nalogodavce nego na njega samog: Birgit je za nekoliko sati rada kao tajnica tražila strašno veliki iznos. To si ne možemo priuštiti! S druge strane, sada je Reinhard imao crno na bijelom iznos za posao koji sam ja radila besplatno. Vjerojatno je on već dao otkaz Birgit zbog pretjerano velikih zahtjeva i sada čeka povoljnu priliku da mene ponovno upregne. Zbogom, mrtva prirodo! U slučaju da je poslije nesretnog slučaja još uvijek htio učiti jahati, to bi sigurno bilo skuplje nego članarina u teniskom klubu; a Silvijina nedavna priča o jedrenju i o jahti vjerojatno je u njemu pobudila još zahtjevnije želje. Sve to nije pristajalo mojem suprugu koji se uvijek rugao visokim krugovima, koji je bio podrijetlom iz jednostavne obitelji i na našem vjenčanju nije znao kako se jedu šparoge.

Navečer su Silvia i Udo došli posjetiti bolesnika s buketom cvijeća, bocom pjenušca i knjigom za čitanje u krevetu. Bolesnik je sjedio pred televizorom u papučama i pidžami i gledao nogometnu utakmicu. Naši su prijatelji bili raspoloženi, Udo se ispričavao zbog svoje – nemoguće žene – koja je mojeg jadnog supruga prisilila da jaši. Kad sam otišla u kuhinju po čaše za šampanjac, Udo je došao za mnom. – Kad se već Silvia i Udo zabavljaju u staji, mi bismo mogli za uzvrat...

Odmah sam ga prekinula jer sam mogla biti i bez njegovih zajedljivih primjedbi. – Ali, sigurno, Udo, rekla sam. – A onda ćemo otići zajedno na talk-shaw gdje parovi pričaju o iskustvima s izmjenom partnera.

Udo me preplašeno pogledao, a onda se nasmijao s velikim naporom.

Te noći mučio me san koji neću nikada zaboraviti; ponovno je kada igrala odlučujuću ulogu. Reinhard i ja bili smo jedne ljetne nedjelje pozvani s djecom na roštiljanje. U početku je svatko radio nešto drugo: Udo je premazivao uljem kobasice i janjeće kotlete, Silvia je lijeno ležala u ležaljci, Reinhard je fenom raspirivao vatru kako bi drveni ugalj što prije počeo gorjeti, djeca su se igrala sa zamorcima. Ja sam razgledala vrt, zavlačila se pod žbunje, proučavala alat u drvenoj kolibi i odjednom pala u jamu koja je bila puna stajnskoga gnojiva.

Moja je lijepa ljetna haljina bila uništena, smrdjela sam na tri milje protiv vjetra. Nitko nije pokazao sažaljenja, samo su se glasno smijali. – Marš, u kadu! povikao je Reinhard i ja sam se požurila do velike kupaonice pune sunca.

Konačno sam se osjećala čistom i svježom, obukla sam Silvijin svileni kimono i ponovno otišla u vrt. – Jesi li očistila kadu? – upitala me prijateljica. Pogledala sam je

razrogačenih očiju. Jesam li? Zajedno smo otišle u kupaonicu. Kada je bila toliko prljava da još nisam nikada vidjela takvo što.

14.

Razvratnost

Sasvim drukčije nego u snu sljedeći dan, nedjelja, bio je vrlo ugodan; prethodne večeri Reinhard i ja smo poslije duže apstinencije spavali zajedno i to je prošlo bez napada alergije. Moram priznati da je inicijativa krenula isključivo od mene. Moj motiv nije bila nikakava pretjerana ljubav koja sve oprašta, nego nužna potreba. Morala sam se suzdržavati prije, za vrijeme i poslije praznika, a onda odjednom nisam više mogla izdržati. Doduše, ta jedna ljubavna noć nije ni izdaleka bila dovoljna da se nadoknade propusti od nekoliko tjedana, ali to je bio početak normaliziranja odnosa. Voljela bih da me rano ujutro ponovno uzeo u naručje, ali kad sam se probudila, Reinhard je već bio ustao i igrao s djecom novu omiljenu igru. Njegova je ruka ponovno bila u funkciji, ali mu raspoloženje nije bilo baš na visini.

Posljednjih sam dana opazila na njemu neku smušenu živčanost što sam pripisala nedostatku nužno potrebnog odmora.

Nije mi preostalo ništa drugo nego da se trpim sa suprugom pa sam se sjetila Elleninih savjeta. Ako nam se brak ne popravi, ja sam izlaz vidjela samo u rastavi – ali jesu li moji razlozi za takav korak imali potrebnu težinu? Kamo bih otišla s djecom? Je li Reinhard dovoljno zarađivao da bi mogao uzdržavati dva kućanstva? Prije svega, Lara i Jost bi bezgranično patili; čula sam kao se radosno smiju ocu. A ja bih morala sama i napuštena ostariti u ovom kavezu za ptice. Ja sam djelomice kriva za naše razmirice, rekla sam sama sebi, ljubomorna sam i živčana, a on je, naprotiv, normalan muškarac, samo što je osjetljiv kao mimoza. Onaj slučaj s Imke, koji mu ne mogu oprostiti, pokazao je kako je on otvoren za svako obožavanje. Vjerojatno sam i ja trebala tako igrati oko njega.

Na početku sedamnestoga stoljeća poznavatelj slikarstva bio je u stanju interpretirati prizor iz kuhinje, koji se nalazi u prvom planu, kao propovijed protiv tjelesne požude. Jeremias van Winghe je kao i mnogi njegovi kolege napunio kuhinjski stol u gostionici bogatim darovima prirode. Ja imam u svojoj kuhinji sličan otvor kao što je ovaj na slici. Pogled u restoran otkriva tri muškarca koji si prikraćuju vrijeme čekanja nekakvom igrom na dasci. Gosti zanimaju slikara daleko manje od onoga što se događa u kuhinji, jer ovdje prevladava meso u svim oblicima: očupana blijedo-ružičasta kokoš, svijetlocrveni janjeći but i služavka na licu koje se ponavljaju te dvije boje. Bijelu košulju, koja joj pokriva dekolte samo onoliko koliko je potrebno, doduše, pridržava lijevom rukom, ali je ipak u stanju koketno pokazati grudi. Desnom rukom gura od sebe napasnoga muškarca, doduše, neodlučno i s pola snage, ali pogled na novčić u njegovoj ruci dokazuje da je udvarač već dobio igru.

Barokni par jasno pokazuje svoju spremnost na grijeh, ali ono, što je doista nepristojno na slici, zapravo je kokoš. Ležeći na leđima, raširenih i podignutih nogu, bestidno pokazuje svoju prorezanu stražnjicu. Jednako tako, mali dječak, koji kradomice uzima crvenu jabuku, potvrđuje usporedbu s rajskim vrtom. Uobičajeni prilozima, kao što su kelj i mrkva, u ovom kontekstu predstavljaju nešto razvratno.

Jedino riba, koja leži na jednostavnom drvenom pladnju odmah pred očima promatrača, nagoviješta neku mogućnost suzdržanosti.

Jesam li se i ja one noći ponašala razbludno kao i ova služavka, kao kokoš, kao mali kradljivac jabuke? Ali, ja sam svoju žudnju usmjerila prema vlastitom suprugu pa mi čak ni svećenik iz vremena puritanizma ne bi to uračunao u zavođenje.

Odmah poslije nedjeljnoga ručka zazvonio je telefon. – Neka zvoni, rekla sam, – sigurno je to Ellen ili majka, nazvat ću ih poslije.

Reinhard je odmah skočio. – A što ako mi gori ured? – upitao je razdraženo i pojurio do aparata da bi mi odmah potom mahnuo. – To je Silvia, rekao je kratko, ali je ostao u blizini da bi mogao čuti što pričamo.

– Ovdje je vrijeme odvratno. Je li tako i kod vas? – pitala je Silvia. Ja sam od jučer kod moje majke u Rhedeu. Glupa sam što sam zaboravila naočale za čitanje! Korinna i Nora tvrde da sam zaboravna zato što jedem meso. Ali ni moje kćeri nisu bolje. One su ostavile svoje aparate za zube.

Uvjeravala sam je kako mi je žao i kako nisam znala da ona već treba naočale.

– Na koncu, ja sam starija od tebe, zajedljivo mi je uzvratila. – Ali kad bi ovdje bilo konja, naočale mi ne bi nedostajale. Hoćeš li mi učiniti veliku uslugu?

Upitala sam – Kakvu uslugu? – misleći kako je riječ o zalijevanju cvijeća.

– Već cijelo dopodne pokušavam dobiti Uda. Jučer sam mu ostavila poruku na sekretarici da me nazove, ali se uopće nije javio. To mi nije jasno, ali možda je aparat neispravan. Udo mora sutra ići na službeni put pa je važno da mi prije toga pošalje stvari!

Naravno, obećala sam da ću još dana posjetiti Uda i prenijeti mu poruku. Naočale za čitanje nalaze se ili na njezinom noćnom ormariću ili pokraj televizijskoga programa ispod svjetiljke u dnevnoj sobi, a aparati za zube...

Ali ako Udo ne bude kod kuće?

– Pa ti znaš gdje se nalaze ključevi od ulaznih vrata, zapovijedila mi je Silvia. – Ako on ne otvori, molim te, uđi unutra i potraži naočale! A ako Udo leži pijan na krevetu, prodrmaj ga i probudi!

Pomalo neraspoložena sjela sam ponovno za stol k svojoj obitelji. Reinhard me upitno pogledao pa sam sve ispričovijedila.

– Zapravo, nekakav predosjećaj, ocijenio je.

– Ne vjerujem, rekla sam. – Što se u Rhedeu može raditi osim čitati! Ali bilo bi mi draže kad bi pošao sa mnom.

Nisam baš imala volje otići sama u odaje pijanoga Kazanove. Pomalo sam i ja sumnjala kako me Silvia zapravo šalje da vidim što Udo radi. Osim toga, sigurno je računala s tim da ću ja spakirati naočale i aparate za zube i odnijeti ih na poštu, a ne Udo. Kako bi on to i mogao napraviti kad sutra mora na službeni put?

Kad smo sjedili u autu, upitala sam kao usput: – Kako si došao na to da bi ured mogao izgorjeti?

Reinhard je tražio postaju na radiju. – Ah, to. Nisam ti o tome uopće pričao. Kad ste otputovali, zamalo se nije dogodila katastrofa. Gülsun je stavila staklenu kuglu na prozor. Skoro su izgorjeli važni dokumenti jer je kugla imala učinak leće. Ali, na sreću, tada se vrijeme promijenilo pa ima samo nekoliko mrlja na papirima.

Udov auto stajao je pred kućom. Nitko nije čuo da zvonimo, Silvia je imala pravo, nešto nije bilo u redu. Prošle godine za vrijeme vrućega ljeta, dok je bila na odmoru, redovito sam zalijevala geranije. Kao i tada, ključ je bio sakriven u loncu u kojem je

bila palma. To nije dobro skrovište, smatrao je Reinhard, iskusan provalnik zna da većina ljudi ostavlja ključeve pod nekim kamenom ili ispod otirača, ali ni lonci s cvijećem nisu bili ništa neobično.

Ušli smo unutra. – Hallo, Udo! – povikao je Reinhard; ništa se nije ni pomaklo.

– Mislila sam da ću joj *ja* morati slati naočale, uzdahnula sam i dala se u potragu. Što je rekla Silvia? ili ovdje ili tamo? Dnevna soba, kuhinja, blagovaonica, zahod za goste, sve smo to brzo pregledali, Reinhard je pošao za mnom gore. Imala sam neugodan osjećaj, kao da sam provalnica. Što ako se Udo iznenada pojavi?

U kupaonici su se nalazili aparati za zube njihovih kćeri. Umotala sam ih u papirnate maramice i nerado ih stavila u svoju torbu. U dječjim nas je sobama dočekao uobičajeni nered, mislim da Silvija nije ovdje ostavila svoje naočale. Na kraju smo ušli u spavaću sobu.

Udo je mirno spavao na bračnom krevetu. – Dođi, idemo odavde, prošaputala sam, – ostavit ćemo mu poruku.

Reinhard je bio drugoga mišljenja i razmaknuo je zavjese. Jarko je svjetlo obasjalo Udove zatvorene oči, ali se one nisu otvorile. Obuzela me jeza kad sam rukom prešla preko njegova hladnoga čela pa sam vrisnula. Nikada u životu nisam dodirnula mrtvaca.

Hvala Bogu, nisam bila sama. Reinhard je dotaknuo Udovu ukočenu nogu, zatražio od mene zrcalo i stavio mu ga pod nos jer je u televizijskom krimiću vidio da se tako provjerava je li čovjek mrtav.

– Što ćemo sada? – upitala sam.

– Koliko je meni poznato, on je imao poteškoća sa srcem, rekao je Reinhard. – Pogledaj, njegov je noćni ormarić prava ljekarna!

U tom sam trenutku sama poželjela popiti Udove kapi jer mi je srce tuklo kao ludo. Još samo prije nekoliko dana taj me čovjek htio nagovoriti da se sastanemo!

– Moramo pozvati kućnoga liječnika, rekao je Reinhard. – Znaš li slučajno tko je njihov liječnik?

Znala sam jer smo imali istoga liječnika. pokraj kreveta nalazio se telefon. Dok je Reinhard telefonirao, spustila sam se, teško dišući, u jedini naslonjač, na kojem se pak nalazilo Udovo rublje. Bračni krevet mojih prijatelja stajao je preda mnom poput kakve kazališne pozornice. Kakve li su se ovdje drame odigravale? Na Silvijinom sam noćnom ormariću doista ugledala njezine naočale za čitanje, potom različite romane, naušnice, maramice i vrećicu lavade. Na Udovoj strani, kamo sam nerado pogledavala, nalazile su se stručne knjige, raspršivači, kapi i masti, boca soka od grapefruita, žličica za čaj, bomboni protiv kašlja, budilica, čepovi za uši i jedan mali radio i sve je to činilo jedinstvenu mrtvu prirodu. Na čupavoj prostirci ispred kreveta primijetila sam dnevne novine i takozvani magazin za muškarce, otvoren i preklopljen na određenoj stranici. Djevojka na slici izgledala mi je, u svakom slučaju, tako dosadno da Udo nije nikako mogao dobiti srčan udar dok ju je promatrao. Iako je to bilo neprimjereno, odjednom sam osjetila potrebu za svojim blokom za skiciranje.

– Dođi, idemo dolje pa ćemo tamo pričekati liječnika, rekao je Reinhard koji je i sam bio blijed kao mrtvac.

Na stubištu sam ga upitala: – Zar ne bismo prvo trebali nazvati Silviju?

– Sve treba ići po redu, rekao je Reinhard i potražio konjak u dnevnoj sobi. – Uostalom, imamo sreće što smo u nedjelju uopće mogli doći do kućnog liječnika! Možda bi on trebao Silviji prenijeti neugodnu vijest, na koncu, on je profesionalac.

Ja sam smatrala da Silvija ima pravo od nas saznati tužnu istinu. Ali kad sam već posegnula za slušalicom, shvatila sam da to neće biti tako lako pa sam počela kukati:

– Kako da joj to kažem? Ti to sigurno znaš bolje od mene. Ti si dobar diplomat! – Moje su posljednje riječi bile čista laž, ali sam se uvjerila da je Reinhard padao na laskanje.

– Ja to, doduše, ne činim rado, rekao je, – ali tebi za ljubav...

Reinhard je okrenuo broj u Rhedeu; ja sam pritisnula dugme da čujem razgovor. Silvija se javila. – Moram ti nešto reći: Anne i ja se upravo nalazimo kod vas kod kuće, počeo je ne znajući kako bi si pomogao.

Ali ona je već nastavila brbljati: – Baš ste ljubazni vas dvoje! Na vas se čovjek može uvijek osloniti! Gdje su mi bile naočale?

– Silvija, sjedi. Našli smo Uda mrtvoga u krevetu.

Reinhard je duboko uzdahnuo, diplomacija mu nije išla od ruke.

Silvia ga nije razumjela. – U krevetu? A ja sam mislila da su na noćnom ormariću, brbljala je. Ali onda je upitala: – Što si to rekao?

Na kraju sam ja uzela slušalicu i počela zaklinjati Silviju da djecu ostavi kod majke i da dođe vlakom, nikako autom.

– Ne, rekla je, – auto mi je potreban kod kuće. Odmah ćemo krenuti. Je li liječnik već bio tamo? Molim vas da mu otvorite vrata kako bi mogao doći autom ravno pred kuću.

Šapnula sam Reinhardu da još malo popriča s njom i dala mu slušalicu, potom sam potrčala do ulaznih vrata.

Kad smo ponovno sjedili u dnevnoj sobi, čekajući liječnika, Reinhard se iznimno sjetio nečeg dobrog: – Znaš što, idem brzo gore pa ću sakriti časopis.

U sebi sam Reinharda molila za oprostaj jer sam potcijenila njegov osjećaj za takt.

Doktor Bauer je ubrzo došao, rukovao se s nama i krenuo gore. Vratio se poslije pet minuta i počeo kopati po svojoj torbi od svinjske kože tražeći neke formulare. – Ispunit ću smrtnovicu, objasnio nam je i još je malo razmišljao. – Poslije smo pročitali dijagnozu: Treperenje srčane komore? pri poremećaju srčanoga ritma'. – Bio je premlad za to! – sažalno je rekao liječnik. – Doduše, često me nazivao i to u najgore vrijeme, baš kada mu je bilo loše, ali, nažalost, nije se nikada pojavio u mojoj ordinaciji da mu napravim EKG; tipično je za te uspješne menadžere da se preopterećuju i da se ne obaziru na znakove opasnosti! Obitelj otputuje na godišnji odmor, otac ostaje kuće i radi prekovremeno.

Pekla me savjest dok sam gledala Reinharda koji je bio zreo za odmor.

– Uzrok tahiaritmije uopće još nije razjašnjen, razmišljao je doktor Bauer, – možda bi trebalo napraviti obdukciju. Ali o tome bi se morala izjasniti njegova supruga. – U žurbi se oprostio i otišao.

– Trebali bismo sada ići kući, rekla sam, – djeca nas čekaju.

Dok sam kuhala jaku crnu kavu, razmišljala sam o Silviji. Reagirala je neobično hladno – ali može li se čovjek uopće normalno ponašati kad primi tako neočekivanu vijest o smrti? U svakom slučaju, ja bih se ponašala sasvim drukčije.

Kad je zazvonio telefon, bila sam sigurna da je Silvia doživjela tešku prometnu nesreću i da sada leži u bolnici. Ali Reinhard, koji je podigao slušalicu, nije ni spominjao Udovu smrt, nego je govorio gotovo veselo: – Još ćemo mi osjetiti konkurenciju na europskom tržištu! Devedest tisuća arhitekta radi samo u Njemačkoj, za deset godina bite će ih trideset do četrdeset tisuća više!

Na koga je htio ostaviti takav utisak?

– Pojilišta od pješčanika? Mogu to nabaviti, Mia, rekao je na kraju.

– Reinhard, počela sam i usula mu kavu, – napravili smo grešku. Uda su trebali odmah odvesti u mrtvačnicu, jer se od Silvije može očekivati da će s djecom...

Reinhard nije shvaćao moju zabrinutost. – Ti si isto tako mislila i da on samo spava, argumentirao je, – apsolutno bezazlena slika. Rodbina će se uglavnom htjeti na miru oprostiti s njim, a to će bolje ići kod kuće nego u mrtvačnici!

Jost se ušuljao kroz vrata. – Tata, Kai je konačno dobio naušnicu, i ja bih to htio imati!

– Uopće ne dolazi u obzir, ljutito je rekao Reinhard. – To nije za dječake!

Po Jostovim sam riječima zaključila da se Lucie vratila s godišnjega odmora pa sam je nazvala kako bih joj prenijela novost.

Lucie se uzбудila. – Navratit ću na trenutak, ponudila se i poslije deset minuta je već bila kod nas. – Kako ste mogli dopustiti da vozi auto! – povikala je optužujući nas.

– Nije me htjela slušati, branila sam se, – rekla je da joj je auto potreban! – Pri pomisli kako Silvia dolazi usred noći s uplakanim kćerima, penje se stubama do spavaće sobe i kako mora spavati kraj mrtvaca gotovo sam zaplakala. Zamolila sam Reinharda da nazove pogrebnu ustanovu i zamoli ih da odmah odvezu leš. Međutim, javila mu se telefonska sekretarica – bila je nedjelja navečer.

– Mi smo njihovi prijatelji, rekla je Lucie, – moramo joj biti pri ruci ako nas zatreba. Gottfried prekrasno zna tješiti, on bi trebao Silviju dočekati u kući. Kad jedno od nas ne bi trebalo ostati s djecom, ja bih to, naravno, preuzela na sebe.

Reinhard ju je htio nadmašiti u dobroti. – Pusti, rekao je velikodušno, – to ćemo mi preuzeti, odnosno, Anne neka radije ostane kod kuće, ona ima slabe živce.

Odmah mi je bilo lakše. Oko jedanaest su me napustili i Lucie i Reinhard. Iako sam bila strašno umorna, nisam otišla u krevet jer sam bila previše uzrujana. Dakle, obavljala sam kojekakve kućne poslove, spremala kuhinju i s punom vrećom smeća krenula na ulicu. Upaliti vanjsko svjetlo! pomislila sam, Reinhard ne bi trebao tapkati u mraku kad se bude kasno vraćao kući. U kanti za smeće nalazio se časopis kojemu tamo nije bilo mjesto jer sam odvojeno odlagala staklo, papir, biološki otpad i kuhinjsko smeće. Izvadila sam Udov magazin za muškarce koji je Reinhard očito odmah bacio. Moj je suprug bio toliko čestit da uopće nije ni pogledao bezazlene ljepotice.

Ispod časopisa nalazila se nekakva boca kojoj je, opet, bilo mjesto u kontejneru za staklo. Savjesno sam je izvadila, ali sam ubrzo shvatila da nisam ja kupila taj sok od grape fruita. Je li to, možda, bila boca koja je stajala na Udovom noćnom ormariću? Što je to trebalo značiti? Reinhard je otišao predaleko u svojoj obazrivosti kad nije htio da se Silvia podsjeti kako je Udo pio po noći zbog čega se jednom žalila. Odnijela sam praznu bocu u podrum, među stakleni otpad, a časopis ponijela u kuću. Dakle, to čitaju dobro situirana gospoda iznad četrdesete! Začudeno sam primijetila kako je tu osim golih djevojaka bilo i motornih čamaca, restorana s tri zvjezdice, politike, muške mode i burzovnih savjeta.

Na koncu sam potražila auto-atlas i pogledala gdje se zapravo nalazi Rhede i koliko dugo traje vožnja otprilike. Zapravo, Silvia je već odavno trebala biti kod kuće. Koliko je potrebno vremena da bi se ožalošćenoj udovici izrazila sućut? Kada mogu računati s Reinhardovim povratkom? Pokušala sam nazvati, ali se nije javio ni on ni Silvia, a također ni jedna od njihovih kćeri.

Pomisao o tome kako Reinhard tješi Silviju postajala mi je sve neugodnija. S druge strane, dvije uplakane djevojčice sigurno bi se priljubile uz majku pa Reinhard ne bi mogao... Odbacila sam svoje crne misli, ali sam ipak po četvrti put nazvala. Nitko u

Silvijinoj kući nije podigao slušalicu. Gdje bi mogli upravo sjediti? U dnevnoj sobi ili uz mrtvačku postelju? Odjednom sam se naljutila na Lucie koja je smatrala dužnošću tješiti Silviju u tom teškom času, ali se zapravo prilično elegantno izvukla iz čitave stvari.

Kad je već počelo svitati, nisam više mogla podnijeti to iščekivanje. Obula sam cipele, uzela ručnu torbicu i ključeve za auto i krenula osloboditi Reinharda i blagom ga silom dovući kući. Za nekoliko sati imao je važan sastanak i morao se prije toga obvezno još malo odmoriti.

15.

Gorki bademi

Bilo mi je uzbudljivo što sam tako rano izašla iz kuće, na ulici gotovo nije bilo nikoga. Zaboravila sam svoju neispavanost i uzrujanost i osjećala sam se poletno, bila sam sretna što sam živa.

Na autobusnoj postaji stajala je osamljena osoba. Kad sam došla bliže, prepoznala sam Imke. Dakle, otpustili su je s psihijatrije, hvala Bogu! Sigurno ponovno radi u bolnici i ide u jutarnju smjenu, dok tako rano čeka autobus. Nadam se da je izliječena od Reinharda, koji ju je učinio bolesnom.

Ulica, u kojoj je Silvia stanovala, bila je raskopana. Bilo mi je teško voziti jednim dijelom po nogostupu pokraj gradilišta. Zaustavila sam se u malom parku pred njezinom kućom. Izašla sam iz auta kako bih posljednje metre prepješačila. Udov, Silvijin i Reinhardov auto stajali su odmah jedan iza drugoga u ulazu gospodske kuće. Vrt je bio besprijekorno obrađen – Udovo djelo. Tko će od sada izvršavati Silvijine zapovijedi? Odjednom sam čula svoje ime i brzo sam se sakrila iza grma rododendrona.

Silvia i Reinhard su se upravo opraštali pred kućnim vratima. – koliko puta ti još moram reći, govorila je uzbuđeno. – To je zato što se toliko istrošio, neprestano je bio s njom.

Činilo se da joj Reinhard ne vjeruje. – Ne mogu i ne mogu si to nikako zamisliti. Anne je, doduše, teška i bolesno ljubomorna, ali je ipak potpuno vezana uz mene. Ali sada doista moram kući, inače će doći do katastrofe! – Zagrlio ju je. – Sve će biti dobro – rekao je.

Pozlilo mi je. Silvia, kojoj sam uvijek vjerovala, koja mi je bila daljnja rođakinja i prijateljica, sada me tako strašno ocrnila pred mojim suprugom. Što je to ušlo u nju? Je li doista vjerovala u to što je govorila i je li se Udo hvalio izmišljenim avanturama? Okrenula sam se poput psa koga su udarili nogom i počela razmišljati. Sada nije bio pravi trenutak da Silviju pozovem na razgovor. Otišla sam u auto i pričekala. Kako je bila riječ o jednosmjernoj cesti, Reinhard i ja se nismo mogli sresti. Kad sam čula motor svog auta, ostala sam sjediti još pet minuta i potom sam krenula kući. Naša su se vrata polako otvorila. Reinhard je još stajao u hodniku i pogledao me kao da sam duh. – Odakle ti dolaziš? – upitao je promuklim glasom.

– Htjela sam te zamijeniti u tvojoj dobročiniteljskoj službi, ali sam došla upravo kad su ti odlazio.

Reinhard je pogledao na sat. – Zar ti uopće nisi spavala? To je besmisleno, kad sam ja ionako preuzeo na sebe noćnu stražu. Leći ću na sat vremena, a i ti bi trebala učiniti to isto.

Odjednom se pred nama stvorio Jost u pidžami. – Moram li opet u školu? – upitao je zbunjeno.

– Istom za tjedan dana, zlato, rekla sam, a Reinhard je zapovijedio: – Natrag u krevet!

Nekim čudom odmah sam zaspala.

Neposredno prije nego sam se probudila, sanjala sam nešto strašno: Imke je stajala pred našom kućom s eksplozivom u ruci. Bomba je izgledala kao neka žena od željeza.

Svi smo zaspali. Reinhard je morao odjuriti neobrijan i bez doručka kako bi u dogovoreno vrijeme stigao na sastanak s mogućim kupcem. Za takve slučajeve u njegovom se piscem stolu nalazio električni aparat za brijanje. Dok je oblačio hlače, brzo sam mu pripremala doručak i kao usput upitala: – Kako su djevojčice primile sve to?

– Koje djevojčice? – rekao je odsutno.

– Korinna i Nora, zar nisu bile potpuno zbunjene?

Doznala sam da je Silvia svoje kćeri ipak radije ostavila kod bake.

Prilično sam kasno s djecom sjedila za doručkom. – Kako je izgledao mrtvi Udo? – upitala je Lara naježivši se od straha.

Jost je stavio časopis za muškarce na stranu kako ne bi nešto propustio.

– Sasvim bezazleno, rekla sam, – umro je u snu.

Moj je dječak zamišljeno rekao: – Ellen je rekla da muškarci umiru prije žena. Moram li ja umrijeti prije Lare?

Njegova ga je sestra poučila: – Imaš još deset godina vremena dok ne postaneš muškarac.

– Smijemo li ići na Udov sprovod?

Nisam to još ni sama znala, htjela sam ih zapravo poslati na bazen, potražila sam u torbici novac za kobasicu i sladoled i naletjela sam na dva aparata za zube.

Čula sam kako Jost govori sa strahom: – A baka kaže da od mokre kose možeš umrijeti.

Kad sam ostala sama sa svojim brigama, odlučila sam pobrati ono malo šljiva kako bih sve ovo zaboravila. U potaji sam namjeravala napraviti bolju marmeladu od one što ju je svekrva skuhalo od višanja.

Nepoznati napuljski slikar naslikao je neobičnu jesensku mrtvu prirodu, koja je, doduše, nastala oko 1660. godine, ali bi po bojama mogla biti i iz današnjega vremena. Na uglračanom drvenom stolu vide se dvije gljive, košara s kestnjem, grozd zrelih bobica, tanjur s bademima i dva mala komada sira. Na slikama njegovih suvremenika prikazano je uglavnom obilje šarenih, raskošnih predmeta plodova i cvijeća. Ali, zapravo, prava draž i leži u finoj suzdržanosti toga prikaza. Smeđa boja prevladava: svijetlosmeđi su stol bademi, kestnje sjaji tamnim sjajem, sir je još svjetliji, a pozadina je tamno smeđa, gotovo crna. Košara boje lika, žućkasto-bijele gljive, gotovo crne bobice i sivobijeli papir za sir daju samo lagani kontrast smeđim tonovima. Ta kompozicija u svojoj otmjenoj skromnosti bila bi skoro pomalo i dosadna kad ne bi bilo tanjura od keramike. Njegova golubinje plava glazura, koja se lagano prelijeva, dragocjena je suprotnost mirnim bojama prirode.

Tajanstvena čarolija, koja se ne može objasniti površinskom simbolikom, dolazi od jesenskoga uroda. Kakve su to crne bobice? Je li doista riječ o šampinjonima? A bademi, onako lijepo poslagani na plavom tanjuru, jesu li slatki ili gorki? Sve to može, ali i ne mora, biti potpuno bezazleno.

Stajala sam na klimavim ljestvama i grabljama snažno tresla grane voćke da žuti plodovi padnu na tlo. U mislima sam bila negdje drugdje. *Ja* da sam imala odnos s Udom! Baš s njim! kako je Silvia i mogla pomisliti na takvo što? S druge strane, iz vlastitog sam iskustva znala kako lako čovjek može povjerovati u apsurdne sumnje. Ispružila sam se kako bih dohvatila jednu granu i za dlaku sam pala dolje. Tada mi je sinulo kako je Silvia možda proračunato lagala. Da je doista mislila da ja spavam s Udom, onda me ne bi poslala po naočale i takoreći mi servirala svojega supruga na srebrnom pladnju.

Ose su zujale oko mene i onemogućivale me da uberem najbolje šljive. Zadubljena u misli stavljala sam u usta plodove koje su načeli kukci i svaki treći sam ispljunula jer mi nije prijao.

Ne vrijedi razmišljati, rekla sam sama sebi, moram kuhati pekmez! Nakon što sam voće oprala, izvadila mu koštice i usitnila u mikseru, pomiješala sam masu sa šećerom za želiranje i htjela sam ga, kao što piše u receptu, ostaviti da nekoliko sati miruje. Unatoč grižnji savjesti namjeravala sam ne pridržavati se propisa i skratiti vrijeme čekanja. S velikom košarom pod rukom sišla sam u podrum kako bih donijela prazne staklenke i isprala ih u kuhinji u vrućoj vodi. Ugledavši kontejner za staklo ponovno sam se sjetila boce u kojoj je bio sok od grape fruita. Izvadila sam je i ustanovila da u njoj još ima soka. Kad sam otvorila bocu da otpijem gutljaj za probu, želudac mi se skupio, toliko je bilo gorko.

Vjerojatno je sok bio pokvaren. Dobro da ga nisu pronašla djeca koja su neprestano žedna! Gurnula sam bocu iza sanduka za vino jer nisam imala volje gore nositi dodatni teret zajedno s dvadeset staklenki sa zatvaračima. Možda je Udo umro od pokvarenog, već otrovnog voćnog soka? Ili od otrovanog soka? Ako je Reinhard uklonio bocu izdajničkog sadržaja, onda je sigurno znao zašto je to učinio. Zavrtjelo mi se u glavi. popela sam se uza stube uz zveckanje boca u košari, zamišljeno sam uključila štednjak i nisam htjela vjerovati da se moj suprug nalazi u istoj igri sa Silvijom.

Ne znajući što zapravo tražim, pregledavala sam odjeću koju je nosio dan prije. Obvezna vrpca za mjerenje još se nalazila u džepu na hlačama, znak da je Reinhard bio rastresen. Na nekoj izgužvanoj ceduljici pročitala sam broj koji mi je bio poznat. Bio je to telefonski broj Silvijine majke. U ladici pisaćega stajala nedostajale su audio kasete, dakle, Birgit se također već vratila. Osim toga, pronašla sam još jedan račun restorana i jednu od Rüdigerovih fotografija, za koju sam mislila da se nalazi pod mojim madracem. Čini se, dakle, da je i moj jednako tako njuškao kao i ja.

Miris paljevine i sumnjivo pištanje ponovno su me otjerali u kuhinju gdje me dočekala strašna svinjarija. Prošlo je dosta vremena dok nisam ostrugala zagorjelu ljepljivu masu s ploče na štednjaku, a da i ne govorim o štednjaku. Možda bi ipak bilo bolje da sam šljive ostavila pticama!

Pozlilo mi je dok sam strugala i brisala. Zašto nisam odmah ispljunula gorki sok? Sada je bilo kasno, ili možda nije? Lucie mi je priznala kako si često gura prste u grlo kako bi spriječila posljedice preobilnog objeda. Povratila sam teškom mukom i izbacila jednu šljivu. Je li mi srce uvijek kucalo tako snažno? Je li to bio strah ili pak

predznak mojega skorašnjeg kraja? Možda bih trebala otići k liječniku i dati isprazniti želudac?

Uostalom – jesam li si sve to samo uobrazila? Sumnjajući u samu sebe i u svoju divlju maštu zaklela sam se da ću sačuvati mir i da neću napraviti ništa nepromišljeno. Konačno, naš kućni liječnik, u kojega sam godinama imala povjerenja, potvrdio je da je Udo umro prirodnom smrću. Pokušala sam s vježbama iz jednoga napola zaboravljenog autogenog treninga, skuhala sam si čaj od kamilice i odlučila dati na analizu sumnjivi sadržaj boce. Ali gdje i s kojim obrazloženjem? U svakom slučaju, *corpus delicti* nije smio ponovno pasti Reinhardu u ruke.

Poslije tri šalice čaja ponovno mi je bilo dobro, na koncu, popila sam samo nekoliko kapi soka. Odlučila sam napraviti pokus: originalnu ću bocu dobro sakriti, ali ću istu takvu staviti sutra na stol kad budemo doručkovali.

Bilo je rano popodne, Lara i Jost neće se tako skoro vratiti gladni s plivanja. Odvezla sam se u kupovinu. U supermarketu nije bilo gotovo nikoga tako da sam već iz daleka primijetila Imke pokraj police s povrćem gdje je vagala banane. Iako je dan bio topao, ona je nosila duge hlače i sivi džemper. Bez duljeg razmišljanja dogurala sam svoja kolica do njezinih: – Onda, kako si, Imke? – ljubazno sam je upitala.

– Sasvim dobro, odgovorila je i, kao uvijek, dugo me promatrala.

– Nalazite li se na liječenju? – upitala sam je i odmah pomislila da bi bilo bolje da sam si odgrizla jezik.

Ali ona je bila opuštena: – Sada se liječim ambulantno. Glavno da ponovno idem raditi. – Nakon toga se okrenula prema vagi pa sam je pozdravila i otišla.

Na polici za pića u supermarketu našla sam istu vrstu soka od grape fruita, koji je Udo obično pio noću. Osim toga kupila sam sredstvo za čišćenje, dva i pol kilograma rezanaca, mljeveno meso, ketchup, sir, dva kilograma krušaka i dvadeset bilježnica za predstojeći početak nove školske godine.

Pred našom kućom, Lucie je upravo stavljala malu Evu na dječje sjedalo u njezinu automobilu, dok je Moritz u vrtu htio otkinuti otrovan cvijet. Lucie ga je grubo uhvatila, stavila mi Evicu u naručje i rekla: – Nije bilo nikoga pa smo se htjeli vratiti kući! Prethodno sam razgovarala sa Silvijom preko telefona.

Sjele smo u vrt i držale djecu na oku. Silvia je rekla Lucie da joj nije potrebna ni pomoć ni utjeha, mrtvaca su odvezli oko podne, sve potrebne papire našla je uredno složene.

Kao i uvijek, Lucie je imala na sebi crnu odjeću – kratku suknju i tijesnu bluzicu. Zapravo, više je ličila na udovicu nego Silvia ujutro u svojoj ljubičastoj haljini – košulji. Poslije ogovaranja, koje sam slušala, nisam imala volje razgovarati s njom.

Ali moja prijateljica, koja je bila socijalno svjesna, upitala je: – kako možemo pomoći, Anne, što ti predlažeš?

– Možemo joj poslati skupi vijenac, mrmrljala sam, a ona me iznenađeno pogledala. Pitala me što mi je i rekla da djelujem vrlo iscrpljeno.

Brzo sam uhvatila malu Evu koja je krenula k bratu na hrpu komposta. – Ah, Lucie, uopće nisam spavala jer sam pola noći morala čekati Reinharda. Poslije mi je zagorio lonac pun šljiva. Satima sam morala čistiti svinjac i moje raspoloženje sada nije baš sjajno!

Lucie se morala nasmijati. Neki dani kao da su začarani, zaključila je i brzo skočila za trogodišnjim Moritzom koji je sestri bacao zemlju u kosu.

– Kako izlaziš na kraj s četiri nestašna djeteta? – upitala sam je. Odgovorila je da su dvoje velike djece, koje je Gottfried doveo u kuću – Kai i Gesa – srećom, dobri, Eva, u biti, također, samo je Moritz vrag, isti je kao otac. Oprezno sam je upitala tko je tajanstveni otac.

Tada mi je Lucie konačno nešto povjerala. Poznato je da je njezino djevojačko prezime Meier, a udala se za Stüwera – otuda su na pločici na vratima dva prezimena – Meier-Stüwer. Stüwer se rastao od nje jer je bila trudna s izvjesnim Gedom, Moritzovim ocem. Gottfried, punim imenom dr. Gottfried Hermann, bio je Evin otac; nažalost, on nije rastavljen od majke svoje najstarije djece... – To ti je prava zbrka! – Pri tom se nasmijala od uha do uha. – Sa Stüverom se povremeno sastajem, on mi je već odavno sve oprostio, tip je u biti okay. Moja jedina prava zabluda bio je Gerd Triebhaber.

Jesam li dobro čula? Moj prvi ljubavnik Gerd bio je Moritzov otac? zaboravila sam i Uda i Silviju i bocu od soka, zajedno s Lucie sam se predala uspomenama na Gerda kojega sam poznavala davno prije nje. Što je bilo s njim?

– Pogodi, rekla je Lucie, – njegovo zanimanje počinje sa slovom f! Gerd je oženjen po drugi put i otac je dvoje djece, odnosno, troje, ako računamo i Moritza.

– A gdje stanuje?

– Nedaleko odavde, u Ludwigshafenu. Radi kao farmakolog na sveučilišnoj klinici, zarađuje mnogo novca, a za Moritza nikada nije platio ni pfeniga.

To je bilo vrlo zanimljivo. Baš dobro što nisam ostala s Gedom Triebhaberom.

Uzela sam Moritza u krilo i promatrala ga sasvim drugim očima i s velikom pozornošću. Bio je to pravi mali Triebhaber, i dušom i tijelom. – Ima li dijete pojma...? – upitala sam.

Lucie je odmahнула glavom. – Anne, pa njemu su istom tri godine. Uostalom, ja se nikada u životu ne bih udala za Gerda, ako ni zbog čega drugog, a ono zbog njegova prezimena. Moritz i Eva se jednostavno prezivaju Meier. Ako im to ne odgovara, mogu sklopiti brak s pripadnicima plemićkih obitelji.

Lucie mi je opet istrgnula iz ruku maloga vruga i strastveno ga pritisnula na grudi što je Evi dalo povoda za ljubomoru. Potom je znatiželjno upitala: – Čini se da ti baš nisi vjerna supruga, Silvija je nešto napomenula u tom smislu...?

Oba su mi se uha zacrvenjela. – Što je rekla? – upitala sam i sigurno nisam izgledala kao nevino janje.

– Udo i ti, počela je Lucie i ponovno zastala. – Ja si to, zapravo, uopće ne mogu zamisliti, ali Silvia tvrdi da je Udo sve priznao! Zbog toga mislim da njezina žalost i nije tako velika. – Ispitivački me gledala ravno u lice.

– To je besramna podvala, rekla sam bijesno, – ništa od toga nije istina. Udo mi se, doduše, povremeno nabacivao, ali bez uspjeha. Mislim da ne bi riskirao da dobije šamar.

Lucie je zamišljeno njihalala glavu tamo-amo. – Ili je lagao Udo, ili Silvia. – Treću mogućnost, naime, da ona sama nije govorila istinu, nije spominjala, ali se vidjelo po njoj da je i o tome razmišljala.

– Silvia laže. Ne mogu zamisliti da joj je Udo lagao – razmišljala sam. – Većina muževa bi postupila obratno, naime, poricali bi stvarnu vezu s drugom ženom, a ne bi je nikako izmišljali. Zašto bi se on ponašao tako glupo?

– Tko razumije muškarce?, rekla je Lucie. – Možda se više nije slagao sa Silvijom u krevetu, ona ga je ponižavala pa je iz osвете tvrdio da s drugim ženama nema nikakvih problema!

To je, doduše, spadalo u područje mogućega, ali zašto bih baš ja morala biti griješnica? Zamolila sam Lucie da nikom ne pripovijeda o našem razgovoru, pogotovo ne Reinhardu. – Ljudi će brzo pomisliti da bi u tome moglo biti istine, rekla sam. – Ali ti si me sigurno branila pred Silvijom?

– Da, naravno, rekla je Lucie nekako mlako, – ali što sam joj mogla reći, kad mi je kroz suze povjerila da joj je Udo priznao da ima vezu s tobom?

Moja je prijateljica ponovno skupila svoju djecu i krenula kući.

Zvuči gotovo ekscentrično da sam baš u toj situaciji ponovno izvadila iz ormara svoj pribor za slikanje. Željela sam samo jedno: pobjeći od zamršene stvarnosti, od nevjernih muževa, neiskrenih prijateljica i nesavladane prošlosti.

Trebam li danas početi slikati planiranu mrtvu prirodu na kuhinjskom stolu? Sigurno će se ubrzo okupiti cijela obitelj i početi postavljati zahtjeve. Unatoč tome, priredila sam si blok za crtanje i počela skicirati Uda na mrtvačkoj postelji pri čemu sam ustanovila da ga uopće ne mogu dobro zamisliti. Tri puta sam morala brisati dio oko usta dok se nisam sjetila da ima izraženu donju čeljust. Utoliko mi je bolje uspjela mrtva priroda s bocom od soka, čajnom žlicom, radiom, raspršivačem i kapima, budilicom i čepovima za uši na noćnom ormariću.

Djeca su me preplašila. – Tko je ukrao moje dinosauruse? – pitao je Jost srdito.

Nisam ga mogla slijediti.

Objasnio mi je kako je na hrpi komposta napravio carstvo za svog gumenog dinosaurusu. Svi su mu ljubimci nestali.

Uzdahnula sam; to je mogao učiniti samo Moritz, mali vrag.

16.

Čisto vino

U snovima ponekad doživljam najstrašnije nesreće: dijete mi istrči pred auto, a ja ga ne mogu u tome spriječiti. U stvarnosti još nikada nisam pregazila živo biće. Naprotiv, nedavno sam čak jedno i spasila. Na sred ceste čučala je mačka i bila je toliko zaposlena da je mirno i blaženo čekala na istom mjestu dok sam joj se ja približavala s kolima. Samo malo prije nego što sam se zaustavila, skočila je i otrčala na lijevu stranu, a na lijevu je stranu pobjegla jedna manja životinja, naime, miš. Cijeli sam dan bila dobro raspoložena zato što nisam pregazila ni miša ni mačku.

I onoj situaciji punoj straha, kad nisam mogla vjerovati ni prijateljici ni vlastitom suprugu, dijelila sam ljude na mačke i miševе, razbojnice i žrtve. Iako je Udo nekada i sam bio lovac, sada, kad je umro, trebalo ga je žaliti. Silviju i Reinharda smatrala sam zvjerima, a sebe njihovim plijenom. Osim ako se ne budem branila.

Za zajednički doručak stavila sam na stol bocu grape fruita, koju sam kupila i izlila iz nje dio soka. Mogla sam se nadati da ga djeca neće htjeti piti. Kao i obično, Reinhard je izronio iza svojih novina, ali nije primijetio postavljeni mamac; ipak, kad si je htio usuti još jednu šalicu kave, odjednom je ugledao bocu i prestrašeno rekao – Što je to?

Bezazleno sam odgovorila: – Voćni sok!

Reinhardu su pale novine iz ruku. – To su neki sasvim novi običaji! Od kada pijemo sok za doručak?

Pravila sam se kao da me zanima samo tekući med koji sam žlicom stavljala na kruh s maslacem. – Ne uzbuđuj se, nisam za to potrošila ni pfeniga. Ta je boca bila u kanti za smeće, a još nije bila prazna. Pomislila sam, vitamini za djecu....

Reinhard se skupio od straha: – Jesu li možda pila taj sok?

Slegnula sam ramenima i polizala med s prsta.

Sada moj suprug više nije imao mira. Galamio je želeći doznati gdje su djeca.

– Htjela su ići na kupanje, rekla sam. – Neka uživaju još ovih nekoliko dana prije početka nastave.

Šokirani je otac prevrnuo svoju šalicu i prodrmao me. – Kako možeš biti tako neodgovorna i staviti na stol nešto što si našla u kanti za smeće! Zar želiš ubiti vlastitu djecu?

– Sigurno si loše spavao, rekla sam ljubazno, – pa sada reagiraš tako oštro. Djeca ne vole taj sok, pregorak im je. Ali meni je zato dobar! – Primakla sam bocu ustima i počela piti. Reinhard me nije spriječio, ali me s nevjericom gledao širom otvorenih očiju. – Hoću li konačno dobiti moj dio novina? – upitala sam i stavila praznu bocu na pod.

Pretpostavljala sam da Reinhard ima grižnju savjesti. Hodao je po kuhinji, promatrao me ispod oka i nije mogao odlučiti što da učini. – Kako to da si uopće izvadila tu bocu iz kante za smeće? – ljutito je upitao na kraju. – možda su je susjedi bacili tamo i....

Prekinula sam ga. – Ali, Reinharde, sam si je bacio u kantu za biloški otpad, a ona tamo ne spada. Ali ti sada moraš ići, zakasnit ćeš!

Kod životinja se govori, to sam znala još iz vremena dok sam studirala biologiju, o prijelaznoj radnji. Ptica, koja ima mlade, kad vidi kako joj se približava mačka, nalazi se pod djelovanjem proturječnih instikata – treba li braniti svoje potomstvo ili sebe samu? Kako se taj sukob ne može riješiti, jadni kos počinje revno čistiti perje, samo da bi bilo što radio. Slično se ponašao i Reinhard. Da me vozi liječniku na ispumpavanje želuca? Onda bi morao priznati da je znao za otrov u boci! Nagon za samoodržanjem i obiteljska odgovornost nalazili su se na vagi, zbog čega se konačno počeo češljati pred ogledalom u hodniku. Kad mu je perje bilo dovoljno čisto, pobijedio je egoizam. napustio me bez riječi opomene, dakle, bio je svjestan toga da će naša djeca naići na mrtvu majku.

Samo nekoliko trenutaka nakon što sam ostala sama u nepospremljenoj kuhinji, morala sam gorko zaplakati. Taj je čovjek bio kukavica, nevjernik i lažljivac. Ali što je bilo još gore, hladnokrvno me htio ostaviti da umrem otrovana sokom od grape fruita.

U svakom slučaju, moja će se teorija poljuljati ako se ispostavi da sok, koji sam spremila na sigurno, u podrum, uopće nije otrovan. To se moralo razjasniti što je moguće prije..... Ako sam se htjela nadati da mi je Reinhard usuo čisto vino, onda sam mogla dugo čekati i moglo je biti vrlo opasno.

Sigurno nije lako naslikati prozirno staklo, a još je teže kad je boca puna do pola. Pozadina slike mora se vidjeti dijelom zbog providnosti materijala, a dijelom zbog zamućenosti tekućine. Svjetlost se lomi i prozori se ogledaju na staklu, trbušasti dio dočarava refleksije najrazličitijih vrsta. Kakav izazov za umjetnika!

Na jednoj slici Cristofora Munarija istodobno nas oduševljavaju tri različite staklene posude – vrč od vrlo tankoga stakla sa svijetlocrvenim vinom, krhka čaša na visokoj nozi i trbušasta boca s bistrom vodom. Ljubičaste i žućkaste smokve na srebrnom tanjuru, bijelo-plavi porculan, prevrnuti bakreni posuda i nekoliko cvjetova

zaokružuju mrtvu prirodu. zeleno-hladni tonovi prevladavaju, ali sjajno vino u boci i dva crvena cvijeta svjedoče o suzdržanom, ali vrućem temperamentu.

Kao i mnogi njegovi kolege s kraja sedamnaestoga stoljeća i Munari je s mnogo ljubavi naslikao različite površine izabranih predmeta: metal i staklo, cvijeće i plodove, keramiku i knjigu uvezanu u kožu. Ali najbolje mu je uspio stakleni bokal za vino, čiji, poput rubina crveni, sadržaj sjaji kao dragi kamen. Čisto vino – simbol istine. Kako se lako tekućine mogu zasladiti, razbistriti, patvoriti, razvodniti ili zatrovati.

Srce mi je lupalo dok sam od telefonske obavijesne službe tražila broj Gerda Triebhabera. Kao što se moglo i očekivati, javila se njegova supruga. Predstavila sam se kao namještenica osiguravajućeg društva kako bih saznala u kojoj klinici radi. Tada je bio na redu sljedeći korak, osobni razgovor s Gerdom.

– Kakva radost! Annerose, nova ružica! Nakon toliko godina! – klicao je. Na sreću, nije mogao vidjeti moj mrzovoljan izraz lica. trebao mi je pa sam se morala pretvarati i biti ljubazna. Nakon što smo šarmantno popričali i jedno drugom u grubim i uljepšanim crtama opisali život poslije našeg rastanka, prešla sam na stvar. – Gerd, možeš li dati na analizu jednu tekućinu?

– Halo, slavujčiću, rekao je. – Čujem te kako trapaš!

Rekla sam mu da je riječ o apsolutno povjerljivoj stvari, možda mi se čak radi o životu.

– Onda bi morala obavijestiti policiju, savjetovao mi je. – Hoćeš li mi odati neke pojedinosti?

Objasnila sam mu kako su moja strahovanja možda neutemeljena pa ne bih htjela da ispadnem smiješna pred policijom. Osim toga, osumnjičena bi se osoba za sada trebala osjećati sigurnom.

– Okay, razumijem, rekao je Gerd, iako nije baš sve shvatio. Ako mu odmah donesem dotičnu mješavinu otrova, sutra bih mogla dobiti nalaz.

Naravno, poslušala sam ga i bez duljega razmišljanja sjela u auto. Iz daleka sam još čula kako zvoni telefon, ali nisam obraćala pozornost na to. U slučaju da je zvao Reinhard, neka misli da sam već bez svijesti.

Gerd nije imao mnogo slobodnog vremena, bio je u sred nekog posla. Bez obzira na to gledao me znatiželjno. – Lijepo izgledaš, rekao je, odajući mi priznanje iako doista nisam našla vremena da se uredim. – Dakle, daj to ovamo, zapovijedio mi je i uzeo bocu. – Sok od grape fruita? Nije loše. Njime se dobro može prikriti gorak okus. A što je s otiscima prstiju? Nazvat ću te sutra, a onda ćemo se sastati gdje nas ništa neće ometati!

Vjerojatno je poslije toga očekivao nagradu posebne vrste. Ali zbog toga si nisam previše razbijala glavu; u slučaju da njegova supruga nije znala za maloga Moritza, mogla sam ucjenjivati Gerda s njegovim nezakonitim sinom. Na povratku kući mi se više nije toliko plakalo kao poslije doručka, osjećala sam se gotovo poletno. Istražiti, ucijeniti, ukrasti, oslušnuti – život postaje napet, kad čovjek uzme stvar u svoje ruke. S očima crvenim od klora Lara mi je otvorila vrata. – Već ste se vratili? – glupo sam upitala. Moja se kći smijala. U bazenu se ne može izdržati duže od dva sata, rekla je. Gdje sam ja bila, upitala me, tata je zvao.

– Što je htio? – upitala sam.

– Ništa posebno, rekao je Jost. – Mama, imaš poštu od Rüdigerera i od Ellen! – pružio mi je dva pisma.

Rüdiger Pentmann pisao je meni i djeci i pitao jesmo li dobili fotografije. Lara i Jost uputili su mi pogled pun iščekivanja. Dobili smo slike, ali sam to sasvim zaboravila. Otišla sam u spavaću sobu, izvukla omotnicu ispod madraca i pokazala djeci slike s praznika.

U Elleninom pismu bile su tri novčanice. – Iznimno se služim kemijskom olovkom, a ne telefonom, pisala je, – jer, potrebna je moja potpora da bi vam se uljepšao dan. Idite u neki dobar restoran! Umjesto svakodnevnog tijesta izaberite pravo jelo. Uvjeravam vas u svoju ljubav, Ellen.

Djeci je to bilo – baš super. Nisu mi dali mira dok nisam Elleninu želju sprovela u djelo. Ubrzo potom sjedili smo u gostionici, dvoje vesele djece s majkom koja je vlastitog supruga sumnjičila za ubojstvo.

– Zašto ona piše tako smiješno? – upitala je Lara.

Objasnila sam da je Ellenin i moj tata – dakle, njihov djed – govorio na taj način i da je mnogo više uticao na Ellen, što se tiče govora, nego na mene.

– I ja bih volio znati tako govoriti, nauči me! – tražio je Jost.

– Kamo te vodi put, mladi čovječe? – upitala sam. – Budi dobre volje! Ellen je žena srednjih godina, sivog izgleda i zlatnoga srca, koja ima dobru volju da nas učini sudionicima ukusnog objeda...

Djeca su me zapanjeno gledala.

Ellen bi se, uostalom, također iznenadila: naravno, otišli smo u talijanski restoran i rzumije se da smo naručili tjesteninu. – Djeco, rekla sam, – nije li pomalo smiješno što smo opet jeli tjesteninu? Ali sada želim ići kući i malo se odmoriti.

Kad smo se vratili u našu ulicu, Jost je svojim ostrim okom opazio neku spodobu pred našom kućom.

– Ona je opet ovdje! – povikao je i ja sam tek tada prepoznala Imke. Čim je vidjela da dolazimo, naglo se okrenula i nestala.

Lucie me nazvala. – Što ćeš obući sutra kad budeš išla na sprovod, u koliko je to sati? Ja ne volim vijence, naručila sam veliki buket ruža. A vi?

Ja sam, doduše, znala da je komemoracija zakazana za tri sata, ali uopće nisam razmišljala o cvijeću i odjeći, u mojoj su se glavi vrtjeli sasvim drugi scenariji. – Neću obući ništa crno, rekla sam, – to danas nije potrebno, a za cvijeće će se pobrinuti Reinhard.

Lucie se iznenadila što se moj suprug brine o takvim stvarima. Još smo naveliko razgovarale kad je Reinhard, mnogo ranije nego obično, otvorio vrata. Dobacio mi je ispitivački pogled, ali su ga djeca odmah zaokupila. – Tata, bili smo jesti u talijanskom restoranu! Tata, hoćeš li vidjeti fotografije s Ischije?

Sjeli su za kuhinjski stol, a ja sam pokraj otvorenih vrata mogla započeti malu predstavu. – Znaš li, Lucie, rekla sam glasno, – vjerojatno neću uopće doći na sprovod, danas mi je prilično loše. Bila sam s djecom u talijanskom restoranu, vjerojatno mi hrana nije odgovarala. Dakle, čao, javit ću ti se!

Nakon tih riječi spustila sam slušalicu i legla na trosjed. Zatvorenih očiju čekala sam da dođe Reinhard i opipa mi čelo i bilo. Kad sam doista osjetila njegovu ruku na čelu, čula sam ga kako govori: – Nemaš povišenu temperaturu.

Ali prije nego što sam dospjela potužiti se da sam strašno umorna i da se osjećam vrlo neobično, zazvonilo je na vratima.

Iako je obično netko od djece otvarao, sada je Reinhard skočio i uputio se prema vratima. Prepoznala sam Birditin glas: – Došla sam ovamo na sreću, jer te nisam našla

u uredu. Nadam se da ćeš biti zadovoljan ovime što sam prepisala, račun sam priložila.

– Dođi unutra, rekao je Reinhard. – Mogu te pozvati samo u kuhinju, Anne je legla na trosjed u dnevnoj sobi, ima nekih srčanih tegoba.

To je bilo zanimljivo, pomislila sam, jer o tome nisam rekla ni riječi.

Bez obzira na sve poteškoće, nikako mi nije izlazila iz pameti tužna Imkina pojava pred našom kućom. – Kao da ju je netko pozvao, a nije je dočekao, rekla mi moja majka. Osim toga, ona nikako još nije bila izliječena i opet se nalazila u potrazi za pravom ljubavi, iako sam je smatrala malim mišem, a ne divljom mačkom. Ali nisam li i ja sama bila isto tako zaslijepljena? Nisam li i ja godinama vjerovala da živim u sretnom braku?

Ponovno sam načulila uši kako mi od kuhinjskoga razgovora ništa ne bi promaklo. – kako je strašno što je Silvijin suprug umro, lamentirala je Birgit. – poslije one večere kod Lucie više ga nisam vidjela, ali mi je ostao u dobroj uspomeni.

– Vjerojatno si čula, pripovijedao je Reinhard, – da smo ga baš Anne i ja pronašli. – Vidimo se sutra na sprovodu?

Birgit je rekla kako nikada u životu ne bi stupila na groblje, takva je mjesta čine potištenom. Ali ona je već Silviji izrazila sućut. – Iako ona vjerojatno uopće nije tako žalosna, kao što bi bila neka druga žena na njezinom mjestu, tajanstveno je zaključila.

Te su sada riječi doista izazvale u meni srčane tegobe. Silvia je i Lucie i Reinharda obavijestila o navodnoj vezi između mene i Uda. Je li, na kraju, istim lažima zasula i Birgit koju je samo površno poznavala?

Sutra će biti vraga: Gerd će mi poslati nalaze analize, a ja ću morati stajati pokraj Udova groba i dopustiti da svi bulje u mene kao u Udovu posljednju ljubavnicu. Vjerojatno je Silvia cijelom gradu dala to do znanja. Zapravo je bilo najbolje ostati cijeli sljedeći dan u krevetu.

Kad je Birgit otišla, Lara je upitala svojega oca: – Smijem li ja ići na Udov sprovod?

– Sprovodi nisu namijenjeni zadovoljavanju dječje znatiželje, strogo je rekao Reinhard i time me ponukao da mu se suprotstavim.

– Zašto ona ne bi smjela ići? – umiješala sam se, zaboravljajući svoju tešku bolest. – Kao prvo, Lara je velika djevojčica, kao drugo, može stajati uz Korinnu i Noru. I treće, mogla bi mene zamijeniti. Uostalom, Reinharde, jesi li naručio vijenac?

Pogledao me zbunjeno.

Kao i sve žene Lara je samo jedno imala na umu: Što obući? Korinna i Nora su uvijek tako ukusno odjevene.

– Tko je uvijek fin, nije nikada fin, Reinhard je ponavljao uzrečicu svoje majke, potom je sjeo pred televizor. Ja sam legla u krevet, da misli kako sam bolesna.

Sljedećega sam dana oko jedanest sati dobila telefonski poziv. Na sreću, djeca su bila u vrtu, a Reinhard u uredu. Pomalo ponosan Gerd Triebhaber odmah je prešao na stvar. – Tvoja strahovanja nisu bila neosnovana. U soku od grape fruita bila je velika koncentracija nekog preparata digitalisa. Prirodna gorčina soka vrlo profinjeno prekriva okus lijeka. Vjerojatno ga je netko dodao soku u tekućem obliku.

– Tko uzima takve lijekove? – upitala sam.

Gerd me poučio da se digitalis prepisuje kod različitih srčanih bolesti i to uglavnom u obliku tableta, ali se može dobiti i u kapima. – Uvijek ima bolesnika koji misle da ne mogu progutati tabletu.

Više se ne sjećam što je sve govorio. U svakom slučaju, preporučio mi je da obavijestim policiju. Međutim, to je bila stvar o kojoj sam prvo trebala razmisliti.

Kao kroz san sjećala sam se kako je liječnik govorio nešto o obdukciji, ali da bi tu odluku htio prepustiti udovici. Mogla sam si misliti da Silvia ni u kojem slučaju neće dopustiti da neki patolog narušava pokojnikov mir. Ali kakve s tim veze ima Reinhard?

Reinhard je doista nabavio vijenac koji je u potpunosti odgovarao njegovoj škrtosti njegovu neukusu. Dok se on presvlačio za sprovod, a Lara skidala svoje omiljele hlače i odijevala mrsku sivu suknju, odlučila sam ipak da idem i ja. Licemjernim riječima kako ne mogu Silviji učiniti, da baš ja ne dođem, umotala sam se u jednu od svojih bezličnih vreća. Htjela sam promatrati, a nisam htjela da drugi gledaju mene.

Loše raspoloženje mojega supruga iskalilo se na njegovoj kćeri koja je veselo skakutala. Obično je jadnoga Josta nazivao švapskim imenima od milja kao što su – Seckel – ili – Schafseckel, a sada je odjenom Lara postala – Kokoška. Ona se, međutim, nije uvrijedila jer je uzbuđeno iščekivala sprovod.

Nije se isplatilo voziti se automobilom onaj kratki put do groblja pa smo pošli pješice. Reinhard je ružni vijenac prebacio preko ramena i velikim koracima hodao ispred nas, Lara se uhvatila za mene i cijelim je putem nešto brbljala.

Upisali smo se u knjigu žalosti i ušli u malu kapelicu gdje se održavala pogrebna svečanost. Silvia je s kćerima i mnogobrojnom rodbinom sjedila u prvom redu. Kad smo sjeli, ona se nevoljko okrenula. Kratki pogled, koji je izmijenila s Reinhardom, trebao je djelovati potpuno beznačajno, ali ja sam u njemu pročitala neku složenu poruku.

Lara je ubrzo spoznala da nema ništa dosadnije od sprovoda; izvjesna ju je zbunjenost spriječila da šapuće s Korinnom i Norom koje su joj se odjednom učinile stranim i odraslima. – Mama, šapnula mi je, – kad ovo završi, ja neću ići na pogrebni objed!

– Gdje si pokupila tu riječ? – upitala sam. – Uostalom, mi uopće nismo ni pozvani. Jelo je za rodbinu koja je doputovala izvana, da se ne mora vraćati kući prazna želuca.

Stali smo u dugački red onih koji su prolazili kraj udovice izražavajući joj sućut. Opet sam primijetila kako je Silvia značajno pogledala Reinharda. Pružila mu je ruku hladnu kao led i tako me neprijateljski gledala da me počeo boljeti zub.

Ne zaboravi me

Poslije pokopa Reinhard je mene i Laru otpratio kući, ali nije ulazio unutra, nego je odmah sjeo u auto i rekao da ide u ured. Lara je odlučila povesti se s njim i izaći kod Susi. Jost je već otišao biciklom do jednoga prijatelja.

Zapravo, imala sam vremena za slikanje, ali je li mi uopće bilo do toga? Izvadila sam crtež Udovog noćnog ormarića koji sam naknadno napravila. ta mrtva priroda doista je izgledala poput kakve zbrke iz ljekarne, ali riječ je bila isključivo o kapima, mastima, raspršivačima – nije bilo ni jednog jedinog pakovanja tableta, ako se dobro sjećam. Udo je očito spadao u onaj mali krug osoba koje nisu mogle piti tablete ili su si to umislile.

Poput detektiva ušla sam u trag istini, ali što ću uopće i početi s tim mojim saznanjima? I kakvu je ulogu u svemu tome igrao Reinhard?

Ellenin telefonski poziv probudio me iz misli. Izgleda da je slutila kako meni nije baš najbolje. – Dala sam uokviriti tvoju sliku s Ischije, rekla je, – visi iznad stola u blagovaonici i izgleda čarobno. – Moja najstarija i najbolja prijateljica Waltrud ju je vidjela i oduševila se. A sada dolazi dobra vijest: imam narudžbu za tebe.

Trenutno me to i nije zanimalo. Ali Ellenina narudžba zvučala je privlačno. Ja bih trebala od sasvim određenih predmeta sastaviti – osobnu mrtvu prirodu – za Waltrudin šezdesetpeti rođendan i napraviti obojeni crtež perom.

– Od kakvih predmeta? – umorno sam upitala.

Moja je sestra željela nostalgične stvari koje su bile u posebnom odnosu s njihovom vlasnicom, jedan okvir u jugend stilu s fotografijom Waltrudine majke, suhi nezaboravak, sat, šal sa zelenim uzorkom, ostavljenu štaku...

Oduševila sam se prilično brzo, prije svega zato što je Ellen bila voljna potrošiti tisuću maraka za taj dar.

Uvijek sam potajno sanjala kako ću si sama zarađivati novac. Ta narudžba, doduše, nije značila neki stalni posao, ali je možda je to bio početak jednog ispunjenijeg života.

– Ellen, rekla sam tiho i zahvalno, – ti vjerojatno ni ne slutiš koliko mi tvoj poziv čini dobro. Ja sam dospjela baš u nezavidan položaj, ali o tome ću ti pričati drugi put.

Dogovorile smo se da će mi Ellen poslati fotografiju predmeta za mrtvu prirodu i točno opisati što želi.

Kakav uspon i pad osjećaja u jednom jedinom danu! Naime, bilo je još toga. Dobro raspoložena pošla sam u prednji vrt jer je tamo cvjetalo još nekoliko nezaboravaka. Odmah sam htjela osušiti nekoliko primjeraka i poslije se vježbala slikajući ih i tako se pripremala za planiranu sliku.

Pred našom kućom stajala je Imke. Pogledale smo se, s negodovanjem sam odmahnula glavom i nakašljala se. – Imke, počela sam, a ona me odmah prekinula. – Znam što mislite, tiho je rekla i gledala u sitno cvijeće u mojoj ruci. – Sve je drukčije. Moram vam reći.

Sada sam je ljubazno zamolila da uđe unutra pa smo sjele za kuhinjski stol.

Nekoliko trenutaka nije ništa izustila. – Ja sam se prevarila, počela je plašljivo. – Sada znam da ga ne volim i da on mene ne voli. Vjerojatno sam bila malo bolesna.

Ljubazno sam komnula glavom kad je to priznala. Nadam se da se sada potpuno smirila.

– Kad sam došla iz bolnice, rekla je, – počela sam s određenom vrstom liječenja. Svaki tjedan idem jednoj psihologinji.

Ponovno sam joj dobacila smiješak pun razumijevanja. – Mislim da je to vrlo hrabro, Imke, rekla sam. – Vidjet ćete da će se sada sve okrenuti na dobro.

Kad je djevojka počela plakati, sjela sam kraj nje i pogladila je po rijetkoj i oštroj kosi. Imke je šmrcala i uzdisala, ali je nastavila: – ja sam samo htjela znati kakav je on zapravo čovjek. Zato sam ga pratila posljednjih tjedana!

Gotovo sam se morala nasmijati, toliko mi je sve bilo apsurdno. Nisam si mogla zamisliti neprikladniju istražiteljicu.

– Bila sam još na bolovanju, nastavila je Imke, – i imala sam mnogo vremena. Vi ste bili otputovali s djecom.

Odjednom sam načulila uši jer je moglo postati zanimljivo.

– Ujutro je uvijek vozio u smjeru šumskog kupališta, pripovijedala je. – Mislila sam da tamo ima nekakvo gradilište. A onda sam otišla biciklom gotovo do Odenwalda da vidim gdje radi. Slučajno sam ugledala njegov auto kraj stare dvorane za jahanje.

– To za mene nije nikakva novost, rekla sam. – Reinhard je pravio nacrt za novu dvoranu jahačkoga kluba.

Imke se nije obazirala na moje riječi, nego je nastavila. Sišla je s bicikla i malo se motala okolo, rekla je.

Zbog njezina djetinjastog izgleda čini se da je bilo vjerojatno da se nitko nije obazirao na nju, nego su je vjerojatno smatrali jednom od mnogih obožavateljica konja koje žele pomoći preko praznika.

– U staji su se poljubili, rekla je. Tko? Reinhard i jahačica.

Odjednom me oblila vrućina, opet su izašli na vidjelo novi dokazi o Reinhardovoj upletenosti. Ali ipak sam ostala prisebna. – Ah, Imke, rekla sam. – Reinhard i Silvia se već duže poznaju, mi se svi pozdravljamo poljupcem, to ništa ne znači...

Imke je odmahнула glavom. – Ja sam bila svaki dan tamo. Kroz jednu pukotinu može se vidjeti prostorija za hranjenje u koju su se zatvorili. Nećete valjda tvrditi da vi i vaši prijatelji skidate odjeću kad se ljubite u znak pozdrava?

Različite su se misli vrtjele mojim jadnim mozgom. Je li Imke doista govorila istinu? Nije li možda bila opravdano bijesna na Reinharda i nije li ga zato namjeravala ocrniti? Ili je možda mene mrzila i htjela me povrijediti? I koliko se uopće može vjerovati njezinim zapažanjima? Je li ona bila vjerodostojan svjedok ili s njezinom glavom nije baš sve u redu? Strogo sam je pogledala – i povjerovala joj svaku riječ

– Jesi li slušala dok su razgovarali? – upitala sam. Istom kad sam to rekla, primijetila sam da joj se obratila s *ti*.

Imke je kimnula glavom. – Silvia je stalno govorila o slobodi.

– Zar te Reinhard nikada nije primijetio?

– Mislim da me vidio samo jednom, rekla je.

To je bilo previše. – Neće biti dobro ako te zatekne ovdje, rekla sam, – budi tako dobra i nemoj nikome pripovijedati o tome što si vidjela. Ali ako se sjetiš još nečega važnog, tada me nazovi! Preko dana sam uglavnom sama kod kuće.

Rekla je kako je točno čula kako su njih dvoje više puta naglasili: – Ona ništa ne zna! – Sigurno su mislili na mene. – Ali sada ga više ne mogu pratiti, zaključila je Imke, – sada opet radim u bolnici!

Poslije toga smo se pozdravile; srdačno sam je zagrlila i počela sam plakati.

Tri nezaboravka ležala su na kuhinjskom stolu i promatrala me. Tko zna koliko li je ljubavnih parova te cvjetove slikalo, sušilo, slalo u pismu, na koliko li su prstenova, medaljona i broševa ti cvjetovi bili ovjekovječeni, kakve je sve ljubavne prisege morao simbolizirati taj mali plavi cvjetić na različite načine!

U ljupkoj pletenoj košarici Ambrosius Bosschaert stariji poslagao je najljepše vrtno cvijeće i naslikao ga zajedno s leptirima, pčelama i vilinim konjicom na bakrenoj ploči. Ruže, karanfili, tulipani, alpske ljubice, đurđice, zumbuli, pakujac i jedna maćuhica sastali su se mirisno bijelo-ružičasto-plavo-žuto proljetno kolo. Na samom rubu i u pozadini nalazi se nekoliko skromnih nezaboravaka, neupadljivih i blijedoplavih, ali s mnogo sitnih cvjetova kao draga uspomena na vjernost i postojanost.

Vjerojatno je ta lijepa slika bila rađena po narudžbi, jer tada je bilo skupljača i botaničara koji su svoj uzgoj htjeli sačuvati za sve vijeke. Ja ću, dakle, sačuvati prastaru tradiciju ako budem slikala mrtve prirode po posebnim željama, a plavi je cvjetić i onda, kao i danas, bio vrlo aktualan.

Ne zaboravi me – govorila sam u sebi. Sjetila sam se stare narodne pjesme: – Moje srce pati, on me se ne spominje! – evo opet staroga genitiva! Ponovno sam uzela cvjetice u ruku i počela razmišljati.

Nezaboravak je cvijet onih koji se rastaju, pomislila sam neraspoloženo, a sada ja trebam otići. Živjeti kao Reinhardova supruga postalo je nemoguće.

A ipak me hvatala panika pri pomisli da moram stati pred Reinharda i jasno mu reći: – Varaš me sa Silvijom i pomogao si joj da ubije Uda. – Kako bi reagirao? Vjerojatno bi sve poricao. Ali kako je to mogao trajno zatajiti ako je namjeravao i u budućnosti biti njezinim ljubavnikom?

Morala sam mu predočiti dokaze. Za brakolomstvo je mogla svjedočiti Imke, ali možda bi je proglasili nepodobnom zbog njezine duševne bolesti.

Kao dokaz za umorstvo još sam uvijek skrivala u podrumu otrovni sok od grape fruita. Ali i Reinhard i Silvia bi tvrdili da ta boca nije nikada stajala na Udovom noćnom ormariću. Imala sam slabe karte. S druge strane, nisam si mogla zamisliti da dijelim krevet s ubojicom, da objeđujem s njim i dopuštam mu da se igra s djecom.

Silvia i Reinhard na sijenu i slami: bio je to doista vrhunac neukusa. Pri tom sam se sjetila građevinskih skela na kojima sam po prvi puta uživala u spolnom činu. Možda je i Silviji bilo slično među ječmom, jahaćim čizmama i sedlima. Što čovjek zapravo zna o ljubavnom životu svoje prijateljice? Je li strastvena? Je li gorjela u Reinhardovom naručju? Sijeno i slama bi sigurno također dobro gorjeli, možda bih još jednom trebala napraviti pokus sa staklenom kuglom.

Prema Imkinim riječima vodili su ljubav prije podne – vjerojatno za to što tada nije bilo tamo mnogo ljudi. Silvia je mogla urediti da bude sama s Reinhardom na dežurstvu u staji. Unatoč tome su se zaključavali. Morala bih ih izvana zatvoriti kako bih imala čvrste dokaze protiv njih. Kako da to učinim? Imke je rekla kako je mogla gledati unutra kroz malu pukotinu. Dakle, nije bilo prozora kroz koji bi sunce moglo slati svoje opasne zrake. A da ne govorimo o tome da bi Reinhard odmah znao tko mu je stavio staklenu kuglu u gnijezdo.

Djeca su došla kući i bila su gladna. Ubrzo je trebao doći i Reinhard. – Moram danas spavati kod Susi, objavila je Lara, – njezini su roditelji pozvani na večeru, a ona se boji biti sama. Ili smije li ona doći k nama?

Susi je bila jedinica koja se previše bojala biti sama. Velikodušno sam se ponudila da poslije objeda odvezem Laru k prijateljici. Odmah mi je sinula ideja; mogla bih se zavući u njezin krevet. Jedva sam čekala da Susi ode iz kuće, a sinu sam isto tako velikodušno dopustila da na televiziji gleda film o vampirima.

– Kada dođe tata, zapovijedila sam, – kaži mu da danas spavam u Larinom krevetu. bolesna sam i potreban mi je mir.

Jost me začuđeno pogledao i kimnuo glavom. Zapravo je uvijek radio sjedio pred televizorom u društvu.

Ali ako bude jako napeto, a tata se još ne vrati, onda će me morati probuditi, rekao je.

Jost je imao običaj staviti jastuk na oči kad je bilo nešto uzbudljivo na ekranu, vikati – Spasite me! – i uhvatiti se za kraj moje suknje.

Pogladila sam ga po kosi, kao što sam nedugo prije toga pogladila i Imke, popela se stubama i nestala u Larinoj sobi. Bilo je istom osam sati.

U Larinom malom carstvu najčešće je vladao nered. Zavukla sam se u njezin krevet, udahnula nježni miris dječje kose na jastuku, upalila svjetiljku i promatrala sobu kao što je moja kći vidi svake večeri. Krevet se nalazi u jednoj niši. Na kraj nogu Reinhard je postavio dasku na kojoj su se stanovala četiri medvjedića iz mamine radionice. Dvije medvjedice u narodnoj nošnji, Barbie i Nicole, i dva medvjedića, Seppi i Ken. Seppi je doista imao na sebi čizme hlače za jahanje. Odmah me počela boljeti glava.

Ali nisam imala mira da se i dalje zabavljam svojim crnim mislima jer je dojurio Jost i uvukao se k meni. – U pomoć! Bijeli luk! – hvatao je zrak, priljubio se uz mene i iskesio posljednji mliječni zub govoreći: – Želim tvoju krv, ja sam grof Drakula! – Kad su malo poslije zaškripala vrata, Jost je odmah zaboravio svoj strašan zadatak i iskočio iz kreveta kako bi pozdravio oca.

Naravno, Reinhard je kao prvo ugasio televizor koji je grmio. Došuljala sam se do stubišta i osluškivala. Nisam mogla čuti mnogo; Jost je pričao o Transslivanijski kao da je sam bio tamo.

– Gdje je Lara? A mama? – upitao je Reinhard. – Lara je kod Susi, odgovorio je Jost, – mama spava!

Reinhard je očito otišao u kuhinju kako bi si namazao kruh jer sam iz dnevne sobe ponovno čula vampirske zvukove. Za svaki slučaj ugasila sam svjetlo. Unatoč svim strahovanjima uskoro sam zaspala, mnogo ranije nego inače; kod mene već sama činjenica, da ležim u nekom krevetu, često čini čuda.

Kad sam se probudila, nisam odmah znala gdje se nalazim. Slabo svjetlo s prozora dolazilo je s krive strane, napipala sam prekidač. Odmah sam ponovno ugasila svjetlo, jer je Reinhard, ako se slučajno probudi, trebao misliti da spavam. Kad sam se nekoliko minuta kasnije iskrala u zahod, primijetila sam svjetlo u Reinhardovoj spavaćoj sobi. Na moje čuđenje začula sam Reinhardov piskutavi glas. Znači da nije bio sam.

– Ona spava čvrsto i to već satima, ne moraš ništa brinuti, rekao je. – Bolesna? Pa, da, sok ima možda dugotrajno djelovanje.

Kako bi vrijedilo čuti Silvijin odgovor, ali ona je vjerojatno samo šaputala. Reinhard je duže vrijeme šutio pa sam već mislila da vode ljubav, ali onda je odjednom nastavio: – Možda imaš pravo. Ja ti sve vjerujem. Ali ako je tako, mislim

da će biti vrlo nesretna. Vjerojatno je voljela Uda, inače si uopće ne mogu sve to objasniti. Gotovo mi se učinilo da me Reinhard brani.

Zaspala sam ponovno istom pred jutro, jer nikako nisam mogla shvatiti da se Silvia širila u mojem krevetu.

Poslije nekoliko sati bila sam naglo i grubo probuđena. Reinhard je otvorio prozore i povikao: – Hoćeš li dopustiti da djeca umru od gladi?

Otvorila sam oči potpuno dezorijentirana. Nakon nekoliko sekundi shvatila sam da ležim u Larinom krevetu. Pogled na sat odao mi je da je bilo već devet sati; Reinhard je, zapravo, već odavno trebao biti u uredu. Ali njegova je noć zacijelo bila skraćena drugim aktivnostima.

Poput robota skočila sam s kreveta i raščupane kose i neopranih zubi potrčala u kuhinju. O – djeci – nije moglo biti govora, Lara je doručkovala kod svoje prijateljice. Samo je Jost sjedio za kuhinjskim stolom i mljackao kukuruzne pahuljice. – Mama, idem sada s koturaljkama..., rekao je i stavio pod ruku svoju najnoviju stečevinu – dar od Ellen.

Time je za mene završio doručak; sada mi se kupaonica učinila pravim pribježištem. Istom kad sam iz kupaonice čula kako su zalupila ulazna vrata, usudila sam se ponovno izaći. Ali to je bila klopka: Reinhard me čekao u kuhinji sa zanimljivim izrazom lica. Pomislila sam kako ja trebam biti ona koja će se ljutiti.

– Kako mu možeš dopustiti da juri okolo s tim opasnim stvarima, počeo je.

Rekla sam kako i njegovi prijatelji...

– Samo zato što i drugi to rade, trebamo se pridružiti svakoj gluposti, rekao je. – Ali ako tvoja dobra sestra plati to sranje, onda je to, naravno, prekrasno. Tvoj muž tu nema što reći, razumije se.

Od sada neću reći ni riječi, pomislila sam. Sve što kažem, on će preokrenuti.

Ali Reinhard nije očekivao da se branim. – Kad smo se upoznali, nastavio je zlovoljno, – mislio sam da potpuno odgovaramo jedno drugom. A ti sada izvlačiš iz rukava bogatu sestru i dopuštaš da te izdržava. A ja nisam dovoljno dobar ni jednom od naših prijatelja!

Zaboravila sam svoj zavjet šutnje.

– Govoriš gluposti, rekla sam. – Ellen nema milijune. A što se tiče prijatelja – što je s Birgit i Mijom?

– Ja se uopće ne usuđujem pozvati moje bivše prijatelje iz srednje škole i s fakulteta, rekao je, – jer ih moram zaštititi od tvoje grubosti. A znam i kako se u sebi smiješ kad s majkom razgovaram na dijalektu! kod vas je uvijek sve otmjeno, prstenovi za ubruse i pribor za ribu! Moja je majka godinama radila u tvornici, ali je ipak uspijevala staviti na stol valjuške koje je sama napravila!

Jedna jedina optužba. Ponovno sam zanijemila i osjetila sam se krivom. Ovaj krah i nije bio tako neopravdan: u posljednje vrijeme nisam baš imala previše razumijevanja za njega.

Sjetio se još nekih stvari. – Ja sam za tebe necivilizirani seljak, priznaj! Moje nacрте smatraš strašnima, naša ti kuća nije dovoljno otmjena! Ali zato sam dobar kad svaki mjesec donesem novac kući. Umjesto da si sretna da možeš doprinijeti povećanju prihoda i preuzeti uredske poslove, proglasila si se umjetnicom i smatraš se predobrom za pisaricu. Otmjenoj se kćeri više sviđa slikanje. Misliš li da meni nije dosta toga jednoličnog posla i da volim graditi te sanduke?

– Ja sam dovoljno opterećena s dvoje djece, kućom i vrtom, prosvjedovala sam jer je dirnuo u vrlo osjetljivo mjesto, – čovjek mora imati nešto što će ga zabaviti!

– Aha, rekao je Reinhard, – sada si se izdala. Tvoja te obitelj, dakle, ne zabavlja!

Morala sam si obrisati suze stisnutim šakama. Uza sve te optužbe postupno je došao trenutak da se progovori o brakolomstvu. Ali kako sam mogla spretno započeti s tim kad mi je u glavi vladala potpuna zbrka? Da počnem sa skupim teniskim klubom koji se je priuštio, navodno, za dobro obitelji? Ili s mojim napadom alergije nakon povratka s Ischije? Jasan slučaj prisutnosti konjske dlake u našoj spavaćoj sobi... Ali prije nego što sam uspjela otvoriti usta, Reinhard je primijetio uvenule nezaboravke na kuhinjskom stolu. Zbog svih ovih uzbuđenja zaboravila sam ih staviti u debelu knjigu.

– Za Udov grob, rekao je cinično. – Tko bi mislio da si tako romantična!

U tom trenutku, kad sam se konačno htjela obračunati s njim, zazvonio je telefon u njegovoj torbi za spise. Na moje iznenađenje izvadio je iz torbe mobitel koji još nisam nikada vidjela. – Da, naravno, dolazim odmah, rekao je. – Zadržale su me važne obiteljske stvari, molim vas da me ispričate. – Potom je otišao.

Upalila mi se svjećica: noćasnji razgovor je zapravo bio telefonski poziv.

18.

Mekana kruška

I šta dalje? Možda bi još uvijek bilo lakše razgovarati sa Silvijom nego s Reinhardom, razmišljala sam. Svim muškarcima, a mojem suprugu pogotovo, bilo je vrlo teško govoriti o svojim osjećajima i o spolnom životu. Ako ih je jednom netko povrijedio, njihove su rane godinama neprimjetno krvarile, a onda bi odjednom i sasvim neočekivano došlo do strašnoga izljeva.

Zašto je Silvia lagala? Zašto me bez razloga uvlačila u govna? Zar joj nisam godinama bila prijateljica i držala joj stranu bilo kad se radilo o Udovoj zbirki pornografskih filmova ili o bujnoj mašti njihovih kćeri? Kao nagradu za to uzela je Reinharda pod svoje. Mora da je oduvijek bila zmija otrovnica. U slučaju da je doista ubila Uda, želim joj sve najgore. Neka bude što dalje od mene. Sada je riječ o meni i mojoj djeci.

Ako su moje sumnje bile točne, Silvia je bila hladnokrvni ubojica, a Reinhard je bio njezin pomagač. Ako sve iznesem u javnost, oboje će završiti u zatvoru. Korinna i Nora, koje sam poznavala od malena i koje sam voljela unatoč njihovim pubertetskim mušicama, morale bi odrastati bez oca i majke, a i mojih bi dvoje mogli samo povremeno posjećivati oca u zatvoru. Želim li ja to? U glavi mi je sve brujalo.

Dinje, kruške i druge skromne predmete umjetnički je i kao slučajno poslagao Luis Melendes i naslikao mrtvu prirodu. Oko 1770. godine bilo je u modi napustiti alegorijske sadržaje i dopustiti da govori još samo estetika predmeta. Kruška, koja podsjeća na ženske oblike, postavljena u svoj bezazlenosti i bez ikakve uvredljivosti, mnoštvo sjemenki u dinji – stari simbol plodnosti – ostalo je nevidljivim.

Svjetlo ukoso pada s lijeve strane na voće, koje djeluje kao da se može uhvatiti, na izboranu koru dinje, na zrele žute kruške. Iza plodova, jedna lanena krpa skriva ostatak berbe u pletenoj košari, viri samo žućkasti naborani rub velike šumske gljive i odaje nam što ima u košari. Jednostavan, seoski kuhinjski pribor, kao što su drvene žlice i glinena zdjela debelih stijenki u smeđim bojama tvore suprotnost u odnosu na prednji dio slike. Ali ljepota prirode nije besprijeekorna – ni jedna jedina kruška nije

neoštećena. Ili je pala s drveta pa je natučena ili je crvljiva. Izvana još i izgleda lijepo, ali je iznutra trula – pokvarena.

Kad se moja kći vratila od prijateljice kod koje je prenoćila, izgledala je umorno i nije mnogo govorila. nasuprot meni, sigurno nije cijelu noć provela u razmišljanju i osluškivanju, nego u čavrljanju i smijanju. Kad sam je htjela prisloniti uza se, briznula je u plač. Prvo Imke, onda ja, pa sada Lara – čini se da su se sva ženska stvorenja htjela dobro isplakati. – Milo, što ti je? – upitala sam, ali ona se ukočila u mojim rukama.

– Ti si kurva, zajecala je i pobjegla u svoju sobu. Pošla sam za njom sva u šoku.

Trebalo je mnogo vremena i mnogo lijepih riječi dok nije počela govoriti. Kad se vraćala kući, srela je Korinnu koja ju je temeljito podučila o navodnoj vezi između mene i njezina oca.

– Ti si spavala s Udom! Prevarila si tatu! – optuživalo me moje dijete.

Kakve koristi od toga što sam se zaklinjala da je to laž? Lara mi nije vjerovala. – Slušaj, rekla sam, u najmanju ruku jednako tako užasnuta kao što je i ona bila, – Silvia svima okolo priča tu bajku, tome se odmah mora stati na kraj. Idem smjesta k njoj i prisilit ću je da povuče sve što je rekla protiv mene!

Prevladala je Larina borbena narav, htjela je poći sa mnom u spašavanje obiteljske časti.

– Ne, rekla sam, – to ne bih htjela. Možda ima stvari koje bi mi ona rekla u četiri oka.

Kako je Silvia mogla biti tako netaktična i neosjetljiva i u čitavu priču uvući svoju vlastitu kćer. I osim toga, mogla je misliti da djevojčice njezine dobi pod pečatom šutnje povjeravaju sve tajne svojim prijateljicama.

Bez odlaganja sam sjela u auto i pojurila. Zamalo da nisam prošla kroz crveno svjetlo. Zaprepaštena vlastitom neoprežnošću polako sam se osvijestila. Sada je bilo važno da ne napravim nikakvu taktičku pogrešku. Počela sam se bojati i gotovo sam poželjela da ne nađem kod kuće ni Silviju ni njezine kćeri. A što ću raditi ako Reinhard baš bude tamo?

S gornjega kata čula sam glazbu kroz otvoren prozor na sobi djevojčica. Silvia je odmah otvorila vrata i glumila je kako nije začuđena mojim dolaskom. – Dođi unutra, rekla je, – kavu ili čaj?

Kako sam bila dobro odgojena, odgovorila sam: – Kavu, ako ti to nije problem.

Izbjegavala je pogledati me u oči, nestala je u svojoj high-tech kuhinji i uključila ogroman talijanski stroj za kuhanje kave. – Ne možeš ni zamisliti koliko su mi bili naporni ovi posljednji dani, doviknula mi je, – dok nisam prikupila sve papire koji su bili potrebni za pokop! Djecu sam morala tješiti, rodbinu hraniti – na sreću, ti to još nisi iskusila! – Otišla je do ormara po šalice. – Šećer ili mlijeko?

– Crnu kavu, rekla sam namršteno.

Dok je tražila škotsko pecivo koje je pretjerano uredno složila na srebrni poslužavnik, ja sam gledala oko sebe. Doduše, često sam bila kod Silvije, ali još nikada nisam promatrala njezin stan očima prevarene žene.

– Naša ti kuća nije dovoljno otmjena, nedavno mi je predbacio Reinhard. A ja sam toliko mrzila onu modnu otmjenost koja je počivala samo na novcu i iza koje je nestajala svaka individualnost. Kićeni country stil – prekrivači s cvjetnom uzorkom na ogromnim trosjedima od perja – to mi je bilo još neudobnije od naše šumske idile.

Ustala sam i ispravila nakrivljenu sliku na kojoj su bili suncokreti. Možda je iza slike neko tajno mjesto? Kad bi se maknulo sve dizajnersko smeće, ova bi kuća bila sasvim lijepa: prostrane, svijetle prostorije, prekrasan pogled u daljinu, na dolinu Rajne, stara orahova stabla u vrtu. Visoki prozori s lukom iz buržoaskoga vremena uvijek su me oduševljavali.

Silviji je trebalo mnogo vremena za obavljanje kućanskih poslova – Udo joj je čak kuhao i kavu i posluživao je. Jedan je trenutak bilo sasvim mirno, osim mukle grmljavine iz dječjih soba.

Kad je konačno poslužila kavu i još mi namjerno donijela mlijeko, skupila sam snage. – Lara je upravo došla kući sva izvan sebe, rekla sam, – sreća je Korinnu na ulici. A tvoja joj je kći rekla da sam ja imala vezu s Udom. Navodno si joj to ti rekla!

Silvia je pocrvenjela i izgledala je kao da razmišlja hoće li sve to poreći. Ali tada je ipak prkosnim i pomalo ljutitim glasom rekla kako je to istina. naša bi djeca to kad-tad saznala od nekog drugog, dakle, bolje je da im sami kažemo. Njezine su me riječi tako pogodile da sam ostala nepomična i otvorenih usta.

– Ali Silvia, molim te, ni jedna riječ nije istinita. Možda je Udo htio vezu sa mnom, ali ja, kao tvoja prijateljica, ne bih nikada u životu...

Silvia je ispustila prezriv zvuk. – Prestani s tim, Anne, ja ga, doduše, više ne mogu pitati, ali imam dokaze!

To nije mogla biti istina. Saslušavala sam Silviju kao prijestupnicu, strastveno sam je zaklinjala – ona je ostala pri svome tumačenju. – I zato što vjeruješ u tu glupost, rekla sam bijesno, – bacila si se na Reinharda.

Silvia, koja je do tada bila pomalo plašena, odjednom je postala sigurna u sebe i nije ništa poricala. Činilo se da je gotovo ponosna na svoj postupak. – To je bilo pravedno, rekla je hladno, – neka vrsta izjednačenja.

Miješala sam i miješala nezasađenu kavu i odjednom se nisam usudila kušati gorki napitak. Da sada spomenem otrov u soku od grape fruita? Zauzela sam isti onakav otmjeni stav kao i ona, ali me spopao vrug dok sam izricala svoju molbu. – U posljednje bih vrijeme mogla piti i piti, već sam pomislila da imam šećernu bolest kao moja baka. Kava ne može dobro ugasiti žeđ. Hoćeš li biti tako dobra i donijeti mi čašu soka od grape fruita?

Još nikad nismo razgovarale tako uljudno. Prije bih si ja jednostavno sama donijela čašu mineralne vode iz hladionika. Silvia, uostalom, nije ni trepnula kad sam spomenula odlučujuću riječ, nego je odgovorila pomalo zajedljivom uljudnošću: – Kavu sam skuhalo samo zbog tebe, a sada je nećeš piti. Žao mi je, ali u kući imamo samo sok od jabuke.

– Kad smo bili ovdje i tražili tvoje naočale, rekla sam, – učinilo mi se da sam vidjela sok od grape fruita.

– Gdje? – upitala je Silvia i visoko podigla obrve.

Opet sam izgubila hrabrost pa sam samo promrmljala: – Ne znam, možda u podrumu!

Moja je bivša prijateljica ustala i pozvala me da pođem s njom i da joj pokažem sok. Cijelo me vrijeme nije gledala u oči, a sada me pogodila uništavajućim pogledom.

Nisam slutila ništa dobro kad mi je na strmim stubama dala prednost. Upravo sam htjela stati na drugu stubu i u tom mi je trenutku među noge dospjela drška metle tako da sam pala niz mračne stube.

Dolje sam nastojala doći do zraka, a onda sam glasno kriknula od boli i od bijesa. Ništa se nije pomaklo. Poslije nekoliko minuta pokušala sam ustati i to mi je jedva uspjelo. Upalila sam svjetlo i u paničnom se strahu šepajući popela uza stube. Kako sam mogla biti tako glupa i bez pratnje doći u ubojčinu kuću.

Podrumska vrata nisu bila zaključana, a Silvije nije bilo nigdje. Stisnutih sam se zubi odvukla do auta. Boljele su me sve kosti. Vozila sam vrlo polako, jedva sam mogla pritisnuti kvačilo. Pobjegla sam odanle kao bez glave.

Lara je bila tako znatiželjna da mi je otvorila vrata prije nego sam izvadila ključeve.

Pogledala me ispitivački. Odšepala sam do trosjeda i spustila se na nj. – Kako to izgledaš! – povikala je. – Jesi li se s nekim sudarila?

– Može se reći i tako, rekla sam. – Silvia me gurnula niza stube.

Moja je kćer ustuknula; sigurno je razmišljala o tome je li Silvijin bijes bio dokaz za moju krivicu.

– Vjerojatno joj je Udo slagao, kukala sam, – jer ona doista misli da sam imala nešto s njim! Nažalost, više ga ne mogu pozvati na odgovornost.

Lara se smekšala poput maslaca zbog mogega bijednog stanja. Pitala me hoću li da mi skuha čaj. Molila sam je da to učini, a osim toga i da mi donese kutiju sa zavojima i da mi zamota nogu rastezljivim zavojem. Morala sam popiti i tablete protiv bolova. Nisam se ni nadala da će se moja desetogodišnja kći brinuti o meni kao o malom djetetu. To mi je bilo beskrajno drago, ali sam, s druge strane, znala da je Lara bila preopterećena tom ulogom. Zbog toga nisam imala ništa protiv kada su Jost i Lara nešto kasnije otišli biciklima od kuće kako bi kupili šareni papir i blokove za slikanje. Kako nisam htjela napraviti istu grešku kao Silvia, naredila sam Lari da ne smije pripovijedati ništa – ali doista ništa – o mojoj nezgodi, o uzroku nezgode i o Silvijinim lažima. – Ali Susi..., počela je Lara, ali ja sam tako odlučno odmahнула glavom da je zanijemila.

Nije me samo noga boljela, nego mi je i zujalo u glavi. Vjerojatno će se već sutra pojaviti modrice pa će me biti stid izaći među ljude. Na kraju, svi bi mislili da me Reinhard istukao. Da dopustim da me tješe Ellen ili Lucie? Podigla sam slušalicu, ali sam je odmah spustila. Onda sam u telefonskoj knjizi potražila Imkin broj.

Javila se tihim glasom: – Da?

Pitala sam je kako je, ali nisam govorila o sebi. Možda se sjetila još nečega što je vidjela i što mi do sada nije rekla?

– Ne znam je li to važno, rekla je. – Nedavno sam gledala kroz Silvijin prozor dok je tamo bio Reinhard. Ali nisu se ljubili. Vjerojatno zato što su obje djevojčice bile kod kuće.

– Što su radili? – upitala sam je i postidjela se svojeg voajerističkog pitanja.

– Skidali su neku sliku, onu gdje su suncokreti. Iza nje se nalazi tajni pretinac. Ali nisu ga uspjeli otvoriti, Silvia je dugo nešto tražila u pisaćem stolu, vjerojatno šifru. – Htjela sam znati je li to bilo prije ili poslije Udove smrti.

– Poslije, naravno, rekla je Imke s tako izražajnim naglaskom kao da je odavno sve povezala.

Nije mi bilo baš ugodno pri pomisli da mi je duševno labilna djevojka pružala špijunske usluge.

– Zna li tvoja terapeutkinja da si uhodila Reinharda? – upitala sam.

Ne zna, rekla je Imke, na koncu, ne mora joj polagati račune za svaki korak

Samo što sam se zahvalila i završila razgovor, opet sam izgubila svu hrabrost. Dakle, bila je riječ o novcu: vrijednosni papiri, gotovina, nekretnine – svega je bilo u izobilju. Nije mogla dočekati da počne trošiti. Sigurno je novcem namamila i Reinharda.

Jesam li ja bila u opasnosti? bilo je glupo spominjati sok od grape fruita. Ako Silvia sluti da sam joj na tragu, mogla bi se i mene riješiti kratkim postupkom, upravo je to dokazala. Nikad ne bih rekla da bi me ona napala s leđa. Žene to ne rade, do sada sam bila uvjeren u to.

Kad je zazvonio telefon, postala sam vrlo uzbuđena. Je li to Silvia? Reinhard? Imke s novim vijestima? Zapravo, to je bila moja majka. – Mišiću, ništa znam o vama, nadam se da je sve u redu? – upitala je.

Da, da, sve je okay, samo imamo puno posla. Po poznatom škriputanju mogla sam zaključiti kako je podigla bolesni krevet da bi mogla sjediti u njemu. Dakle, htjela se udobno smjestiti za duži razgovor. – Što želiš za četrdeseti rođendan? – upitala je.

– Ali majko, do tada treba proći još beskrajno mnogo vremena! – nemoćno sam povikala.

– Za dobre stvari treba vremena, odgovorila je.

Na pamet mi je pao jedan stari Hitchcockov film, – Prozor u dvorište. Zbog slomljene noge novinski je snimatelj bio prisiljen mirovati pa je kroz prozor svoje sobe zapazio sumnjive okolnosti koje su ga navele na zaključak o umorstvu. Noga me, doduše, boljela, ali mogla sam se kretati. Vjerojatno sam je samo uguanula. Ali unatoč tome morala sam se sljedećih dana čuvati i bila sam prikovana za kuću kao James Stewart. Je li to za mene bila klopka ili dobra prilika? U svakom slučaju, imala sam mira da malo razmislim. Nitko nije mogao očekivati od mene da u pola osam iznesem večeru na stol.

Kada je Reinhard počeo mutiti sa Silvijom? Kad sam bila na odmoru s Ellen i s djecom? Supruga ne smiješ ostaviti samog tri tjedna, komentirala je moja majka, zamjerajući mi. Ali ni tajanstveni račun iz otmjenog restorana do danas nije razjašnjen. Možda je Silvijin nalog za gradnju sale za jahanje od početka bio samo alibi za svakodnevne sastanke u staji.

A što je bilo s Udom? Što je navelo Silviju da posumnja u njega i mene? Možda joj je novi losion za brijanje poslužio kao znak da je muž vara; ili je vidjela u otvorenom časopisu sliku djevojke koja je nalikovala na mene pa to smatra dokazom da je bilo nečega među nama. Razmatrala sam sve načine na koje je uz pomoć mnogih krivo protumačenih obavijesti došla do neistinitog zaključka u koji je na kraju i sama povjerovala. Takav tok misli nije mi bio stran. Osim toga, u većini slučajeva sam imala dobar njih.

Isto tako se može zamisliti da je Udo doista bio zaljubljen u neku ženu i da je Silvia, doduše, slutila: – Opet ima nekakvu, ali je pogriješila kad je mislila da sam to ja. – Ne, neću je ni pokušati braniti ili čak razumjeti; čak i ako je mislila da sam je povrijedila, nije se smjela ponijeti prema meni onako besramno i nasilnički.

Kako mi je bilo mrsko ići po blok i po olovku, izvukla sam ispod stola Jostovu školsku torbu. S izgrizenom olovkom u boji napisala sam u računsku bilježnicu koja je bila do pola ispisana:

1. S. je ubila Uda.
2. S. mi je otela Reinharda.
3. S. je razglasila da sam imala vezu s Udom.

4. S. me dovela do sloma.

Više se ničega nisam mogla sjetiti, ali i ovo je bilo dovoljno za smrtnu kaznu. Ili, što se mene tiče, doživotnu, velikodušno sam odlučila, na koncu, mi smo bile rođake.

19.

Šah-mat

Francuski barokni slikar Lubin Baugin jasno i elegantno predstavlja svoju mrtvu prirodu koja govori o pet osjeta. Slikar se ne razmeće obiljem potrepština ili materijala, nego je slika hladno-poučna. U prozirnoj zaobljenoj vazi nalaze se samo tri karanfila, a ne neki nizozemski raskošni buket cvijeća. Lutnja prekriva pola kajdanke i na njoj se vidi zanatski čisto izrađena površina, čaša crvenoga vina i bijeli kruh protežu njezin profil do zidane sobne stijene. Na svijetlom stolu od bukovine leže igraće karte i novčanik od tamnozelenoga samta. Međutim, pogled plijeni crno-bijela šahovska ploča, koja sa svojom besprijekornom geometrijom predstavlja suprotnost nepravilnim oblicima cvijeća, kruha i naboranoj vrećici.

Lutnja predstavlja sluh, vino okus, karanfili osjet njuha, karte vid, a neravan kruh opip. Vjerojatno šahovska ploča simbolizira razum, koji također spada u to područje. Samo zagonetni šesti osjet, koji je, izgleda, iznad svih ostalih osjeta, ne može se oblikovati slikarskim kistom.

Ima genijalnih šahista koji prema čisto matematičko-logičkim mjerilima redovno matiraju svoje protivnike. Ali poznati su i oni koji, zahvaljujući svojim nadosjetilnim sposobnostima osjećaju protivnikove slabosti. oni imaju dobru mogućnost da postanu vice-svjetski prvaci, ali sa tim svojim darom ne mogu ostaviti dojam ni na jedno računalo.

Moja osobna osjetila kolebaju se između živčano-rastrganog i kreativno-osjetljivog zapažanja. One večeri, kad sam s nogom koja boli i bolesnoga srca ležala na trosjedu, odlučila sam da se neću sažaljevati, nego ću se potpuno usredotočiti na rješenje mojih sukoba.

Djecu sam uputila u kuhanje, odnosno u podgrijavanje gotovih jela. Nosila su svoje tanjure s vrućim lazanjama k meni na trosjed, sjela na podstavili umak od rajčice i uživajući jeli pred upaljenim televizorom. Reinhard – iako je u Backnangu odrastao bez pribora za ribu i prstena za ubruse – nije pozdravio to odustajanje od dosadašnjih običaja. Prije svega, Jost si je toliko pretovario želudac, da sam već čula kako Reinhard govori: – Ali djeca su toliko bila pod dojmom udobnosti večernjega objeda da su bila spremna otići u svoje sobe čim se Reinhard pojavi. – Moram nasamo razgovarati s tatom, rekla sam tajanstveno.

Dakle, Reinhard me nije zatekao u društvu djece, ali zato s dramatično zamotanom nogom i izrazom boli na licu. je li se samo pretvarao kad je povikao: – Što si to radila?

Sada mi je bilo dosta moje suzdržanosti pa sam rekla: Silvia, Silvia, Silvia. Sama je priznala svoju vezu s Reinhardom i on sada to više ne može poricati! Osim toga, obišla je cijeli grad i ogovarala me. I kao da je morala još premašiti tu podlost, gotovo me ubila. Što joj je već uspjelo učiniti s Udom.

Reinhard je neprestano odmahivao glavom, ali me nije prekidao. – Jesi li već bila kod liječnika? – upitao je na kraju. – Noga se mora snimiti. Ali ja imam dojam da si ti pala na glavu.

Izgubila sam živce, gurnula u stranu vuneni prekrivač, koji je Lara prebacila preko mene, i pokazala mu ozljede. U međuvremenu mi je noga natekla sve do koljena i kad sam sasvim podigla suknju, mnogo krvavih ogrebotina i oteklina velikih poput šljive dokazivali su da nisam umišljeni bolesnik.

Reinhard je otišao do telefona i pozvao našeg kućnog liječnika. – Moja je supruga imala malu nezgodu – čula sam kako govori.

– Doktor Bauer neće doći, ali ću te ja staviti u auto i odvesti k njemu, mrmljao je i donio mi desnu cipelu i jednu svoju papuču. Oslonila sam se na njegovu ruku i odskakutala do auta. kad sam konačno sjedila u autu, odjednom mi se javila strašna sumnja: mi uopće ne idemo doktoru Baueru, nego ravno u kamenolom gdje će me Reinhard zatući polugom za podizanje automobila.

Ipak, išli smo dobrim putem; Reinhard nije skrenuo u strmu ulicu koja vodi do Wachenberga. Odjednom se zaustavio: – Moram znati jednu stvar, rekao je živčano. – Kako si mogla pomisliti da je Silvia ubila Uda?

Hoće li biti diplomatski ako u tom trenutku ubacim u igru analizu Gerda Triebhabera? Kao što sam se nekoliko sati prije stavila na raspolaganje Silviji, tako je i Reinhard sada mogao raditi sa mnom što je htio, samo što sam sada bila ozlijeđena i nesposobna za borbu. Ali kad sam već počela, onda moram ići do kraja.

– Ti si kriomice uzeo otrovani sok s Udova noćnog ormarića i bacio ga u našu kantu za smeće, rekla sam. – Dakle, polazim od toga da te Silvia zamolila da to učiniš. Nitko ti neće vjerovati da nisi imao pojma o njezinim spletkama.

– Samo trenutak, rekao je Reinhard. – Priznajem da sam spavao sa Silvijom, ali samo iz bijesa zbog tvojih neprestanih optužbi. Ali kad me zamolila da uklonim bocu, navela je uvjerljiv razlog za to.

Doznala sam kako je Silvija tvrdila da Udo svoje večernje tablete uvijek rastapa u soku kako bi ih bolje mogao progutati. Ukoliko bi liječnik došao na ideju da pošalje sok na analizu, to bi bila sasvim suvišna stvar koja bi oduzela i mnogo vremena i dovela do nepotrebnih komplikacija. – Dakle, zamolila me preko telefona – onda kad smo joj javili što se dogodilo – da neopazice uklonim bocu, završio je Reinhard.

– Kako si, zapravo, glup, napala sam ga, – pa si nasjeo na tu grubu besmislicu. Tablete se rastapaju u čaši, a ne u boci! Osim toga, u soku nisu bile tablete nego Udove kapi za srce i to u količini koja bi ubila vola. Na Udovom noćnom ormariću uopće nije bilo čaše, ali je zato bila spremna žličica za kapi. Silvia je ubojica, a i ti ćeš biti optužen kao suučesnik.

Po njegovom nasilnom ponašanju primijetila sam da se osjećao kao u tjesnacu. – Da ti nisi spavala s Udom, grubo je odgovorio na moje optužbe, – sve se to uopće ne bi dogodilo. Ja nikada ne bih započeo vezu sa Silvijom! Ti najbolje znaš da ona uopće nije moj tip!

– Vozi, puhala sam. – Već je kasno. Dr. Bauer nas čeka. Uostalom, za razliku od tebe, ja nisam počinila brakolomstvo. A s Udom to nikada ne bih učinila; ako Silvia nije tvoj tip, onda Udo moj nije pogotovo. Ako mi ne vjeruješ, pusti me da odmah izađem iz auta! U tom slučaju ne želim više ni minute sjediti u autu.

To je djelovalo, konačno je nastavio voziti. Bez riječi smo prešli posljednji dio puta do ordinacije gdje sam s velikom mukom izašla iz auta. Reinhard mi nije pružio ruku da se mogu osloniti, nego je sjeo u čekaonicu i zurio pred sebe.

Dr. Bauer mi je pomogao da legnem na ležaljku za preglede. Kao prvo, htio je znati kako se to dogodilo.

– Nezgoda! – povikao je Reinhard kroz otvorena vrata.

Dr. Bauer se nasmijao. – Niste valjda izmlatili svoju suprugu? – upitao ga je u šali.

To ću slijedećih dana još često čuti. – podrumske stube, rekla sam.

– A tko je stavio ovaj genijalni zavoj? – ispitivao je dalje i odmotao Larino klupko odmahujući glavom. – Sutra ćete moći pokazati najljepše hematome; noćas će vas vjerojatno prilično boljeti, ali na sreću, ništa nije slomljeno. Dat ću vam kremu protiv oticanja i sredstvo protiv bolova. Suprug vas sljedećih dana mora nositi na rukama!

Još mi je nešto ležalo na srcu. – Gospodine doktore, rekla sam, – sjećate li se što ste nam rekli kad je umro naš prijatelj? Je li točno da on nije mogao piti tablete?

Dr. Bauer je rekao: – Zapravo, ne smijem davati nikakve obavijesti o mojim pacijentima, pa ni o mrtvima. Pitajte njegovu udovicu kako je nekad bilo problema s prepisivanjem lijekova u tekućem obliku.

Reinhard je trebao čuti da sam bila u pravu.

Na povratku se opet zaustavio jer se sjetio nečeg veoma važnog. – ti vjerojatno griješiš, rekao je. – ona ne može biti ubojica. Ja se, naime, sjećam, da si ti ispila ostatak soka pred mojim očima. Ili si možda vještica, pa možeš podnijeti otrov koji bi i vola ubio?

Sada je došao red na mene da mu objasnim smisao mogega pokusa. – To uopće nije bila ona ista boca. Htjela sam znati, hoćeš li me hladnokrvno pustiti da umrem!

Reinhard više nije mogao vladati sobom. – Bože, kakvom sam se glupom ženom oženio! Pa nikad ne bih mogao mirno gledati! – Ovdje se sabrao prestao govoriti švapskim dijalektom. U svakom slučaju, čekao je da mi počne lupati srce, jer je u boci navodno doista bila neznatna količina lijeka.

– Sakrila sam otrovni sok, rekla sam, – a s pomoću Gerdove analize mogu dokazati...

Reinhard je naglo krenuo i okrenuo se na sredini ceste. – Sada idemo Silviji, rekao je, – da čujemo što ona ima reći o tome.

Razljutila sam se; rekla sam da je doista kasno da nenajavljeni dođemo u posjete. Reinhard je smatrao da je to u ovim okolnostima prava stvar i da je moramo iznenaditi. Je li na kraju bio na mojoj strani?

Ali ja više nisam imala snage. – Molim te, Reinharde, rekla sam kroz suze, – imam strašne bolove! Ja sada mogu samo još popiti tablete, nanijeti kremu i otići u krevet. I sutra je dan.

Uzimajući u obzir moje jadno stanje, Reinhard je ponovno okrenuo auto u prethodni smjer i pošao kući.

Djeca nisu spavala, nego su preumorna sjedila pred televizorom. Reinhard nas je sve potjerao u krevet, barem je prema meni mogao biti manje otresit. Osim prepisanog sredstva protiv bolova popila sam i tabletu za spavanje.

Unatoč tome, probudila sam se u noći jer sam osjetila nešto toplo na nogama. Bezobrazno, pomislila sam, kako netko može ometati moj umjetno izazvani san! Ali Reinhard je hrkao na pristojnoj udaljenosti na svojoj polovini kreveta, no, bio je to Jost. – Ružno sam sanjao, mrmljao je i opustio se uzdahnuvši na majčinim grudima. Za mojeg osmogodišnjeg sina imala sam, naravno, uvijek mjesta, iako su me još uvijek boljale kosti.

Nažalost, ni u mojim snovima nije bilo veselije jer sam planirani posjet doživjela unaprijed. Silvia nam je tada poslužila earl grey i to u art-déco posudi koju sam joj još ja, kao studentica, donijela s jednog putovanja po Škotskoj. Četverokutnu posudu za čaj sa zelenim uzorkom kupila sam kod staretinara; bila sam je umotala u pulover i šest tjedana nosila u naprtnjači. Ona mi je služila kao uspomena na moje prvo samostalno putovanje, bila mi je osobno blago i samo su omiljeni gosti imali tu čast da budu posluženi čajem iz te posude. A sada je stajala na Silvijinom stolu od zamagljenog stakla jer ju je Reinhard darovao Silviji kao mali jutarnji dar. Zaplakala sam u snu i kad sam se drugi put probudila, lice mi je bilo potpuno mokro. Najradije bih bila probudila Reinharda i optužila ga zbog tog strašnog čina.

Sljedeće sam dopodne gotovo prespavala. Kad sam se probudila, padala je kiša. Reinhard je sigurno bio u uredu, a kroz otvorena vrata spavaće sobe čulo se kako se djeca svađaju.

Jednu sekundu osjećala sam se sigurnom. Ali kad sam se protegnula, bol me podsjetila na jučerašnji dan. Jesam li s Reinhardom dogovorila nešto određeno? Kad ćemo morati posjetiti strašnu Silviju?

Dok sam se teškom mukom snalazila u kupaonici, djeca su me pronašla. Brižna Lara napunila mi je kadu s vodom i zaprepastila se kad je na meni ugledala modrice. Samo što sam htjela ući u vodu, Jost mi je mahnuo da dođem na telefon. – Tata! – povikao je.

– Bit ću slobodan u četiri sata, rekao je Reinhard ne upitavši me kako se osjećam. – Bilo bi dobro da tada budeš spremna. Pretpostavljam da je Silvia u to vrijeme kod kuće.

– Tebi su njezine navike bolje poznate nego meni, rekla sam zajedljivo.

Topla mi voda nije odgovarala, čaj, koji su mi djeca pripravila, uopće mi nije bio ukusan, a osim toga, djeca su mi išla na živce svojom potrebom da se brinu o meni. Obuzeo me nekakav strah. Neposredno prije četiri sata obukla sam nešto novo. Kava, tablete protiv bolova i kuhinjski nož u torbi dodatno su me ojačali. Ovaj put ću joj pokazati tko sam.

Reinhard je stigao na vrijeme i zatrubio je.

Pomilovala sam djecu kao da se rastajem od njih zauvijek.

– Kamo idete? – upitala je Lara nepovjerljivo.

Da ih ne uznemirim, izmislila sam nekakav izgovor.

Vrata nije otvorila Silvia nego Korinna. – Ona nije kod kuće, rekla je neljubazno.

Reinhard ju je upitao kad joj se majka vraća.

Namrštena kći slegnula je ramenima. Ako je Silvia kod konja, onda neće doći tako brzo. Zapravo sam bila vrlo radosna što smo za danas pošteđeni toga susreta.

Ponovno smo sjedili u autu. Reinhard nije ništa govorio. Nakon što smo prošli dvije ulice, primijetila sam da Reinhard vozi prema jahačkom klubu, što mi tek nije odgovaralo.

U tom trenutku u susret nam je dolazila Silvia u Udovom teškom autu. Reinhard je trubio i uključio žmigavce kako bi nas ona primijetila, izašao iz automobila i započeo razgovarati s njom. Onda smo nastavili voziti u konvoju sve dok se nismo po drugi put parkirali pred njezinom kućom.

Kad smo se smjestili u dnevnu sobu, Silvia je bez pitanja donijela pivo i pržene krumpiriće za Reinharda. Meni nije ništa ponudila, a čini se da ni sama nije imala

nikakvih želja. Pogledala je naša ozbiljna lica i rekla: – Žao mi je. Vjerojatno sam nehotice naletjela na metlu pa je Anne pala.

– Što to znači ‘nehotice’? – upitala sam bijesno. – Namjerno si to učinila. Mogla sam slomiti vrat. Pogledaj ovo! – Podigla sam suknju. – A osim toga, nastavila sam, – nakon toga si jednostavno pobjegla.

Moje su se modrice toliko dojmile Reinharda da mi je pritekao u pomoć. – Što je previše, previše je! – rekao je piskutavim glasom.

Silvia se našla na optuženičkoj klupi. – Sama si kriva, okrivila me, – ti uobražena životinjo! Dodeš ovamo kao da ne znaš nabrojati do tri! A osim toga si mi ukrala Uda, ti, kurvice!

To je i za Reinharda bilo previše. Izmaklo mu je: – ....., a onda se sabrao i nastavio: – nedavno si mi rekla kako možeš dokazati da su Anne i Udo bili ljubavnici. Anne, naime, to odlučno poriče.

– Mogu, rekla je Silvia.

– Onda da čujemo, zatražila sam. Malo se okrenula, a onda je zbunjeno rekla: – To piše u dnevniku.

Nikada nisam mogla zamisliti da čovjek poput Uda piše dnevnik. I Reinhard je, izgleda, sumnjao u to. – Tada nam konačno daj da pročitamo, zapovijedio je.

– Ne mogu doći do njega, žalila se Silvia, – nalazi se na sigurnom, u sefu.

Dakle, do sada ga nije uspjela otvoriti.

– Zovi majstora, predložio je Reinhard.

Silvia je uzdahnula, sigurno bi bilo jednostavno samo kad bismo znali broj.

Rekla sam kao pod hipnozom: – 190965. Reinhard i Silvia su me začuđeno pogledali i vjerojatno su pomislili kako je to, što me Udo kao jedinu uputio u tajnu broja šifre, jasan dokaz naše intimne veze. Reinhard je skočio i počeo okretati kotačić kako bi sastavio kombinaciju brojeva koju sam ja navela. Ubrzo je tajni pretinac bio otvoren.

Istegla sam se kako bih mogla vidjeti što se nalazi u unutrašnjost, a Silvia je lakomo pružila ruku. Ali Reinhard je bio bliže, a k tome je bio viši i jači. Izgleda da u trezoru nije bilo ni zlata, ni srebra, ni dijamanta kao ni vrijednosnih papira ili fotografija golih djevojaka; jedino, što je Reinhard izvukao, bilo je nekoliko novčanica od sto maraka, vjenčani prsten i rokovnik, koji je snažno pritisnuo uza se.

– Prije nego što počnem čitati, rekao je ne obazirući se na Silvijinu ispruženu ruku, – želim čuti od Anne otkuda zna ove brojeve. Silvia je isprobala nadnevke svih rođendana, kućne i telefonske brojeve. Je li to neki izmišljeni broj?

– Nije, rekla sam, – to je telefonski broj doktora Bauera.

Silvija je zurila u mene otvorenih usta. Onda je otišla do Udovog pisaćeg stola i u njegovom rukom pisanom popisu potražila adresu doktora Bauera. – Ovdje nema broja, rekla je zbunjeno, – može biti da ga je Udo znao napamet.

– Doktor Bauer nam je pripovijedao kako ga je Udo zvao često, pa čak i u nemoguće vrijeme. Mogla sam pogoditi taj broj jer je jedan od onih, koje držim u glavi – tko ima djecu, mora znati liječnikov broj kako bi mogao brzo doći do njega.

Je li u običnom rokovniku doista bilo podataka o Udovom ljubavnom životu? Reinhard je sjeo pokraj mene na trosjed, Silvia je sjela iza nas, izgledala je samouvjereno, i pridružila nam se u čitanju. Prve smo mjesece brzo prelistali. Kao što sam i očekivala, upisani su bili privatni datumi, rođendani, pozivi na večeru, rokovi za plaćanje poreza, telefonski pozivi, neke črčkarije. – Onda, Silvia? Je li to možda dnevnik? – upitala sam slavodobitno, ali sam se prerano obradovala jer je već ispružila kažiprst i povikala: – Tu, tu, tu! – I doista, moglo se pročitati crno na

bijelom:

DANAS S ANNE U KREKETU. SRETAN KAO NIKADA U ŽIVOTU. Ostala sam bez riječi od zaprepaštenja; to je mogla biti samo neka druga Anne.

Reinhard je ispustio rokovnik i uzbuđeno skočio. – Svinja, povikao je.

Podigla sam s poda duguljastu knjižicu, prelistala i odmah našla tu stranicu. Nije bilo nikakve sumnje, svako se slovo moglo jasno pročitati: moje ime u Udovom rokovniku.

Ali nešto mi je ipak bilo čudno. Osim te rečenice nije bilo nijedne druge koja bi iznosila nešto osobno, nikakvih vlastitih misli, nikakvog priopćenja ili citata.

– Kako si uopće mogla čitati te laži kad nisi mogla otvoriti sef? – strogo sam je upitala.

Do nedavno je rokovnik stajao na Udovom pisaćem stolu, rekla je Silvia, – otvoren i pristupačan čak i djeci! Ali onda mu je stvar postala preosjetljiva pa je zaključao svoj dnevnik.

– Rokovnik nije dnevnik, rekla sam. – Ja, doduše, ne poznajem Uda tako dobro kao ti, ali mislim da je taj redak napisao netko drugi. Možda su se tvoje kćeri htjele našaliti.

Silvia je odmahнула glavom. – To je Udov rukopis, za to mogu dati ruku u vatru. Osim toga, nitko drugi nije mogao rokovnik staviti u sef. A zašto? Zato što je imao namjeru od tada bilježiti svoje ljubavne sastanke.

Nakon što si je Reinhard donio rakiju, počeo je braniti pokojnika: – Udo nije bio tako glup da se upusti u takav rizik. Svatko zna da se žene pretvaraju u hijene kad nanjuše izdaju. – Pri tom nas je obje prijezirno pogledao.

20.

Trnoružica

Samo što je dokazala moj navodni grijeh, Silvia se opet osjetila nadmoćnom; to je išlo tako daleko da se drznula stati iza Reinharda i zagrliti ga oko vrata. Doslovce mi je pozlilo dok sam gledala tu bezobraznu objavu ljubavi. Hvala Bogu, Reinhard se, pomalo zbunjeno, oslobodio njezina zagrljaja.

Silvia je bila povrijeđena njegovim postupkom; uvrijeđeno je pokupila čaše od rakije i piva i odnijela ih u kuhinju. Reinhard je stajao uz prozor i s melankoličnim izrazom lica gledao u vrt dok sam ja i dalje listala po rokovniku. Mogu li se nadati da je Udo pisao o meni kao o dobroj ljubavnici? Iako je njegova tvrdnja bila izmišljena, iznimno mi se sviđalo što je bio zadovoljan.

Poslije one odlučujuće primjedbe slijedile su dosadne zabilješke, ali onda sam odjednom kriknula:

DUGO JE TRAJALO DOK NISI OTVORILA SEF, MISLIO SAM DA SI INTELIGENTNIJA. VEĆ GODINAMA RUJEŠ PO MOJIM STVARIMA, ZBOG SVAKE GOLOGRUDE DJEVOJKE PRAVIŠ SCENE I U SVIM SVOJIM PRIJATELJICAMA VIDIŠ MOJU TAJNU LJUBAVNICU. DANAS ĆEŠ KONAČNO SAZNATI PRAVU ISTINU: MOJE MI ZVANJE SLUŽI SAMO KAO ALIBI, JER JA PO CIJELI DAN NE RADIM NIŠTA DRUGO NEGO SAMO POVALJUJEM ŽENE.

Silvia je bila dovoljno glupa da u prvom trenutku zakriješti: – Eto vidiš!, dok nije po izrazu naših lica vidjela da je njezina reakcija bila pogrešna.

Poslije minute šutnje rekla sam: – I zbog takve gluposti ti si ubila Uda!

Glupa nas je guska uvjerala: – Zaslužio je to! – i prilično je kasno primijetila da su te riječi isto što i priznanje. – Umro je od srčanih smetnji, doktor Bauer to može potvrditi, rekla je, nastojeći ispraviti pogrešku.

Ali sada je došao moj trenutak. Vrlo sam opširno opisala kako sam izvadila određenu bocu iz naše kante za smeće i sadržaj dala na analizu.

– Ti očito nisi sposoban učiniti ni jednu jedinu uslugu! – puhala je Silvia preko mene u Reinhardovu smjeru. – Rekla sam ti da baciš bocu u javni kontejner! Ali ne, ti si prelijen da bi otišao do njega. A dobro znaš da je Anne opsjednuta odvajanjem smeća...

– Silvia, rekla sam tiho, – ne trebaš više galamiti. Sada ću zvati policiju.

Od sveg cvijeća najljepša je ruža. I Rachel Ruysch je u svojoj maloj kitici cvijeća u sredinu stavila grančicu s blijedoružičastim ružama, okruženu svakojakim cvjetovima koji rastu u svakom vrtu: neven, jake narančaste boje, plavi zavornjak i jedna krepka kraljičina sestra, bijela divlja ruža. Njihove svježije boje blistaju na tamnoj pozadini. Slikarica, koja je svoju mirisnu sliku naslikala 1695. godine, nije još ništa znala o ružičnjacima devetnaestoga stoljeća, kakvi se, na primjer, mogu naći u Malmaisonu ili u Sanssouciju. Tada je bilo samo seoskih vrtova u kojima se osim voćaka moglo naći povrće, začini, vrtne cvijeće ili jedna ili dvije ruže. Ali ako je netko kao Rachel Ruysch išao brati cvijeće za buket, morao je paziti da se ne ubode na trn. Vrlo je precizno naslikala opake bodlje koje su onemogućavale da im se netko približi.

Kako ću ja u buduće moje mrtve prirode označavati malom ružom, ne smijem, naravno, nikada zaboraviti naslikati bodlje. Moj prvi ljubavnik zvao me ružicom i mislim da nije mislio na moju bodljikavu i obrambenu stranu.

Silvia je postupno počela shvaćati da se nalazi u nezavidnom položaju; od Reinharda očito nije mogla očekivati podršku. Njezina prkosna upadica: – Ne možete ništa dokazati! – nije bila nimalo pametna. Ali nažalost, možda je bila u pravu kad je rekla da se obdukcijom nakon ekshumacije ne može dokazati postojanje otrova u tijelu. Ja sam i dalje blefirala: – Ipak, Silvia, ja sam se raspitala. Još i poslije nekoliko mjeseci može se dokazati jedna tako visoka koncentracija digoxina u tijelu. Trebala si se odlučiti za spaljivanje tijela.

Nismo više sjedili jedno do drugoga. Ja sam, doduše, ostala na trosjedu jer sam izbjegavala svaku suvišnu kretnju, ali Reinhard i Silvija su se udaljili jedno od drugoga koliko god su mogli.

Sa zadovoljstvom sam slušala kako Reinhard napada svoju ljubavnicu: – S tvojim si neistinama razorila našu bračnu zajednicu! Anne me sada smatra ubojicom. U takvim okolnostima više nema smisla da i dalje živim s njom.

Tako dakle. Na takav me se način htio riješiti. Uzvratila sam: – Možeš ga uzeti, Silvia, rekla sam, – bit ćeš vrlo sretna s njim. Stalno je dobre volje, pun originalnih ideja i vrlo je temperamentan! Ali morat ćete se malo strpiti. Dok ne budete mogli živjeti zajedno, proći će otprilike još petnaest dugih godina.

Reinhard nije imao smisla za šalu pa je odmah proturječio: – Vi mislite da me možete izvikivati na dražbi, tko da više. Ostatak života provest ću u miru, u samostanu.

Nitko se ne bi ni nadao da će se Silvia odjednom početi ispovijedati. Njezine bi riječi mogle smekšati i kamen. Čuli smo svu tugu njezinog neveselog bračnog života kroz koji se seksualna frustracija od početka provlačila poput lajtmotiva. Izgleda da je Udo uvijek jurio za mladim djevojkama, a ona je ostala kratkih rukava. Pri tom je Silvia čvrsto vjerovala kako je drugim ženama bilo bolje već prvi puta. – Samo da navedem jedan primjer, požalila se, – jednom prije si mi pripovijedala kako ste vi na skeli...

Reinhard je dobio tamnocrvenu boju i rukom lupio po stolu, ali nije znao što bi o tome rekao na književnom njemačkom jeziku. Gotovo mi ga je bilo žao.

Zapravo sam trebala spriječiti svaku daljnju raspravu odlučnim pozivom odjela za umorstva. Teško sam ustala jer telefon mi nije bio na dohvatu ruke. Kuhinjski nož se već iz torbe preselio u moju ruku; bilo je moguće da će doći i do drugoga napada. Ali Silvia je molila u suzama: – Nemoj zvati! Molim te! Ja ću sve popraviti.

To baš i nije bilo moguće. Zar je htjela uskrnuti Uda? Spasiti moj brak? Ili je namjernim odugovlačenjem pripremala podmukli napad? Bila sam znatiželjna pa sam počela oklijevati. – Da čujemo, kako zamišljaš da ćeš sve popraviti, tražila sam da nam kaže i izvadila nož koji je zablistao.

– Novac? – upitala je nesigurno.

– Koliko? – upitao je Reinhard.

Nije mi se sviđalo što se on umiješao jer sam godinama trpjela njegovu škrtnost. Čak mu se i rođena majka rugala zbog toga. Za njega je tisuću maraka bio ogroman iznos, a o ucjeni nije znao baš ništa. Imala sam bolju zamisao.

– Samo pod jednim uvjetom neću još pozvati policiju. U budućnosti će Reinhard sigurno živjeti s tobom u našoj kućici, ali, na koncu, i ja moram negdje biti. Zbog toga predlažem da promijenimo kuće.

Uplakana Silvia gotovo se počela smijati. – Ti sigurno nisi pri sebi! Ne mislim se preseliti u taj zečnjak, rekla je. Moji planovi su sasvim drukčiji. Sada, kada konačno imama financijskih sredstava i kada nisam Udovim poslom vezana za ovo mjesto, kupit ću konje i imanje u Sjevernoj Njemačkoj, ionako nisam posebno voljela živjeti u Weinheimu. Što se mene tiče, ti možeš unajmiti kuću iako je prevelika za tebe, ali se bojim da nećeš moći plaćati dvije tisuće maraka mjesečno.

– Ne, toliko doista ne mogu platiti, rekla sam. – Kako ne bih morala plaćati stanarinu, moram biti vlasnik kuće. Ali da se dobro razumijemo: ja je ne želim unajmiti, nego želim da mi je daruješ.

Silvia i Reinhard pogledali su me začuđeno.

– To ne smijem učiniti, rekla je Silvija vrlo polako kao da razgovara s duševno zaostalom osobom. – Ta kuća nije samo moja, to je nasljedstvo moje djece, ne mogu je jednostavno dati nekome!

– Ako budeš sjedila u zatvoru, djeca će se vrlo radovati nasljedstvu i uživati u njemu, rekla sam hladno. – Kad nećeš drukčije, ja ću sada zvati policiju!

Igrala sam se nožem koji je nekoliko puta bljesnuo. Obje moje ugovorne stranke gledale su me s nevjericom. Bila sam u vrhunskoj formi pa sam se sjetila i drugog šahovskoga poteza: – Kod mojeg odvjetnika nalazi se, uostalom, rukom pisani zapisnik o kriminalnom slučaju Udo. Ako mi se što dogodi, taj će zapečaćeni spis biti otvoren. – Ni jedna riječ nije bila istinita, ali sam to mogla napraviti i naknadno.

Kad smo Reinhard i ja konačno stigli kući, Jost je odmah iskoristio pogodan trenutak jer je osjetio da imamo grižnju savjesti u odnosu na djecu. – Ako već ne mogu dobiti naušnicu, onda hoću barem da mi kupite tamagoči!

Reinhard ga je pogledao tako preneraženo da se ovaj odmah izgubio u svoju sobu.

Bez obzira kakva je zbrka vladala u mojoj glavi, nisam mogla ignorirati glad naše djece. Iz zamrzivača sam izvadila dva lista, iako sam znala da se Reinhard strašno boji ribljih kosti i da izbjegava sva jela s ribom. Kad je jelo konačno bilo na stolu, iskreveljio se kao mali prije na našega sina. Ubrzo potom morala sam primiti na znanje da on sprema stvari u jedan mali kovčeg. Povrijeđeno je rekao kako mora još raditi pa će prenoćiti u uredu gdje će konačno biti sam i moći razmisliti o svemu.

– Tata je pun ribljih kostiju, rekao je Jost.

Kad su se ulazna vrata zalupila, javila mi se strašna sumnja da će Reinhard sada otići Silviji i da će tamo objedovati. Pretpostavljala sam čak da ne želi o nama dvojima više ništa znati, ali glad i škrtost čine čuda.

Sljedećih se dana nismo vidali. Djeci je otac nedostajao i često su pitala za njega. – Možete ga posjetiti u uredu, rekla sam, – ali prije toga morate nazvati jer možda neće biti tamo. – To im je bilo previše teško.

Već dana nakon velikog obračuna bila sam kod bilježnika gdje sam ostavila zapisnik o uzroku Udove smrti. Uvijek sam morala računati s tim da mi Silvia radi o glavi. Kako bih imala nešto konkretno u rukama, zamolila sam Gerda Triebhabera da sastavi zapisnik o rezultatu analize. – Napraviti će, Ružice, ali samo ako ideš sa mnom na ručak! – Obećala sam mu da ću poći s njim.

U pratnji začuđenog odvjetnika još jednom sam posjetila Silviju; kako ju je Udo u oporuci odredio za jedinog nasljednika, mogao se sastaviti prijepis i mogao se odrediti dan do kojega treba iseliti. U međuvremenu je bila toliko slomljena da je popustila u svim točkama. Nekim čudom svi smo postali tako marljivi i sljedećeg smo se tjedna sastajali skoro svaki dan. Silvia je našla posrednika da joj potraži prikladno seosko imanje. Bila je radosna i uzbuđena pa mi je pokazivala fotografije i nacрте za gradnju.

– Moraš pitati Reinharda za savjet, preporučila sam joj, – on se u to razumije. Ako želiš sanirati neki veliki projekt, ne možeš kao laik točno procijeniti troškove.

Silvia je dobila ponude za više imanja sa stajama i sve ih je htjela pogledati. – Tamo bih čak mogla uzgajati konje! Hoćeš li poći sa mnom, pitala je iz navike, – ti imaš oštro oko.

– Povedi svoje kćeri, rekla sam, – na koncu, i one moraju seliti.

Ali Nora i Korinna nisu htjele ići s njom; njima je preseljenje, promjena škole i gubitak prijatelja bilo nešto tako strašno da nisu htjele ni razgovarati s majkom

Poslije sam doznala kako je Silvia doista potražila Reinharda u uredu i zamolila ga da joj pomogne. On je odbio. Pretpostavljam da su je prilikom kupovine dosta zakinuli. Kupila je veliko, trošno imanje u Schleswig-Holsteinu i jako je žurila sa selidbom tako da joj nije ostalo mnogo vremena pa je dala izvršiti samo najvažnije popravke. Sljedećih će deset godina živjeti na gradilištu.

Danas ne znam ni sama kako sam u tom burnom tjednu uspjela završiti mrtvu prirodu za Elleninu prijateljicu. Nezaboravci su već odavno prestali cvjetati u našem vrtu pa sam si morala pomoći s jednim botaničkim udžbenikom. Ali naravno, bila sam na dobitku s vremenom jer moj suprug nije bio kod kuće. Otpalo je zajedničko gledanje televizije u večernje sate, otpali su svakodnevni razgovori, nije više bilo šetnji i ugodnih nedjeljnih ručkova. Ja se, doduše, brinem o djeci koliko je god

moguće, često telefonski razgovaram s prijateljicama, nisam zapustila naše smanjeno domaćinstvo, ali svaku slobodnu minutu koristim za slikanje. Gotovo sam bila tužna kad sam završila sliku, ali s druge strane, dobila sam hrabrosti za nove pokuse. Na moje zadovoljstvo uspjela sam prikazati perspektivu i proporcije, presijeke i svjetlost.

Jednoga sam dana stavila oglas u novine, a u mojoj knjižari i drugim prodavaonicama, gdje redovito kupujem, izložila cedulju.

**POSEBAN DAR
SLIKAM OMILJENE PREDMETE
ZA OSOBNU MRTVU PRIRODU
TEL.; 04 04 31**

Nekoliko je ljudi doista nazvalo. Pitali su me za cijenu i za rok isporuke. Jedan prijašnji Reinhardov kupac, Helmut Rost, htio je dati naslikati svoju zbirku satova, ali se više nije javio. Na kraju me posjetila supruga nekog direktora banke i zamolila me da joj pokažem moje dosadašnje slike. Za desetogodišnjicu braka htjela je darovati suprugu sliku na kojoj će biti oduhovljeni predmeti (kako je sama rekla) koji će podsjećati na sretne zajedničke godine. Nabrajala je: note s Mozartovom arijom, jer su se upoznali na jednom koncertu, jelovnik, fotografija, suhi list gingka. Već sam je tu prekinula. Rekla sam joj kako bi mogla originalne papire staviti kao kolaž u neki okvir! Osušeni list je kao stvoren za tu svrhu. Zadivljeno me pogledala: – Dobra zamisao, rekla je i otišla.

Lucie je potaknula Gottfrieda pa mi je donio narudžbu. Zbor, u kojem je pjevao, slaviti će dvadesetogodišnjicu postojanja. Pjevači namjeravaju zborovodi darovati nešto posebno; nažalost, nisu imali u planu nikakve opipljive predmete koje bih mogla staviti na kuhinjski stol i slikati, nego junake nekadašnjih koncerata. Tako je, na primjer, Händelov biblijski junak Samson trebao zaljubljenog zagrliti Purcellovu poganku Fairy Queen. To je nadilazilo moje sposobnosti, pa nisam mogla prihvatiti.

Kad je jednoga dana nazvao vlasnik skupoga restorana, nisam imala velike nade. Ali upravo njegova zamisao pokazala se ne samo originalnom, nego i izvedivom. Gospodin je Fähringer želio sliku za svoju ljubljenu, kuharicu povrća u njegovu restoranu. Kako joj je tijekom dugogodišnjeg prijateljstva darovao cijelu zbirku skupocjenog nakita, na slici su trebali biti prikazani prstenovi, broševi i lančići u šarenom okruženju plodova prirode iz hotelske kuhinje. Zнала sam da ta narudžba neće preopteretiti moj talent i bila sam oduševljena. Nakon tjedan dana rada nastala je dekorativna slika s naslovom – Očišćeno povrće – s kojom je moj nalogodavac bio oduševljen.

Granatni prstenčić ukrašavao je šparogu, naušnica je bila zataknuta u luk, broš je krasio glavicu kelja, a oko gljiva i mrkava bili su omotani svjetlucavi biseri. Po želji sam u sva četiri ugla naslikala po jednu tratinčicu jer se njegova draga odazivala na ime Daisy.

Na preporuku gospodina Fähringera, koji je sliku objesio iznad buffeta u svojem dobro posjećenom restoranu, dobivala sam i druge narudžbe. Doduše, zarađujem premalo da bih mogla namiriti sve troškove života, ali ipak nekako izlazim na kraj. Reinhard svaki mjesec šalje ček koji je dovoljan za Larino i Jostovo uzdržavanje.

Pred sam Božić preselila sam se djecom u svoju novu vilu dok je Reinhard, umjesto na uredskom kožnom trosjedu, ponovno spavao u seoskoj kući na crvenoj kariranoj posteljini. Kako sam imala velikih prostorija, a nisam mogla stanovati u

svima, odlučila sam iznajmiti dvije sobe. Nije bilo slučajno da je baš Imke doselila k nama. Svako je dijete dobilo svoje udobno carstvo, a ja sam si zimski vrt preuredila u atelier. Velika dnevna soba i blagovaonica svojom su prostranošću davale osjećaj luksuznoga prostora kakav prije nisam doživjela.

U početku sam bila vrlo radosna zbog preseljenja. Imke stanuje pokraj Lare u nekadašnjoj dnevnoj sobi, ali ne zna da je baš u toj sobi umro Udo. Osim toga, ona se dobro slaže s mojom kćerkom, krajem tjedna peče zajedno s njom kolače i čita joj pjesme Hermanna Hessea.

I ja sam si konačno kupila vlastiti krevet i to zdravi, kako ga zovem jezikom svoje majke, i stavila ga u Udov nekadašnji ured. Ovdje, u tom neutralnom prostoru, neće me u snu progoniti zli duhovi. Konačno mogu dopustiti paukovima da slobodno šetaju kućom, Reinhard to nikada nije podnosio. Nježne mreže, koje su me okruživale, štatile su me i čuvale.

Već nakon četiri mjeseca čula sam od Birgit da Reinhard ima djevojku. Dok je razgledao kuću, koja se napaja solarnom energijom, upoznao je mladu arhitekticu koja se zanimala za alternativne načine gradnje, naime za kuće bez dimnjaka i bez električnog priključka. Bila je nezaposlena, a u nastavku obrazovanja na području transparentne toplinske izolacije vidjela je izvjesnu priliku. Ubrzo je doselila k Reinhardu i Birgitin je rad postao suvišan. Martina obavlja sve uredske poslove, puni stroj za pranje rublja i zahvaljujući tradicionalnom odgoju odlično priprema valjuške i tijesto s pekmezom. Lara često posjećuje oca pa mi je pričala kako Reinhard novu prijateljicu zove – Schätzele, a ona njega šaljivo – Labbeduddel. Reinhard je odlučnom poukom konačno shvatio važnost ispravnog sortiranja smeća.

Moja je znatiželjna kći bez ustezanja upitala oca hoće li se oženiti Martinom. On je promrmljao: – To zna ptica na krovu.

Trebam li biti sretna što je mojem suprugu konačno dobro? Nažalost, nisam sposobna za takve filantropske osjećaje. Bila sam žalosna, mučilo me, nisam prihvaćala novu ženu i tražila sam od Lare da mi točno opiše njezin izgled. – Izgleda sasvim normalno, rekla je.

– A što je imala na sebi?

Lara je razmišljala. – Ne znam, ništa posebno, idi sama tamo pa pogledaj! – Ali ja sam bila previše ponosna da odem tamo.

Ima dana kada sam vrlo dobro raspoložena, pravim planove za proslavu četrdesetog rođendana i za putovanje s Ellen, slikam, sve bolje namještam stan, pohađam tečaj bakroreza ili idem na izložbu. Čak ću i vrt na proljeće iznova zasaditi; razmišljam hoću li posjeći Silvijine cvjetne grmove. Prekrasno je ići u krevet kad poželiš, kuhati što voliš i ne služiti gospodaru nego djeci. Ali povremeno, na primjer danas, obuzima me velika tuga i moram uložiti svu snagu kako ne bih navečer, kad sam sama, posegnula za bocom. Jost me brine, otkvaćio se, ponaša se nasilno prema meni, zakazao je u školi, plače u snu.

Upravo sam saznala da Lucie pripremaju zabavu i da nisu pozvali mene nego Reinharda i Martinu. S druge strane, ja sam bez njega bila u posjetu kod Birgit koju Reinhard također više ne treba. Osim mene, svi ostali su bili s bračnim drugovima. Za stolom se sjedilo izmiješano, ali zbog mene morale su dvije žene sjediti jedna do druge pa su me gledale ljutito, gotovo neljubazno. Znam da su o meni kružile glasine: Udo je svojoj dugogodišnjoj ljubavnici ostavio vilu; zbog mene je Silvia bila istjerana iz kuće i doživotno prognana na kraj svijeta.

Kasno navečer posjetitelji su se počeli razilaziti u parovima. Na putu do kuće jedino ja nisam imala pratitelja s kojim bih mogla razgovarati o večeri, jelu i drugim gostima, a kod kuće su djeca i Imke već spavali u krevetu. Katkada mi Reinhard nedostaje makar i za svađu.

Ni Silvia još nije našla novoga muškarca; nedavno je nazvala pa smo izmijenile iskustva. Konačno, osim pradjeda imale smo još mnogo toga zajedničkog: živimo bez partnera, nedavno smo se selile, a i njezina i moja djeca izgubila su oca kao osobu na koju se mogu osloniti. Silvijine kćeri u posljednje vrijeme vole samo kožnu odjeću i priključile su se nekoj sumnjivoj skupini mladih rokera s kojima navečer traktorom odlaze u disko. Između ostalog, žao joj je što mi je ostavila svoju supermodernu kuhinju kako bi svoju sadašnju mogla urediti u vlastelinskom stilu. Također je u žurbi zaboravila pokupiti neke stvari s tavana i iz podruma; kad budem jednom imala vremena, morat ću se posvetiti tome. Tko zna na kakva ću iznenađenja naići!

Uostalom, oprostila sam Silviji jer je ne smatram odgovornom za neuspjeh mojega braka. Sve je propalo još zbog Reinhardovog ponašanja prema Imke koja je bila bolesno zaljubljena u njega.

Čini mi se čak da Silviji nedostaje Udo, bez obzira što se sama pobrinula da postane udovicom. Vjerojatno su sloboda i usamljenost tako usko povezane kao kakav simbiotski bračni par.

KRAJ

Klappentext:

Annerose vodi pravi dvostruki život: bježi iz sive svakodnevnice kućanice i udubljuje se u barokne slike mrtve prirode, pune simbola: raskošne kitice cvijeća, ukusna jela i zagonetni predmeti iz proteklih stoljeća izbavljaju je iz svakodnevnice. A kad sama slika male idile, zaboravlja svijet oko sebe.

Ali odnekud vreba opasnost. U strašnim snovima ona vidi nadolazeću nesreću koju je možda i sama izazvala. Je li željna Reinhardova milovanja? Jesu li arhitekti u kožnim jaknama zanimljiviji od vlastitih muževa u odijelima s uzorkom riblje kosti? A kakvu ulogu igraju njezine prijateljice Silvija i Lucie koje se predstavljaju kao savršene domaćice? Dobro je što annerose ima podršku svoje polusestre Ellen, jer se prijatelji nisu baš pokazali pouzdanima. A onda se odjednom netko od vesele družine nađe mrtav u krevetu...

– Njezine pripovijesti o prividno potpuno normalnim ženama, koje postaju prijestupnicama zbog izgubljene sreće u životu, ističu se dobrim poznavanjem ljudi i sredine – i dobrom dozom crnoga humora.

Frankfurter Allgemeine Zeitung

Slike:
Ingrid Noll
Crvena ružica
Galerija mrtvih priroda

1. Daniel Seghers, *Vaza s cvijećem*, prije 1637.
2. Ludovico di Susio, *Plodovi, bomboni, orasi i tri miša*, 1619.
3. Evert Collier, *Stijena za pisma*, 1703.
4. Georges de la Tour, *Pokajnica Magdalena*, oko 1640.-1645.
5. Jeremias van Winghe, *Kuhinjska mrtva priroda*, 1615.
6. Roelant Savery, *Buket cvijeća*, 1612.
7. Christoffel van den Berghe, *Mrtva priroda s pticama*, 1624.
8. George Flegel, *Priprema za objed*, bez godine
9. Cecco del Caravaggio, *Glazbenik*, oko 1610.
10. Nepoznati slikar u radionici Pietera Claesza, *Taština i staklena kugla*, 1634.
11. Gottfried von Wedig, *Mrtva priroda sa svijećom*, oko 1610.-1620.
12. Gabriele Salci, *Mrtva priroda s kristalnim čašama, violinom, košarom s voćem i cvijećem*, 1716.
13. Nepoznati slikar, *Kuhinjska mrtva priroda s prikazom Krista u Emmausu*, oko 1600.-1610.
14. Jeremias van Winghe, *Prizor iz kuhinje*, 1613.
15. Nepoznati slikar iz Napulja, *Mrtva priroda s košarom kestinja i gljivama*, 1660.-1680.
16. Cristoforo Munari, *Mrtva priroda s posuđem*, oko 1690.-1700.
17. Ambrosius Bosschaert Stariji, *Košara s cvijećem*, 1614.
18. Luis Melendez, *Mrtva priroda s dinjom i kruškama*, oko 1770.
19. Lubin Baugin, *Mrtva priroda sa šahovskom pločom*, bez godine
20. Rachel Ruysch, *Kitica cvijeća*, 1695.

Slike iz sljedećih muzeja:

1. Bamberg, Staatsgalerie in der Neuen Residenz
2. St. Louis Art Museum
3. Privatni posjed
4. New York, Metropolitan Museum of Art
5. Sotheby's Monaco
6. Vaduz, Zbirka kneza od Liechtensteina
7. Malibu, The J. Paul Getty Museum
8. Basel, Kunstmuseum
9. London, Wellington Museum
10. Malibu, The J. Paul Getty Museum
11. Darmstadt, Hessisches Landesmuseum
12. Vaduz, Zbirka kneza od Liechtensteina
13. Privatni posjed

14. Frankfurt, Historisches Museum
15. Chicago, The Art Institute
16. Privatni posjed
17. Malibu, The J. Paul Getty Museum
18. Boston, Museum of Fine Arts
19. Paris, Musée National du Louvre
20. Zürich, David Koetser Gallery

uživajte u svijetu knjiga

